

หนังสือพิมพ์พิมพ์

แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ

เป็นการรวบรวมหลักฐานที่กระจัดกระจายอยู่ในเอกสารทั้งฝ่ายไทยฝ่ายเทศ แล้วเรียบเรียงออกมาให้เห็นสภาพเหตุการณ์เป็นจริงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว อันยังไม่สู้กระจ่างชัดในหมู่ประชาชนคนไทย

เล่มนี้ ๔๐ บาท

วอลเตอร์ เอฟ. เบลลา แต่ง
นิง ทองโสภิต แปล

สำนักพิมพ์ขนาดมดิ่งคนสาครแห่งประเทศไทย

จุฬารอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๗๖๒๒

สังคมนิติศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน

เจ้าของ : นายป๋วย อึ๊งภากรณ์

แทนสมาคมสังคมนิติศาสตร์แห่งประเทศไทย
ประธานคณะกรรมการ : นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์
คณะกรรมการ : นายฉัตรทิพย์ นาถสุภา นาย
นวนิตี เศรษฐบุตร นายวรินทร์ วงศ์หาญเขาวี
นายวิรัช วิเชษฐโชติ นายชยยุทธ ชุทช่วงศ์
บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี

สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคม
สังคมนิติศาสตร์แห่งประเทศไทย ถนนพญาไท
จตุจักร ซอย ๒ พระนคร โทร. ๕๖๖๒๒

คณะผู้จัดทำ

“สังคมนิติศาสตร์ปริทัศน์” รายเดือน

นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี	บรรณาธิการและเลขานุการคณะกรรมการ
นายชวลิต บัญญาลักษณ์	ผู้จัดการ
นายวีระศักดิ์ วงศ์พิทักษ์	ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ
นายสันติ เล็กสุขุม	ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์
นายพิภพ ชงไชย	ผู้ช่วยฝ่ายเลขานุการ

สังคมนิติศาสตร์ปริทัศน์

เมษายน

ท่านคิดว่ามีแต่ ก๊วยขาว กับ ก๊วยเขียว เท่านั้นหรือ
ฉบับหน้าเราจะพิจารณา “ก๊วย” อีกประเภทหนึ่ง

ก๊วยเหลือง

ก๊วยเหลือง

ก๊วยเหลือง

ก๊วยเหลือง

ก๊วยเหลือง

ก๊วยเหลือง

ก๊วยเหลือง

สำนักพิมพ์ สมาคมสังคมนิติศาสตร์แห่งประเทศไทย

จตุจักร ซอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๖๖๒๒

เริ่มเปิดบริการท่านผู้อ่านอีกครั้งหนึ่งแล้ว

วันธรรมดา ๘.๓๐ น. ถึง ๑๑.๐๐ น.

วันเสาร์ ๘.๓๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น.

วันอาทิตย์ และ วันหยุดราชการมีค

ขณะนี้กำลังรวบรวมจัดพิมพ์หนังสือใหม่ และหนังสือเก่าที่ขาดตลาดไปแล้ว

ขอเชิญท่านติดต่อขอรายการหนังสือ หรือแวะชมได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการ

ขนาดดี เซกไปรษณีย์ ที่ส่งชื่อหนังสือของสำนักพิมพ์และสมัครเป็นสมาชิก สังคมนิติศาสตร์ปริทัศน์

โปรดส่งจ่าบ ในนาม ผู้จัดการสำนักพิมพ์สังคมนิติศาสตร์ ณ ป.ท. รongเมือง

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

รายเดือน ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๑๕

- ๔ ในเล่ม
- ๖ จกหมายถึงบรรณาธิการ
- ๑๐ บทนำ

บทความจากปก

ธีรเวทย์ ประมวลรัฐดารา	๑๒	นักวิจัยสายลับหรือนักวิจัยทางวิชาการ
	๑๘	ข้อเสนอเวียดนาม
เสถียร จันทิมาธร	๒๖	กรรมกรเซ็นเซอร์กับหนังสือพิมพ์ในเมืองไทย
ศุลยเทพ สุวรรณจินดา	๔๔	แล้วแต่ได้เท่าจะกรุณา: วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทย
พระมหาเสฐียรพงษ์ ภูธรธรรมโม	๕๔	คนกับงาน/ร้อยปีแห่งสมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์ (โต)

อังคาร กลัธยาณหงส์	๕๒	ร้อยกรอง/ฟ้าละเมอ
วินัย อุกฤษณ์	๘๘	ร้อยกรอง/บันทึกกอดขบะ
นิบกันิว เสธาร์เนิร์ท	๘๒	กวีต่างแดน/ชายห้าคน
หะนง พิศาล	๖๒	การเดินทางเข้าไปสู่ข้างใน
คำสิงห์ ศรีนอก	๗๒	กำแพงลม/พลเมืองดี
วิลาวัณย์ สารพนธ์	๗๖	คนกับสิ่งแวดล้อม

วารินทร์ วงศ์หาญเขาวน	๘๒	ปฏิบัติวิชา
	๘๑	วิจารณ์หนังสือ
	๘๕	ข่าวในวงการหนังสือ
	๑๐๑	บรรณาธิการ

ผู้วิจารณ์หนังสือ   นีออน สนิทวงศ์   พิพัฒน์ ไทยอารี   พัทยา สายหู

ข้อคิดเห็นใดๆ ในหนังสือนี้ ย่อมเป็นของผู้เขียน มิใช่เป็นทัศนะของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ส่วนลิขสิทธิ์ของบทความนี้เป็นของ "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" การตีพิมพ์ซ้ำ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบก่อน "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" ออกปีละ ๑๒ ฉบับจำหน่ายปีละคนวันทั่วไป เล่มละ ๘ บาท (กระดาษปอนด์) ๕ บาท (กระดาษปรีฟ) สมาชิก คำนึงปีละ ๕๐ บาท โดยส่งนามบัตรได้ในนาม นายรวติค บุญญาคภรณ์ ผู้จัดการ (ส่งไปยังรษณีย์รอมเมือง)

ใบส้ม

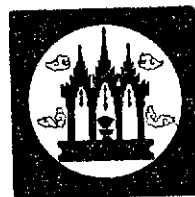
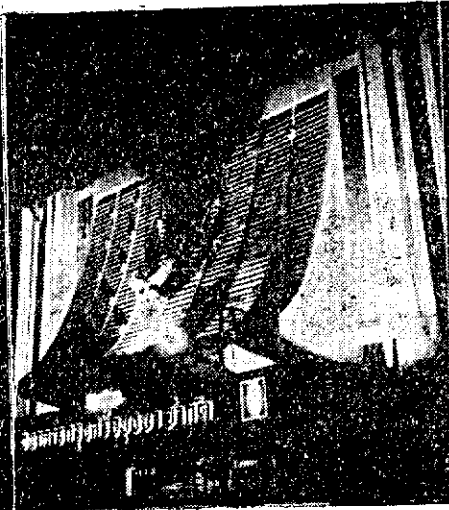
ฉบับนี้ จะแปลกไปจาก
เล่มที่ผ่านมา ดูจากปกและรูป
ประกอบแล้ว หลายคนคงคิด
ว่า สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เปลี่ยน
แนวมาลงเรื่องโป๊เสียแล้วกระ
มัง แต่ที่ท่านพลิกอ่านโดย
ตลอด จะพบว่าความสนใจ
ของเรามีมากไปกว่าเรื่องบัน
เทิงเรื่องมัยธรรมคา เพราะถ้า
จะพูดกันให้ถึงแก่นแล้ว มอง
ดูโรงหนังในบ้านเรา เอาเฉพาะ
ในกรุงเทพฯ แห่งเดียว ก็นับ
ว่ามีมากเกินความจำเป็นแล้ว
กลายเป็นความฟุ่มเฟือยและ
มุ่งแสวงหากำไรจากคนดูแค่
ฝ่ายเดียว เมื่อวิเคราะห์จาก
สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การ
ขยายของเมืองก็ไม่สัมพันธ์กับ
ความบันเทิงของปวงชน เรา
ไม่มีสวนสาธารณะ ไม่มีหอ
ศิลป์ มีแต่โรงหนัง แต่ก็ฉาย
หนังที่ไม่ค่อยมีความก้าวหน้า
ในทางการติดต่อสื่อสารมากนัก
หันมาดู พ.ร.บ. ภาพยนตร์
และคณะกรรมการเซ็นเซอร์

ของเรา ก็คงถือว่าถ้าสมัยไม่ทันกับเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ข้อเสนอของเราในเรื่อง กรรมการเซ็นเซอร์
หนังต้องห้ามในเมืองไทย ของ เสถียร จันทิมาธร จึงน่าจะทำได้คิดบ้าง บ้านเมืองอะไรกัน เอาแต่เฉพาะ
เรื่องบันเทิงเรื่องมัย ก็มีคนคอยซัดกรอบกันตั้ง ๑๑๑ คนเข้าไปแล้ว เมืองอังกฤษที่ว่าเข้มงวดนัก เขาก็มีการ
เซ็นเซอร์เพียง ๑๔ คนเท่านั้น เรื่องนี้ให้ถือเป็นอุทาหรณ์ในสมัยปฏิวัติแบบไทย ๆ ก็แล้วกัน ท่านอ่านแล้ว จะมี
ปฏิกริยาสืบต่อมา เราก็คงจะเป็นเวทีรับฟัง ทั้งแง่บวกและแง่ลบ

ตามที่เกริ่นไว้ เล่มนี้เราลงเรื่องหลายแบบหลายรส ไม่น่าหนักไปทางแนวใดโดยเฉพาะ อ่านเรื่อง นักวิจัย
สายลับหรือนักวิจัยทางวิชาการ ของ ชิวเวทีย์ ประมวลรัฐการ แล้วหันมาพิจารณา หนทางไกลสู่มโนคติภาพ ซึ่งเรานำเอา
ข้อเท็จจริงของศักราชที่ผ่านไปมาลงเปรียบเทียบอย่างเป็นกลางเท่าที่จะทำได้ เห็นพุดกันเสมอว่าประเทศในภูมิภาคแถบ
นี้ควรจะค่อยวางตัวเป็นกลางวิเนเวลาต่อไป หากเบนเช่นนั้นจริงในฐานะสถาบันหนังสือพิมพ์ (ไม่เฉพาะเราเองเท่านั้น)
ก็ควรจะเสนอข้อเท็จจริงให้รัฐบาลได้นำไปศึกษา ก่อนที่จะตัดสินใจเรื่องนโยบายในเวลาต่อไป มีไว้หรือ ©

ฝากเงิน
อัตโนมัติและของมีค่า
200 บาท
ปลอดภัยตลอดปี
ที่ตู้ นิรภัย

“ธนาคารแห่งความนิยม
ของปวงชน”

ธนาคาร
กรุงศรีอยุธยา
จำกัด

เพลินจิต พระนคร โทร 58011

จ. ม. ป. ก.

บทบรรณาธิการ

ผมอ่านบทบรรณาธิการ ของสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับ กุมภาพันธ์ แล้ว ชอบมาก แต่อดคิดนอกเรื่อง ไม่ได้ว่า ผู้ที่นิยม Women's Liberation จะไม่ชอบ ใจการแปล Intellectual masturbation อย่างที่คิดแปล เพราะในขณะที่กำลังเขียนนี้ ทั้งผู้หญิงและผู้ชายทำได้ แต่ที่แปลเป็นภาษาไทยรู้สึกจะตัดสิทธิ์ผู้หญิง

เมื่อเร็ว ๆ นี้ผมอ่านสยามรัฐ เกี่ยวกับหนังสือที่ ถูก เซนเซอร์ในเมืองไทย ซึ่งมีหนังสือ ๆ ที่ผมเคยดู หลายเรื่อง เช่น Sunday Bloody Sunday, Dear John เป็นต้น ทำให้ผมเขียนบทความสำหรับสมาคมศิษกร เกี่ยวกับเรื่องนี้ หลังจากนั้นก็รู้สึกใจที่เห็น ว่า สังคมศาสตร์ปริทัศน์ จะมีเรื่องน้เหมือนกัน ผมก็จะ คอยอ่าน อีกเรื่องหนึ่งที่ผมเคยคิดอยากจะทำเขียนคือ เรื่องไอริชแลนด์สแมิซัน ซึ่งมีข้อชวนให้คิดหลายอย่าง โดยเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจคนกลุ่มใหญ่กับคนกลุ่ม น้อย และอำนาจทหารที่เห็นได้ชัดว่าเป็นกรณีที่ violence breeds violence มีปัญหาหลายอย่าง เช่น พอ เขียนเสร็จสถานการณ์ก็เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ สถาน การณ์ซับซ้อนมาก เขียนอย่างไรก็ต้องมีใจความผิดๆ การเขียนเรื่องทหารองคกฤษนั้น ไม่รู้ว่าทหารไทยจะ คิดอย่างไร ไม่รู้ว่าคนไทยรู้เรื่องเพียงไร และไม่รู้ว่าผู้ อ่านสนใจหรือควรจะรู้หรือไม่

ในศรี อังการณ

Lavenham Rd., London, U.K.

คำแปลที่ว่ามันจริงของคุณ ผมขออ่านโลกตาม ความหมายเดิมให้ เรีกนี้โตทั้งสองเพศ

ม.ก.

จดหมายจากนิวยอร์ก

ตอนนี้ ดูเหมือนจีนแดงจะเป็นพระเอกของข่าว สาวมวลชนในอเมริกา หากใครไม่พูดเรื่องจีนหรือทำ อะไรที่เกี่ยวกับจีนสักหน่อย ก็จะกลายเป็นคนไม่ทันสมัยไป ร้านค้าใหญ่ ๆ แถวฟิฟท์อเวนิวในนิวยอร์ก ก็ส่งสินค้าจีนมาขายกันเกลื่อน ที่น่าสนใจก็เป็นที่ สินค้าธรรมดา ๆ นั้นเอง มีพวกบู๊ก็ หมวกกุเล็หรือ หมวกโตะเกายี่ไม่มี คู่จะขายกันราคาแพง ๆ เสียด้วย วงการแฟชั่นสตรี ก็ค่อนข้างจะค้มตัวเสนอแบบเสื้อ จีนประยุกต์กัน ทั้งนี้เพราะมาตามนิกสันจะร่วมคณะ กับประธานาธิบดีไปบักกิง นักแฟชั่นเลยเก็งกันใหญ่ ว่าเธอจะแต่งตัวอย่างไร มีการออกแบบเสนอว่าเธอ จะแต่งชุดจีนเต็มอะไรทำนองนั้น ตามร้านหนังสือมี หนังสือเกี่ยวกับจีนออกวางขายหนาหนาตา ส่วนมาก เป็นพวก ป็อกเก็ตบุ๊ก ราคาถูก ๆ ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ ขายในตลาดให้คนทั่ว ๆ ไปได้อ่าน เล่มที่ขึ้นชื่อสัก หน่อยก็เห็นจะเป็น Raport from Red China ซึ่ง รวมบทความของนัก น. ส. พ. นิวยอร์กไทม์ ผู้เป็น น. ส. พ. อเมริกันกลุ่มแรกที่ได้เข้าไปเยือนแผ่นดิน ใหญ่ นอกนั้นก็จะเป็นพวกหนังสือเก่า ๆ เอามาพิมพ์ และเรียบเรียงใหม่ ว่ากันว่าประธานาธิบดีนิกสัน เปลี่ยนนโยบายจีนคราวนี้ จะทำให้คนบางพวกวิ่งไป ตาม ๆ กัน บรรดาบริษัทส่งเสริมท่องเที่ยวต่างวิ่ง วางแผนพาคนอเมริกันไปเที่ยวเมืองจีนกันแล้ว

รวมความแล้วภาพพจน์ของจีนในอเมริกา เป็น ภาพใหม่ ภาพเก่า ๆ ของจีนเช่นเป็นคนนิยมสงคราม ก้าวร้าว กระหายเลือดนั้นก็หายได้ยาก เรื่องจีน จะรุกรานขยายลัทธิเป็นอันดกอันดับไป รายการโทร ทส์นัมก็ฉายหนังเกี่ยวกับความสำเร็จของจีนที่ทำให้ คนมีกินมีอยู่เท่าเทียมกัน เรื่องโฆษณาชวนเชื่อ ว่าจีนบังคับคนให้ไถนาแทนควายก็หายไปหมด เขา ว่าคนอเมริกันมีภาพพจน์เกี่ยวกับเมืองจีนอยู่สองภาพ ภาพแรกเป็นภาพที่ดี คือ เป็นภาพของจีนที่มวัฒนธรรมเก่าแก่ รุ่งเรือง สร้างสรรค์อารยธรรมให้โลก

คนจีนเป็นคนขยันอดทน ภาพเหล่านี้คนอเมริกัน
อาจจะได้มาจากการเขียนของมาร์โคโปลโล หรือเฟิร์ล
เอส บัค ส่วนภาพที่สองเป็นภาพที่เลว คือเมืองจีน
ป่าเถื่อน มีพลเมืองแออัดเปรียบเสมือนคลื่นมนุษย์
ชอบขยาดดินแดน ชอบรุกรานเกร ภาพเหล่านี้ได้
มาจากเจิ้งกัซชาน หรือไม่กี่เป็นภาพที่วาดขึ้นในระยะ
ของสงครามเย็น คนอเมริกันเลือกใช้ภาพพจน์อันใด
อันหนึ่งตามสถานการณ์ นับตั้งแต่ประธานาธิบดีนิก
สันเคาะประกาศกำแพงเมืองจีน คนอเมริกันก็เอาภาพ
ที่ดีของจีนออกมาพูดคุยกัน ส่วนภาพที่เลวก็เก็บเข้า
ลิ้นชักไป

ซาอูวิทซ์ เกษรทีริ
New York, U.S.A.

จดหมายจากเนวาดา

นิกสันกับคิสซิงเจอร์: ระชนออเมริกาที่ไม่มีอะไร
ค้นเห็นมากนัก นอกจากว่านายแอนเดอร์สันเปิดเผย
เอกสารลับของรัฐบาลอเมริกัน ความหมายของมัน
มีอยู่ว่า กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐนั้น แทบ
ไม่มีอำนาจในการพิจารณานโยบายหลัก หรือมีอำนาจ
ทางการปฏิบัติ นโยบายที่ทางทำเนียบขาวเห็นเป็น
เรื่องสำคัญ นายนิคสันไม่ชอบหน้าพวกข้าราชการ
กระทรวงการต่างประเทศ เรื่องนี้คุณคงรู้อยู่แล้วว่า
การต่อสู้เพื่อการคงอยู่เพื่อตัวของมันเอง (ของสถา
บัน) เป็นการต่อสู้ที่มีอยู่ในสังคมทุกสังคม นาย
นิคสันกับคิสซิงเจอร์เป็นตัวอย่างกรณีสำคัญที่สุดใน
การวางนโยบายต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ของ
สหรัฐ รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีต่างประเทศ
แทบไม่มีบทบาทอะไรเลย เมื่อเร็ว ๆ นี้ ทาง เอ็นบีซี
สถานีวิทยุโทรทัศน์ยกกองไปถ่ายหนัง วันหนึ่งใน
ชีวิตของประธานาธิบดี เริ่มแต่นายนิคสันคืนนอน
กินอาหารเช้า เรือขบวนนายนิคสันนั่งฟังเพลงก่อน
เข้านอน ? บุคคลแรกที่นายนิคสันเรียกเข้าพบตอน
เช้า (ในขณะที่มีวิกฤติการณ์อินเดียน-ปากีสถาน) คือ
นายคิสซิงเจอร์ แต่ไม่เรียกรัฐมนตรีต่างประเทศและ

ที่นำเสนอใจก็คือ นายนิคสันถามนายคิสซิงเจอร์ว่า
“เออ! ลาร์ค (รัฐมนตรีกลาโหม) อยู่หรือเปล่า”
ที่นำเสนอใจก็คือ ประธานาธิบดีไม่รู้ว่รัฐมนตรี
กลาโหมของตนอยู่หรือไม่อยู่ ต้องถามที่ปรึกษาพล
เรือนของตน ในเอกสารลับที่นายแอนเดอร์สันเปิด
เผย แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการประจำ
กับประธานาธิบดีคนนั้นเหมือนข้อความข้างต้น คือว่า
นิคสันได้เปรียบกับคิสซิงเจอร์ ทั้งๆ ที่จะยกหูโทรศัพท์
ไปเรียกระดมกระทรวงการต่างประเทศก็ได้ แต่ไม่ทำ นายคิส
ซิงเจอร์ก็เลยไปเรียกระดมกระทรวงการต่างประเทศต่อ
ทั้งๆ ที่ยังบังคับไปด้วย ขำมาก

หนังสือ *Foreign Policy* ซึ่งคล้ายๆ กับ *Foreign
Affairs Journal* รายสามเดือนฉบับใหม่ มีเรื่อง
นำเสนอใจอยู่คนหนึ่งเกี่ยวกับเมืองไทย เรื่องย่อๆ มี
อยู่ว่า เมื่อปี ๑๙๖๘ คิสซิงเจอร์สั่งนักวิจัยของเขาให้
วิจัยผลประโยชน์ (ถ้ามี) ของฐานทัพอากาศโคโรซาง ซึ่ง
นายคิสซิงเจอร์สงสัยว่าจะใช้ไม่ได้ประโยชน์แล้ว
ฐานทัพนี้ (ตอนนี้นำเสนอใจ) คณะผู้บัญชาการทหาร
สูงสุดสหรัฐ กำลังสร้างขึ้นเพื่อใช้ไม่เพียงแต่เพื่อ
การใช้เป็นฐานทัพอากาศในสงครามอินโดจีนเท่านั้น
แต่ว่าเป็นฐานทัพที่มีเครื่องบินเครื่องบินพร้อม สำ
หรับเป็นกองบัญชาการของสหรัฐ ในการทำสงคราม
กับจีนแดง (ถ้าเกิดขึ้น) ทั้งนี้ฐานทัพมีโครงสร้าง
ของกองบัญชาการใต้ดิน (bunkers) เป็นคอนกรีต
ที่หนาพอที่จะต่อต้านแรงระเบิดนิวเคลียร์ได้ด้วย ยาน
มาแค้นนี้คุณคงรู้ความหมายว่าหมายความว่าอย่างไร

ผู้สื่อข่าวของเรา
Nevada, U.S.A.

ใครไม่กล้า?

ผมเห็นด้วยกับคุณสุจิตต์ วงษ์เทศ ที่ว่าคน
ระดับเรา (พวกจบมหาวิทยาลัยทั้งนอกและใน)
ไม่กล้าเสี่ยง ผมเชื่อว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เราเป็น
คนขลาดคนนั้น เนื่องมาจากระบบการศึกษาซึ่งมีลักษณะ
ดังที่ จูเลียส เค ในเขอเรเวร์ กล่าวไว้ดังที่ปรากฏ

ใน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับเดือนตุลาคม ๒๕๑๔ คือ มุ่งส่งเสริมความมั่งคั่งใหญ่โตสูง ส่วนบุคคล แทนที่จะส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกันทั้งนี้เพื่อจะนำไปสู่การครอบครองเป็นเจ้าของทรัพย์สินของชาติ โดยปัจเจกชน ก็เพราะทุกคนมุ่งมาดปรารถนา ความก้าวหน้าแบบตัวใครตัวมันเป็นที่ตั้ง การตัดสินใจแต่ละครั้งจึงเกิดแต่ผลที่จะเกิดขึ้นแก่ตัวเอง หากผลดีจะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมแต่ผลเสียจะเกิดขึ้นแก่ตน ก็จะไม่เสียดาย ยิ่งเวียนสูงมีตำแหน่งสูงก็ยิ่งขลาดเพราะ เดิมพันนั้นสูง เมื่อคิดทบทวนไปมาก็จะได้ผลสรุปที่ว่า อย่าดีกว่า อยู่เฉย ๆ ค่าเงินชีวิตไปตามคลอง ที่เป็นอยู่มีชา มีนานตัวเองก็จะใหญ่ ฉะนั้นอย่าว่าแต่ ความกล้าที่คิดค้นเลย ความกล้าที่จะไม่ประจบเจ้านายเฉย ๆ ที่เห็นจะหวังได้ยาก

เจริญศักดิ์ โสธาประเสริฐ
คณบดีเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รัฐประหารกับนักศึกษาปรัชญาการเมือง

ชาติกำลังถูกเปลี่ยนแปลงด้วยระบบอาณัติ และ ควบคู่การผูกขาดทางอำนาจของฝ่ายทหาร และกำลัง พลเรือนบางส่วน ซึ่งได้ก่อการรัฐประหารขึ้น โดย ได้กระทำแล้วกระทำอีก เปลี่ยนคณะแล้วเปลี่ยน คณะอีก แต่ชาติไม่ได้เปลี่ยน สังคมไม่ได้เปลี่ยน เป็นอยู่อย่างไรมันเป็นอยู่อย่างนั้น จากคนที่ทันสมัย ในการบริหารชาติ ชาติกำลังใช้กำลังมากกว่าการใช้ นโยบายแบบอารยธรรม ที่สังคมทั่วโลกได้ยอมรับ แล้ว ว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติตาม เราควรทำอะไร มากกว่ามันควรทำอะไร อาวุธจะไม่ทำงานถ้าคนไม่ ใช้ แต่อาวุธนั้นไม่ใช้คน อาวุธจะรับคำสั่งโดยอัตโนมัติเมื่อถูกใช้โดยคน ทุกคนรักชีวิตทุกคนรักชาติ โดยสามัญสำนึก ซึ่งเกิดจากการรักพ่อแม่เป็นเบื้องต้น เรากลัวเราปรารถนาชีวิตใจรักมากกว่าที่จะมีอิทธิพลที่เหมือนฝ่ายตรงกันข้ามมาหมุนหลัง แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกของสังคมควรได้รับเสรีและ สติธิ และได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมาย การ

รัฐประหารของคณะปฏิวัติชุดล่าสุด เป็นการกระทำ ที่มีเหตุผลในทำนองหลักเพียงมากกว่า เหตุผลเพื่อความมั่นคง ความมั่นคงของชาติมิได้เกิดขึ้นอยู่ที่ อำนาจของรัฐและบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และมีไม่ว่า ความมั่นคงของชาติจะเกิดจากการ ประหัต ประหาร เช่นท่า และใช้กำลังอาวุธต่อผู้เป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะอารยธรรมทางวิทยาศาสตร์ มิได้ให้อำนาจแก่ชน กลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยชนกลุ่มเดียวกัน เพื่อมาทำลาย บุคคลกลุ่มเดียวกัน ในเมื่อหน้าที่ของสังคม คือการ เสียภาษีให้แก่รัฐ ก็ถูกบังคับมาจากคนกลุ่มเดียวกัน สังคมและรัฐคือปัจจัยและผู้ให้ เพื่อให้เกิดวิฤต ประสงค์ในทางบัญญัติและเสริมสร้าง การบริหาร ประเทศเป็นปัญหาครอบครั้ว มากกว่าปัญหาสังคม เพราะสังคมเกิดจากครอบครัวหลายครอบครัว โลก เราก็มองได้ว่าเป็นสังคม ๆ หนึ่ง สังคมและรัฐคือ วิฤตและปัจจัย แต่สังคมและรัฐก็เกิดขึ้นจากครอบครัว หน้าที่ของรัฐบาลคือบริหารครอบครัวของรัฐ เพราะตามหลักทางอารยธรรมทางการเมืองแล้ว รัฐ ไม่เป็นของต้องห้ามหรือของสงวนสัพท์ ครอบครัว ของรัฐประกอบด้วยบิดาแห่งรัฐ มารดาแห่งรัฐ และ บุตรธิดาแห่งรัฐ การเศรษฐกิจภายในครอบครัวแห่ง รัฐ การศึกษาสำหรับบุตรและธิดาแห่งรัฐ การบริการ ความสะดวก และให้ความอบอุ่นแก่ชนที่อาศัยอยู่ใน ครอบครัว ไม่ใช่ให้ความเคียดร้อนหรือสร้างสงคราม ถ้าเกิดมีชนกลุ่มหนึ่งมีความกระหายสงคราม ซึ่งที่ ต้องกำจัด ไม่จำเป็นต้องใช้อาวุธเสมอไป เพราะ สังคมก็ยอมรับว่ามนุษย์เป็นสัตว์ฉลาด และไม่ใช้ สัตว์เครื่องานที่จะมาเข่นฆ่ากันไม่มีของอายุ เรา มี กุศโลบาย โดยทางทูต โดยทางจิตวิทยา โดยความ เข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อตัดปัญหาเพื่อทำลายศัตรูที่ เห็นโทษเป็นคุณ มนุษย์ทั่วโลกกำลังก้าวไปข้างหน้า เพื่อการดำรงอยู่อย่างสะดวกและสันติสุขไม่มีใครต้องการ สงคราม ไม่มีใครต้องการความตาย ทุกคนต้อง ตายแต่ ไม่ได้หมายความว่า เมื่อไม่มีใครต้องการทำ สงคราม ทุกคนต้องมาทำสงครามกันเองเสียเมื่อไร

ปัญหาที่อยู่ว่ารัฐบาลเป็นผู้ฉลาดหรือเป็นผู้อ่อนไหว ผู้
ทันสมัย ผู้ก้าวหน้า ข้อมรรีบริและศึกษาข้อเท็จจริง
เพื่อให้ทันกับอารยประเทศที่ทันสมัยและคู่ไปกับสัง
คมวัฒนธรรมระบบเสรีประชาธิปไตย

เสฐียร เสฐียร

กลุ่มคึกคักและปรีทศน์ปรีชญาการเมือง

แห่งสหราชอาณาจักร

หนังสือคือชีวิต

ผมรู้สึกยินดีและปลื้มใจเป็นอันมากต่อคณะหนึ่ง
สือพิมพ์ สังคมศาสตร์ปรีทศน์ ที่ได้ช่วยไขความ
กระจ่างถึงด้านต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจของชาติ
อันเป็นที่รักของเราให้สว่างประดุจแสงเทียน ถึงแม้
ดวงเทียนเล่มนี้จะอยู่ภายใต้วงจำกัด “แสง” ก็ตาม
แต่สักวันหนึ่งเถอะคงจะมีรัศมีประกายโชติช่วง ซึ่ง
สังคมทั่ว ๆ ไปยอมรับแล้ววั้นแหละดวงประทีป ถึง
กระนั้นผมก็คิดว่าบ้านเมืองของเราจะรอเวลาอีกนาน

มาก ครอบคืดที่สังคมยังเห็นแก่ตัวและเนาพอนเฟะ
อยู่อย่างเช่นปัจจุบันนี้

คราใดเมื่อมาคิดถึงมมกลับส่วนหนึ่ง ทำให้เกิด
ความภาคภูมิใจ คือบ้านเมืองของเรายังมีผู้ที่รักในการ
ใช้เหตุผลพร้อมที่จะช่วยแก้ไขสภาพสังคม และจรร
โลงชาติในอนาคตต่อไป แต่หนังสือดี ๆ ในเมืองไทย
ของเราที่ออกสู่สายตาประชาชนยังมีน้อยมากเต็มที่
ตัวอย่างที่แล้ว ๆ มา เช่น ชัยพฤกษ์ ฉบับนักศึกษ
ประชาชน วิทยาลัยปรีทศน์ จตุรัส ได้ถูกสั่งปิดไป
ตาม ๆ กัน ก่อนนี้ผมได้รับอ่านอยู่เป็นประจำเสมอ
มิได้ขาด พอได้ทราบบทแถลงของบรรณาธิการว่า
จบเกมแล้ว ก็รู้สึกหุดใจ เสรวใจอย่างบอกไม่ถูก
ได้แต่นั่งปลงสังเวชแทน ชีวิตของผมเป็นคนรัก
หนังสือมาก หนังสือคือชีวิตของผมก็ว่าได้

กม หลก

อ. ห้วยยุด ตรีง

.....Walk

as every member does:
one step forward, and
two or three backwards:
but always applauding.

Heberto Padilla

Cuba Poet

.....เดิน

เดินเหมือนทุกคน ๆ เขาเดิน
เดินก้าวไปข้างหน้าหนึ่งก้าว
และก้าวถอยหลังสองหรือสามก้าว
แต่ต้องตบมือเข้าไว้เสมอ

เฮอเบโต พาติลลา

กวีคิวบา

สามเดือนแห่งความหลัง

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ คือเมื่อ ๓ เดือนก่อน คณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร และคณะนายทหาร ได้เข้าทำการยึดอำนาจการปกครองของตัวเอง ล้มเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ยุบรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี โดยอ้างเหตุผลว่า สถานการณ์ของโลกและสถานการณ์ภายในประเทศกำลังคับขันและทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศและราชบัลลังก์ ดังนั้นคณะปฏิวัติจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการยึดอำนาจเพื่อที่จะแก้ไขสถานการณ์ได้โดยเฉียบขาดและฉับพลัน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงบัดนี้ ประเทศไทยได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของคณะปฏิวัติ ซึ่งได้จัดรูปแบบวิธีการบริหารโดยมีสภาบริหารคณะปฏิวัติประกอบด้วยคณะบุคคลชั้นหัวกะทิซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหาร และได้กำหนดแบ่งงานสภาบริหารของคณะปฏิวัติออกเป็น ๕ ฝ่ายใหญ่ คล้าย ๆ กับมีเสนาบดี ๕ กระทรวงในสมัยโบราณ อันประกอบด้วย ฝ่ายอำนวยการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ๑ ฝ่ายอำนวยการกระทรวงเศรษฐกิจ การกระทรวงการคลัง และกระทรวงอุตสาหกรรม ๑ ฝ่ายอำนวยการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและกระทรวงคมนาคม ๑ ฝ่ายอำนวยการกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ๑ และฝ่ายสุดท้ายคือฝ่ายเลขาธิการคณะปฏิวัติ ซึ่งรวมเอางานของกระทรวงต่างประเทศและกระทรวงยุติธรรม เข้ามาอยู่ภายใต้กำกับของหัวหน้าคณะปฏิวัติ

พร้อมกันนั้นคณะปฏิวัติยังได้ออกแถลงการณ์อีกว่า สภาบริหารของคณะปฏิวัตินี้จะบริหารประเทศอยู่ต่อไปจนกว่าจะร่าง “ธรรมนูญการปกครองประเทศชั่วคราว” เสร็จ จึงจะเปลี่ยนรูปเป็นคณะรัฐมนตรีของคณะปฏิวัติขึ้นบริหารประเทศ ซึ่งก็ยังไม่ได้กำหนดออกมาแน่นอนว่าจะเป็นเมื่อใด

การเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้น แม้จะไม่มีอาการต่อต้านเกิดขึ้น แต่ก็ได้ก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ขึ้นอย่างเจี๊ยบ ๆ ในหมู่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่า ในขณะที่การปกครองระบอบประชาธิปไตยกำลังมีท่าทีว่าจะสร้างกติกาย่างหนึ่งให้ดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น ก็ได้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบการปกครองของคนเพียงกลุ่มหนึ่งตามแบบเดิม การเปลี่ยนแปลงในครั้งนั้น ได้ทำให้เกิดอะไรขึ้นกว่าที่แล้ว ๆ มาหรือไม่ เราม่าจะได้มีการกล่าวถึงตามลำดับ

จุดประสงค์ประการแรกตามที่คณะปฏิวัติ ๑๗ พฤศจิกายน ได้ประกาศออกมาก็คือ “การรักษาความมั่นคงปลอดภัย” ของประเทศ คณะปฏิวัติได้อ้างถึงความปั่นป่วนภายในประเทศ ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายในภาคต่าง ๆ การ “ขบงให้ประชาชนและสถาบันต่าง ๆ เป็นปฏิปักษ์และกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาล ให้นักศึกษาเดินขบวน ให้กรรมกรนัดหยุดงาน” เหตุผลดังกล่าวเหล่านี้ เมื่อมองจากเหตุผลของคณะปฏิวัติ ถิ่น่าจะเห็นว่าความปั่นป่วนตามที่กล่าวอ้างมานั้นมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคมเป็นส่วนใหญ่ และดูเหมือนจะยอมรับกันแล้วว่า ปัญหาผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยนั้นเกิดจากการที่ประชาชนถูกเอาเปรียบ ไม่ได้รับความเป็นธรรมบางประการจากบ้านเมือง ส่วนสาเหตุที่กรรมกรตามโรงงานนัดหยุดงาน ส่วนใหญ่ก็เป็นเพราะถูกกดราคาค่าจ้างแรงงาน หรือไม่ก็ ไม่ได้รับความเป็นธรรมต่าง ๆ จากนายทุน (ซึ่งอันที่จริง ก็ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไรนัก เนื่องจากบ้านเรามีสหภาพกรรมกรโดยถูกต้องตามกฎหมาย ที่จะให้กรรมกรได้มีสิทธิต่อรองกับนายทุน) บรรดากรรมกรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยตัวเอง ถ้าหากรัฐบาลจะมองปัญหาจากฝ่ายเขา ส่วนการเดินขบวนของนักศึกษานั้น เท่าที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ก็มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการเรียกร้องฐานะและสิทธิภายในคณะหรือภายในสถาบันของตนเท่านั้น มีการเดินขบวนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ครั้งหนึ่ง ซึ่งก็เป็นเรื่องที่มีเหตุผล เพราะบรรดานิสิตได้เรียกร้องให้รัฐบาลเร่งปราบการฉ้อ

ราษฎรบังหลวง อันเป็นศัตรูร้ายของประเทศชาติ แต่เมื่อเราพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่นิสิตนักศึกษาแล้ว การเดินขบวนดังกล่าว เราก็ยังไม่อยากเชื่อว่าจะมีอุดมการณ์ทางการเมืองแอบแฝงรุนแรงถึงกับเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือโค่นล้มสถาบันเดิม หากแต่เป็นไปด้วยเจตนาอันดีเป็นที่ตั้ง ส่วนปัญหาที่เกิดจากการไม่รับผิดชอบอย่างเพียงพอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ก็ถือเป็นเพียงปัญหาภายในระบบรัฐสภาเอง ซึ่งถือเป็นสิ่งธรรมดาในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เรายอมรับว่า ส.ส. บางคนไม่เล่นกติกาของประชาธิปไตยอย่างตรงไปตรงมา มัวแต่เรียกร้องหาผลประโยชน์ส่วนตัว จนลืมนึกถึงประชาชนที่เลือกตนเข้ามา แต่เรื่องนทางออกที่ดีก็อาจจะแก้ไขได้โดยการประกาศขบสภา และให้มีการเลือกตั้งคนใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องเลิกล้มกติกาก็ได้ เราทุกคนได้มาเพราะงบประมาณเงินล้านถึงเงินจำนวน ๑๐๐ ล้านบาท ที่ใช้ร่างรัฐธรรมนูญมาเป็นเวลาร่วม ๑๐ ปี ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวส่วนใหญ่ก็คือเงินภาษีของประชาชนนั่นเอง

จากปัญหาต่างๆ ที่กล่าว คณะปฏิวัติน่าจะได้พิจารณาว่า ด้วปัญหาอันที่จริงนั้นน่าจะอยู่ที่นโยบายและการบริหารงานของรัฐบาลชุดเดิมมากกว่าเหตุผลประการอื่น เพราะเป็นที่รู้กันอยู่แล้วว่า ระบบราชการของเราเต็มไปด้วยระบบเส้นสาย การถือราษฎรบังหลวง กินสินบาทคาดสินบน และปฏิบัติงานล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ ช่องโหว่ต่างๆ เหล่านี้ต่างหากที่รัฐควรระมัดระวัง ด้วยการรวบรวมบุคคลในด้านต่างๆ มาประชุมปรึกษาหารือ การคัดค้านและการถกเถียงกันนั้นเป็นเรื่องที่ทุกคนน่าจะควรทำความเข้าใจกับมัน ถ้าหากเราคิดว่า เราจะถือเอาประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตในเวลาต่อไปแล้ว การให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและแสวงหาทางเลือกตามวิถีทางการเมืองน่าจะเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้เรามองเห็นปัญหาได้อย่างกระจ่างชัด ดังนั้นการที่คณะปฏิวัติออกคำสั่งมิให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง หรือออกกฎข้อบังคับโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของคนส่วนใหญ่ เพราะไม่ได้เตรียมหาทางแก้ปัญหาอันจะเกิดตามมาไว้ก่อน จึงเป็นการคัดค้านทางมิให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อประเทศของตนอย่างแท้จริง สภาพการณ์เช่นนี้ในระยะยาวแล้วไซ้ ข้อมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้บริหารประเทศกับประชาชนและจะเป็นภัยร้ายแรงยิ่งกว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอันอย่างเสรีเสียอีก อันอาจความกลัว เมื่อถูกทำให้กลัวแล้ว ข้อมมีผลก่อให้เกิดอาการเหนอยหน่าเฉื่อยชา และเมื่อนั้นอัมพาทที่เกิดขึ้นแก่สังคม ข้อมมีแต่ความหายนะเป็นเจ้าเรือนแก่ประเทศ

ปัญหาใหญ่อีกประการหนึ่งที่กำลังคุกคามประเทศเราอยู่ในขณะนี้ ก็คือการปฏิบัติการณ์ของผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ตามภาคต่างๆ ซึ่งได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในบัจจุบัน ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่คารากาซึ่งมาแต่เดิมและยังไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง ถึงแม้ว่ารัฐบาลคณะปฏิวัติจะโหมกำลังทหารและตำรวจเข้าโจมตีอย่างหนักแล้วก็ตาม ก็ยังไม่มืใครสามารถบอกได้ว่า การโหมกำลังโจมตีแต่เพียงอย่างเดียวเช่นนี้ จะทำให้สถานการณ์ต่างๆ ดีขึ้นหรือไม่ บทเรียนจากสงครามเวียดนามน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีในกรณีนี้ ว่าการใช้กำลังแต่เพียงอย่างเดียวไม่มีวันที่จะยุติการก่อการร้ายลงได้ ถ้าหากช่องโหว่ระหว่างข้าราชการกับประชาชนยังคงมีอยู่ ในสภาพที่ไม่แตกต่างกันไปจากเดิม

การใช้มาตรการรุนแรงเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ของคณะปฏิวัติ เช่นการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำผิดให้หนักขึ้น หรือการใช้มาตรการเฉียบขาดสังหารชีวิตผู้กระทำผิดนั้น ก็หาใช่การแก้ปัญหาที่ถูกต้องไม่ การ “เชือดไก่ให้ลิงดู” ดังกล่าว อาจทำให้คนกลัวไม่กล้ากระทำความผิดแต่ก็ก็เป็นเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เพราะตราบไคที่ประชาชนยังรู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรมจากสังคมความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมที่เขามอยู่ก็คงจะไม่เกิดขึ้นได้ง่ายนัก การประหารชีวิตจึงเป็นเพียงการแก้ไขที่ปลายเหตุ ทำนองเดียวกับสร้างคุกไว้แทนโรงเรียน ถ้าสภาพการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้ ถึงจะสร้างคุกไว้สักสี่สิบล้านหรือจะสังหารอาชญากรไว้มิใช่น้อยๆ คน ก็คงไม่ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นแต่ประการใด

(หน้า ๑๐๗)

การกล่าวหาว่านักวิชาการอเมริกันเข้ามาทำ
งานวิจัยสายลับในประเทศไทย^๑ จนกระทั่งได้
มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในระยะปี
ที่แล้ว^๒ และกลายมาเป็นข้อถกเถียงว่า การ
วิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากทางวิชา

การโดยแท้จริง หรือมีลักษณะชาตินิยมทางวิชา
การนั้น^๓ ได้มีผู้ให้ความกระจ่างว่าการวิจัย
เพื่อสืบความลับของประเทศต่าง ๆ ในโลกเป็น
กิจกรรมปกติวิสัยที่ทุก ๆ ประเทศต่างให้ความสำคัญ
กัญในฐานะเป็นงานแขนงหนึ่งอัน มีสิ่งต้องสงสัย

นักวิจัยสายลับ หรือนักวิจัยทาง วิชาการ

ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ

อีกต่อไป^๔ การรณรงค์เพื่อค้นหาสมมุติฐานจะ
ในเรื่องนี้ยังคงมีอยู่ โดยอาจมีจำเป็นต้องมีการจำ
แนกความแตกต่างระหว่าง ชาตินิยม กับ วิชา
การ ในเมื่อการทำงานดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดแล้ว
ว่า เป็นไปโดยมีความรู้สึกชาตินิยมเป็นพื้นฐาน
พร้อม ๆ ไปกับการใช้วิชาการเป็นเครื่องสนับสนุน

ส่วนวิธีการทำงานนั้นอาจใช้วิชาการบัง
หน้าหรือไม่นั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่แต่ละประ
เทศจะรู้จักการใช้ผลการวิจัยทางวิชาการอันเป็น
วิธีการวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์นั้นมาประยุกต์เข้ากับ
งานของชาติให้ได้ผลมากน้อยต่างกันอย่างไร^๕
อย่างไรก็ตามการมีความสำนึกในวิชาการของนัก

๑. Eric Wolf and Jorgensen, "Anthropology and the Warpath in Thailand," ใน *The New York Review of Books*, Special Supplement of November 19, 1970
๒. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๘, ๒๕๑๓-๑๔ ในบทความแต่ละเรื่องของ วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์, เฮอริเบต ฟิลลิปส์, ไมเคิล มอร์แมน และ ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ
๓. ไพฑูรย์ สายสว่าง, "การวิจัยหรือชาตินิยมทางวิชาการ" *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับที่ ๔ ปีที่ ๘, ๒๕๑๔ และ David A. Wilson, "Intellectual Nationalism," ในเล่มเดียวกัน
๔. เขียน ธีรเวทย์, "กิจการสืบความลับในเวทีการเมืองโลก" *วารสารสังคมศาสตร์* ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๔
๕. ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ, "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับสถานการณ์วิจัยในเมืองไทย," *วารสารสังคมศาสตร์* ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔, ๒๕๑๓

วิชาการที่จะไม่ตกเป็นเครื่องมือของผู้ใช้วิชาการ เป็นเครื่องมือก็มีความที่จะอยู่นอกเหนือการพิจารณา เพราะอย่างน้อยก็ยังมีผู้พิศวัตต์เพื่องานด้าน วิชาการที่แท้จริงอยู่ และเขาเหล่านั้นควรที่จะได้ รับความปกป้อง และไม่พลอยถูกกล่าวหาว่าเป็น นักวิจัยสายลับเสียโดยสิ้นเชิง การไม่พยายามหา ข้อเท็จจริงอาจสร้างความเข้าใจผิดกับนักวิชาการ ต่างประเทศผู้มีความบริสุทธิ์ใจ และอุทิศตนให้ กับงานวิชาการในเมืองไทยในภาวะการณ์ที่ค่อนข้างหมิ่นเหม่อยู่ในปัจจุบันนี้

เพื่อเน้นความเข้าใจในหน้าที่ของนักมานุษยวิทยา การประเมินผลกิจกรรมที่นักวิชาการอเมริกันได้มาซึ่งบทบาทต่อประเทศไทย จึงได้เกิดมีขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการ (Ad Hoc Committee) ของสมาคมนักมานุษยวิทยาอเมริกัน (American Anthropological Association) คณะกรรมการนี้มี มากาเรต มีด (Margaret Mead) เป็นประธาน และได้เสนอรายงานดังกล่าวแล้วเมื่อเดือนกันยายน ๒๔๑๔ มีใจความที่พอสรุปได้คือ

นักวิชาการอเมริกันเริ่มเข้ามาในประเทศไทย ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาระบบสังคมไทยตามแนววิธีการทางมานุษยวิทยา บางคนเข้ามาทำงานให้กับหน่วยงานรัฐบาลโดยตรง จนกระทั่งต่อมาถึงปี ๑๙๖๐

รัฐบาลอเมริกันได้ขอตั้งองค์การประสานงานให้ความช่วยเหลือ คือ USAID/USOM นักมานุษยวิทยาก็ได้รับความสะดวกในการทำงานโดยร่วมกับองค์การดังกล่าว ต่อมาในระยะหลังปี ๑๙๖๕ เป็นต้นมา รัฐบาลอเมริกันประสบภาวะทางการเมืองที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสงครามเวียดนาม ประเทศไทยจึงถูกใช้เป็นที่ฐานทัพ นโยบายเดิมของสหรัฐจึงเปลี่ยนไปในรูปการต้องการหาข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของภูมิภาคส่วนนี้ ดังนั้นจึงกระทบกระเทือนต่อการดำเนินงานด้านวิชาการของนักมานุษยวิทยาในประเทศไทย ที่กระทบกระเทือนก็เนื่องจากว่านักวิชาการสหรัฐฯ โดยเฉพาะนักมานุษยวิทยา เริ่มมีความเห็นขัดแย้งกับนโยบายทางการเมือง หลายคนเริ่มถอนตัวเพราะเกรงจะต้องไปร่วมทำงานวิจัยเพื่อการนี้ ผู้ที่ไม่เห็นด้วยเริ่มรวมตัวกันตั้งองค์การใหม่ขึ้นเพื่อรักษาคุณค่าการวิจัยทางวิชาการและเพื่อให้คำปรึกษาแก่นักมานุษยวิทยา องค์การใหม่ดังกล่าวนี้จะดึงนักมานุษยวิทยาให้เข้ามาร่วมงานกับรัฐบาลไทยโดยตรง โดยมีสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี ๑๙๖๔ เป็นตัวเชื่อม โดยวิธีการนี้ ข้อขัดแย้งที่อาจเกิดมีขึ้นได้ระหว่างรัฐบาลไทยกับนักวิชาการอเมริกันก็พอที่จะป้องกันได้ ในขณะเดียวกันนั้น รัฐบาลอเมริกาก็มีการตั้งหน่วยงานวิจัยทางทหารในประเทศไทยขึ้นต่างหากด้วย นักวิจัยเหล่านี้เกือบทั้งหมดเป็นชุดใหม่ที่มาพร้อมกับ

สงครามในเวียดนาม^๖ (รายละเอียดเกี่ยวกับ
หน่วยงานวิจัยของสหรัฐฯ^๗ ในประเทศไทยดูได้
จากบทความของผู้เขียนเองใน *สังคมศาสตร์ปริ
ทัศน์* ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๘, ๒๕๑๓-๑๔ - ผู้เขียน)

รายงานของมิด ที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้ ต้องการ
ที่จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างนักวิจัยสืบ
ความลับที่สหรัฐฯ นำมาในภาวะสงคราม กับงาน
วิจัยทางมานุษยวิทยา ที่เริ่มต้นมาด้วยความบริ
สุทธิ์ใจ ว่ามีที่มาที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด
และสับสนอย่างไร และความไม่เข้าใจที่อาจเกิด
ขึ้น (และความจริงก็ได้เกิดขึ้นแล้ว) ดังมีการวิ
พากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางก็เริ่มมาจากประเด็น
ที่รายงานของมิดได้ชี้ให้เห็นข้างต้น และนั่นคือ
ที่มาของคำกล่าวหา^๘ ในสหรัฐฯ^๙ เอง ข้อกล่าว
หานี้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางวิชาการอย่างหนัก
กล่าวคือ วุฒิสมาชิกสภาอเมริกันบางคนโจมตีว่า
นักวิชาการมีคตินิยมทางการเมือง และเป็นผู้พืง
ต้องสงสัยสมคบกันทำงานเพื่อมุ่งหวังการทำลาย
ล้างมากกว่าจะนิยมเป็นนักวิชาการ รัฐบาลอเมริ
กันได้ลดงบประมาณช่วยเหลือสนับสนุนทางการ

วิจัย นักศึกษาเดินขบวนต่อต้านโดยกล่าวว่าอา
จารย์มหาวิทยาลัยเป็นพวกนิยมสงครามไปด้วย
ความวุ่นวายดังกล่าวหากจะเทียบกับการวิพากษ์
วิจารณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยก็ยังไม่ห่างไกล
กันมาก และพอจะสร้างความเข้าใจกันในวงการ
วิชาการฝ่ายเราได้ไม่ยากนัก

อย่างไรก็ดี ในวงการนักวิชาการอเมริกันก็ได้
มีการไหวตัวอย่างมาก ไม่เฉพาะแต่การที่จะแก้
ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาของข้อกล่าว
หานี้ แต่ยังมีมีการวางหลักการที่จะให้นักวิชา
การโดยเฉพาะนักมานุษยวิทยา ตระหนักใน
หน้าที่ในการทำงานในต่างประเทศอย่างไร สำ
หรับภายในสหรัฐฯ^{๑๐} เอง การแก้ไขได้กระทำ
เพื่อแก้ปัญหาการได้เงินทุนวิจัย (ส่วนความเข้าใจ
ผิดเป็นเรื่องที่ปล่อยเสรี ให้สาธารณชนหาข้อเท็จ
จริงเอาเอง ตามอุดมการณ์และปรัชญาการใช้ชีวิต
ของคนอเมริกัน ก็อ้อยยังไม่เข้าใจถูกต้องก็ช่วย
ไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิจะเข้าใจและหาข้อเท็จจริง
กันเอง) ที่จะผลิดงานทางวิชาการต่อไป ยกตัว
อย่างเท่าที่เคยเป็นมา เช่น การขอทุนจากกระ

๖. *Report of Ad Hoc Committee to Evaluate the Controversy Concerning Anthropological Activities in Relation to Thailand to the Executive Board of the American Anthropological Association*, September 27, 1971.

William Davenport
David Olmsted
Margaret Mead, Chairman
Ruth Freed, Executive Secretary

๗. ดู *The Student Mobilizer*, April 2, 1970 และ Eric R. Wolf and Joseph G. Jorgensen, "Anthropology and the Warpath in Thailand," ใน *The New York Review of Books*, Special Supplement of November 19, 1970

ทรงวงกลาโหมสหรัฐ ฯ โดยแผนกภาษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยก็ต้องระบุว่า จะทำการวิจัยในเรื่อง การคมนาคม (Communication) ซึ่งทางการทหารถือว่า “Communication” มีความสำคัญมากทางยุทธวิธี ฉะนั้นกระทรวงกลาโหมสหรัฐ ฯ ก็อนุมัติทุนให้ แต่ในการศึกษาจริง ๆ นักภาษาศาสตร์นำมาวิจัยเรื่องหลักไวยากรณ์ที่เรียกว่า Transformation Grammar^๘ เช่นเดียวกับแผนกมานุษยวิทยาในมหาวิทยาลัย เมื่อจะทำการวิจัยมักระบุหัวข้อการวิจัยว่า เป็นการศึกษาเรื่อง อนามัย โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพจิต ทางรัฐบาลก็จะให้ทุนโดยหวังว่าจะนำมาใช้กับสงครามจิตวิทยาได้ตามนั้นจะเห็นว่านักวิชาการเป็นเพียงผู้สร้าง (งานวิจัย) ส่วนการใช้ (ประโยชน์จากงานวิจัย) เป็นเรื่องของผู้ที่สามารถเห็นคุณค่าวิชาการบริสุทธิ์นั้น ฉะนั้นบทบาทของนักวิจัยถ้าจะตีความให้ชัดเจนในที่นี้ ก็น่าจะเห็นว่ามิได้มีความแตกต่างกันเลยทั้งในอดีตและในปัจจุบัน เพียงแต่ว่าปัจจุบันมีคำว่า การวิจัยเพื่อสืบทอดการลับ (Counter-insurgency Research) เกิดขึ้นอย่างเปิดเผยเพื่อผลความก้าวหน้าทางยุทธวิธี

ทางการทหารเท่านั้น ดังนั้นจึงมักจะเข้าใจว่าการวิจัยที่เกี่ยวกับสุขภาพจิต การวิจัยถนนและการคมนาคม การวิจัยโรงเรียน การวิจัยการจัดระเบียบทางสังคม ความร่วมมือ การเศรษฐกิจ การตลาด เครื่องมือท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องชาติพันธุ์ เป็นเรื่องของการวิจัยที่เกี่ยวกับสืบทอดการลับไปเสียสิ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการศึกษาลักษณะหมู่บ้านและการทำแผนที่ ความจริงแล้ว หัวข้อเหล่านี้แต่ก่อนก็ได้มีการศึกษามาก่อนทั้งสิ้นโดยทราบกันในนามของการศึกษาการพัฒนาชุมชนและถึงแม้เดี๋ยวนี้ เราเองก็ยังทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัยทางด้านนี้อยู่

ประเด็นดังกล่าวข้างต้นพอที่จะสรุปกล่าวถึงบทบาทของนักมานุษยวิทยาหรือนักสังคมศาสตร์แขนงอื่น ๆ ได้ว่า นักวิชาการเหล่านี้มีบทบาทที่จะแสวงหาความจริงที่จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และสังคมมาก่อนแล้ว ส่วนการใช้ข้อค้นพบเหล่านี้รวมทั้งวิธีการที่ปัจจุบันกลายเป็นการดำเนินสงครามเย็นที่ทำให้ให้นักวิชาการเหล่านี้ถูกหาว่าไร้จริยธรรมนั้น ข้อกล่าวหานี้มิได้แยก “นักวิชาการบริสุทธิ์” ออกจาก “นักวิชาการชาตินิยม” ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ทำงานวิจัยสืบทอด

๘. ผู้สนใจ Transformation Grammar และต้องการทราบแขนงใหม่ของภาษาศาสตร์แนวนี้ พอลจะหาอ่านได้จากหนังสือของ Noam Chomsky ด้าน Linguistics นักภาษาศาสตร์ที่เป็นคนไทยและเขียนเกี่ยวกับ Transformation Grammar ที่น่าจะกล่าวถึงคือ อุดม วิจารณ์สุขศึกษา^๙ เนื้อหาบริสุทธิ์ของวิชาไม่เกี่ยวข้องกับทหาร แต่เป็นวิชาที่อยู่ในสาขา Communication อันเป็นคนละความหมายหรือความหมายเดียวกับวิชาทหารก็ได้แล้วแต่จะตีความ (การที่นักภาษาศาสตร์ระบุสาขา Communication ก็เพื่อผลของการระบุทุนอุดหนุนการวิจัยจากกระทรวงกลาโหมสหรัฐ ฯ เท่านั้น)

ลับโดยตรงจากรัฐบาลอเมริกัน อันเป็นกิจกรรมปกปิดวิสัยในเวทีการเมืองของโลกในปัจจุบัน

ข้อสังวรที่ไม่ควรมองข้ามไปเสียก็คือ เราจะพิจารณาความแตกต่างระหว่าง “นักวิชาการบริสุทธิ์” ออกจาก “นักวิชาการชาตินิยม” อย่างไร ประเด็นนี้มีปัจจัยเรื่องทุนวิจัยเข้ามาเกี่ยวข้องในการพิจารณา เพราะถ้าแหล่งเงินทุนวิจัยนั้นนักวิชาการทราบเต็มอกว่ามาจากองค์การสืบราชการลับ ซีไอเอ (CIA) แล้วไซ้ นักวิชาการบริสุทธิ์ที่รับทุนนั้นมาทำการวิจัยน่าจะกลายเป็น “นักวิจัยชาตินิยม” ไปหรือไม่ ข้อขัดข้องในการตัดสินใจอยู่ที่แหล่งเงินทุนจาก ซีไอเอ ซึ่งก็มีหลายองค์การร่วมอยู่ และซีไอเอ จริง ๆ ก็อยู่ในรัฐบาลวอชิงตันนั่นเอง และเงินที่ออกมาที่พูดไม่ได้เต็มปากว่าเป็นของซีไอเอ องค์การหลายแห่งก็ปฏิเสธโดยสิ้นเชิงว่ากิจกรรมของตนมิได้เกี่ยวข้องกับงานจารกรรมเลย แม้ว่าจะรับงานโดยตรงจากรัฐบาลวอชิงตัน ก็เงินที่ประเทศไทยรับในรูปของ USAID ก็มีได้มาจากวอชิงตันหรือ ถ้าจะมาคิดว่าเงิน USAID เป็นส่วนหนึ่งของซีไอเอแล้วเราไม่จำเป็นต้องมาตกเตียงกันหรือกว่า ARPA, SRI เป็นหน่วยงานวิจัยสืบความลับหรือไม่ รัฐบาลไทยที่รับเงินจาก USAID ก็มีกลายเป็นหน่วยงานอันใหญ่ของงานสืบความลับให้แก่สหรัฐฯ ไปหรือหรือ

เมื่อการพิจารณาแหล่งเงินทุนวิจัยไม่สามารถจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ได้ดังนี้ การที่จะพิจารณาว่า

นักวิชาการต่างชาติคนใดมีเจตนาในการทำงานสืบราชการลับจึงควรพุ่งความสนใจไปที่การใช้ข้อมูล เป็นสำคัญ การใช้ข้อมูลมีความหมายตั้งแต่การเก็บข้อมูลมาพิจารณาหาหลักเกณฑ์เพื่อจุดประสงค์ในการสร้างสรรค์ หรือทำลาย ซึ่งนักวิจัยผู้นั้นมีอยู่ในแผนการวิจัยแล้ว และรวมถึงการเก็บผลงานวิจัยบริสุทธิ์รอบคอบเป็นอย่างดีมิให้ผู้ที่มีเจตนาร้ายนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อันมิแจ้งหรือรู้ว่าเป็นการทำให้ลาย ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงประยุกต์ผลงานวิจัยบริสุทธิ์มาใช้ให้สอดคล้องกับแผนการทำลายล้าง นักวิชาการผู้ใดมีเจตนาที่ส่อไปในการใช้ข้อมูลในแนวนั้นเท่านั้นไม่ว่าจะเป็นการใช้ข้อมูลของตนเองหรือของผู้อื่นก็ตาม น่าที่จะกล่าวได้ว่าเป็นผู้ทำงานวิจัยเพื่อการจารกรรม

นักมานุษยวิทยาถูกเฟื่องเสียงในชั้นนี้มากเพราะงานแขนงดังกล่าวมักจะทำในสังคมที่ห่างไกลจากสื่อมวลชน ยิ่งในสมัยก่อนหน้าการประดิษฐ์คิดค้นของสังคมในสมัยใหม่ด้วยแล้ว นักมานุษยวิทยาจะต้องอยู่กับชาวป่าชาวเขา และถึงแม้สมัยนี้ในบางส่วนของโลกก็ยังคงเหลือพอให้ศึกษาอยู่บ้าง หากแต่ปัจจุบันแนวโน้มของความสนใจของนักมานุษยวิทยาอยู่ที่การศึกษาชุมชนโดยเฉพาะในหมู่บ้านของ “สังคมชานา” ตามจรรยาของนักมานุษยวิทยา ที่แล้ว ๆ มานั้น นักมานุษยวิทยาจะต้องถือความรับผิดชอบเฉพาะตัวผู้ให้สัมภาษณ์ คือจะไม่เอาคำสัมภาษณ์ของชาวบ้านมาเล่าให้ใครฟัง โดยระบุชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ภาษา แต่อาจใช้เป็นตัวอย่างของการแสดงออก
ด้านวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม โดยมีได้ระบุว่า
เป็นคำพูดของชาวบ้านผู้ใดได้ ปัจจุบันนักมานุษยวิทยา
ประสบกับความยุ่งยากคือ ชุมชนที่ตน
ไปศึกษาอาจกลายเป็นแหล่งสนใจของนักการ
ทหาร นักยุทธวิธีได้ ความรับผิดชอบของนัก
มานุษยวิทยาจึงเพิ่มมากขึ้นเพื่อลดอันตรายจาก
การที่ผลงานวิจัยอาจถูกนำไปใช้ ในการทำลาย
ล้างได้ ฉะนั้น หลักการใช้ข้อมูลของนักมานุษย
วิทยาเท่านั้นที่จะตัดสินได้ถึงความสำเร็จในงาน
วิชาการของตนเอง หน้าที่และความรับผิดชอบ
ของนักมานุษยวิทยา ไม่รวมไปถึงการมีสิทธิรับ
การประยุกต์ผลงานของตนต่อนักการทหาร หรือนัก
ยุทธวิธี แต่หากอยู่ที่การที่ตนมีแผนการ
วิจัยอย่างไรกับการเก็บข้อมูลอย่างรอบคอบ มิให้
ถูกแปรสภาพในชั้นวิเคราะห์ โดยมีแผนทำลาย
อย่างไร (ในเรื่องข้อมูลนี้ควรศึกษาบทบาทของ
เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ปัจจุบันเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้อง
อยู่มากเพราะสามารถช่วยในการโยกย้ายข้อมูล
ได้สะดวกมากขึ้น) ความรับผิดชอบอันนี้เป็น
หน้าที่ของนักมานุษยวิทยาที่จะป้องกันมิให้ข้อมูล
ของชุมชนหนึ่งชุมชนใด ต้องตกไปอยู่ในสภาวะที่
อาจนำมาใช้ เพื่อทำลายชุมชนนั้นโดยสิ้นเชิงได้
จรรยาข้อนี้ ได้เป็นที่รับทราบกันภายในหมู่นัก
มานุษยวิทยาอเมริกัน ที่ทำงานในประเทศต่างๆ
ทั่วโลก ภายหลังจากที่ได้มีการกล่าวหาและเกิด
สถานการณ์ที่มีความสับสน ในบทบาทของนัก
มานุษยวิทยาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศไทย
เมื่อไม่นานมานี้

การวิเคราะห์บทบาทของนักวิชาการต่างประเทศ
ที่ทำงานอยู่ในเมืองไทย และความสัมพันธ์
ประเภทต่าง ๆ ตามสถานภาพของเขานั้นยังเป็น
เรื่องที่จะต้องศึกษาต่อไปหากเราจะยอมรับความ
จริงที่ว่าความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น
ที่ยังขาดมิได้ผู้เขียนเชื่อในความบริสุทธิ์ใจว่า
ได้พยายามพิจารณาโดยใช้อารมณ์หรือความรู้สึก
ชาตินิยมน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง
ผู้เขียนยังยึดถือเอกลักษณ์ของความเป็นประชาชน
คนไทยคนหนึ่งที่ไม่มองสถานการณ์นี้อยู่ด้วยความ
สนใจ แต่ทั้งนี้ก็มีใช้เพื่อเจตนาอื่นใดนอก
ไปเสียจากการหาข้อเท็จจริงในเมื่อเป็นเรื่องที่
เกี่ยวข้องกับชาติภูมิของตน การที่ได้เข้าใจปัญหา
ที่เราเคยหาคำตอบว่านักวิชาการต่างประเทศจะ
ไม่เกิดความขัดกันของบทบาทของตนเองบ้างหรือไม่
นั้น หากเราได้ทราบถึงนโยบายทางการเมือง
และการทหารในส่วนที่เกี่ยวข้องบ้าง ตลอดจน
ความพยายามของนักวิชาการเพื่อแสดงตนเองว่า
มีความสุขจิตใจและความจำเป็นในหน้าที่ของนัก
วิชาการรวมถึงปกติวิสัยในเวทีการเมืองระหว่าง
ประเทศแล้ว อาจทำให้เรามองปัญหาได้กว้าง
ขวางขึ้นแทนที่จะมาวิพากษ์ระหว่างกันเองว่า
ใครมีอธิปไตยหรือมีความเป็นชาตินิยมทางวิชา
การอะไรทำนองนั้น อันเป็นการวิจารณ์ระหว่าง
บุคคล มากกว่าที่จะคำนึงถึงสถานการณ์ระดับ
ชาติ ๑

ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำ
แผนก สังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย

มาคามมิงท์

ประธานาธิบดี นิกสัน

หนทางอันแสนไกล สู่นันตีภาพ

ข้อเสนอสันติภาพอินโดจีนของประธานาธิบดีนิกสัน ซึ่งทำขึ้นอย่างลับๆ กับเว็ยคนามเหนือเมื่อสามเดือนก่อน และได้รับการเปิดเผยเมื่อไม่นานนั้นนั้น ยังคงแสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างท่าทีใหม่ของประธานาธิบดีนิกสัน และท่าทีของมาตามเหง์ย่นที่บินห์ รัฐมนตรีต่างประเทศของรัฐบาลปฏิวัติชั่วคราวแห่งเว็ยคนามใต้ (เว็ยดง) จากการประชุมที่ปารีสเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคมศกก่อน ต่อไปในอีกแนวทางโดยสรุป เกี่ยวกับท่าทีของทั้งสองฝ่ายในหัวข้อสำคัญ ๆ อันเกี่ยวโยงกับการเจรจาสันติภาพ

๑ การถอนทหารออกและการหยุดยิง

มาคามมิงท์ สหรัฐจะต้องถอนทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ การคิดตั้งต่างๆ รวมทั้งทหารต่างชาติออกให้หมด “โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น” รัฐบาลสหรัฐจะต้องกำหนดวันที่ “กองทหารสหรัฐ ฯ และทหารต่างชาติ ซึ่งอยู่ภายในค่ายของสหรัฐ ฯ ทั้งหมดจะถอนออกไป” การหยุดยิงจะมีผลก็ต่อเมื่อมีการตกลงที่จะถอนทหาร

นิกสัน จะต้องมีการถอนทหารสหรัฐ ฯ และทหารสัมพันธมิตรของรัฐบาลไชน่จ๋องทั้งหมดออกจากเว็ยคนามใต้ภายในหกเดือน ตามข้อตกลงที่จะยุติสงคราม และจะมีการหยุดยิงโดยทั่วไปในทันทีที่มีการลงนามในข้อตกลง หลังจากนั้นจะไม่มีการนำทหารต่างชาติและอาวุธยุทโธปกรณ์เข้าไปในเว็ยคนามใต้

๒ เชลยศึก

มาตามบิณฑ์ การถอนทหารต่างชาติและอาวุธยุทโธปกรณ์ จะเริ่มต้นและสิ้นสุดลงในวันเดียวกับที่มีการปลดปล่อย “ทหารของทุกฝ่ายและประชาชนที่ถูกจับในสงครามครั้งนี้ทั้งหมด” (รวมทั้งนักบินอเมริกันที่ถูกจับในเวียดนามเหนือด้วย)

นักสัน เชลยศึกทั้งหมดและประชาชนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งถูกจับทั่วอินโดจีนจะต้องได้รับปลดปล่อยควบคู่ไปกับการถอนทหาร

๓ การมอบให้เวียดนามรับภาระ และกองทัพแห่งชาติ

มาตามบิณฑ์ รัฐบาลสหรัฐฯ จะต้องยุตินโยบายการมอบให้เวียดนามรับภาระ (Vietnamisation) และชาวเวียดนามทุกฝ่ายจะร่วมกันเจรจายุติเกี่ยวกับกองทัพชาวเวียดนามในเวียดนามใต้เอง ด้วยความสามัคคีภายในชาติ เกื้อหนุนกัน และเคารพซึ่งกันและกัน โดยปราศจากการแทรกแซงของชาวต่างชาติ

นักสัน กองทัพของประเทศต่าง ๆ ในอินโดจีนจะต้องอยู่ในเขตแดนของตน ประเทศทั้งหลายจะต้องจัดการกับปัญหาต่าง ๆ บนรากฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน เพื่ออิสรภาพ อธิปไตย และความมั่นคงในอาณาจักร และไม่แทรกแซงในกิจการซึ่งกันและกัน

๔ การโอนอำนาจคืน

มาตามบิณฑ์ สหรัฐฯ จะต้องเคารพในสิทธิของเวียดนามใต้ที่จะตัดสินใจด้วยตัวเอง สหรัฐฯ จะต้องหยุดการแทรกแซง และหยุดหนุนหลังประธานาธิบดีเทียว รัฐบาลปฏิวัติชั่วคราวจะวางรูป “คณะรัฐบาลแห่งชาติจากสามฝ่ายซึ่งกลมเกลียวกัน” เพื่อทำหน้าที่ชั่วคราว ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปในเวียดนามใต้ มาตรการต่างๆ ของการเลือกตั้งทั่วไปในเวียดนามใต้ จะต้องเป็นไปอย่างอิสระตามวิถีทางของประชาธิปไตยและยุติธรรม

นักสัน ควรจะต้องมีการเลือกตั้งประธานาธิบดี อย่างอิสระและอย่างประชาธิปไตยในเวียดนามใต้ภายในหกเดือน ของการตกลงสันติภาพ ประธานาธิบดีเทียว และ รองประธานาธิบดีฮวงจะต้องลาออกภายในหนึ่งเดือนก่อนการเลือกตั้งและประธานวุฒิสภาที่ชิงอำนาจจะเข้าบริหารรัฐบาลแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ และ “พลังทางการเมืองอื่นๆ” จะมีอิสระที่จะเข้าร่วมในการเลือกตั้ง ซึ่งจะควบคุมและตรวจตราโดยนานาชาติ และจะถือเป็นตัวแทนของทุกกลุ่มการเมืองในเวียดนามใต้ สหรัฐฯ จะไม่สนับสนุนพรรคหรือสมาชิกใด ๆ และยึดตามผลที่ปรากฏออกมา

**๕ การรวมกันของเวียดนาม
(เหนือและใต้)**

มาดามบิ่นห์ การรวมประเทศเข้าด้วยกันจะสำเร็จลงที่ละชั้นด้วยวิธีสันติ
บนรากฐานของการปรึกษาหารือร่วมกัน โดยปราศจากการแทรกแซง
จากต่างประเทศ ระหว่างที่รื้อคอบการรวมประเทศนั้น จะต้องมีการรื้อ
ฟื้นสัมพันธไมตรี โดยยึดถือตามข้อตกลงเงินว่า ทั้งสองฝ่ายจะไม่เข้า
ร่วมเป็นพันธมิตรทางทหารกับฝ่ายใด และละเว้นที่จะขอความคุ้มครอง
จากกองทัพต่างชาติ

นิกสัน การรวมกันควรจะตัดสันใจบนรากฐานของ การปรึกษาหารือ
และการตกลงกันระหว่างเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ โดยไม่มีการ
บังคับหรือเข้ายึดเอาโดยทั้งสองฝ่าย และจะต้องไม่มีการแทรกแซงจาก
ต่างประเทศ เวียดนามใต้และพันธมิตรรวมทั้งเวียดนามเหนือและพันธ
มิตร จะต้องเคารพในข้อตกลงเงินว่าปี ค.ศ. ๑๙๕๕ และปี ค.ศ. ๑๙๖๒
ที่เกี่ยวกับอินโดจีนและลาว

**๖ การประกันรับรองจาก
นานาชาติ**

มาดามบิ่นห์ ทุก ๆ ฝ่ายจะพยายามไปสู่ข้อตกลงที่น่าเคารพและได้รับ
การประกันรับรองจากนานาชาติในข้อตกลงร่วมกันที่จะเกิดขึ้น

นิกสัน นานาชาติจะเข้าตรวจสอบรูปการทางทหารในข้อตกลง รวมทั้ง
การหยุดยิง การปลดปล่อยเชลยศึก และการถอนทหารต่างชาติ จะมีการ
รับรองการเลือกตั้ง และสิทธิพื้นฐานของชาวอินโดจีนโดยนานาชาติ
ฐานะของประเทศในเขตนั้นและสุดท้ายก็คือสันติภาพ ทั้งสองฝ่ายจะได้
เข้าร่วมในการเจรจาระหว่างชาติในปัญหาอินโดจีน

๗ การชดใช้

มาดามบิ่นห์ รัฐบาลสหรัฐ ฯ จะต้องยอมรับความรับผิดชอบอย่างเต็มที่
สำหรับการสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชาวเวียดนามทั้งสอง

นิกสัน (ไม่อยู่ในข้อเสนอ) สหรัฐ ฯ จะไม่พิจารณาถึงค่าชดใช้ แต่จะ
ยอมให้เงินช่วยเหลือทางเศรษฐกิจหลายร้อยล้านเหรียญสหรัฐ ฯ เพื่อ
การฟื้นฟูอินโดจีน

๘ นโยบายต่างประเทศ

มาดามบิ่นห์ เวียดนามใต้จะดำเนินตามนโยบายของสันติภาพและความ
เป็นกลางกับทุกประเทศ โดยไม่คำนึงถึงระบบการเมืองและสังคม และ
จะยึดมั่นในหลักปัญจศีล

นิกสัน ทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่า เวียดนามได้รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ใน
อินโดจีน น่าจะต้องปรับปรุงนโยบายต่างประเทศ ให้สอดคล้องกับข้อ
กำหนดทางทหารตามข้อตกลงเงินว่าปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ©

เวียดนามเหนือเปิดเผย แผนสันติภาพเวียดนาม ๙ ข้อ

ที่ปารีส เมื่อ
วันจันทร์ที่ ๓๑
มกราคม ค.ศ.
๑๙๗๒ เวียดนาม
เหนือได้เปิดเผย
รายละเอียดของ
แผนสันติภาพเวีย
ตนาม อันเป็นความ
ลับ ๙ ข้อ และได้

กล่าวหาประธานาธิบดีนิกสันว่า “หลอกลวง” ใน
การเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับการเจรจาลับ ระ
หว่างฮานอย-วอชิงตัน เมื่อสัปดาห์ก่อนหน้านั้น

ในการให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ เจียน
ตันห์ ลี โฆษกหนังสือพิมพ์ของผู้แทนเวียดนาม
เหนือในการประชุมสันติภาพเวียดนาม ได้เปิดเผย
แผนการ ๙ ข้อ ซึ่งเวียดนามเหนือได้เจรจากับนาย
เฮนรี เอ. คิสซิงเจอร์ ที่ปรึกษาประธานาธิบดีนิกสัน
ที่ปารีส เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๗๑

ประธานาธิบดีนิกสันได้เปิดเผยเรื่องการประชุม
ครั้งนี้ ในการกล่าวสุนทรพจน์ทั่วประเทศเกี่ยวกับ
เวียดนามเมื่อสัปดาห์ก่อนหน้านั้นว่า คิสซิงเจอร์เป็น
หนึ่งใน ๑๒ คน ที่ได้ไปประชุมกับเจ้าหน้าที่ของ
ฮานอยที่ปารีส

สัปดาห์ต่อมา ประธานาธิบดีนิกสันได้กล่าวว่า
ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เสนอแผนสันติภาพเวียดนาม
พร้อมกับข้อเสนออื่นๆ ซึ่งครั้งนั้นมีอยู่ ๗ ข้อ ที่ลงนาม
โดยคณะเวียดกง

ทางฝ่ายเวียดนามเหนือได้ตีพิมพ์สิ่งที่พวกเขา
พูดว่าเป็นการแลกเปลี่ยน ที่นำไปสู่การยกเลิกการ
ประชุมลับเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ระหว่าง คิสซิง
เจอร์ และ ลี ดัก โท (Le Duc Tho) สมาชิกฝ่าย
การเมืองของฮานอย

เวียดนามเหนือกล่าวว่า คิสซิงเจอร์ได้สั่ง
เลื่อนการประชุมในวันก่อนหน้าโดยไม่มีจุดประสงค์
เพราะเหตุว่านาย ลี ดัก โท บั๊วบ ซึ่งทางฮานอยได้
กล่าวว่าหัวหน้าคณะผู้แทนการประชุมคือนาย ชวน
ทวย ก็ได้เตรียมพร้อมที่จะเข้าพบกับนายคิสซิงเจอร์
แทนแล้ว นาย ลี ดัก โท ได้กล่าวว่า

“ การตัดสินใจฝ่ายเดียวในการประกาศสาระสำ
คัญเกี่ยวกับการประชุมลับระหว่างเวียดนามเหนือ
และสหรัฐฯ ถือได้ว่ารัฐบาลของนายนิคสันได้คัมฝ่
การหลอกลวงของตนเองออกมา ”

“ การกระทำเช่นนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะหลอกลวง
มติมหาชนในอเมริกาและประชาชนทั่วโลก เพื่อ
สนับสนุนสถานะทางการเมืองของนายนิคสันในการ
เลือกตั้งสมัยหน้า เพื่อให้เขาคำเนินสงครามต่อ
ไป โดยการให้เวียดนามรับภาระ (Vietnamisation)
ไม่ใช่เพื่อรับใช้สันติภาพที่เขากล่าวถึง

ต่อไปนี้เป็นข้อความในแผนสันติภาพ ๙ ข้อของ
ฮานอย ซึ่งเสนอต่อนายเฮนรี คิสซิงเจอร์ ทูพิเศษ
ของประธานาธิบดีนิกสัน จากการประชุมภายในที่
ปารีสเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๑๙๗๑ และได้นำออก
เปิดเผยที่ปารีสเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๑๙๗๒

๑) การถอนกองทัพสหรัฐฯ ทั้งหมดและกอง
ทัพพันธมิตรต่างชาติ ออกจากเวียดนามใต้และ
ประเทศอื่นๆ ในอินโดจีน ควรจะเสร็จสิ้นลงภายใน
ปี ๑๙๗๑

๒) การปลดปล่อยทหารและพลเรือนที่ตกเป็น
เชลยในสงครามควรจะดำเนินการไปพร้อมกันและ
เสร็จสิ้นลงในขณะที่เกี่ยวกับการถอนทหารตามที่ตั้ง
ไว้ในข้อที่ ๑

๓) ในเวียดนามใต้ สหรัฐฯ ควรจะเลิกการ
สนับสนุนบุคคลอย่าง เทียว-กี-เกียม (Thieu-Ky-
Khiem) เพื่อบางที่จะได้มีการจัดตั้งคณะบริหารชุด
ใหม่ขึ้นในไช่ฮวน เพื่อสันติภาพ อีสราภาพ ความ
เป็นกลาง และ ประชาธิปไตย รัฐบาลปฏิวัติชั่วคราว

ของสาธารณรัฐเวียดนามใต้ (เวียดนาม) จะเข้าร่วม
เจรจากับคณะบริหารชุดใหม่ เพื่อตกลงเกี่ยวกับกิจ
การภายในของเวียดนามใต้และเพื่อไปสู่ การตกลง
ระดับชาติ

๔) รัฐบาลสหรัฐ ฯ จะต้องรับผิดชอบอย่าง
เต็มที่ต่อความเสียหายทั้งหมด ที่สหรัฐ ฯ ได้กระทำ
กับประชาชนเวียดนามทั้งหมด รัฐบาลสาธารณ
รัฐประชาธิปไตยเวียดนาม (The Democratic Repub
lic of Vietnam) ขอเรียกร้องการชดเชยค่าเสียหายที่
สหรัฐ ฯ ได้ก่อขึ้นในเวียดนามทั้งสองเขต

๕) สหรัฐ ฯ ควรเคารพใน ข้อตกลงเจนีวา ปี
ค.ศ. ๑๙๕๔ ในเรื่องเกี่ยวกับอินโดจีน และ ข้อตกลง
ปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ในเรื่องเกี่ยวกับลาว สหรัฐ ฯ ควร
จะเลิกบูรณาและแทรกแซงประเทศต่าง ๆ ในอินโด
จีน และปล่อยให้ประชาชนในประเทศเหล่านั้นจัด
การกับกิจการภายในของตนเอง

๖) ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศต่าง ๆ ใน
อินโดจีน ควรจะให้คนในอินโดจีนเป็นผู้จัดการ
โดยตั้งอยู่บนรากฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน
ในเสรีภาพ อธิปไตย และความมั่นคงของราชอาณาจักรและโดยไม่มี การแทรกแซงในกิจการภายใน
ของกันและกัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม
เตรียมพร้อมที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหานั้น
เท่าที่จะสามารถทำได้

๗) ทกฝ่ายควรจะหยุดยิงภายหลัง การลงนาม
ในข้อตกลงซึ่งเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวข้างต้น

๘) ควรจะมีการสอดส่องดูแลจากนานาชาติ

๙) ควรจะมีการประกันรับรองจากนานาชาติ
ในเรื่องสิทธิพื้นฐานของประชาชนอินโดจีน ความ
เป็นกลางของเวียดนามใต้ ลาว เขมร และสันติภาพ
ในภูมิภาคในแถบนี้ชั่วกาลนาน

ข้อเสนอของเวียดนามเหนือที่เปิดเผย ๘ ข้อ ได้
จากข่าว ยูพีไอ, รอยเตอร์ ©

วิจารณ์: เหตุใดसानอยจึงปฏิเสธ แผนการณ์ของนิคสัน

เหตุใดसानอยจึงปฏิเสธแผนสันติภาพในอินโด
จีนของประธานาธิบดีนิกสัน ผู้คนธรรมดา ๆ อาจ
ถามว่าแผนการณ์นี้ ไม่ได้เสนอข้อตกลงประนีประ
นอมอย่างมีเหตุผลหรือ เพราะอันที่จริงแล้ว
แผนการณ์นี้ประกอบด้วยสาระสำคัญคือ การกำหนด
วันที่จะถอนทหารสหรัฐ ฯ ออก และการลาออกของ
ประธานาธิบดี เหงียน วัน เทียบ หนึ่งเดือนก่อน
หน้าที่จะมีการเลือกตั้งใหม่ในเวียดนามใต้ ซึ่ง
ทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เรียกร้อง เพื่อสองสิ่งนี้อยู่
มาตลอดเวลา

แต่การที่सानอยปฏิเสธแผนการณ์นี้ เราสามารถ
อธิบายได้โดยไม่ยากนัก เพราะถึงแม้จะมีการยอม
ตามความต้องการของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในบางข้อ แต่
โครงการนี้ใหม่ของนิคสันก็มีความหมายอย่างชัด

แจ้งในการที่จะทำให้เวียดนามใต้ไม่เป็นคอมมิวนิสต์
และมีประธานาธิบดีที่ควบคุมดูแล แผนการณ์นี้เรียก
ร้องให้มีการหยุดยิง การหยุดแทรกซึมทางทหาร
(ซึ่งหมายถึงทหารเวียดนามเหนือที่เข้าไปในเวียดนาม
ใต้ ลาว และเขมร) รวมทั้งหมายถึงการถอน
ทหารเวียดนามเหนือซึ่งอยู่ในเวียดนามใต้ออกไปโดย
ปริยาย เมื่อมีการถอนการสนับสนุนจากเวียดนาม
เหนือแล้ว ฝ่ายเวียดนามจะไม่สามารถต่อสู้กับกำลัง
ทหารและตำรวจของกองทัพเวียดนามใต้ได้อีกต่อไป
ซึ่งเหตุผลประการนี้จะทำให้สามารถควบคุมชาวเวียดนาม
ใต้ระหว่างที่มีการเลือกตั้งครั้งใหม่ได้โดยง่าย

ในทัศนะของฝ่ายอเมริกัน สิ่งนี้ส่งผลเพียง
พอ รัฐบาลอเมริกันได้โต้ตอบมาว่า เวียดนามเหนือ
และเวียดนามใต้เป็นสอง ประเทศแยกออกจากกัน
ดังนั้นसानอยจึงไม่มีสิทธิ์ที่จะสั่งกองทหารเข้ามาใน
เวียดนามใต้หรือในถิ่นอื่น ๆ อย่างแน่นอน ดังนั้นการ
ถอนทหารอเมริกันจึงควรกระทำไปพร้อมกันการ
ถอนทหารเวียดนามเหนือ

แต่ฮานอยและแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งรัฐบาลปฏิวัติชั่วคราวของฝ่ายเวียดกง มองสงครามครั้งนี้ในแง่ที่แตกต่างกันออกไป สำหรับฝ่ายเวียดนามเหนือ การต่อสู้ในอินโดจีนปัจจุบัน เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากสงครามกู้เอกราช ซึ่งพวกเขาได้ทำกับฝรั่งเศส พวกเขาจึงจำได้ว่าตอนต้นปี ค.ศ. ๑๙๕๐ สหรัฐฯ เป็นผู้จ่ายเงินให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อทำสงครามในอินโดจีนต่อไป สหรัฐฯ เป็นฝ่ายคัดค้าน การสร้างเขตคอมมิวนิสต์ในเวียดนามเหนือ ในการประชุมเจนีวา ปี ค.ศ. ๑๙๕๔ สหรัฐฯ ก็ไม่ยอมลงนามในข้อตกลงเจนีวา และไม่เต็มใจที่จะให้ข้อตกลงดังกล่าวได้บรรลุผล

ฝ่ายอเมริกันเอง ได้หนุนหลังกำลังตำรวจของโง ดินห์ เดียม ให้ต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเวียดนามใต้ และสนับสนุนให้เดียมปฏิเสห การเลือกตั้งเพื่อรวมประเทศตามที่กล่าวเอาไว้ในข้อตกลงเจนีวา

รัฐบาลของเดียม จะไม่มีวันอยู่ได้เลยถ้าหากปราศจากการนำและการสนับสนุนของสหรัฐฯ เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ทางใต้เริ่มตอบโต้ด้วยการต่อต้านเดียม อเมริกาก็เข้าแทรกแซงอีกเช่นเคย ถ้าหากทหารหน่วยจู่โจมของสหรัฐฯ ไม่ถูกส่งเข้าไปใน

เวียดนามใต้เมื่อ ปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ฝ่ายแนวร่วมก็คงได้ รับชัยชนะด้วยกำลังทหารผสมและการสนับสนุนโดยทั่วไป กองทหารสหรัฐฯ ๙ ได้สังหารเวียดกงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะระหว่างการสู้รบในเทศกาลตรุษญวน (Tet) เมื่อปี ๑๙๖๘ จึงทำให้ฝ่ายเวียดนามเหนือต้องสังหารประจำการแทรกซึมเข้ามาในเวียดนามใต้

เมื่อมองจากประวัติศาสตร์ดังกล่าวมา การปฏิเสธของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่ไม่ยอมรับว่าให้กองทหารสหรัฐฯ ๙ และกองทหารเวียดนามเหนือควรจะถูกถอนกลับออกไปพร้อมกันนั้น จึงไม่ใช่เรื่องที่น่าประหลาดอะไรมาก

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามใต้ถือในความเป็นจริง และได้ต่อสู้เพื่อความเที่ยงธรรมของตนเอง พวกเขาคงจะใคร่ควรวุญอย่างระมัดระวังแล้วว่าข้อเสนอครั้งใหม่ของนิคสัน อาจจะนำไปสู่ความได้เปรียบของพวกเขา ซึ่งก็พอจะสังเกตได้ อย่างแน่ชัดว่าทางวอชิงตันได้เริ่มให้อะไร ๆ มากขึ้นในการเสนอแต่ละครั้ง ดังนั้นพวกเขาจึงมีเหตุผลที่จะอดทนรอต่อไป ©

จดหมายเปิดผนึกจากหมอในเวียดนาม

จดหมายเปิดผนึกต่อไปนี้ ลงนามโดยคณะกรรมาธิการ หน่วยแพทย์ ๕๐ นาย ซึ่งวุฒิสมาชิกไมท์ แมนที่ลัดได้นำออก อ่านในที่ประชุมวุฒิสภาของสหรัฐฯ โดยมิได้เปิดเผยรายนาม

เรียนท่านวุฒิสมาชิก

พวกเราเป็นหมอประจำอยู่ ณ โรงพยาบาลเคลื่อนที่หน่วย ๒๔ ในลองบิन्ह และโรงพยาบาลสนามหน่วยที่สามในไซ่ง่อน ประเทศเวียดนาม ใคร่ขอแสดงความตันทระหนกและความผิดหวังของเรา ต่อสิ่งที่ค่อนข้างจะเป็นสถานการณ์อันไม่มีวันจบสิ้นลงได้ในอาเซชตะวันออกเฉียงใต้

ในขณะที่เราใช้ความพยายามของเราด้วยการเป็นหมอและเป็นพลเมืองของสหรัฐในเวียดนาม วันแล้ววันเล่าเรามักเห็นสิ่งที่ไม่ดีไม่งามปรากฏขึ้นในขณะที่เราใช้ความอดสาทรบกับคนของเรา พันธมิตรของเรา และกับชาวเวียดนาม ซึ่งเราคิดคือด้วย และเมื่อพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องของเราทั้งหมดแล้ว เรื่องมันช่างมีปัญหามากมายเสียเหลือเกิน คือ

ประการแรก ปัญหาของเราที่สำคัญๆ มีอยู่ ๓ ประการ (๑) อาการบาดเจ็บของพวกเราส่วนมากเกิดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ บาดแผลจากการทรมาณตัวเอง หรือบาดแผลที่เกิดจากการต่อสู้กันระหว่างทหารของเราเอง (๒) โรคติดต่อซึ่งเกิดจากการเข้าไปในป่าเขตร้อนที่มีอันตราย และ (๓) โรคจากยาเสพติด ซึ่งเกิดจากการสูบบุหรี่ไวน์มากเกินไป เพราะความเบื่อหน่าย สิ้นหวัง และต้องการที่จะหนี

เหตุผลของการที่คนใช้ของเรากลายเป็นคนไร้สมรรถภาพชั่วคราวหรือตลอดไปนั้น ในปัจจุบันมิใช่เป็นผลซึ่งเกิดจากการปฏิบัติการรบ แต่เป็นผลที่เกิดจากการตกเป็นเหยื่อของสภาพแวดล้อมมากกว่า สิ่งนี้ทำให้พวกเรา รู้สึกว่าไม่เป็นการยุติธรรมเลยที่ทหารอเมริกันต้องถูกบังคับให้มาอยู่ในสถานการณ์อันเหลวแหลก ซึ่งมีได้เกิดขึ้นจากการสู้รบทางทหาร หากแต่เป็นเพราะการมาอยู่อย่างเสี่ยงภัยในเวียดนามของเรา ได้ทำให้เกิดสถานการณ์ดังกล่าวนี้ขึ้นต่างหาก

ประการที่สอง ประชาชนชาวเวียดนาม ซึ่งเราคิดคือด้วยมีความรู้สึกอย่างแรงกล้าว่า การต่อสู้และความตายที่เขารู้จักกันดีนั้น จะหยุดลงเมื่อกองทัพอเมริกันถอนออกไป การที่พวกเราเข้ามาอยู่ในเวียดนามนั้นก็ยังคงจะทำให้ความทุกข์ทรมานของพวกเขาขัดเขี่ยออกไปอีกเท่านั้น ไม่ว่าทัศนคติเช่นนี้จะถูกหรือผิดก็ตาม มันก็ทำให้เขาเกิดความรู้สึกไม่เป็นมิตรกับพวกเรา ตามความรู้สึกดังกล่าวนี้ การต้อนรับการมาของเราก็จึงไม่อบอุ่นอีกต่อไป

ประการที่สาม พวกเราและชาวเวียดนามเริ่มมีความรู้สึกไม่เชื่อในความหวังใจของคนอเมริกัน เมื่อเงินเป็นจำนวนมากผ่านออกไปในตลาดมืดที่ขายสินค้า โดยมีทั้งชาวเวียดนามและชาวอเมริกันเป็นคนควบคุม

เรามีความรู้สึกละอายใจที่แจ่มแจ้งว่า พลเรือนอเมริกันเป็นจำนวนมาก กำลังมีรายได้อย่างงดงามด้วยการค้าสงครามที่พวกเขาไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง พวกเราซึ่งมาอยู่ที่นี่ โดยหลักการแล้วจะต้องช่วยเหลือชาวเวียดนามได้ (บางคนอาจจะคิดว่าค่าใช้จ่ายของเรามากกว่าผลประโยชน์) แต่เรากลับมีความรู้สึกละอายใจเมื่อพบว่าผู้นำของเรานั้นเองที่เกี่ยวข้องกับการค้ากำไรจากสงคราม เราได้ยืนยันว่าคนสำคัญๆ ของอเมริกันมีหุ่นก๊อปปี้ในบริษัทก่อสร้าง ซึ่งมีที่มากกว่าล้านเหรียญสหรัฐๆ และมีการติดต่อทำธุรกิจอย่างใหญ่โตกับกองทัพและทางแผนกอื่นๆ ของบริษัทดังกล่าว ซึ่งเป็นฝ่ายจัดหาของให้กองทัพ ก็มีส่วนร่วมในการค้าด้วยเช่นกัน สิ่งทั้งหมดเหล่านี้ได้ทำให้พวกเราต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่างๆ ของเราในเวียดนามได้ทันใหม่

ปัญหาดังกล่าวมาเป็นเพียงสองสามเรื่องที่เรายกขึ้นมาเท่านั้น แต่เพราะเรื่องเหล่านี้เองที่ทำให้พวกเรา ซึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพและเป็นพลเมืองสหรัฐๆ พบว่าทำทีในทางการแพทย์ ทางสังคมเศรษฐกิจ และทางการเมืองของเราที่ปรากฏอยู่ขณะนี้ กำลังกลายเป็นปัญหา เมื่อได้ฟังคำประกาศของท่านประธานาธิบดีครั้งหลังสุด ซึ่งมีได้เอ่ยถึงวันที่จะถอนทหารออกทั้งหมด แผนการปลดปล่อยเชลยศึก ความหวังที่จะเจรจาตกลง หรือข้อเสนออันมั่นคงที่จะยุติสงคราม หรือการเปลี่ยนแปลงปัญหาใด ๆ ที่ได้แถลงไว้ ณ ที่นี้ เราจึงขอเรียกร้องมาให้จัดการกับเรื่องสำคัญเหล่านั้น เพื่อยุติการเกี่ยวข้องของพวกเราในอินโดจีนเสียเถิด

เรารู้สึกว่าในช่วงเวลานี้ ปัญหาเรื่องการตอนทหารในอนาคตยังเป็นเพียงเติมพินเพื่อให้ผู้แทนทางการเมือง
ของสหรัฐ ฯ ได้เดินแต้มหมากรุกในการเจรจาสันติภาพที่ปารีสต่อไป เราไม่สามารถยอมรับการอยู่ที่นั่นในฐานะ
กองทัพตกค้าง เพื่อการต่อรองที่ปารีสตามที่รัฐมนตรีกลาโหมกล่าวไว้เมื่อเร็วๆ นี้ได้ นี้ไม่ใช่คำขอความช่วยเหลือในทาง
อาชีพของเรา หรือเพื่อกองทหารที่ยังคงอยู่ในกัมพูชา หรือเพื่อฝ่ายอื่น ๆ จะได้ใช้การประชุมจอมพลคอมมิ
เกิดประโยชน์เป็นรางวัลตอบแทนในระยะยาว

ท่านจะทำอะไร จะทำอย่างไร และทำเมื่อไรนั้นไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดผลแก่คนอเมริกันที่นี่ พร้อมทั้ง
ครอบครัวและเพื่อนฝูงของเขาเท่านั้น แต่จะเกิดผลต่อจิตใจของประชาชนทุกหนแห่ง ที่มองประเทศของเราใน
ฐานะผู้นำและหลักการที่เรายึดถือ

เราไม่ได้เป็นยาที่จะบำบัดโรคทุกประเภทของคนเวียดนามใต้ และเราไม่เคยทำอะไรได้สำเร็จตามความมุ่ง
หวังของเราโดยการมาอยู่ที่นี้ เรารู้สึกว่าการขอร้องให้คนอเมริกันมาเสี่ยงชีวิตของเขา เพื่อให้สถานการณ์ยัง
คงดำเนินอยู่ต่อไปนั้น ออกจะเป็นการขอร้องที่มากเกินไป

ประวัติศาสตร์จะต้องตัดสินเราในที่สุด ดังนั้นจึงปล่อยให้หน้าหนักของสถานการณ์วางตัวอยู่ในจิตใจของ
ท่านอย่างที่มีนวางตัวอยู่ในจิตใจของเราจะมีดีกว่าหรือ

ลงนาม (ลายเซ็น)
นาถนพทรย์สหรัฐ ฯ ๔๐ นาย

กอง บ.ก. รวบรวมเพื่อวิจารณ์และแปล จากข่าวของ ยูฟโอ, รอยเตอร์ และข้อมูลต่างๆ จากหนังสือพิมพ์
The Asian (ฮ่องกง) The Observer (อังกฤษ) และ The New York Time (อเมริกา)

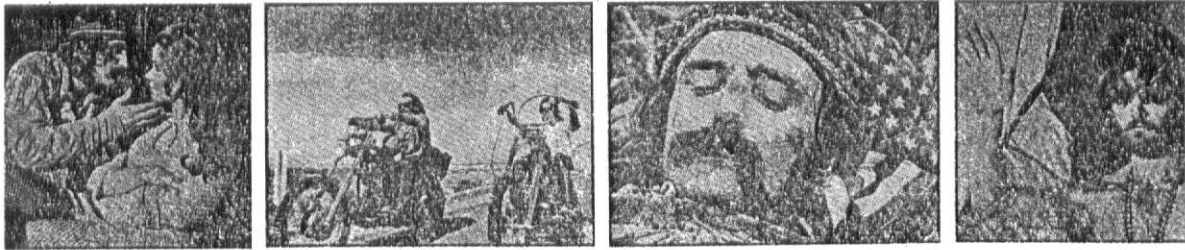

เริ่มแต่ 2475
ผลิตภัณฑ์ขนมเปียกดีด้วยคุณภาพ
อย่างเช่ซ่ง

ลักสี่	ซันโลต
ไลฟบอยย์	บรีส
รินไซ	คิบีส
ซันฮิล	รอยเกี

 ผลิตภัณฑ์ประเทศไทย โดย
บริษัท ทีเอสเอสบีเอสเอส (ประเทศไทย) จำกัด

อเมริกา

Easy Rider

“ภาพยนตร์เป็นรูปแบบของศิลปะที่แพงมาก ภาพยนตร์เป็นหนทางที่ดีที่สุดจะเข้าหาประชาชน แต่ศิลปินต้องเป็นผู้รับชอบผิดไม่ใช่โรงงานอุตสาหกรรม”

เคนนิส ฮอปเปอร์

เสถียร จันทิมาธร

อเมริกา

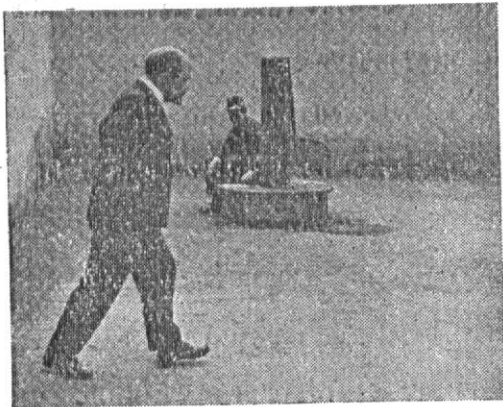

[Citizen Kane

“สิ่งที่ผมอยากพูดก็คือคุณมักเน้นถึงเรื่องคุณค่าของภาพที่เห็น คุณตัดสินภาพยนตร์ครั้งแรกด้วยภาพที่มองเห็น แทนที่จะมองถึงเนื้อหาของมัน นี่เป็นความผิดพลาดของการตัดสินภาพยนตร์ มันเหมือนกับนวนิยายที่คนส่วนมากมักตัดสินกันเฉพาะแค่ภาษา”

ฮอว์สัน เวลลิส

รัสเซีย

Lenin in Poland

“ตามที่สันนะของผม ศิลปินที่พลั้งจะซุกซ่อนอยู่ในส่วนลึกของธรรมชาติมนุษย์ เรื่องที่จะประกอบกันขึ้นมาเป็นผลงานทางศิลปะ จึงมีใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องอยู่เฉพาะเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีที่จะประกอบกันขึ้นเป็นรูปแบบทางศิลปะนั้นอีกด้วย....”

เชอโกร์ ไอเซนสไตน์

ประเทศไทยเริ่มมีพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ จนกระทั่งปัจจุบัน เรายังใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับนี้ โดยเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ในตัวเจ้าพนักงานพิจารณาภาพยนตร์ และสภาพิจารณาภาพยนตร์บ้าง ภายหลังจากเกิดกรณีภาพยนตร์เรื่อง *เจ้าแม่ยั่วเมือง* เมื่อปี ๒๕๐๕ กล่าวคือ แทนที่การพิจารณาภาพยนตร์จะเป็นเรื่องของแผนกควบคุมภาพยนตร์ กองกำกับการ ๒ กองทะเบียน กรมตำรวจ แต่เพียงหน่วยงานเดียว ต่อมาโดยบัญชาของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ยังผลให้กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง “เจ้าพนักงานพิจารณาภาพยนตร์” ขึ้นอีกจำนวน ๑๕ คน เป็นผู้พิจารณาในชั้นแรก และตั้งคณะกรรมการอีก ๑๓ คน เรียกว่า “สภาพิจารณาภาพยนตร์” เพื่อพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง หากมีการร้องเรียน

จากปี พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๑๕ ปรากฏว่าเฉพาะ “เจ้าพนักงานพิจารณาภาพยนตร์” ได้แตกหน้าออกไปอีกอย่างมากมาย เนื่องจากกรรมการแต่ละฝ่ายได้แต่งตั้งผู้แทนของตนเพิ่มขึ้นอีก กล่าวคือ ตัวแทนฝ่ายนายแพทย์ประสพ รัตนากร ๔๔ คน ตัวแทนฝ่ายกระทรวงศึกษาธิการ ๔๐ คน ตัวแทนฝ่ายสำนักทำเนียบฯ ๓๒ คน ตัวแทนฝ่ายสมาคมหนังสือพิมพ์ ๑๕ คน ตัวแทนฝ่ายผู้ตรวจสำนักนายกรัฐมนตรี ๑๔ คน ตัวแทนฝ่ายกองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ ๑๒

อิตาลี

The White Sheik

Nights of Cabiria

La Dolce Vita

82

Fellini Satyricon

“ผมสร้างโลกสามมิติของผมขึ้นมา
เอง เมื่อมองย้อนกลับไปผมคิดว่า
ผมได้พาตัวเองเข้าสู่โลกอันเพื่อฝัน
เหมือนหนังเป็นช่างฝีมือและศิลปิน
ผู้เปล่าเปลี่ยว...”
เฟลโลริโก เฟลลินี

คน ตัวแทนฝ่ายกรมการปกครอง ๔ คน ตัว
แทนฝ่ายกรมอัยการ ๖ คน รวมจำเพาะตัวแทน
เหล่านี้ก็เข้าไป ๑๗๗ คนแล้ว

ตามปรกติการเซ็นเซอร์โดยหลักใหญ่ยึด
ความตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์เป็นเสาเอก
และมีกฎเกณฑ์ ๑๑ ข้อของกระทรวงมหาดไทย
เป็นแนวในการพิจารณา ซึ่งกระทรวงมหาดไทย
กล่าวว่่า “แนวเหล่านี้เป็นแต่เพียงเค้าเงื่อน”
หลัก ๑๑ ข้อนั้นมีรายละเอียดดังนี้

๑) การลบหลู่ชนนียวัตถุ การกระทำใด ๆ
ซึ่งสามารถทำให้บังเกิดความรู้สึกอันไม่ดีในทาง
ศาสนาของชาติหนึ่งชาติใด.

๒) วิธีดำเนินการของผู้ร้าย ที่ทำการประ
ทุษกรรม โดยใช้อุบายแปลกประหลาดผิดจาก
ธรรมดาหรือที่อาจจะเป็นเหตุส่งเสริมเพาะให้เกิด
ประทุษกรรมยิ่งขึ้น

๓) ประวัติการของผู้ร้ายที่มีชื่อ

๔) การฆาตกรรมที่น่าสยดสยองหรือการ
ประหาร

๕) การกระทำทารุณร้ายกาจต่อบุคคลหรือ
สัตว์ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่เป็นศีลธรรมอันดี

๖) เรื่องทังปวงที่เกี่ยวข้องด้วยลามกอนาจาร

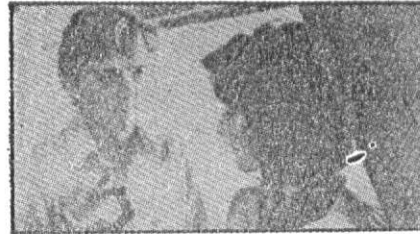
๗) การแสดงที่น่าจะก่อให้เกิดความบาด
หมางระหว่างชาติหรือระหว่างบุคคล

๘) การแสดงซึ่งอาจให้เกิดความรู้สึกหมิ่น
แคลนต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์
สมเด็จพระบรมราชินี หรือพระบรมวงศานุวงศ์
หรือต่อรัฐบาล ต่อชาติ หรือต่อพนักงานของรัฐบาล

อิตาลี

La Notte

Blow-Up

Red Desert

Zabriskie Point

“ภาพยนตร์ของผมถือเป็นการค้นคว้าทดลองอยู่เสมอ ผมไม่คิดว่าตัวเองคือผู้กำกับที่เก่งกล้าอะไรนักในงานอาชีพของตนเอง แต่กลับคิดว่าตัวเองเป็นผู้ที่ค้นหาและศึกษาผลงานร่วมสมัย”

ไมเคิลเฮนเจลโล แอนโทนิโอนิ

๙) การแสดงที่เกี่ยวข้องด้วยการเมือง ซึ่งสามารถกระทบกระเทือนถึงการปกครองของประเทศให้ขาดความนิยมของพลเมือง หรือเกิดการไม่เรียบร้อยขึ้น

๑๐) เรื่องที่เห็นว่าเป็นตัวอย่าง เพราะนิสัยอันไม่ดีแก่บุคคลนำไปประพุดิในทางชั่ว

๑๑) ล้อหรือลบหลู่ราชาภาพ คือการกระทำใด ๆ ซึ่งสามารถหรือเป็นเหตุทำให้เกิดความรู้สึกหรือเป็นการล้อหรือลบหลู่

เนื่องจากกรรมการมาจากที่หลายแห่ง หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการพิจารณาภาพยนตร์จึงพลอยแตกแขนงออกไปอีก และมีข้อสังเกตเป็นการห้ามปรามกลาย ๆ จากสำนักบริหารของนายกรัฐมนตร

อีกเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับหนังที่มีท่าทางประกอบจังหวะดนตรีรีด ออฟบีท ฯลฯ ตลอดจนเรื่องการแหกคุก นอกจากนั้นกองทัพก็ยังห้ามแพร่ภาพเกี่ยวกับการแสดงการเดินขบวน ผู้ร้ายในเรื่องต้องไม่เป็นข้าราชการของส่วนราชการหรือองค์การของรัฐ หรือห้ามตัวละครแต่งกายเป็นพระภิกษุสามเณรในศาสนา ตลอดจนเรื่องที่ส่งเสริมให้นิยมในการกระทำอันเป็น คอมมูนิสต์ และหลักเกณฑ์ยังเพิ่มความเข้มข้นเป็นทวีคูณเมื่อกลุ่มตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประชุมกันในตอนปลายปี ๒๕๑๓ วางหลักเกณฑ์ถึง ๒๑ ข้อเกี่ยวกับการพิจารณาภาพยนตร์ โดยแยกกล่าวเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

ฝรั่งเศส

The 400 Blows

Shoot The Piano Player

Jules and Jim

Stolen Kisses

L'Enfant Sauvage

“ผมคิดว่าคนเราทุกคนต้องแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมาไม่มากนักเลย ดังนั้นภาพยนตร์จึงมีประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นภาพยนตร์ที่นิยมระเบียบวิธี หรือนิยมความสมจริง เป็นโสกนาฏกรรมหรือห้านาฏกรรม เป็นแบบใหม่หรือแบบเก่า เป็นสี่หรือห้าตัว เป็น ๓๕ มม. หรือซูเปอร์ ๘ แสดงด้วยตุลาหรือไมโครฟิล์ม มีความทะเยอทะยานหรือสงบเสงี่ยมอย่างไรก็ตาม”

ฟรังซัว ทรัฟเฟอ

กามารมณ์ เช่นเรื่อง รักร่วมเพศแบบไฮโมเซกซวล หรือ เลสเบียน สมควรห้ามฉาย เรื่องกามวิตถารที่ปรากฏชัดแจ้งในเนื้อเรื่องห้ามฉาย ภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกามารมณ์ขอให้ยึดเนื้อเรื่องเป็นหลัก ภาพโป๊ที่เป็นภาพเปลือยเดี่ยวทั้งสองเพศไม่ได้เคลื่อนไหวหรือเคลื่อนไหวแค่จัดเป็นภาพศิลปะอรอนุโลม ถ้าเป็นภาพเปลือยหรือกึ่งเปลือยเพื่อเหตุผลทางการค้าและก่อให้เกิดความรู้สึกทางกามารมณ์สมควรตัด ภาพเปลือยคู่หรือแม้ไม่เปลือยแต่มีการกระทำใด ๆ ที่จะทำให้เห็นว่าต่อไปจะเป็นการสังวาสให้ตัดก่อนที่จะมีการร่วมรัก ภาพแสดงความรักก่อนที่จะมีการร่วมรักด้วยสายตาเย็นเยื่อให้ชอยออกเสียบ้าง ภาพเปลือยแม้แต่จะเป็นภาพยนตร์สารคดีหรือการ์ตูนเข้าลักษณะอนาจาร ควรตัดออก

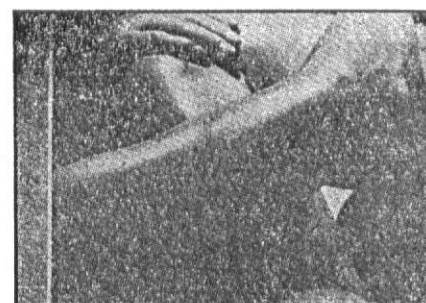
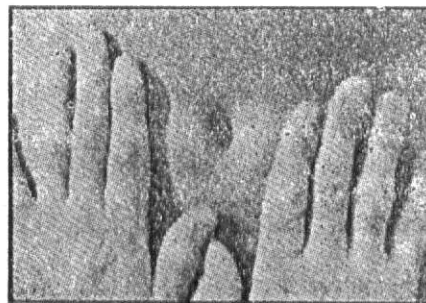
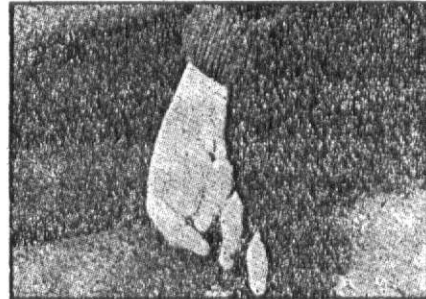
วัยรุ่น ภาพยนตร์ที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นภัยแก่วัยรุ่นห้ามฉายเด็ดขาด ภาพยนตร์ที่แสดงพฤติกรรมของนักเรียนในทางกิริยามารยาทที่ไม่ดีในแง่วัฒนธรรมให้ตัดออก ภาพยนตร์ที่แสดงพฤติกรรมทางกามารมณ์ให้พยายามกวัดขั้นให้อยู่ในกรอบของวัฒนธรรมที่ดี ควรห้ามฉาย ภาพยนตร์ที่มีพฤติกรรมสนับสนุนให้เด็กไปมั่วสุมและช่องสุมกันประกอบอาชญากรรม ภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องแก่ยาเสพติด สุบถัญชา ทางกรมตำรวจขอให้กวัดขั้นเป็นพิเศษ การรวมกลุ่มเพื่อประท้วงของเยาวชนที่ขาดเหตุผลและก่อให้เกิดการเสียหายแก่สังคมสมควรห้ามฉาย

อาชญากรรม การแสดงพฤติกรรมที่หวาด
 เสียว สยดสยอง ทารุณโหดร้ายแสดงการทรมาน
 สัตว์และมนุษย์ด้วยความโหดร้ายเกินกว่าเหตุ สม
 ควรต้องตัดไม่ว่าจะเป็นประเพณีประจำเหล่าชาติ
 ศาสนาใดก็ตาม พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความคิด
 ใหม่ ๆ ในการประกอบอาชญากรรม ก็สมควรตัด
 หรือห้ามฉาย

สถาบันพระมหากษัตริย์ ตามระเบียบกระ
 ทรวงมหาดไทยห้ามฉายภาพยนตร์ที่มีการแสดง
 หรือใช้เครื่องแต่งกาย ของ พระมหากษัตริย์ใน
 เรื่องที่ก่อให้เกิดความขบขัน เกิดความรู้สึกหมิ่น
 แคลนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือองค์พระ
 มหากษัตริย์ปัจจุบัน ฯลฯ ถ้าจะปรากฏในภาพ
 ยนต์ควรจะเป็นภาพ ไม่ควรนำภาพยนตร์ข่าว
 มาต่อในเรื่องภาพยนตร์ รวากับว่าทรงร่วมแสดง
 ภาพยนตร์นั้นด้วย คำพูดมารยาทที่ไม่ถูกต้องตาม
 ประเพณีที่ปฏิบัติต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น
 คลก้อเลียนสมควรให้แก้ไขหรือตัดทอน เครื่อง
 ราชอิสริยาภรณ์ให้นำมาใช้ในเรื่องขอให้ตัดออก

ความที่กฎเกณฑ์มีค่อนข้างมากและหยาบหยาบ
 จุกจิก ประกอบกับกฎหมายมิได้มีการแบ่งประ
 เภทภาพยนตร์ตามอายุคนดู จึงก่อให้เกิดผล
 สะท้อน ๒ ประการด้วยกันคือ ประการแรกสำหรับ
 ภาพยนตร์ภายในประเทศทำให้เจ้าของและผู้อำนวยการสร้างไม่กล้าทำงาน ออกมาใน ลัก ขณะ
 ริเริ่มและมีความสมจริงมากนัก เนื่องจากหลัก
 เกณฑ์การเซ็นเซอร์มิได้เปิดทางให้เต็มที่
 หรือแม้แต่พอสมควร ภาพยนตร์ไทยจำนวนไม่

ฝรั่งเล่น

Hiroshima Mon Amour

“เมื่อผมไปดูหนัง ผมสนใจการแสดงความรู้สึกมากกว่าการแสดงบคลิก ผมคิดว่าเรามาคุหนึ่งกันโดยไม่คำนึงถึงบคลิก แต่ปล่อยให้แบบแผนของความรู้สึกมันเกิดขึ้นอย่างอิสระ เหมือนกับภาพเขียนสมัยใหม่ซึ่งรูปแบบสำคัญกว่าเนื้อหา....”

อลอง เรเน่ส

น้อยไม่กล้าให้แม้แต่กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านเป็น “ผู้ร้าย” หรือถึงให้เป็นก็จะต้องถูกแฉให้แก้ไข บทเสีย มิฉะนั้นจะไม่ได้ฉาย ประการต่อมาทางด้านภาพยนตร์จากต่างประเทศมีจำนวนไม่น้อยที่ต้องถูก “สั่งห้าม” หรือที่เรียกว่าถูกแบน (BAN) ทั้ง ๆ ที่มีเหตุผลอันชอบในเนื้อหาของภาพยนตร์อยู่ไม่น้อย

ภาพยนตร์อังกฤษเรื่อง *ক্রমবেলী* ถูกแบนเมื่อปี ๒๕๑๓ เพราะมีฉากพระเจ้าชาร์ลที่ ๑ แห่งอังกฤษถูกปลงพระชนม์ ทั้ง ๆ เมื่อเปิดรอบปฐมทัศน์ในอังกฤษ ราชินิกุลหลายพระองค์ก็ไปร่วมด้วย ภาพยนตร์ของฟ็อกส์เรื่อง *เซ แอร์แมน* ถูกแบนและดึงอุทธรณ์อย่างไรก็ไม่มี การอ่อนข้อ เนื่องจากเรื่องแรกที่ โอมาร์ ซาวิฟ กับ แจ็ค พาแลนซ์ แสดงนำเป็นเรื่องของ เซ กูเวรา และ พีเทล คัสโตรนักปฏิวัติฝ่ายซ้าย ส่วนเรื่องหลังซึ่ง เกรกอรี เบ็ค นำแสดงนั้นเนื้อหาบางตอนกล่าวถึงเมฆาเซตุงอยู่ด้วย ทั้ง ๆ ที่ภาพยนตร์ทั้งสองเรื่องแสดงออกมาทางด้านลบ และต่อต้านฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างยิ่งก็ตาม แต่คณะกรรมการเมื่อปี ๒๕๑๓ ก็แบนด้วยเหตุผลทำนองเดียวกันนั่นเอง ภาพยนตร์ที่ได้รับยกย่องมาแล้วทั่วโลกอย่าง *ซิมิเดียม คูล, เกิดตั้ง สเตรจ, ขาวบริสกี พอยท์, เรอะ เรฟไวลู่* ชั้นนารี ฯลฯ อันเป็น เรื่องแสดงให้เห็นสภาพความขัดแย้ง ในสังคมอเมริกา ก็พลอยถูกสั่งห้ามเข้ามาฉายด้วย

เป็นที่เปิดเผยกันภายในว่าหากหนังมีชื่อ เซกูเวรา หรือใครก็ตามที่เป็นวีรบุรุษของคนรุ่นใหม่จะถูกสั่งห้ามทันที นอกจากนั้นที่แสดงให้เห็นการมั่วสุ่มอย่าง *วุตสต็อค* หรือ *อีซีไรเตอร์* ก็ต้องถูกเพ่งเล็งอย่างหนัก เรื่อง *วุตสต็อค* ซึ่งถูกสั่งห้ามในชั้นแรก แต่ภายหลังเนื่องจากมีการเร่งเร้า หลายด้านในชั้นอุทธรณ์ ต่อมาจึงได้รับอนุญาต ส่วนเรื่อง *อีซีไรเตอร์* ไม่ผ่านทั้งชั้นแรกและชั้นอุทธรณ์ที่ร้ายแรงที่สุดคือคณะกรรมการมีความเห็นว่าเป็นการ แสดงชีวิตของคนหนุ่มสาวที่ไร้จุดหมายปลายทาง และถึงแม้ว่าคณะกรรมการเซ็นเซอร์จะเข้มงวด เรื่องภาพยนตร์กามารมณ์มากก็ตาม ในปี ๒๕๑๔ ที่ผ่านมาก็มีภาพยนตร์สองเรื่องคือ *๑๐๐๑ ราตรี* กับ *นางพญาร้อนสวาท* ถูกห้ามฉายกลางคัน เนื่องจากมีเสียงเรียกร้องจากประชาชนว่า “เกินไป” นี่เป็นเครื่องแสดงให้เห็นความไม่แน่นอนอย่างหนึ่งของคณะกรรมการ ทำให้ประชาชนเกิดความไม่แน่ใจ เช่นเดียวกับกรณีการแบนภาพยนตร์เรื่อง *หลุด* เนื่องจากมีฉากตำรวจกับทหารปะทะกัน ทั้ง ๆ ที่หนังทำอย่างมีอารมณชั้นทำนองเดียวกับหนังเรื่อง “*แอลก*” (M.A.S.H) แต่คณะกรรมการพิจารณาเรื่องนี้ระหว่างมีกรณีทหารไปฟังบ้อมตำรวจที่หลักสี่ หนังเรื่องนี้เลยต้องถูกแบนไปตามระเบียบ ขอนำสังเกตเพิ่มเติมประการหนึ่งก็คือ ระหว่างภาพยนตร์ภายในประเทศกับภาพยนตร์ต่างประเทศ สิทธิในการ

The Married Woman La/ Chinoise
 “เมื่อเริ่มแรก ผมไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับชีวิต ผมจึง
 ไปดูหนัง เพราะหนังเป็นภาพสะท้อนของชีวิต หนัง
 แนะนำผมเข้าสู่ชีวิต และผมพบว่ามันเป็นเรื่องที่
 ร่วมกัน ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างหนังกับชีวิต
 การสร้างหนังจึงไม่ใช่สิ่งที่เหมือนความฝันในตอน
 กลางคืน แล้วลุกขึ้นมาควักกล้องถ่ายในตอนเช้า เพื่อ
 ทำให้ความฝันเป็นความจริง ผมสร้างหนังขึ้นมา
 เพราะมันเป็นวิถีที่ผมมีชีวิตอยู่ในยามตน ”

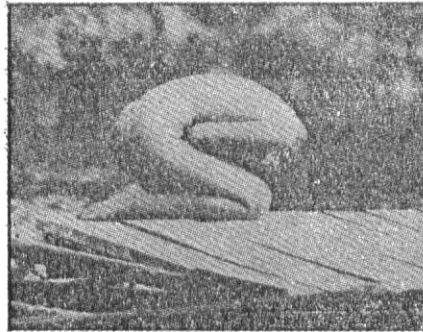
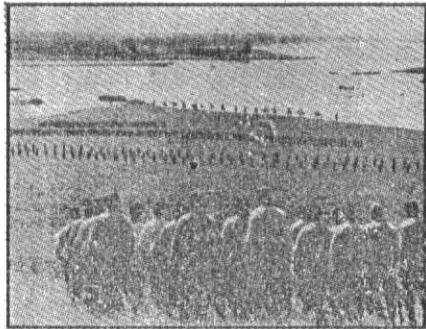
นำออกฉายก็ยิ่งแตกต่างกันอย่างมากมาย เพราะ
 เนื่องจากคำว่า “ต่างประเทศ” นั้นเองได้ทำให้
 ภาพยนตร์เหล่านั้นได้รับการยกเว้นหลายอย่าง

สำหรับปี ๒๕๑๔ ที่ผ่านมามีภาพยนตร์ถูก
 สั่งห้ามฉายทั้งสิ้น ๓๙ เรื่อง จำนวนภาพยนตร์
 ที่ถูกสั่งห้ามนั้นส่วนใหญ่ มาจากสหรัฐอเมริกา
 ยุโรป ตามลำดับ ภาพยนตร์ไทยไม่ถูกสั่งห้าม
 แต่มี ๒-๓ เรื่องจากจำนวน ๕๐ กว่าเรื่องถูก
 ตัดทอนและแก้ไขบทพากย์ เพื่อความเหมาะสม
 ภาพยนตร์จีนประมาณ ๑๒๐ เรื่องไม่มีเรื่องใดถูก
 สั่งห้ามเลย จากภาพยนตร์ฝรั่งจำนวน ๓๙ เรื่อง
 ที่ถูกสั่งห้ามไปแล้วนั้นมี

พินังซิง สุกุล (เนื้อเรื่อง การแสดงขัดต่อ
 ศิลธรรมและความสงบ) โน แมน'ส ไอสแลนด์
 (ขั้วยุคการมรดก) เรอะ เรจ วิธอิน (ขั้วยุคการมรดก
 ขัดต่อศีลธรรมตลอดทั้งเรื่อง) อีโรติกส์ (แสดง
 เรื่องคนร้ายฆ่าหญิงสาวโดยใช้ยาเสพติด ภาพ
 การแสดงมีลักษณะอนาจารและขั้วยุคการมรดก
 โดยตลอด) เรอะคิลเลอร์โลคัส แคนดี้ (เป็น
 เรื่องคนร้ายพยายามลอบปลงพระชนม์กษัตริย์
 ขัดต่อความสงบเรียบร้อย)

แอนดี้ ก๊อด เซด ทู แคน คณะกรรมการ
 พิจารณาภาพยนตร์ห้ามฉายเพราะ “เนื้อเรื่อง
 แสดงความโหดร้ายทารุณ อาจเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี
 และขั้วยุคการมรดก” แต่เมื่อเจ้าของเรื่องอุทธรณ์
 คณะกรรมการอุทธรณ์อนุญาตให้ฉาย

สังการ

Jancsó's *The Red and the White*.

“ผมตกอยู่ในสถานการณ์ที่ย่ำแย่มาก ไม่ใช่ว่าผมไม่มีความคิดที่จะทำภาพยนตร์ เพราะแต่ผมมาถึงหนทางที่ขัดกับปัญหาอกแตกในเรื่องศีลธรรม ข้อเท็จจริงมีว่า เมื่อผมให้มีการพูดถึงบางสิ่งบางอย่างในภาพยนตร์ของผม ปัญหาทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับการกระทำอันหมกหมวดอยู่บ้าง นี่เองที่ทำให้คนอย่าง เซ กูวาร์ เป็นที่น่าสนใจแก่ผม เขานำผมกลับไปสู่วิหิงษ์ของผมได้.....”

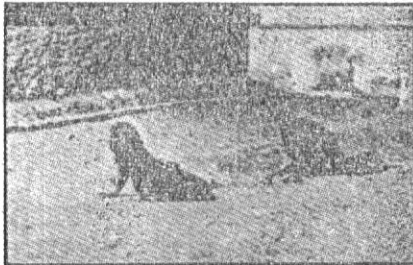
มิกซอล เจนโซส

เวิน วีเม่น แอด เทล (เนื้อเรื่องการแสดงตลอดจนบทสนทนามีลักษณะหยาบโลน ยั่วยุ กามารมณ์เป็นส่วนใหญ่) แพเลส (เนื้อเรื่องแสดงการยั่วยุ กามารมณ์ขัดต่อศีลธรรม) พริมิทีฟ ลอนดอน (ภาพการแสดงส่วนใหญ่ ยั่วยุ กามารมณ์ และขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม) อาร์.พี.เอ็ม. (ถูกห้ามฉายเพราะเนื้อเรื่องการแสดงขัดต่อความสงบเรียบร้อย) ทาร์ชาน่า ไวลด์ เกิร์ล (ภาพการ

แสดงมีลักษณะขัดต่อศีลธรรม) กู้ดบาย เจมีนี่ (เนื้อเรื่องแสดงชีวิตวัยรุ่นสองพี่น้องฝาแฝด มีฉากการแสดงบทรักยั่วยุ กามารมณ์)

ไอ ว้อลค เรอะ ไลน์ ภาพยนตร์เรื่องนี้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์สั่งห้ามเพราะ “ขัดต่อศีลธรรม” ภายหลังบริษัทโคลัมเบียอุทธรณ์ และคณะกรรมการอุทธรณ์อนุญาตให้ฉายได้

แฟนนี่ ฮิล (ขัดต่อศีลธรรม) เทค อะ เกิร์ล ไลค์ ยู (ขัดต่อศีลธรรม) พีวีร์ ออฟ อาเวนเจอร์

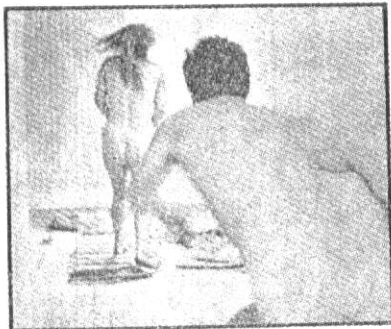
“ความงามทั้งหมดเป็นแสงสว่างแห่งความบิ่บคั้นและ
สาระอันเป็นโศกนาฏกรรมของมนุษย์ ผมสร้างหนัง
ขึ้นเพื่อต่อต้านจักรวรรดินิยมและต่อต้านสถาบัน...”
นิโธ ปาปาตาซิส

(เนื้อ เรื่องการแสดงเป็นการส่งเสริมอาชญากรรม
ขัดต่อศีลธรรมและความสงบเรียบร้อย) ซี.ซี.
แอนด์ คัมปะนี (หนังพันธมอเตอร์ไซค์เรื่องหนึ่ง
ถูกห้ามฉายเพราะแสดงออกถึงพฤติกรรมของพวก
วัยรุ่นที่เป็นตัวอย่างเลวขัดต่อศีลธรรมและความ
สงบ) เดียร์ จอห์น (เนื้อเรื่องการแสดงขัดต่อ
ศีลธรรมและประเพณีอันดีงามของบ้านเมือง)

เดอะ ฟิเฟิล นักชดอร์ หนังของบริษัท
เมโทรคดะกรมการขึ้นแรกสั่งห้ามเพราะ “แสดง
เรื่องเด็กวัยรุ่นไม่เคารพเชื่อฟังบิดามารดา มีการ
ค้ายาเสพติดเป็นตัวอย่างเลวแก่เยาวชน” ภาย
หลังเจ้าของหนังอุทธรณ์ คณะกรรมการอนุญาต
แต่ตัดบางตอนที่ไมเหมาะสมออกไป

ฟริตตี้ เมตส์ ออล อิน อะ โรว (ถูกห้ามฉาย
เพราะเนื้อเรื่องการแสดงล่อไปในทางกามารมณ์
ระหว่างครูผู้ชายกับนักศึกษาหญิงมีการแสดงภาพ
ที่ยั่วกามารมณ์ขัดต่อศีลธรรมและความสงบและ
ประเพณีอันดีงามของไทยอันอาจเป็นตัวอย่างเลว
แก่เยาวชน) เลิฟวี่ง ฟิลลิ่ง (ภาพการแสดงส่วน
ใหญ่ยั่วกามารมณ์) เดอะ อันดิง พาร์ตี (ขัด
ต่อศีลธรรมและความสงบเรียบร้อย) เฮล เซ
กูเวร่า (แสดงถึงวิธีการปฏิบัติล่อไปในทางคอม
มิวนิสต์ซึ่งเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของ
บ้านเมือง)

เดอะ วิลเลน คณะกรรมการพิจารณา
ภาพยนตร์สั่งห้ามเพราะ “เป็นภาพยนตร์อาชญา
กรรมที่แสดงถึงวิธีการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นตัวอย่าง
ให้อาชญากรนำไปใช้ มีการแสดงถึงการทารุณ

I am Curious Yellow

“ภาพที่สกรปรกที่สุดในโลกนี้ ไม่ใช่ภาพที่ผู้ชายกับผู้หญิงแสดงความรักกัน แต่เป็นภาพการฆ่าล้างโคตร ภาพการฆ่ากันเป็นภาพลามกและรุนแรงต่อมนุษย์เสีย ยิ่งกว่าการแสดงร่างกายมนุษย์ ไม่มีสิ่งใดลามกหรือสกรปรกเกี่ยวกับร่างกายของมนุษย์ แต่การกระทำรุนแรงของมนุษย์ต่อร่างกายมนุษย์ต่างหาก ที่ผมรู้สึกลามก....”

วิลโกทซ์ ชโจร์มาม

โหดร้ายและการยั่วยุกามารมณ์ด้วย ภายหลังจากเมโทรอุทธรณ์ คณะกรรมการอุทธรณ์อนุญาต แต่ให้ตัดทอนบางตอนที่ไมเหมาะสมออกไป

ยาจุก โว เกเซ (ภาพยนตร์อาชญากรรมวัยรุ่นแสดงความทารุณโหดร้าย และอันธพาลรวมทั้งการแสดงยั่วยุกามารมณ์ขัดต่อศีลธรรมและความสงบ) เรอะ ซิน ออฟ อาดัม แอนด์ อีฟ (ยั่วยุกามารมณ์ผิดต่อศีลธรรมอันดีงาม) ไนซ์ เกิร์ล (ยั่วยุกามารมณ์ขัดต่อศีลธรรมอันอาจเป็นตัวอย่างเลวแก่เยาวชน) บลัดดี้ มาม่า (แสดงถึงประวัติผู้ร้ายมีลักษณะโหดร้ายทารุณเป็นการยั่วยุอาชญากรรมขัดต่อศีลธรรมและความสงบ) คลีโอพัตรา ควีน ออฟ เซ็กส์ (ภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นตะเถาเดียวกับ ๑๐๑๑ ราตรี แสดงการเปลือยรวมทั้งการร่วมเพศมีลักษณะอนาจาร)

เมโลดี้ ที่ มาร์ค เลสเตอร์ กับ แจ็ค ไวลด์ นำแสดงคณะกรรมการชั้นแรกสั่งห้ามด้วยเหตุผลว่า “เนื้อเรื่องแสดงออกนั้นอาจเป็นตัวอย่างแก่เด็กนักเรียนและยังแสดงให้เห็นแนวความคิดของเด็กในทางชั่วร้ายขัดต่อศีลธรรมอันดีงามของบ้านเมือง” เจ้าของอุทธรณ์คณะกรรมการอุทธรณ์พิจารณาแล้วอนุญาตให้ฉายได้และกวาดต้อนเงินไทยไปเกือบสามล้านบาท

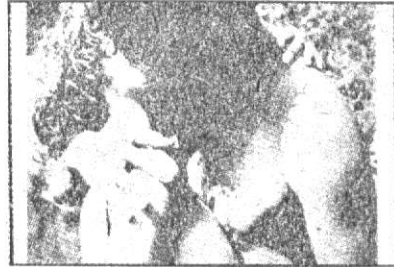
ซันเดย์, บลัดดี้ ซันเดย์ หนึ่งในจากการกำกับของ จอห์น ชเลซิงเกอร์ ผู้ได้ตุ๊กตาทองจากการกำกับการแสดง มิคไนท์ คาวบอย ถูกสั่งห้ามเพราะ “เนื้อเรื่องการแสดงหนักไปในทางการแสวงหาความรู้ทางเพศเดียวกันของผู้ชาย

โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมของหญิงและมีพวกฮิปปี
รวมทั้งบทบาทเกรของพวกอันธพาลอีกด้วย”
ภาพยนตร์เรื่องนี้ บีเตอร์ ฟินซ์ กับ เกลนดา
แจ๊คสัน นำแสดง เป็นหนึ่งใน ๑๐ อันดับยอดเยี่ยม
เยี่ยมของหลายหนังสือพิมพ์ในอเมริกา และ
สมาคมศิลปินภาพยนตร์และโทรทัศน์แห่งอังกฤษ
เสนอเข้าชิงรางวัลประจำปีหลายประเภทและได้
รางวัลลูกโลกทองคำจากสมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศ
แห่งฮอลลีวูด

ลาสที่ รัน หนึ่งของเมโทรดุกส์ห้ามเพราะ
“แสดงเรื่องคนร้ายหักหลังฆ่ากัน และหลบหนี
การควบคุมของเจ้าหน้าที่ไปได้ มีลักษณะชั่วๆ
อาชญากรรม” อีกเรื่องหนึ่ง เมคกิง อิท ดูก
ห้ามเพราะ “แสดงถึงการแสวงหาความสุขทาง
เพศรวมทั้งการแต่งกาย การไว้มือฮิปปี” และที่
กรรมการไม่บอกไว้ก็คือการแสวงหาความสุขของ
หนุ่มๆนั้น ไม่เว้นแม้กระทั่งภรรยาของครูของ
คน ฟอร์จูน แอนด์ เมน ส อาย (แสดงให้เห็น
เห็นชีวิตของนักโทษซึ่งแสดงกิริยาหยาบคายเห็น
แก่ตัว และมีการหาความสุขในเพศเดียวกัน)

ซิมเมอร์ ออฟ ๔๒ คณะกรรมการพิจารณา
ภาพยนตร์สั่งห้ามเพราะ “เป็นภาพยนตร์ที่เป็น
ตัวอย่างชี้ช่องทางให้เยาวชนประพฤติ ไปในทาง
ที่ไม่ดีงามอาจเสื่อมเสียแก่สังคมได้” ภายหลังเจ้า
ของอุทธรณ์ คณะกรรมการอุทธรณ์พิจารณา
อนุญาตและให้ตัดตอนที่ไม่มีสมควรออก

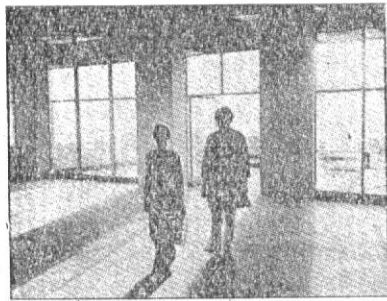
สวีเดน

The Virgin Spring / Summer Interlude
“การสร้างหนังสำหรับผมเป็นความจำเป็นทางธรรม
ชาติ เป็นความต้องการอันเปรียบได้กับความหิว และ
ความกระหาย บางคนแสดงตัวเองออกมาโดยการ
เขียนหนังสือ บางคนได้เขา บางคนตีเด็ก หรือไม่ตี
แต่นำ ในกรณีของผม ผมแสดงตัวออกมาโดยการ
สร้างหนัง”

อิงมาร์ เบิร์กแมน

อินเดีย

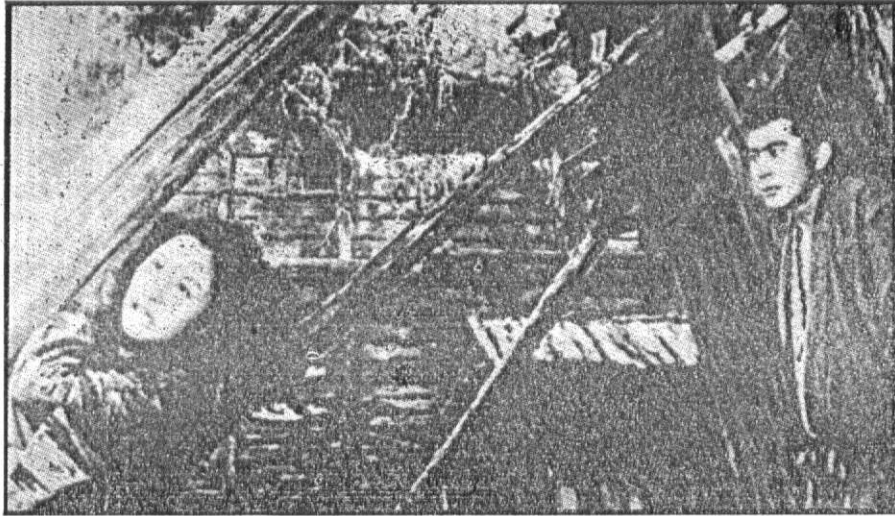
Siddhortha and The City

“ผมต้องการแสดงภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพด้วยความจริง และสำรวจตรวจสอบความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่ตกอยู่ในวงจำกัด....”

ศัลยาจิต เรข

เธอ *สคิปเปอร์* (การแสดงของเด็กวัยรุ่นที่ใช้ชีวิตในทางที่ผิด เช่น การใช้ยาเสพติด ยาปลุกเซ็ก การสัมพันธ์กันและการเปลือยกาย โตเกียว *มารูชิ ซิตาอิ* (แสดงการค้าผู้หญิง การทารุณผู้หญิง) *เธอ บอดี้* (เนื้อเรื่องการแสดงมีลักษณะขัดต่อศีลธรรม) *เธอ สเตคิว* ถูกสั่งห้าม เพราะภาพการแสดงมีลักษณะอนาจาร พุดจาไม่สุภาพ)

จาก ๓๙ เรื่องมีอยู่ ๖ เรื่องที่ถูกสั่งห้ามด้วยเหตุผลที่ใส่น่าเพราะฝรั่ง และภายหลังได้ผ่านการพิจารณาโดยตัดทอนบางตอนที่ไม่เหมาะสมออกไป อย่างไรก็ตาม จาก ๖ เรื่องที่ผ่านการอุทธรณ์ไปนั้นจะเห็นว่าเป็นภาพยนตร์ที่มีลักษณะคาบหลุกคาบคอกเป็นเรื่องที่ได้ราวอยู่ระหว่างความชอบธรรมกับความไม่ชอบธรรมบ้าง เป็นเรื่องระหว่างศิลปินกับอนาจารบ้าง อย่าง *วิลเลน* กับ *เมโลดี้* เป็นต้น ชวนให้เข้าใจได้ว่าหนังเรื่องใดที่คณะกรรมการชั้นต้นไม่แน่ใจก็มักจะสั่งห้ามเพื่อเป็นการปลอดภัยไว้ก่อน หากมีอะไรอดหูตาตน คนดูไม่เข้าใจก็ให้เป็นเรื่องของคณะกรรมการอุทธรณ์ภาพยนตร์ สภาพเช่นนี้ต่อเนื่องมากระทั่งการพิจารณาห้ามหนังเรื่อง *เธอ หัซ* ของ อิงมาร์ เบิร์กแมน นักสร้างหนังมือหนึ่งของโลก ด้วยเหตุผลที่ว่า “ผิดศีลธรรมเนื่องจากตัวละครในเรื่องมีการคบชู้” และตอนจบไม่ได้แสดงอย่างแจ่มชัดปล่อยให้คนดูเข้าใจเองตามแบบหนัง

The Lower Depths

“ผมสนใจประชาชน.....นี่เป็นเหตุผลให้นักวิจารณ์ชาวญี่ปุ่นหาว่าผมเป็นพวกตะวันตก.... คุณรู้ไหมว่าผมสร้างหนังสือขึ้นมาทำไม ผมสร้างหนังสือเพื่อคนหนุ่มสาว แต่ผมรู้ว่าคนดูของผมไม่ใช่มีเพียงแต่เฉพาะคนหนุ่มสาวเท่านั้น”

อากิระ คุโรซาวา

สมัยใหม่ ตลอดจนการสั่งห้ามเรื่อง *เดอะคอนฟอร์มิสต์* เพราะมีฉากการร่วมเพศเดียวกันระหว่างผู้หญิงกับผู้หญิง หนังสือนี้เป็นผลงานของ “คลื่นลูกใหม่” ในวงการหนังคนหนึ่งของโลก เบร์นาโด เบร์ตาลุชชี ทำจากนวนิยายของ อัลแบร์โต โมราเวีย นักเขียนชาวอิตาลี

กฎเกณฑ์ที่จุกจิก ๑ การปลดปล่อยเอาไว้ก่อนด้วยการสั่งแบนทันทีหากไม่แน่ใจ ๑ ความไม่เป็นตัวของตัวเองอ่อนไหวไปตามสถานการณ์รอบข้าง ๑ การมีกรรมกรมากจนเกินไป ๑ ความล้าหลังของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ ๑ เหตุเหล่านี้ทำให้คนไทยต้องดูภาพยนตร์ที่ห่างไกลกับความเป็นจริงของชีวิตส่วนที่เป็นภาพยนตร์จากต่างประเทศ

คนทั่วไปก็ถูกบังคับโดยปริยายให้ดูภาพยนตร์ในระดับเดียวกับ “เขาวงกต” นอกจากนั้น ภาพยนตร์ที่แสดงให้เห็นความคิดใหม่ๆ แสดงภาพของสังคมที่สับสนและเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้งก็ไม่มีโอกาสจะได้ดูกัน สิ่งเหล่านี้มิใช่สภาพที่น่ายินดี หากเป็นที่แห่งอื่นเขาก็อาจพากันแสดงความไม่พอใจและเคลื่อนไหวคัดค้านแล้ว

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาสภาพแวดล้อมหลายด้านทั้งในแง่การเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้งของสังคมสมัยใหม่ ๑ ความสูงอายของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับ ๒๔๗๕ ที่ใช้มาเกือบ ๔๐ ปี ๑ ตลอดจนการเพิ่มจำนวนโรงภาพยนตร์ประจำ

“ผมตายเพราะความแค้น แค้นรัฐบาลที่ไม่เคยเหลียวแลหนังไทย ผมเป็นผู้สร้างหนังไทยที่จับกล้องหนังเป็นคนแรก ถ้าความตายของผม รัฐบาลยังไม่เหลียวแลอีก มาดูความตายของผู้สร้างคนอื่น ๆ ซึ่งจะมีให้เห็นเป็นลำดับ....”

รัตน์ เปสตันยี

เกท “เปิดใหม่” จาก ๒๗ โรงเมื่อปี ๒๕๑๑ เป็น ๔๐ กว่าโรงในปี ๒๕๑๕ อีก ๑ ย่อมเป็นพลังผลักดันอันสำคัญยิ่งที่จะทำให้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวเองให้มีความเหมาะสมทันการณ์ไปด้วย โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนโรงหนังชั้นหนึ่งขึ้นอย่างรวดเร็วและอย่างไม่มีใครคิดจะควบคุม ทำให้มีความต้องการภาพยนตร์เข้าบ่อนมากยิ่งขึ้น ในภาวะที่ภาพยนตร์ไทยสามารถผลิตออกมาได้อย่างมากไม่เกิน ๖๐ เรื่องต่อปี และเป็นภาพยนตร์ขนาด ๓๕ มม. ประมาณร้อยละ ๕๐ เช่นปัจจุบัน จำเป็นอยู่เองที่ทางโรงจะต้องเอาภาพยนตร์ต่างประเทศบรรจุเข้าในโปรแกรมอย่างเลี่ยงไม่พ้น

เมื่อความเป็นจริงของวงการภาพยนตร์เป็นเช่นนั้น พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับสูงสุดอายุก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ให้มีความเหมาะสม

กับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น ทั้งในแง่วิวัฒนาการของภาพยนตร์ อัตราค่าธรรมเนียมและค่าปรับ ตลอดจนให้มีความสอดคล้องกับหลักการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ของสากลอีกด้วย ลำดับต่อไป การจัดแบ่งประเภทของภาพยนตร์ตามเกณฑ์อายุของคนดู สมควรต้องมี และคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ ก็มิได้มีหน้าที่เพียงดูภาพยนตร์เพื่อ “อนุญาต” หรือ “ห้าม” เท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้จัดแบ่งประเภทของภาพยนตร์ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของเมืองไทย เมื่อขอบเขตและหน้าที่ของคณะกรรมการขยายใหญ่กว้างยิ่งขึ้น เช่นนี้ งานที่ทำจึงมิใช่เรื่องของทางราชการที่เข้มงวดคุตตันแต่เพียงอย่างเดียว หากจะต้องรับผิดชอบกับรสนิยมและคุณค่าทางศิลปะตลอดจนเป็นเครื่องกรองสำหรับประชาชนที่ถูกต้องและเป็นตัวของตัวเอง จึงจำเป็นต้องอยู่ที่กระทรวงมหาดไทย

จะต้องหาทางปรับปรุงคณะกรรมการ ให้มีความทันสมัยและอย่างให้เกิดเกียรติ มิใช่งานแบบอาสาสมัครหรือมิใช่งานกะเกณฑ์แบบผู้บังคับบัญชาสั่ง แต่จะต้องทำกันอย่างเลือกเฟ้น และไม่ผูกขาดอยู่เฉพาะหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ควรจะมีผู้แทนจากสถาบันศิลปะ ที่ไม่ใช่ทางราชการเข้าร่วมด้วย อำนาจของการต่อรองในการตัดสินใจจะได้สมดุลย์และไม่เป็นเรื่องปกป้อง “ข้าราชการ” อย่างเชย ๆ จนเกินไปเช่นที่เป็นมาแล้ว

การปรับปรุงและสังคายนากลไกภายในของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ ตลอดจนพระราชบัญญัติภาพยนตร์นั้นมิใช่เพื่ออำมหานาบึกค้อนรับภาพยนตร์ต่างประเทศอย่างเป็นทางการและหมดเนื้อหมดตัว หากจำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สองแง่ กล่าวคือแง่หนึ่งต่อภาพยนตร์จากต่างประเทศ และอีกแง่หนึ่งต่อภาพยนตร์ภายในประเทศเอง

การแบ่งประเภทภาพยนตร์ตามเกณฑ์อายุ และปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดทั้งแง่แบ่ง และติดตามผลของการแบ่ง นับเป็นเรื่องที่เปิดทางให้กับภาพยนตร์ต่างประเทศอย่างกว้างขวางอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกันคณะกรรมการต้องคำนึงถึงหลักการอย่างที จอห์น ทวีเวเลียน เลขาธิการคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ของอังกฤษ ระหว่าง ๑๙๕๔—๑๙๗๗ บอกว่าจุดประสงค์ของคณะกรรมการมีอยู่ ๕ อย่างคือ ป้องกันสุขภาพจิต

ของประชาชน ป้องกันการมอมเมาพิษให้แก่ความนึกคิดของเยาวชน กำจัดการส่งเสริมในด้านความรุนแรง ป้องกันการส่งเสริมยาเสพติด และรักษาความปลอดภัยของสังคม โดยมีบรรทัดฐานอยู่กับชนบประเพณี และวัฒนธรรมของประเทศของเราด้วย ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างไทยนั้น มีความต้องการอาหารทางความคิดทางปัญญาอย่างสูง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมในรูปของศิลปะ ส่วนที่เป็นความขุ่มเพื่อยพุ้งเพื่อ การแสวงหากามารมณ์แบบแปลกๆ และวิถีดารนั้นมีความจำเป็นต่อสังคมในระดับต่ำ ดังนั้นการพิจารณาภาพยนตร์ต่างประเทศอาจจะเปิดใจกว้างยิ่งขึ้นแต่ควรจะมีแนวโน้มมาทางการศึกษากับประชาชน โดยใช้ศิลปะเป็นสะพานมากกว่าเพื่อมอมเมาประชาชน โดยปล่อยภาพยนตร์กามารมณ์ต่าง ๆ ออกมา

ต่อภาพยนตร์ที่ผลิตภายในประเทศเป็นที่รู้กันอยู่ว่ายังมีระดับและอัตราความริเริ่มค่อนข้างต่ำ เนื่องจากรัฐบาลมิได้สนใจอย่างจริงจังทั้งในแง่อุตสาหกรรมและวัฒนธรรม การประกอบการยังขาดลักษณะรวมกลุ่ม แต่ดำเนินไปอย่างชนิดตัวใครตัวมันแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว การทำงานขาดการแข่งขันทางด้านศิลปะมุ่งแข่งขันกันเพื่อทำกำไรด้านเดียว ฯลฯ และอีกประการหนึ่งด้วยกฎเกณฑ์อันหยาบหยาบของการเซ็นเซอร์ทำให้ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยขาดความกล้าที่จะทำอะไร

ใหม่ ๆ โดยเฉพาะทางด้านเนื้อหาของเรื่องออกมาตลอดปี ๒๕๑๔ ภาพยนตร์ไทยยังไม่เคยถูกสั่งห้ามเลยนั้นเป็นความจริง แต่ที่ไม่ถูกสั่งห้ามมิใช่เพราะความกรุณาปรานีของคณะกรรมการ แต่เป็นเพราะผู้สร้างไม่กล้าสร้างให้แหวกไปจากกฎเกณฑ์ต่างหาก ผู้สร้างหนังไทยดำคิดทำอะไรที่ไม่มีใครทำจำเป็นต้องพลิกกฎการเซ็นเซอร์และ

ต้องปรึกษาคณะกรรมการเสียก่อน การห้ามแต่งกายเป็นพระภิกษุสามเณรและกาวกำหนด “ผู้ร้ายในเรื่องไม่เป็นข้าราชการของส่วนราชการหรือองค์การของรัฐ” ตามหลักห้ามของกองทัพกลับเป็นกรงขังความคิดริเริ่ม ของผู้สร้างทั้งสิ้น และที่น่าเสียใจอย่างเหลือเกินก็คือขณะที่กวัดขัดกับภาพยนตร์ไทยอย่างเคร่งเครียด ภาพยนตร์

ฟ้าละเมอ			
๑ ฟ้าละเมอปรเมศวร์พร้อง เพลงสรวง ลมล่าหอมสुकนธ์ปวง ดาวระยับรุ่งรุ่งยวง ซังกวามุคแล้ว	น้ำแก้ว ตะวันทิพย์ กัด เล็กจ้อต่อสวรรค์ ฯ	๑ ถ้าวิเศษทุกสิ่งแล้ว เกิดร่วมรูปมนุษย์ใน โลกถ้าเสียดนักไป โยอัยุ่กรบ้ำข้า	ทำไม แหล่งหล้า เป็นเทพ เจ้าเทอญ สู่ฟ้าเดอะขลัง ฯ
๑ ฉันทลักษณ์ฉลบทิพย์พร้อง เพลงปราชญ์ จับจิตร์ไปทุกชาติ ปรัชญาภาพกัมปนาท ฟูเฟื่องวิญญาณทั้ง	เพริศพร้ง เป็นหนึ่ง คำลั่นเลอสมย์ ฯ	๑ ปลอมแสงดั่งแจ่มเพียง สัตว์งิ่งหวงสว่างไสว หลงตัวชาติชั่วไป นท้อยกระหังงังโบ	เปลวไฟ ว่าได้ ชั่วชาติ เบ่งร้ายอวดกระเสื่อ
๑ วิวกจิตรณฤมิตกริม เออมหน้อยปวิชาติหิบบ กรองผ่นกรุ่นหอมสับ หวานบัวไอศวรรย์ช้อย	โคลงทิพย์ ถ้อยร้อย ทิศทั่ว หยาดฟ้ามาเกษม ฯ	๑ อ้อมเววดาวใสไว้ เห็นทั่วโลกพิจารณา จริงใจแกร่งบุชา แปรแรงชีวิตกล้า	แววดา ทั่วฟ้า คุณค่า ฆ่าร้ายสตุลสมย์ ฯ
๑ ชะเสถรวุฒันป่วนควัน กลั่นข้าวเว้งฟอง หตุหรรษ์ใบทันสมอง หวานท้าวรรเศลีป้า	ควันคะนอง กล่อมฟ้า มุนทิพย์ ท้วมพันนตร์ขลัง ฯ	๑ หินผาน่าเกลียดนั้น ซ่อนแร่ทองคำไค เล่ห์เลวเล่ห์เหลวไหล กลับเปลี่ยนงานไว้ให้	จริงโถน ยังได้ สัตว์ดำ กัณหา แต่หล้าภายหลัง ฯ
๑ ไอ้หุบเหวนั้นช้อ ลวงเหล่าสัตว์จอมปลัก บัญญัติเมอชคาวหนัก สญหนึ่งวิญญาณด้วย	ฉันทลักษณ์ เปล้าม้วย จักเนา โง่แล้วทะนงหลง ฯ	๑ แก้วมถนั้นอยู่ด้วย เบือนเบอยปนาจม สัตว์ทิพย์ซ่งสังสม ไคเบอยเบอนเปล้าไซร์	โคลนตม กัด หอนได้ ใจทิพย์ แจ่มซ่งวิเศษแสน ฯ

จากต่างประเทศไม่ว่าจีนหรือฝรั่ง กลับมีสิทธิละเมิดกฎเกณฑ์มากกว่า ที่เขียนเช่นนี้มีใช้ต้องการจะให้กวดกันจนหน้าเขียวทั้งไทยและเทศ แต่ปรารภรณาให้ตำเนินการกับภาพยนตร์ไทยในกฎอันเดียวกันกับที่ทำกับต่างประเทศ เพื่อที่จะได้เป็นช่องทางหนึ่งให้ภาพยนตร์ของเราขายขอบเขตของเนื้อหาการสร้าง พันสภาพปัญญาอ่อน

และมีความสมจริงกับสภาพสังคมมากยิ่งขึ้นด้วย

การตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อควบคุมอย่างไม่ต้องสงสัย แต่การควบคุมก็มีใช้กวดชดกันจนกระทั่งกระดิกตัวไม่ได้ ควรควบคุมอย่างมีเหตุผลพร้อมกันนั้น ก็หาทางส่งเสริมความริเริ่มของคนให้แตกข้ออรรถขึ้นด้วย กฎเกณฑ์อันนั้นจึงจะได้ชื่อว่ามีลักษณะสร้างสรรค์ และอำนวยประโยชน์แก่สังคมอย่างแท้จริง๑

<p>๑ เหนือหล้ามีปากฟ้า สูงกว่าทิพย์ชีวิต นิพพานซึ่งศักดิ์สิทธิ์ โยเด่ามนุษย์โลกไซร์</p>	<p>อกนิษฐ์ เทพไท้ สูงสุด มีแด ว่าเจ้าประเสริฐแสนฯ</p>	<p>๑ จริงโฉนเล่าเทพเจ้า จักหวนปากสามัญ หมาบ้าถ้อยชาติมัน เขิญเห่าทอนกัศให้</p>	<p>จากสวรรค์ สัตว์ร้าย หอนเห่า กัด บ้าซ่าเป็นผี</p>
<p>๑ สูงกว่าพ้านั้นหล้า มนุษย์นัฏฤทธะจิวิต โฉนใจมีกมากคิด นำตั้งจุจาวแก้ว</p>	<p>อกนิษฐ์ ยังแล้ว สั่งตำ ตำนาน อยู่แพร่วดินสรวงฯ</p>	<p>๑ ราชสีห์เกษมแต่หัวง หรืออย่างอินทรีสรวญ ใจปราชญ์ข้อมอาจหาญ กิดอย่างอิสระเกล้า</p>	<p>หิมพานต์ แต่ฟ้า สูงส่ง อยู่ท่าทิพย์สมัย ฯ</p>
<p>๑ ขวงน้ำหยาดหนึ่งนั้น ดกร่วมสายสมทรวไท รวมเป็นคลื่นครันไหล น้อยหนึ่งรูรวมสรว้าง</p>	<p>ลอยไป ใหญ่กว้าง นับไป ถ้วนแฮ สั่งรู้มเหมา ฯ</p>	<p>๑ ไฟเผาเหล็กเร้าร้อน กลับแวงเป็นคาบพิษ ภูษาตอย่างศักดิ์สิทธิ์ คนเร้งตนอย่าช้า</p>	<p>นฤมิต กรดเกล้า ฆ่าพม่า ฆ่าร้ายสมัยสกุล ฯ</p>
<p>๑ อันมหาสมุทรใหญ่ล้า แตกต่างกับรอยควาย กบเขยตองอ่างกระหาย ลิมร่างปล่มตนพน</p>	<p>เหลือหลาย แองตัน อาบต้ม อย่างชนถึงสวรรค์ฯ</p>	<p>๑ สกุกสัตว์กลับเบ่งเกล้า โรคนั้นแรงฤทธิฤทธิ์ พลใจข่งวิเศษสุด เร็วช่วยสังคมบ้า</p>	<p>กว่ามนุษย์ ฆ่าช้า เสียสละ เบอหน้าอมมนุษย์หนอฯ</p>
<p>๑ อันสุริยาข่งกว่าร้อน เงาอยู่ในวาว น้ำใจแห่งจินตควี่ หวังสิ่งสันติสุขสะท้อน</p>	<p>อ๊กัน ไปร้อน ใหญ่ข่ง หัวหล้าเฉลิมสมัย ฯ</p>	<p>๑ ถึงประกายพริกพรางแพร่ว เวหา กัด กลุค่าประดจดวงตา อันใดไซ้ปรารภนา เห็นค่าจริงสิ่งใกล้</p>	<p>ไปได้ เขลมปล่า ใส่ไว้เฉลิมขวัญ ฯ ถังการ ถังยาพงค์</p>

แล้วแต่ได้เท่าไรจะกรุณา..... วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทย

ศุภยเทพ สุวรรณจินดา

อาจไม่เป็นการส่งเสริมประเทศชาติเสมอไป ในการที่จะถือว่าวัฒนธรรมของเราถูกต้อง คงที่ และสมบูรณ์แล้ว ในความจริงวัฒนธรรมอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ การเปลี่ยนแปลงที่มีเสถียรภาพเกิดขึ้น เมื่อบุคคลส่วนมากเปลี่ยนแปลงใน อัตราและวิถีทางเดียวกัน และเปลี่ยนแปลงแบบ ค่อยเป็นค่อยไปในระดับส่วนบุคคล ค่านิยมของ บุคคลอาจเปลี่ยนแปลงเมื่อเจริญวัยขึ้น โดยที่ บางครั้งเจ้าตัวอาจไม่รู้ตัว ถ้าการเปลี่ยนเป็นไป โดยกระทันหัน ก็อาจทำให้ผู้นั้นเสียบุคลิกภาพ เช่นลักษณะของนักเรียนบางคนที่ได้รับอิทธิพล ทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศ หรือเช่นคนต่าง ้าวบางคน ที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับ วัฒนธรรมต่างแดนได้

เราอาจมอง “วัฒนธรรมทางการเมือง” เป็นด้านหนึ่งของวัฒนธรรมโดยทั่วไปและหมายถึงระบบความคิด ความเชื่อถือ ความคาดหวัง ความนิยม หรือมายาคติ ซึ่งเป็นรากฐานแห่ง การกระทำหรือไม่กระทำทางการเมือง ยกตัวอย่าง เช่น ความไม่นิยมในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ อคติวินิจฉัยประชาราชาติ

ความได้ทำการปกครองแบบประชาธิปไตย การ ยอมสยบต่ออำนาจโดยคุณฉัย ความรักเสรีภาพ คติที่ว่าข้าราชการประจำไม่ควรเกี่ยวข้องกับ การ เมือง ฯลฯ

เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีต เราจะเห็นว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองใน สังคมไทยมาไม่น้อย เช่นการเปลี่ยนจากระบบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ การ เดินขบวนของนักศึกษา การเปลี่ยนฐานะทาง สังคมและการเมืองของเชื้อราชวงศ์ การผสม กลมกลืนระหว่าง ไทย-จีน การขึ้นครองอำนาจ อยู่เป็นประจําของรัฐบาลทหาร การกำเนิดและ ล้มเหลวของสถาบันนิติบัญญัติ และการเลือกตั้ง เหล่านี้เป็นต้น

ปกติวัฒนธรรมทางการเมืองมักมีส่วนสอด คล้องกับวัฒนธรรมในด้านอื่น เช่นระบบบังคับ บัญชาแบบราชการกับความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของ บุคคลในทางสังคม หรือ “ระบบอาวุโส” ใน มหาวิทยาลัยบางแห่ง การสยบต่ออำนาจโดย คุณฉัยกับอำนาจนิยมของบางครอบครัว บาง โรงเรียนต่อเยาวชน การเลือกใช้กฎหมายหรือ

ระเบียบราชการให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนตัวหรือ
แก่อภิสิทธิ์ชน (คอรัปชั่น) กับความนิยมใน
การเลือกปฏิบัติต่อพวกห้องวงใน ทศนคติของข้า
ราชการบางประเภทต่อประชาชน และประชาชน
ต่อข้าราชการกับระบบเจ้าขุนมูลนายแต่ดั้งเดิม
ตัวอย่างเหล่านี้ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นเหตุเป็น
ผลซึ่งกันและกันเสมอไป แต่ย่อมเห็นได้เห็น
ถึงความสอดคล้องต่องกัน การพิสูจน์ว่าอันใด
เป็นเหตุอันใดเป็นผลตามตัวอย่างข้างต้น อาจทำ
ได้ลำบากไม่อยู่ในขอบเขตที่บทความนี้จะวินิจฉัย
บรรยากาศและภูมิหลัง

วัฒนธรรมทางการเมืองมีความสำคัญเพราะ
เป็น “ บรรยากาศและภูมิหลัง ” ของการกระทำ
ทางการเมือง ทำให้ให้นักการเมืองหรือประชาชน
ใช้เป็นเครื่องประกอบในการคาดหวังหรือการทำ
นายเหตุการณ์ทางการเมือง เช่น โอกาสที่ประเทศ
ไทยมีการปฏิวัติโดยไม่ต้องหลังเลือดมาเสมอจึง
ทำให้มีการปฏิวัติรัฐประหารเกิดขึ้นได้ง่ายและ
บ่อยครั้ง หรือการที่สังคมมิได้ประณามการกิน
สินบนอย่างรุนแรง อาจทำให้ความคิดว่าไม่ควร
จะกินสินบนมีน้อยลง เนื่องจากการควบคุมหรือ
การลงโทษทางสังคมต่อผู้กระทำผิดมีน้อย บาง

คนที่มหาชนรู้แน่ชัด ว่าเป็นคนฉ้อราษฎร์บัง
หลวง แต่กลับยังเป็นผู้มีเกียรติในสายตาของ
ข้าราชการบางพวกหรือนักวิชาการบางราย กล่าว
อีกนัยหนึ่ง บรรยากาศโดยทั่วไปอาจทำให้เกิด
ความรู้สึกว่าคนที่ยังไม่เคยกินสินบนคือคนใจ
เดรตรง หรือคนที่ยังไม่มีโอกาส (ที่ใครที่มัน)
แต่ นักการเมืองหรือข้าราชการที่ซื่อสัตย์ กลับไม่
ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร “ ระบบการให้เกียรติ
และบำเหน็จรางวัล ”^๑ ของสังคมจึงอาจไม่
เป็นคุณต่อคนที่สุจริต และมุ่งทำงานเพื่อผล
ประโยชน์ของชาติ (ซึ่งยังยากจนและล้าหลัง)
ตัวอย่างต่อไปก็เช่นความรู้ที่ว่าการใช้อำนาจหรือ
การขู่ว่าจะใช้อำนาจ มักจะได้ผล จึงทำให้เสน่ห์
ของการประกาศใช้กฎอัยการศึกมีมากในสายตา
ของผู้คุมบังเหียนทางการเมือง ทำให้การประหาร
ชีวิตด้วยการยิงเป้า ดีกว่าการประหารชีวิตเมื่อ
จำเลยถูกศาลพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา เนื่องจากได้ผลในทำนอง
“ เชือดคอไก่ให้ลิงดู ” มากกว่าการสั่งผู้ต้องหา
ขึ้นศาล แม้ว่าวิธีหลังจะแสดงให้เห็นถึงความมี
อารยธรรมของประเทศได้ดีกว่าก็ตาม

๑. โดย “ ระบบการให้เกียรติและบำเหน็จรางวัล ” นั้นผู้เขียนหมายถึงผลตอบแทนทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ
ทางเศรษฐกิจ ทางจิตใจและด้านอื่น ๆ ที่สังคมให้แก่การกระทำของบุคคล ซึ่งย่อมมีผลต่อการเลือกงาน
อาชีพและการกระทำอยู่มาก เช่นถ้าระบบราชการมีเกียรติ อำนาจ ความมั่นคง น้อยลง อาจทำให้คนหนุ่ม
สาวเลือกไปทำงานเอกชนเพิ่มขึ้น หรือเช่นถ้าสังคมไม่รังเกียจการที่ชายหญิงอยู่กันกับฉันท์สามีภรรยาโดย
ไม่ต้องมีพิธีแต่งงาน อาจทำให้มีพิธีแต่งงานน้อยลง ดังนั้ เป็นต้น

กล่าวโดยทั่วไป วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นกติกากฎโดยกว้าง ๆ สำหรับตัวละครทางการเมืองที่จะใช้เล่น ลักษณะของกติกาก็คือการ กำหนดแนวทางที่จะใช้พิจารณาหรือตัดสินว่า อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ อะไรน่าทำ อะไรไม่น่าทำ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่ากติกานี้ไม่ได้ตายตัวในทุกสถานการณ์ เหตุการณ์หลายอย่าง อาจเป็นเรื่องคาบเส้น แต่ในหลายกรณีก็เป็นของ ชัดเจน เช่นผู้ว่าราชการจังหวัดไม่อาจวิพากษ์ วิจารณ์การกระทำหรือนโยบายของอธิบดีกรมการ ปกครองหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือความรู้ที่ว่าบุคคลไม่ควรเสนอหรือเผยแพร่ ลัทธิตคอมมิวนิสต์ หรือเสนอให้ล้มเลิกสถาบัน กษัตริย์หรือวิจารณ์พุทธศาสนา

ประเทศหรือสังคมอาจได้รับอิทธิพลจากภายนอกซึ่งมีผลโดยตรงต่อวัฒนธรรมภายใน ถ้า อิทธิพลจากภายนอกรุนแรงก็อาจทำให้เสถียรภาพ ของสังคมเริ่มสั่นคลอนได้ ในประเทศเราอิทธิพล สำคัญอย่างหนึ่งจากภายนอก คือความต้องการที่จะเป็น "ประชาธิปไตย" ซึ่งเป็นข้ออ้างของการปฏิวัติเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จะต้องตั้งเป็น ข้อสังเกตว่าการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมักจะมีมาจาก ผู้นำและผู้โฆษณาในสังคม บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ เสนอแนะมาตรฐาน แนวความคิด ความฝัน หรืออุดมการณ์ใหม่ ๆ ในบางประเทศผู้นำบางคนอาจมี "ตบะบารมี" สูง ซึ่งก่อให้เกิดความ

เลื่อมใสศรัทธาต่อประชาชน เช่น เนห์รู เมากงตุง ชูการ์โน แมกไซไซ ภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งของ ผู้โฆษณาหรือผู้นำคือการรู้จักถ่วงถ่วง อด อดทน อดทน อดทน อิทธิพลจากภายนอกให้เหมาะสมกับสภาพภายในประเทศ เช่น พระราช อุตสาหะ และกรณีกิจของพระปิยมหาราชกับ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี โดยเฉพาะ เกี่ยวกับการศึกษา

ในระหว่างที่มีการเสนอการเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้เสนอจะต้องรู้จักใช้สัญลักษณ์ หรือมายาคติทาง การเมืองให้เป็นประโยชน์ เช่น ชาตินิยม สถาบัน กษัตริย์ วีรบุรุษของชาติ ฯลฯ ถ้าจำเป็นต้อง เปลี่ยนสัญลักษณ์ทางการเมือง ผู้เสนอก็ต้อง พยายามหาสัญลักษณ์ใหม่มาแทนที่ สัญลักษณ์ หรือมายาคติทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งที่ผูกพัน ชาติเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ธงชาติ เพลงชาติ ประวัติศาสตร์ที่พูดถึงความเกรียงไกรของชาติ ใน ประเทศที่ประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ หรือ หลายวัฒนธรรม ปัญหาสำคัญก็คือการที่คนกลุ่ม ต่าง ๆ มีสัญลักษณ์ทางการเมืองแตกต่างกันอย่าง เช่น อินเดียน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ตัวอย่าง สำคัญล่าสุด ก็ได้แก่สงครามเพื่อแยกตัวเป็นรัฐ อิสระบังกลาเทศ เรื่องทำนองนี้ศาสนาที่แตกต่างกัน มักจะกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง

ในประเทศที่กำลังพัฒนา อิทธิพลจากภายนอกอาจรุนแรงจนทำให้คนบางกลุ่มตั้งข้อสงสัย

เกี่ยวกับสัญลักษณ์เก่า โดยเฉพาะรัฐหรือวัฒนธรรมโดยทั่วไป คนบางกลุ่มอาจจะสับสนในจิตใจ ไม่รู้จะยึดถืออะไรดี บางกลุ่มก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ในประเทศไทยความเปลี่ยนแปลงจะเห็นชัดเจนในกรุงเทพฯ มากกว่าในชนบท

ผู้เสนอการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมประสบกับพลังคัดค้านจากภายในสังคม โดยเฉพาะถ้าข้อเสนอไม่ได้รับการปรับปรุงชัดเจน ให้กลายเป็น “ไทย ๆ” ผู้คัดค้านก็จะโจมตีว่าผู้เสนอ “ตามกันฝรั่ง” หรืออย่างที่มีผู้เรียกอย่างเข้าใจว่า “อาณานิคมทางปัญญา” ต่อประเทศทางตะวันตก ผู้คัดค้านมีความชอบธรรมที่จะวิจารณ์อย่างน้อยก็เพื่อทำให้ผู้เสนอรอบคอบกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม ผู้คัดค้านก็ต้องไม่ลืมว่าเอกลักษณ์หรือวัฒนธรรมของชาติย่อมเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น คำจำกัดความของคำว่า “พัฒนา” หรือ “การทำให้เป็นสมัยใหม่” จึงเป็นเรื่องจำเป็นในการที่จะทำการเปลี่ยนแปลงและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไว้ในขณะเดียวกัน

แนวความคิดเรื่องความเสมอภาค

ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างชนชั้นเป็นเรื่องธรรมดาตามากกว่าเป็นข้อยกเว้น ความสำเร็จทางเศรษฐกิจและการศึกษามักทำให้สถานะของบุคคลแตกต่างกัน ในประเทศเรานอกจากการศึกษาและเศรษฐกิจแล้วก็มีลักษณะอื่น ๆ เข้ามา

ประกอบเช่น วิทยุ โทรทัศน์ บัญชาป วาสนา การได้บวชเรียน บ้านเกิดและภูมิลำเนา มารยาทหรือการแต่งกาย อาชีพ รูปโฉม เพศ นามสกุล กลุ่มสมรส ครอบครัวและเครือญาติ ฯลฯ เราจึงมีหลักเกณฑ์โดยละเอียดที่นำมาใช้เป็นเครื่องสร้างความแตกต่างระหว่างชนชั้น ที่จะทำให้บุคคลได้ตระหนักถึงสถานะของตนเองเมื่อเปรียบเทียบกับของผู้อื่น ทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าตนเองน้อยกว่าเหนือกว่าหรือบางทีก็เท่าเทียมกับผู้อื่น สถานการณ์นั้นปรากฏชัดเจนในจำนวนสรรพนามที่เราใช้แทนตนเองหรือผู้อื่น สตรีบางคนประสบปัญหาเพราะไม่รู้จะเรียกตัวเองว่าอย่างไรดี หมู ดินัน ฉัน อะฮัน เรว เค้ว บางคนก็ใช้ชื่อเล่นหรือชื่อจริงของตนเป็นสรรพนามบุรุษที่หนึ่งภาษาไทยจึงเป็นภาษาที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างชนชั้นโดยละเอียด

เป็นของแน่ในสังคมที่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้นมาก ย่อมมีความเสมอภาคทางสังคมน้อย เพราะสองข้อนี้ขัดแย้งซึ่งกันและกัน หลังจากได้ประยุกต์หลักเกณฑ์ต่าง ๆ แล้ว บางคนก็เห็นว่าตนเองด้อยกว่า และทำให้รู้สึกอึดอัดเคอะเขินในการที่จะเสวนาสังสรรค์ กับผู้เหนือกว่า หรือผู้ที่เหนือกว่าก็มีความรู้สึกรังเกียจเคียดแค้นต่อผู้ที่คิดว่าด้อยกว่า เราจึงมีสำนวนทำนองที่ว่า *เข้าผู้ใหญ่ไม่เป็น พัวต่ำแผ่นดินสูง ดอกฟ้าในมือโจร คนไม่มีสกุลรุนชาติ เกิดไกลปืนเที่ยง*

คนบ้านนอกออกมา ตักน้ำใส่กะโหลกชะโงก
ดูเงา ผู้ดีแปดเสาแทรก ฯลฯ จึงเห็นได้ว่า ใน
สังคมบุคคลที่เข้ากับคนทุกชั้นได้นั้น มีความ
สามารถพิเศษ จัดเป็นศิลปะและความสำเร็จ
ทางมนุษยสัมพันธ์ โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงว่า
หลักเกณฑ์ต่าง ๆ มีมากและไม่ค่อยชัดเจน

ปัญหาสำคัญที่หัวข้อนี้พามาถึงก็คือ ว่า
ประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบบการปกครองและวิถี
ชีวิตซึ่งเน้นความเสมอภาคของบุคคล กับ
วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ซึ่งทำให้ความ
เหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างบุคคลเป็นเรื่องธรรมชาติ
จะพอเข้ากันได้หรือไม่ หรือเราจะต้องถือว่า
ประชาธิปไตยแบบไทย ไม่นับความเสมอภาค
เป็นเรื่องสำคัญ

แนวความคิดเรื่องอำนาจ

กล่าวได้ว่าลักษณะอันหนึ่งของสังคมไทยคือ
การยอมรับอำนาจง่าย ๆ โดยไม่ต้องขอสงสัย หรือ
ปฏิบัติวิญญูแรง คนไทยเห็นและยอมรับการ
เปลี่ยนรัฐบาลด้วยรัฐประหารครั้งแล้วครั้งเล่า
ยอมรับอำนาจพระราชย์ของข้าราชการและตำรวจ
บาง นายด้วยความขมขื่นเป็นส่วนตัว ฯลฯ
“คุณนิยภาพ” เป็นคำซึ่งใช้บรรยายทัศนคติโดย
ทั่วไปของประชากรส่วนใหญ่ โดยเฉพาะใน
ชนบท

เป็นไปได้หรือไม่ว่าปรัชญาเมธีทางรัฐศาสตร์
ของไทยไม่ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ

โดยถือว่า “ความชอบธรรม” เป็นสาระสำคัญอัน
หนึ่งของอำนาจ และประชาชนควรมีพันธกรณี
ทางการเมืองต่อผู้มีอำนาจก็ต่อเมื่ออำนาจนั้นชอบ
ธรรมทั้งในการมีและการใช้ หรือว่าหลักเกณฑ์
เกี่ยวกับความชอบธรรมของอำนาจของเราคว้ง
เกินไป—ใครมีอำนาจก็มีความชอบธรรมในการ
มีอำนาจโดยอัตโนมัติ

จากสำนวนและคำพังเพยของเราจึงมีวลีว่า
แล้วแต่ได้เท้าจะกรุณา เกิดชาติหน้าขอให้
เจ้าคนนายคน เดินตามหลังผู้ใหญ่มหาไม้กั๊ก
ปากยังไม่สิ้นกลิ่นน่านม — เดียง คำไม้คอกฟาก
 ฯลฯ วลีเหล่านี้แสดงให้เห็นทัศนคติเกี่ยวกับ
อำนาจดังกล่าวได้ชัดเจน

เราอาจพยายามนึกถึงเหตุผลที่ทำให้คนส่วนใหญ่
มีความเกรงกลัวอำนาจโดยไม่ค่อยมีเงื่อนไข
ได้อีกต่อไป ดังนี้

๑. การปลุกฝังค่านิยมทางสังคม ในบาง
ครอบครัว บิดามารดาอาจนิยมใช้อำนาจต่อลูก
หลาน ในบางโรงเรียนครูอาจารย์อาจเข้มงวด
กวดขัน ต้องการให้นักเรียนเกรงกลัวและเคารพ
คำสั่ง ในวิชาหน้าที่พลเมืองเน้นหน้าที่ว่า
พลเมืองจะต้องเชื่อฟังอยู่ตลอดเวลา เมื่อพบกับ
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ก็ได้พบกับ “เจ้าคนนายคน”
เขาวงกตอาจเติบโตขึ้นด้วยความทรงจำว่าต้องรู้
จักเคารพยำเกรงผู้ใหญ่ รู้จักที่ต่ำที่สูง น้ำเชี่ยว
อย่าเอาเรือขวาง เป็นที่ยอมรับกันว่าการปลุกฝัง

ค่านิยมตั้งแต่เยาว์วัยมีผลต่อบุคลิกภาพ และทัศนคติของคนไปจนถึงบั้นปลายชีวิต และอาจมีอิทธิพลมากกว่าการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่บุคคลได้ภายหลังเมื่อเจริญวัยขึ้นแล้ว

๒. ประวัติศาสตร์ทางการเมือง ในเวลา รวม ๗ ศตวรรษที่ผ่านมาภายใต้การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อาจมีอิทธิพลหลงเหลืออยู่ในทัศนคติเกี่ยวกับอำนาจของประชาชน

๓. การไม่เคยตกเป็นอาณานิคมของใคร ทำให้ประชาชนไทยไม่ต้องปฏิบัติหรือทำสงครามเพื่อประกาศอิสรภาพ ซึ่งเป็นการล้มล้างอำนาจอย่างรุนแรง ข้อนี้ไม่ได้แปลว่าเราควรอิจฉา เวียดนาม พม่า หรือ ฟิลิปปินส์

เหตุผลทั้งสามข้ออาจจะไม่จริงบางส่วนหรือไม่จริงทั้งหมดก็ได้ แต่การถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องนี้ควรจะเริ่มต้นได้แล้ว

ปัญหาสำคัญที่หัวข้อนี้พามาถึง ก็คือว่าวัฒนธรรมทางการเมืองไทยใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจมีส่วนทำให้การใช้อำนาจเผด็จการเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้นหรือไม่

กลุ่มและองค์การทางการเมือง

ไม่ว่าเราจะเชื่อหรือมีความกังขาต่อความคิดที่ว่าอำนาจในการปกครองควรมาจากประชาชน ถ้าหากประชาชนไม่สามารถรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์การขึ้น ก็จะทำให้ขาดอำนาจ พลัง หรือความ

หมายทางการเมือง “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” จึงอาจเป็นเพียงวลีที่เสนาหตุแต่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนก็ปรากฏขึ้นในรูปที่ฝ่ายหนึ่งมีกองทัพและระบบราชการคอยหนุนหลัง แต่อีกฝ่ายหนึ่งกระจัดกระจาย โดดเดี่ยวและอ่อนแอ

ในโลกปัจจุบัน องค์การของประชาชนอาจเป็นพรรคการเมือง กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศาสนา กลุ่มแรงงาน ขบวนการสหกรณ์ ขบวนการของนักศึกษา หรือกลุ่มผลประโยชน์ และองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ หน้าที่ของกลุ่มเหล่านี้คือการปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มโดยการคัดค้านหรือสนับสนุนรัฐบาลร่วมกัน การที่คนหนึ่งหมิ่นคนดำเนินหรือสตุ้รัฐบาลใน “สภากาแฟ” หัวพันแห่ง กับการที่องค์การที่สมาชิกหมิ่นคนวิจารณ์หรือสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล มีผลต่างกันมาก โดยปราศจากองค์การ อำนาจทางการเมือง ของประชาชน อาจเป็นเพียงภาพหลอนเท่านั้น

นักเขียน หลายคน ตั้งข้อสังเกตว่าการที่คนไทยไม่ค่อยนิยมจัดตั้งกลุ่มทางการเมืองก็เพราะลักษณะปัจเจกชนนิยมของเรา การพิสูจน์หรือล้มล้างข้อคิดนี้อาจทำได้ยาก แต่ถ้าพูดว่าความสำเร็จในการรวมกลุ่มเพื่ออำนาจทางการเมืองนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกที่จะคัดค้านปัจเจกชนนิยม โดยการนำผลประโยชน์ของส่วนรวม

มาแทนที่ อาจจะมีผู้เห็นด้วยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ไม่ใช่เหตุผลทั้งหมด เหตุผลอื่น อาจจะเป็นเพราะผู้ที่พอจะเป็นผู้นำได้เลือกไปอยู่ข้างเดียวกับรัฐบาล หรือถูกประมุขตัวไปก็มี เหตุผลประการที่สามอาจขึ้นอยู่กับทัศนคติของรัฐบาลที่มีต่อการรวมกลุ่มทางการเมือง ซึ่งทำให้ผู้นำ หรือปัญญาชนซึ่งมีอุดมคติอันเปราะบางรู้สึกว่าจะได้ไม่คุ้มเสีย โดยเฉพาะเมื่อไม่ค่อยมีข้อแตกต่างระหว่างการคัดค้านรัฐบาลกับการถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ “ระบบการให้เกียรติและบำเหน็จรางวัล” จึงไม่ค่อยเป็นคุณค่าต่อวิถีชีวิตของนักวิจารณ์การเมือง การที่ประเทศมีนักวิจารณ์น้อยนั้นจะเป็นผลเสียต่อประชาชนในชั้นสุดท้าย

อาจจะเป็นไปได้ว่าเหตุผลอีกประการหนึ่งที่เราไม่ต้องการจัดตั้งกลุ่มทางการเมืองเป็นทางการก็เพราะความนิยม ใน “องค์การส่วนตัว” ซึ่งหมายถึง พรรคพวก เครือญาติ “เส้นสาย” “บัตรแข็ง” ในการส่งเสริมคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนบุคคล ผู้ที่มี “องค์การส่วนตัว” ก็ไม่มีความจำเป็นต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเมืองโดยเปิดเผย คนที่ยังมีองค์การไม่ตีพอ ก็พยายามสร้างชั้น โดยสมัครใจหรือโดยความจำเป็น (“สมัยนี้ใครๆ ก็ใช้ ‘เส้น’ ทั้งนั้น”) คนที่เห็นว่าคงสร้างไม่ได้หรือไม่ทันการ ก็พยายามขอความเกื้อกูลจากผู้มีองค์การดีกว่า นอกจากนี้ก็อาจมีการแลกเปลี่ยนแบบ “หมูไปไก่มา” ซึ่งทำให้องค์การเหล่านั้นมีความ

สัมพันธ์เป็นลูกโซ่ ในระหว่างบางองค์การอาจมีการฝากเนื้อฝากตัวหรือการสมรสระหว่างบุตรขององค์การหนึ่งกับธิดาของอีกองค์การหนึ่ง เพื่อให้สัมพันธ์ไมตรีมั่นคงกลายเป็น ทองแผ่นเดียวกัน และขอบเขตขององค์การจะได้กว้างขวางขึ้น ความสำเร็จทางการเมืองจึงขึ้นอยู่กับองค์การส่วนตัวที่กล่าวนี้มาก ภายใต้กติกาที่กฎหมายอาจดูจะเลเย และ ประชาชนเดินถนนจึงไม่มีความสามารถจะร่วมเล่นด้วยได้ บางคนก็อาจรำพึงด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจว่า “เรามันคนไม่มีเส้นมีสาย” หรือไม่ก็สรุปลงไปว่าเป็นเรื่องของบุญกรรมแต่ปางก่อน

การกล่าวว่าคุณไทยไม่ค่อยนิยมจัดตั้งกลุ่มทางการเมืองเป็นผลจากวัฒนธรรมทางการเมือง จึง อาจจะถูกดองมากกว่าจะจางลงไปว่าเป็นผลมาจากลักษณะปัจเจกชนนิยมของคนไทยเพียงข้อเดียว

กลุ่มทางการเมืองที่วานี้ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นกลุ่มที่มีชื่อหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองโดยตรง กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มนักศึกษา หรือองค์การทางศาสนา ก็อาจมีอิทธิพลทางการเมืองได้ ไม่จำเป็นว่าพรรคการเมืองหรือสหภาพแรงงานเท่านั้นจึงจะมีบทบาททางการเมืองได้ เช่นกลุ่มศาสนา อาจเป็นพลังทางศีลธรรมซึ่งมีผลทางการเมืองโดยการที่นักศาสนาปฏิเสธที่จะเป็นเครื่องมือ หรือสร้างความชอบธรรมและศรัทธาให้แก่ นักการเมืองบางคน หรือโดยการประณามการกระทำที่ไม่ดีของนักการเมืองโดยตรงและโดยเปิดเผยการที่

นักศานาถือว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ศานาไม่ควร
ยุ่งเกี่ยว จึงอาจเป็นการเข้าใจผิดก็ได้เพราะการ
แบ่งแยกระหว่างทางโลกและทางธรรมไม่ได้ชัดเจน
ในชีวิตจริง ยิ่งไปกว่านั้นศานากับการเมืองใน
ขั้นสุดท้ายอาจมีลักษณะร่วมกัน ในแง่ที่ทั้งสอง
อย่างตั้งคำถามที่ว่า “ทำอย่างไรคนเราจึงจะมีชีวิตที่
ดีที่สุดได้” หากปวงชนตกอยู่ในเงื้อมมือแห่ง
ทรราชย์ ศานาจะหนึ่งเฉยเสียได้อย่างไร

เราจึงพอจะเห็นได้ว่าการที่จะให้ประชาชน
มีความหมายทางการเมืองนั้น รัฐบาลจะต้องไม่มี
ความสามารถที่จะรวบอำนาจอยู่ในกองทัพและระ
บบราชการ แต่จะต้องฟังความคิดเห็นและความ
ต้องการของประชาชน ที่แสดงผ่านกลุ่มทางการเมือง
ต่าง ๆ ประชาชนจะต้องมีศูนย์แห่งอำนาจ
นอกเหนือวงการของรัฐบาล เพื่อสร้างศุลย์และการ
รังก่อแห่งอำนาจ ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ของ
นาย ก. และศาสนาสาได้รับการปกป้องคุ้มครอง
ดีขึ้น

บทส่งท้าย

ในบทความสั้น ๆ นี้เราได้พูดถึงวัฒนธรรม

ทางการเมือง ในสังคมไทยโดยทั่วไปในตอนแรก
ในตอนหลังได้แยกพิจารณาตัวอย่างสามข้อ คือ
ความเสมอภาค อำนาจและองค์การทางการเมือง
ซึ่งควรเป็นเรื่องที่น่าสนใจ คำถามที่ลึกซึ้งกว่าก็
คือว่า เราจะเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองหรือ
เปลี่ยนคำจำกัดความเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบระบบ
ประชาธิปไตย เป็นของชัดเจนว่าการเปลี่ยนประ
การหลังง่ายกว่าการเปลี่ยนวัฒนธรรมมาก เพราะ
วัฒนธรรมใช้เวลานานในการพอกพูนสะสม แต่
เราก็ ต้องไม่ยืนยันว่าวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงมิได้

ผู้เขียนพยายามตั้งปัญหามากกว่าที่จะหาคำ
ตอบให้กับปัญหาที่ตั้งขึ้น บางทีการที่เรายอมรับ
ว่าเรื่องบางเรื่องเป็นปัญหา ก็สร้างความเจ็บปวด
ให้ไม่น้อย ถึงกระนั้นก็ตาม ถ้าอยากแก้ปัญห
เราก็ต้องยอมรับว่าเรามีปัญหาเสียก่อน ๑

ทูลเทพ สุวรรณจินดา สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันกำลังศึกษาปริญญาโททางรัฐศาสตร์ ณ สหรัฐอเมริกา

สำนักพิมพ์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

พฤษภาคม ๒๕๐๖ หน้า ๒๕๐๖ ๕ โทร. ๕๖๖๒๒

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ที่รวมคำขวัญและหนังสือ
อ่านประกอบ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ในแขนง
สังคมศาสตร์ ทุกสาขา

ประเภทประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม ๒
เกษม วิภาคย์พจนกิจ ๓๐-๔๔ บาท

ประวัติศาสตร์เยอรมัน
นิธิ เอียวศรีวงศ์ แปล ๓๐ บาท

แผ่นดินพระนังเกล้าฯ
ของ วอลเตอร์ เวลลา พ.อ. นิจ ทองโสภิต แปล ๔๐ บาท

แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม
นิคม จันทร์วิฑูร์ ๒๕ บาท

ประเภทศาสนา—ปรัชญา

ปรัชญาธรรมไทย
พุทธทาสภิกขุ ๔๔ บาท

ใครจะก้มชะตาอาเขือ
พุทธศาสนาหรือลัทธิคอมมิวนิสต์
จำนงค์ ทองประเสริฐ แปล ๓๐ และ ๔๔ บาท

อิสลามสมัยแรก
นิธิ เอียวศรีวงศ์ ๓๔ บาท

ประเภทประเพณี—วัฒนธรรม

บันทึกเรื่องความรู้ต่างๆ ๕ เล่ม
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ๒๕๐ บาท

ประเพณีไทย ๕ เล่ม
พระยาอนุนานราชธน ๑๕๐ บาท

ขนบนิพนธ์
กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ๓๐ บาท

ตั้งหญิงใหญ่
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาบำรงภูวามหา
๒๕ บาท

หนังสือสนุก
ส. ศิวรักษ์ รวบรวม ๓๐ บาท

ถ้อยธรรมตะวันออก ๔ เล่ม
เขียน ชีววิทย์ อำนวยการแปล ๑๐๐ บาท

การศึกษาเด็กวัยปฐมวัย

เทพกมล เทวกล และวิทยา เวชชาชีวะ แปล ๒๕ บาท

โสภรัตติส
ส. ศิวรักษ์ แปล ๓๐ บาท

หมอลูกคูน
อาภรณ์ ชากิบุรุษ แปล ๑๕ บาท

ประเภทวรรณกรรม

คนนอก ของ อัลแบร์ กาม
อำพรพรรณ โอกระกุล แปล ๑๕ บาท

โมนตอญโลก ของ อแลง ฟูเนีย
วรรณิ์ จันทร์าทิพย์ แปล ๒๐ บาท

เอมิล ซอลนัคส์ ของ แอริก เกสทเนอร์
บันลือ ถิ่นพังกา แปล ๑๕ บาท

ประเภทภาษาอังกฤษ

Essay on Thai Folklore
by Phya Anuman Rajadhon 120/-

Wisdom Gone Beyond
Preface by H.H. Prince Dhani 60/-

Aspects of Siam Kingship In The
Seventeenth Century
by Jermy Kemp 45/-

Patimokkha
Translated by Nanamoli Thera 100/-

Notes on The Customs of Cambodia
by Chou Ta-Kuan 45/-

Teaching Dhamma by Pictures
by Bhikkhu Buddhadasa 100/-

Opening of The Wisdom Eye
by The Dalai Lama 60/-

หนังสือที่กาลังจัดพิมพ์ใหม่

ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม ๑

ประวัติศาสตร์อาเซียน

พจนานุกรมภูมิศาสตร์

ประวัติศาสตร์จีน

คำจำกัดความของสังคมวิทยา โดยศาสตราจารย์
นามศักดิ์การดำเนินพิมพ์ ตั้งจำต ๓ ป.พ. รองเมือง

คนกับังงาน

ร้อยปี

แห่ง

สมเด็จพระพุฒาจารย์โต

พระมหาเสฐียรพงษ์ ปุณณวณฺโณ

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ อาจารย์ของผู้เขียน เป็นผู้สนใจในประวัติศาสตร์ และโบราณคดีอย่างยิ่ง ท่านมักเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตให้ผู้เขียนฟังอยู่เสมอ ตั้งแต่ผู้เขียนยังเป็นสามเณรเล็กๆ อยู่กับท่าน เวลาที่ท่านเล่าก็คือเวลานั้นเช้าหรือเพล บางครั้งรู้สึกว้ากาวที่ต้อมมานั่งฟังเรื่องราวต่าง ๆ แทนที่จะฉันทื่น ๆ ให้เสร็จ เพิ่งจะมารู้ตัวเอาตอนนี้ว่า ท่านมีนโยบายถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์อย่างแบบคายยั้ง ความรู้ที่ได้ปะติดปะต่อท่านในวงอาหาร กลับมาเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนอย่างไม่คาดคิด ถ้าตั้งใจจดจำให้ติดคอน

นั้น บ่านนี้คงมี “เครื่องมือหากิน” ได้สบาย ๆ

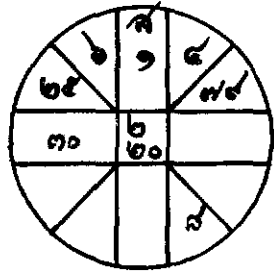
หนึ่งในจำนวนหลายเรื่อง ก็คือประวัติและอภินิหารแปลก ๆ ของสมเด็จพระพุฒาจารย์โต หรือ “ซรวโต” วัดระฆัง เจ้าของพระเครื่องสมเด็จพระที่เลื่องลือมากในปัจจุบัน ฟังเล่าแล้วผู้เขียนรู้สึกสนใจในปฏิปทาของท่าน ยิ่งต่อมาได้อ่านประวัติของท่านโดยละเอียดก็ยิ่งเลื่อมใสยิ่งขึ้น ประจวบกับปี พ.ศ. ๒๕๑๕ นี้เป็นวาระครบ ๑๐๐ ปี นับแต่วันมรณภาพของสมเด็จพระ ผู้เขียนจึงใคร่ถือโอกาสนำเอาเรื่องราวของท่านบางส่วน มาเล่าสู่ท่านผู้อ่านพอเป็นสังฆานุสสติ วาสิถิถิงคนตีมีประโยชน์

ซึ่งนอกจากจะรู้ไว้เป็นเครื่องประเทืองปัญญา แล้ว ยังเป็นแบบอย่างดำเนินชีวิตของเราอีกด้วย

สกุลวงศ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมหมื่นกุณฑลทิศาภิรมย์ ได้รับ บอกล่ามต่อกันมาหลายกระแส บางแห่งกล่าวว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมหมื่นกุณฑลทิศาภิรมย์ เกิด ที่ตำบลไถ่เงิน จังหวัดอยุธยา ต่อมาย้ายภูมิลำเนา ไปอยู่ที่ตำบลไชโย จังหวัดอ่างทอง ในที่สุด มารดาท่านได้พาท่านย้ายเข้ามาอยู่ตำบลบางขุน พรหม จังหวัดพระนคร ท่านได้เจริญเติบโต ที่นั่น ได้ศึกษาเล่าเรียนจากเจ้าคุณอรุณภูมิ วัด อินทรวihar บรรพชาเป็นสามเณรมีอายุ ๑๒ ปี โดยเจ้าคุณบวรวิริยเดร วัดสังเวช เป็นอุปัชฌาย์ ต่อมาได้ไปอยู่วัดระฆัง ได้ศึกษาพระปริยัติธรรม จากสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์นำคววัดระฆังและ สมเด็จพระสังฆราชสุก วัดมหาธาตุเป็นส่วนใหญ่ เมื่ออายุครบอุปสมบท พระบาทสมเด็จพระพุทธ ยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่หนึ่ง ทรงรับไว้ใน พระบรมราชูปถัมภ์ ท่านมิได้เข้าแปลสอบไล่พระ ปริยัติธรรม แต่เพราะมีความรู้พระไตรปิฎกแตก ฉาน จึงมีผู้เรียกท่านว่า “พระมหาโต” ท่านมี ปฏิบัติ เป็นผู้มีก้นน้อยสันโดษอย่างยิ่ง ปฏิเสธลาภ ยศตลอดมา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่สาม จะทรงตั้งเป็นพระราชาคณะ ท่าน ก็มีได้รับ แต่พอถึงรัชกาลที่สี่ ท่านหาทางหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงยอมรับสมณศักดิ์ โดยได้รับแต่งตั้งเป็นพระธรรมกิติ แล้วเลื่อนเป็นพระเทพกระวี และสมเด็จพระพุทธาจารย์ตามลำดับ

บางกระแสเล่าว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมหมื่นกุณฑลทิศาภิรมย์ เกิด ที่ตำบลไถ่เงิน จังหวัดอยุธยา ต่อมาย้ายภูมิลำเนา ไปอยู่ที่ตำบลไชโย จังหวัดอ่างทอง ในที่สุด มารดาท่านได้พาท่านย้ายเข้ามาอยู่ตำบลบางขุน พรหม จังหวัดพระนคร ท่านได้เจริญเติบโต ที่นั่น ได้ศึกษาเล่าเรียนจากเจ้าคุณอรุณภูมิ วัด อินทรวihar บรรพชาเป็นสามเณรมีอายุ ๑๒ ปี โดยเจ้าคุณบวรวิริยเดร วัดสังเวช เป็นอุปัชฌาย์ ต่อมาได้ไปอยู่วัดระฆัง ได้ศึกษาพระปริยัติธรรม จากสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์นำคววัดระฆังและ สมเด็จพระสังฆราชสุก วัดมหาธาตุเป็นส่วนใหญ่ เมื่ออายุครบอุปสมบท พระบาทสมเด็จพระพุทธ ยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่หนึ่ง ทรงรับไว้ใน พระบรมราชูปถัมภ์ ท่านมิได้เข้าแปลสอบไล่พระ ปริยัติธรรม แต่เพราะมีความรู้พระไตรปิฎกแตก ฉาน จึงมีผู้เรียกท่านว่า “พระมหาโต” ท่านมี ปฏิบัติ เป็นผู้มีก้นน้อยสันโดษอย่างยิ่ง ปฏิเสธลาภ ยศตลอดมา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่สาม จะทรงตั้งเป็นพระราชาคณะ ท่าน ก็มีได้รับ แต่พอถึงรัชกาลที่สี่ ท่านหาทางหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงยอมรับสมณศักดิ์ โดยได้รับแต่งตั้งเป็นพระธรรมกิติ แล้วเลื่อนเป็นพระเทพกระวี และสมเด็จพระพุทธาจารย์ตามลำดับ

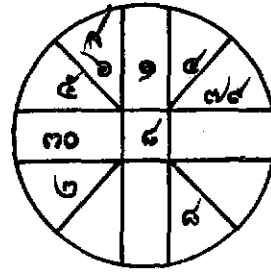

ดวงของสมเด็จพระยา

และยังหมายความได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นกำพร้า บิดา หรือเป็นบุตรลับ ๆ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ยิ่งอาทิตย์ (๑) ซึ่งเป็นดาวหมายถึงบิดา เป็น ศรีมหาอุจ ก็ถือว่าบิดาเป็นคนที่สำคัญอีกด้วย และภพ ๑๒ หมายถึงสภาพลับ ๆ เบ็ดเตล็ดไม่ได้ เพราะฉะนั้นที่มีผู้กล่าวว่าสมเด็จพระเจ้าเอกทัศเป็นโอรสลับของ ในหลวงรัชกาลที่สอง เมื่อเอาดวงชาตามา พิจารณาประกอบก็มีทางเป็นไปได้

หลักฐานสนับสนุน มติในอีกประการหนึ่งคือ จดหมายเหตุบัญชีน้ำฝน ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เล่มที่ ๓ หน้า ๔๔ ว่า “วันเสาร์ แรม ๒ ค่ำ เดือน ๘ (ต้น) ปีวอก ข.ศ. ๒๔๓๔ เวลา ๒ ยาม สมเด็จพระพุทธอาจารย์โตถึงชีพิตักษัย” คำว่า “ถึงชีพิตักษัย” เป็นราชาศัพท์ใช้หมายถึงการตายของเจ้านายเชื้อพระวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า ถ้าสมเด็จพระเจ้าเป็นคนที่สามัญ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ จะไม่ทรงบันทึกไว้อย่างนั้น และพิจารณาตามประวัติสมเด็จพระเจ้าเอกทัศก็ปรากฏว่า สมัยท่านยังเป็นสามเณร พระบาทสมเด็จพระ

ดวงของสมเด็จพระโต

พุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อครั้งยังดำรงพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร ทรงโปรดปรานมาก ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงกับพระราชทานเรือกัญญาหลังคากระแฉงให้ ท่านหนึ่งประจำ ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๕ ตอนหนึ่งกล่าวถึงสมเด็จพระบวรราชเจ้า มหาศักดิ์พลเสถ ทรงด้อมพระองค์มาก เป็นต้นว่า “ทรงเรือพระที่นั่งกัญญาหลังคากระแฉงอย่างพระองค์เจ้า” นี้สื่อแสดงว่า เรือกัญญาหลังคากระแฉงเป็นเรือเฉพาะเจ้านายชั้นพระองค์เจ้าทรง นี่คือเหตุผลประการหนึ่งที่มีผู้กล่าวว่าสมเด็จพระเจ้าเอกทัศไม่ใช่คนสามัญ แต่ชาติตระกูลมิใช่สิ่งที่จะมายึดถือเป็นสิ่งสำคัญ พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้มิใช่หรือว่า

มา ชาติ ปุจฺจ จรณญฺจ ปุจฺจ
 กุณฺฐา หเว ชาบคฺ ชาตเวโท
 นิจากฺลิโนปฺ มนฺธิ สิตฺติมา
 อาชานฺนิโย โหติ หิริเนโส

อย่าถามถึงชาติกำเนิดเลย ถ้ามถึงความประพฤติเกิดไฟเกิดจากพื้นชนิดไหน ก็มีเปลวและร้อนเหมือนกัน ถึงคนจะมีชาติสกุลต่ำ แต่มีปัญญา ขยันหมั่นเพียรรู้จักหักห้ามใจจากความชั่วเพราะละเอียด ก็เป็นคนดีได้

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีคุณธรรมตั้งพุทธพจน์ทุกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสันโดษมกน้อย และไม่ถือยศถือศักดิ์แล้ว มีเรื่องเล่ากันมากตามปกติท่านได้รับนิมนต์ไปแสดงธรรมและกิจนิมนต์อื่น ๆ เนื่อง ๆ แต่ท่านมิได้เก็บสะสมสมบัติใด ๆ ได้ก็มาแจกจ่าย หรือนำไปสร้างบุญนียัตถุเช่นพระพุทธรูปเป็นต้น กล่าวกันว่าเวลาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเทศน์ถวายในหลวงรัชกาลที่สี่ พอเดินออกประตูวัง พวกมหาดเล็กมักพากันมาทักขอปัจจัยไทยธรรมจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านก็ให้ไปหมดทุกราว มีอยู่คราวหนึ่ง ท่านต้องการผ้าไตรไปบวชนาค จึงเอาผ้าไตรที่ในหลวงพระราชทานมาเห็นศรัทธา เดินออกประตูวัง พวกมหาดเล็กขอ ท่านก็กล่าวว่า “หยิบเอาซีจ๊ะ” แต่พวกเขาไม่กล้าหยิบเอาจากศรัทธาท่าน ท่านจึงนำผ้าไตรไปบวชนาคได้ตามปรารถนา แม้กระทั่งขโมยมาลักของ ท่านก็ยังอำนวยความสะดวกให้แก่เขาเสียอีก เช่นคราวหนึ่ง ท่านกำลังจำวัดอยู่ ได้ยินเสียงกุกกัก ๆ ที่ปลายเท้า รู้ว่าขโมย ท่านก็เฉยเสีย เจ้าขโมยนั้นล้วงเอาตะเกียงลานไม่ถึง ท่านจึงช่วยเอาเท้าเขี่ยส่งให้ อีกคราวหนึ่ง ท่านไปเทศน์ยังต่างจังหวัดทางเรือ มีผู้ถวายภัตตาหารมากมาย มีเสื่อหมอนด้วย ซากลับนอนพักแรมกลางทาง ตกคึกขโมยพายเรือเข้าเทียบเรือของท่าน ขนเอาของไป สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดใจจึงร้องว่า “เอาหมอนไปด้วยซีจ๊ะ” เจ้าขโมยตกใจรีบแจวเรือหนี แต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโยนหมอนให้เขาจริง ๆ

ความมกน้อยสันโดษนี้ มิได้จำกัดวงแคบอยู่เฉพาะเรื่องปัจจัยสี่เท่านั้น แม้ยศศักดิ์ท่านก็ได้ปรารถนา ในสมัยรัชกาลที่สามนั้น ในหลวงจะทรงตั้งเป็นพระราชอาคันตุกะหลายครั้ง แต่ท่านก็เบี่ยงบ่ายเอาตัวรอด โดยเดินรุดงค์ไปยังต่างจังหวัดเรื่อย แม้เรียนรู้พระปริยัติธรรมแตกฉาน ท่านก็ได้เข้าสอบแปลหนังสือเป็นมหาบาเรียนคมาถึงรัชกาลที่สี่ ท่านหาทางหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงยอมรับสมณศักดิ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครัสต์พิยกว่า “เมื่อรัชกาลก่อนทำไมชรวัดโชนี้ ไม่ยอมรับสมณศักดิ์ คราวนี้ทำไมไม่หนีละ” ท่านถวายพระพรว่า “ในหลวงรัชกาลที่สามเป็นแค่เจ้าแผ่นดิน มิได้เป็นเจ้าฟ้าแต่มหาบพิตร เป็นทั้งเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ไม่รู้จะหนีไปไหนพ้น” คำตอบนี้ทำเอาในหลวงทรงพระสรวลด้วยความพอพระราชนุหัยยิ่ง ถึงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทำอะไรแผลง ๆ ในทำนอง “ล้อเล่น” ในหลวงก็พระราชทานอภัยโทษให้ ไม่ทรงดิ้นนัยว่า ทั้งสององค์ “รู้ใจ” กัน ดังพุทธภาษิตว่า “สนโศ ทเว สพภิเว ปเวทยนติ ปราชญ์ย่อมรู้ทันกันจะนั้น” เช่นคราวหนึ่ง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในหลวงทรงหมกมุ่นในกามารมณ์มาก ต้องการจะเตือนพระสติ จึงจุดตะเกียงถือเดินเข้าไปในวังในเวลากลางวัน ในหลวงรัชกาลที่สี่ทอดพระเนตรเห็นเข้า จึงตรัสว่า “เขารู้แล้ว ชรวัดโชนี้ เขารู้แล้ว” อีกคราวหนึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเทศน์โปรด บังเอิญวันนั้นเจ้าจอมองค์หนึ่งจะประสูติ ในหลวงทรงมี

พระราชประสงค์จะสถาปนาธรรมเทศนาแต่โดยย่อ แต่สมเด็จพระเจ้าตากสินเสียดียาว ต่อมาวันหลัง ในหลวงทรงรับสั่งว่า “วันนี้โยมสบายใจดีของพ้องเทศน์ยาว ๆ หน่อย” สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงมาสนั้ตั้งนะโมสามจบแล้วกล่าวว่า “ธรรมหมวดใด ๆ มหาพิทริกที่ทรงทราบคืออยู่แล้ว เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้” เมื่อในหลวงตรัสถามสาเหตุที่วันก่อนต้องการให้เทศน์น้อยกลับเทศน์มาก วันนี้ต้องการให้เทศน์มากกลับเทศน์น้อย สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงว่า “เมื่อวันก่อน มหาพิทริกมีพระราชหฤทัยชุ่มฉ่ำ จึงเทศน์มาก เพื่อให้คล้ายพระวิคกัณฐะ แต่วันนี้ทรงมีพระราชหฤทัยผ่องใส จะไม่ทรงสดับก็ได้” พระเถระที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานอภิธรรมนันทนินทรานเป็น “ปาปมุต” คือทำอะไรไม่ทรงผิด ก็มีแต่สมเด็จพระโตองค์เดียวเท่านั้น คราวหนึ่งพระธรรมไตรโลกดวายนพระธรรมเทศนาโดยย่อเลียนแบบสมเด็จพระเจ้าตากสินว่า “นี้จะเอาอย่างชรวโคหรือยกเว้นให้เฉพาะชรวโคเท่านั้น” จนพระธรรมไตรโลกสำนักผิด จึงต่อมาภายหลังได้ทำหนังสือถวายขอพระราชทานอภิโทษ

เพราะสมเด็จพระเจ้าตากสินองค์นี้เอง คนจึงมองท่านในทางแปลก ๆ คือเห็นว่าท่านวางตัวไม่เหมาะแก่ตำแหน่งสมเด็จพระเจ้าตากสิน หรือพุทธทาส ๆ ก็ว่า สมเด็จพระเจ้าตากสิน บ๊อง ๆ แต่ถ้ามองในสายตาของ “อริยะ” แล้ว การทำตัวอย่างนั้นเป็นการ

เหมาะสม เพราะไม่ยึดติด ไม่ห่อหุ้มไปตามสมมติ สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงทราบถึงความรู้สึกของคนทั่วไป จึงกล่าวว่า “ที่ชรวโคบ้า (คือโดยยศศักดิ์) ก็หาว่าชรวโคดี ที่ชรวโคดี (คือไม่โดยยศศักดิ์) ก็หาว่าชรวโคบ้า” ใครกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า ผู้เขียนเกลียดระบบสมมติศักดิ์ที่สุด และพยายามหลีกเลี่ยงไม่ยอมให้ใครเอาหัวโขนมาสวมให้เป็นอันตราย เพราะเห็นพระครูเจ้าคุณที่เหยียดเหยียดศักดิ์ ยิ่งกว่าคางคกขึ้นขอ เห็นแล้วทุเรศนัยน์ตาเป็นที่สุดจริงอยู่ ยศศักดิ์ ไม่ได้ไม่ชั่วในตัวเอง แต่พระปูดขุน เมื่อถูกสวมหัวโขนเข้า ก็มักจะอดทนไปตามเพลงไม่ได้ น้อยรายนักที่จะรู้เท่าทันโลกธรรมยังงี้ใจมิให้ห่อหุ้ม อย่างสมเด็จพระเจ้าตากสินวิธีป้องกันที่ดีก็คือ อย่าพยายามไปสวมหัวโขนให้ท่านเลยจะเหมาะกว่า

สมเด็จพระเจ้าตากสินใจเพราะ และคมคายแฝงความหมายลึกซึ้ง บางทีคิดจะแผลง ๆ ด้วย ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นศิษย์โหร (แต่ไม่ได้หมายความว่าศิษย์โหรจะต้องเป็นโหร เพียงแต่จำข้าปากเขามาแล้วเท่านั้น) ได้หาเหตุผลทางโหราศาสตร์ก็ทราบว่า ดาวพุธ (๔) เจ้าเรือนปุตตะ ดาวแห่งการเจรจา เป็นลาภะค่อลัคนา จึงทำให้สมเด็จพระเจ้าตากสินช่างเจรจาไพเราะรื่นหู จ๊ะ จ่า แต่ออกแผลง ๆ เพราะดาวแห่งการเจรจาเป็นนิจ เช่นคราวหนึ่ง ท่านเดินไปพบสุนัขตัวหนึ่งนอนขวางทางอยู่ ก็พูดกับสุนัขว่า “โยมจ่า ขอดิน

ไปที่เด็กจะ” แล้วก็ก้มกายเดินหลีกทางไป เมื่อมีผู้ถามว่า ทำไมจึงทำอย่างนั้น ท่านตอบว่า “ฉันไม่รู้วันนี้จะว่าสุนัขตัวนี้เคยเป็นพระโพธิสัตว์หรือไม่” เวลาท่านต้องการสั่งสอนตักเตือนคนอื่นที่ทำผิด ท่านก็มักไม่ดุด่า แต่พูดเตือนให้เขาสำนึกได้โดยนัย เช่นคราวหนึ่งสมเด็จพระเถลิงกลับจากกิจนิมนต์แห่งหนึ่ง มาถึงวัดระฆัง ได้ยินเสียง พระใน วัดกำลังสวด ตลกคนองหยาบไล่น (สมัยนั้นการสวดแบบนี้ เป็นที่แพร่หลาย จนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “ทรงกริ้วและเสียดใจเอาเป็นไพร่หลวง” เป็นอันมาก) สมเด็จพระท่านแฉะเข้าไปนั่งยอง ๆ ประนมมือกล่าวว่า “สาธุ ๆ” แล้วเดินหลีกไป ต่อมาพระเหล่านั้นเกิดความละอายไม่สวดเช่นนั้นอีก อีกคราวหนึ่งท่านกลับมาเห็นพระในวัดตะตะกร้อ ท่านเอาคาลบัตร์บังหน้าเดินเลยไปทำเป็นไม่เห็น พอดกเย็นท่านนิมนต์พระเหล่านั้น มาจมน้ำชากับน้ำคาล แล้วชวนคุยเรื่องการตะตะกร้อว่าการตะตะกร้อคงต้องฝึกมากซินะ แหมท่านเองคั้น ลูกโหม่งทำได้ดีมาก องค์กรนี้ลูกสันก็ไม่เลว ว่าง ๆ สอนให้บ้างได้ไหม อะไรทำนองนี้ จนพระเหล่านั้นละอาย เลิกตะตะกร้อแต่บัดนั้นมา อีกคราวหนึ่ง ท่านเห็นพระองค์หนึ่งยืนบ้สสวะ (ตามหลักวินัยถือว่าผิด ต้องอาบัติทุกกฏ) ท่านร้องบอกว่า “ยกขาขึ้นข้างหนึ่งซีจะได้ไม่ผิดศีล” พระองค์นั้น ไม่ทันปัญญาสมเด็จพระ ท่านรู้ไม่ว่าสมเด็จพระเจ้าทางอ้อม จึงพาชื่อทำตามท่านก็เลยหัวเราะ

พิจารณาตามประวัติ สมเด็จพระท่านเป็นพระที่เก่งทั้งด้านปริยัติและด้านปฏิบัติอย่างหาตัวจับยากองค์หนึ่ง ด้านปริยัติหรือคัมภีร์ธรรมนั้น ถึงท่านจะไม่เข้าแปลสอบเป็นมหาบาเรียน แต่ก็มีความรู้แตกฉานเป็นที่ยกย่องนับถือของนักปราชญ์ทั่วไป เมื่อครั้งท่านไปเรียนปริยัติธรรมจากสมเด็จพระสังฆราชสุทนต์ พอเปิดหนังสือท่านก็แปลถวายได้โดยไม่คิดชดสักราว จนสมเด็จพระสังฆราชรับสั่งกับคนอื่นว่า “ขรัวโศเขามาแปลหนังสือให้ฟัง เขาไม่ได้มาเรียนหนังสือกับฉันดอก” ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้สมเด็จพระเถลิงแปลปริยัติธรรมถวาย ท่านแปลได้คล่องไม่คิดชด จึงตรัสว่าท่านมีความรู้สูง ภูมิเท่าเปรียญเอก จะพระราชทานพัดเปรียญ ๔ ประโยค แต่ท่านทูลขอให้ทรงระงับไว้ก่อน เกียรติคุณเหล่านี้ ก็เพียงแต่ได้ฟังเล่ากันต่อ ๆ มา บางท่านอาจค้านว่า ไม่มีหลักฐานอะไรยืนยัน ผู้เขียนขอกล่าวว่าเพียงแต่ *ชินปญฺชรรคา* อย่างเดียว ก็เป็นเครื่องพิสูจน์ภูมิเปรียญเอกของท่าน เพียงพอแล้ว *ชินปญฺชรรคา* นั้น สมเด็จพระเถลิงแต่งเป็นบัฐยาวัตถ์ฉันท สละสลวย และไพเราะมากยากจะหาเปรียญเอกสมัยนี้แต่งได้อย่างนั้นยิ่ง ด้านวิปัสณาธุระแล้ว ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่ง เชื่อกันว่าสมเด็จพระท่าน “สว่างใน” หรือได้คุณวิเศษขั้นสูงถึงขั้นรู้ความคิดของคนอื่นทีเดียว ดูเหมือนสมเด็จพระเถลิงจะเรียนวิปัสณา

ตั้งแต่เป็นสามเณรสมัยยังอยู่กับเจ้าคุณอรุณภูมิ วัดอินทรวินัย และเรียนจากเจ้าคุณบวรวิริยเดร วัดสังเวช ก่อนที่จะเรียนคัมภีร์ด้วยซ้ำ เพราะสมัยรัชกาลที่หนึ่ง และที่สอง การศึกษาวิปัสณาธุระเจริญแพร่หลายมาก ดังปรากฏในหลักฐานจดหมายเหตุรัชกาลที่สอง เลขที่ ๗ มีพระคณาจารย์ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์บอกกรรมฐานได้ถึง ๗๖ สำนัก เข้าใจว่าสมัยก่อนการศึกษาคัมภีร์คัมภีร์ กับวิปัสณาธุระ ไม่ได้แยกออกจากกันเด็ดขาดเหมือนสมัยนี้ ผู้บวชเรียนต้องเรียนทั้งสองอย่างควบคู่กันไป ผู้บวชชั่วคราวเท่านั้นที่เรียนหนักไปทางวิปัสณาธุระ แต่ก็มีได้หมายความว่า จะไม่เรียนคัมภีร์เลย ผู้เขียนเห็นว่า การจัดระบบการศึกษาของพระแบบนี้ เป็นการเหมาะสมที่สุด ด้วยเราจะได้ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความชำนาญทั้งด้านความรู้ และการปฏิบัติ ไม่สุดโต่งข้างใดข้างหนึ่งเหมือนในปัจจุบัน ผู้เขียนไม่ย่อท้อความผิดให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ที่ไม่ปรับปรุงการศึกษาฝ่ายวิปัสณาธุระ ทรงมุ่งจัดการแต่

ฝ่ายคัมภีร์เพียงอย่างเดียว เมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมอบภาระให้พระองค์ทรงดำเนินงาน โดยอ้างว่า วิชาฝ่ายวิปัสณาธุระ “เป็นวิชาที่สอบไล่ไม่ได้” แต่อดคิดไม่ได้ว่าถ้าสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ทรงกำหนดการศึกษาวิปัสณาธุระเข้าในหลักสูตรการเรียนพระปริยัติธรรมด้วยแต่คราวนั้น วงการคณะสงฆ์อาจไม่มีการสุดโต่ง หรือช่องว่างระหว่างปริยัติ และปฏิบัติอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันนี้เป็นแน่ และได้พระที่เปรียบพร้อมไปด้วยความรู้ และความชำนาญในการปฏิบัติ อย่างสมเด็จพระโตมากยิ่งขึ้น

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พรหมรสี โด) ถึงแก่มรณภาพมาได้ ๑๐๐ ปี ในวันนี้แล้ว ทางภาคสงฆ์ หรือทางบ้านเมือง จะจัดงานเฉลิมฉลองอะไร เพื่อเป็นการเชิดชูความดีของท่านอย่างไรหรือไม่ยังสงสัยอยู่ ยิ่งสำนักปุ่สวรค์ลานสวรค์อะไรนั้น ที่อ้างว่าเชิดชูบูชาสมเด็จพระกนิษฐาญาณนั้น ก็คงทำอะไรไม่ได้มากไปกว่าอัญเชิญ “วิญญาณ” ท่านมาคุยเล่นเท่านั้นเอง ๐

โครงการส่งเสริมการวิจัยประเภทนิสิตนักศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
ประจำปี ๒๕๑๔-๒๕๑๕

ทุนส่งเสริมการวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ

ประเภทที่ ๑ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการวิจัยที่จะเป็นมูลฐานสำหรับการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ทั้งในด้านการพัฒนาสังคมในระดับบุคคล กลุ่ม และ สถาบัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ลักษณะของทุน ทุนเพื่อการส่งเสริมการวิจัยในประเภทนี้ มีทั้งหมด ๔ ทุน ต่อปี ทางสมาคมจะจ่ายเงินให้เป็นค่าดำเนินการวิจัยในชั้นแรกไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาท และจะจ่ายให้เป็นค่าตอบแทนการวิจัยอีก ๑,๐๐๐ บาท หลังจากที่ทำกรวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว

คุณสมบัติผู้สมัครขอรับทุน

ผู้สมัครต้องเป็นผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก และมีหนังสือรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษา

ประเภทที่ ๒ การวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างเครื่องมือทดสอบทางสังคมศาสตร์ ที่เหมาะสมกับภาษาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งจะส่งผลให้มีการวิจัยในแวดวงของสังคมไทยมากยิ่งขึ้น

ลักษณะของทุน ทุนสำหรับการส่งเสริมการวิจัยในประเภทนี้มี ๑ ทุน ทางสมาคมจะจ่ายเงินให้เป็นค่าดำเนินการวิจัยในชั้นแรกไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาท และจะจ่ายให้เป็นค่าตอบแทนในการวิจัยอีก ๑,๐๐๐ บาท หลังจากที่ทำกรวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้ว

คุณสมบัติของผู้สมัครขอรับทุน

ผู้สมัครต้องเป็นผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก และมีหนังสือรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษา

ประเภทที่ ๓ รางวัลสำหรับการประกวดปริญยานิพนธ์

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ดีเด่นตามหลักเกณฑ์ของการวิจัยและสาระประโยชน์

ลักษณะของรางวัล ทางสมาคมจะให้รางวัลเป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท กับผู้ที่เสนอปริญยานิพนธ์ ซึ่งคณะกรรมการลงมติว่าเป็นเยี่ยม (มี ๑ รางวัล)

คุณสมบัติของผู้จะส่งปริญยานิพนธ์เข้าประกวด

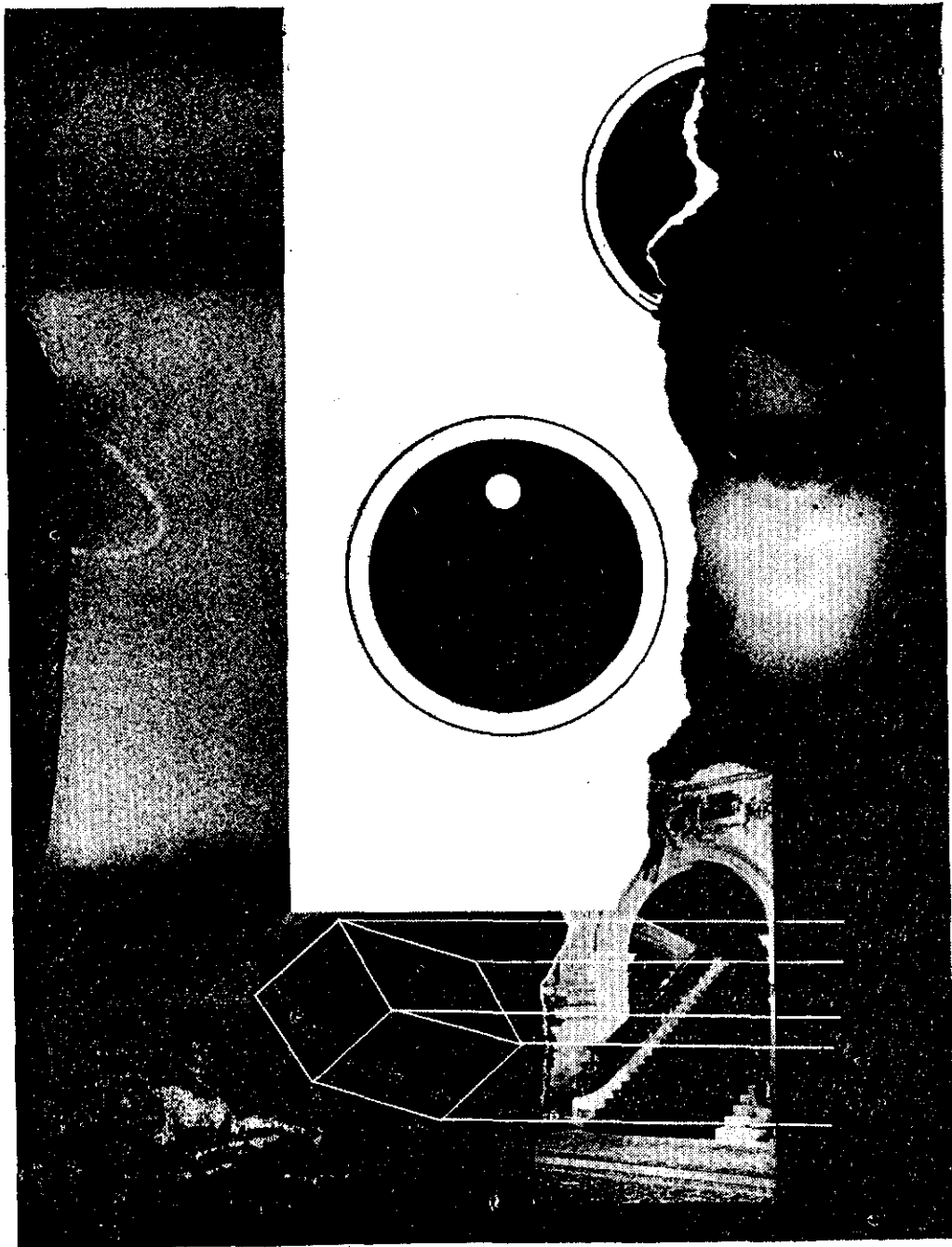
ผู้สมัครจะต้องจบปริญญาโท หรือ ปริญญาเอก จากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ติดต่อขอระเบียบการและใบสมัครได้ที่

- สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ
  - ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ คณะวิจัย ฯ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
- หมดเขตรับสมัครวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๑๕

เรื่องสั้น
**การเดินทาง
เข้าไปสู่ข้างใน**
ทะนง พิศาล

คืนนี้มานอนด้วยกันเดี๋ยวนี้นะ แล้วฉันจะปรารถนา
เธอมากกว่าที่เคย เราต่างอยากเห็นเลือดคนอื่น
ไหลริน ถ้าเธอต้องการจงเขี่ยเลือดฉัน

เสียงเพลงแบบกระหึ้นเครวากำลังเล่นอย่าง
โหยหวนด้วยจังหวะที่หนักแน่นเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงสภาพสังคมที่เป็นอยู่ด้วยวิธีรุนแรง เสียงที่
เปล่าเปลือย เครว บ้าเถื่อน รุนแรง จริงใจ
แบบนี้เทียบได้กับงานจิตรกรรมแบบที่เรียกว่า
สัตว์บ้า ที่แสดงความรู้สึกอย่างไม่มีขอบเขตบัง
กับ ผมกำลังพยายามหาความหมายจากงานภาพ
เขียนชื่อ มาจากไหน เป็นใคร กำลังจะไป
ไหน คนเขียนผู้แสวงหาความหมายของศิลปะและ
ชีวิตในทะเลใต้ ก่อนที่จะทำงานชิ้นนี้เขามองเห็น
ความตายของชีวิตที่ว่างเปล่าและไร้ความหมาย
เขาคิดสินจะฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นจุดหมายของใคร
หลาย ๆ คน “ ก่อนที่ฉันจะตาย ฉันตั้งใจจะ
เขียนรูปขนาดใหญ่บอกถึงความคิดของฉัน ” เขา
เป็นคนคิดหวังขนาดแม้จะฆ่าตัวตายก็ไม่สำเร็จผม
คิดถึงตัวละครในเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งที่กินเลือดสด ๆ
เพื่อจะเอาเจียนออกมาสร้างงานจิตรกรรมบนพื้น
สีขาวของหิมะในวันเปิดงานแสดงภาพเขียน เป็น
งานที่สะส่าแก่ใจ ให้อารมณ์ เสียดแทง ที่ประสบความสำเร็จ
เมื่อไม่นานมานี้เองผมก็เกือบจะ
สร้างงานแบบเดียวกันนี้โดยฉับพลันบนผ้าปูที่
นอนสีขาวขณะที่นั่งดูโทรทัศน์บนเตียง ฟังแฉลง
การณ์สำคัญ

เพื่อนหญิงคนหนึ่งของผมชื่อวีรา เคยเขียน
จดหมายเล่าถึงความคิดของนักเขียนฝรั่งเศสสมัย
หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ที่บอกว่า เราต่างถูก
แข่งให้เป็นอิสระ คงหมายถึงอิสระที่จะสร้างพัน

ธนาการให้กับตัวเอง สร้างกรอบให้ตัวเองอยู่ ผม
เชื่อว่าเราต่างเปล่าเปลือยอย่างลึกซึ้ง ยิ่งพยายาม
ทำความเข้าใจกับตัวเองก็ยิ่งรุนแรงขึ้น ผมเห็นด้วย
ที่ว่าความหมายนั้นไร้ความหมายเสียแล้ว ทุก
อย่างที่เป็นไปในชีวิตไร้ความหมาย พอคิดถึง
เรื่องนี้ทำให้ผมอารมณ์ตกต่ำลงไปเรื่อย ๆ อย่าง
ช่วยอะไรไม่ได้ ทำให้ผมมองไม่เห็นอะไรข้าง
หน้าเลย มันว่างเปล่า เบาหวิว โกลสลดความ
โกล โกลไปถึงความไม่มีที่สิ้นสุด ถึงความตาย
ความตายมีเสน่ห์เหมือนผู้หญิงสาวสวยลึกซึ้งใน
ชุดขาวที่เผยริมฝีปากน้อย ๆ พร้อมทั้งจะตอบข้อ
ข้องใจและยิ้มต้อนรับ แต่แววตาของเธอน่า
เคลือบแคลงว่าต้อนรับอย่างเย้ยหยัน อย่างดูถูก
แคลน บางที่เราจะต้องมีหน้าที่ไม่มีที่สิ้นสุดของเรา
เป็นการใช้หนี้ในการเกิด บางคนฆ่าตัวตายบาง
ที่เขาคงคิดว่าเขาให้อะไรเต็มที่ ให้อะไรแก่โลก
เพียงพออย่างสาสมแล้ว เราน่าจะอยู่ยอมรับความ
จริงที่เลวร้ายของเรา เสด็จความเลวร้ายที่เราทำ
มาสะสมมานานนักหนา มันเป็นโศกนาฏกรรมที่
สะใจตื้นๆ ที่สำคัญอีกอย่าง แม้ทุกอย่างจะไม่มี
ความหมายแต่ก็ยังมีค่า

ก่อนที่ผมจะก้าวเข้ามาเข้าข้างผู้คนส่วนมาก
โดยทำตัวเป็นหนุ่มสังคมนิยม ผมเคยมีชีวิต
แยกตัวออกจากผู้คน สร้างโลกส่วนตัวของตัวเอง
มิกติกาของตัวเอง ผมยิ่งใหญ่มากในวงของผม
มองอย่างอื่นเหมือนสิ่งรอบตัวที่ต้องขึ้นกับผม
หมุนรอบตัวผม ผมคิดว่าผมพอใจและมันทำให้

ผมมีความหมายในชีวิตที่สิ้นความหมาย วงของ
ผมต้องทะเลาะเมื่อสักสองสามปีที่แล้ว ในวันที่แดด
ร้อนเปรี้ยงทุกอย่างแรงแจจ้ไปหมด ผมพบชาย
คนหนึ่งทางม้าลาย เขามีลักษณะธรรมดาที่เป็น
ตัวแทนของคนทั่วไปที่หมุนรอบตัวผม เรายืนอยู่
ริมถนนขนาดสี่ช่องคอยที่จะข้าม ผมมองเขาอย่าง
ไม่มีความรู้สึก ไร้ความหมาย เราเริ่มออกเดิน
พร้อมกันจนถึงเกาะกลางถนน ผมหยุดชะงักบึ้ง
คากับแสงอาทิตย์ที่สะท้อนสีขาว จากเสื้อของชาย
คนนั้นที่เข้าตาผมพรวดไปหมด เขาออกเดินล้ำหน้า
ผมไป มีรถเก๋งวิ่งด้วยความเร็วสูงพุ่งชนเขาลอย
หัวฟาดกระเจกหน้ารถ จนกระเจกเป็นผ้าทิ้งแผ่น
เประโปกด้วยเลือดแดง สีสดงเต็มตา เต็มความรู้
สึกของผม แดงฉานไปหมดทั้งรถ ทั้งถนน ทั้งเสื้อ
ผ้าของเขา มันเป็นกตึกาของผม (และกำลังเป็น
กตึกาของคนเมืองใหญ่) ผมเดินข้ามไปถึงอีกฟาก
โดยไม่ได้หันหลังกลับไปมองและขึ้นรถเมล์คันที่
ผ่านมา ผมลงอีกสองตามป้ายและลงเดินท่ามกลาง
แดดที่ยังเปรี้ยง ผมเห็นหยดเลือดหยดเล็ก ๆ ที่
แขนเสื้อของผม มันขยายใหญ่จนเต็มความรู้สึก
ของผม ทุกอย่างแดงฉานไปหมด ผมมองเห็นตัว
เองในสีแดงนั้นด้วย แล้วผมก็เริ่มอาเจียนและอา
เจียน ผมกลับบ้านนอนตัวแบนราบเป็นแผ่นกระ
ดาษและหลับไปจนถึงเช้าอีกวันหนึ่ง ผมมองเห็น
หน้าตัวเองในกระจกเงา มองเห็นความตายฉาย
ในแววตา ผมได้แต่นึกถึงความตาย ผมมองตาตัว
เองในกระจกและถามได้ตอบปัญหาของตัวเอง

ผมกลับไปร่วมรวมกับคนทั่วไป ทำตัวเป็น
พิมพ์หนึ่งของพวกเขา เริ่มสนใจรูปแบบการปก
ครองที่ว่ากันว่าจะให้ประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ที่
อยู่เบื้องล่าง เป็นกังวลกับปัญหาคนสองพวกที่ต่าง
กันอย่างมากมาย ที่กำลังจะห่างไกลกันออกไปทุก
ที เชือกเส้นที่ดูกรังให้ห่างกันจนถึงเชมิ่งเส้นนี้จะ
ไม่ขาดอย่างแน่นอนเพราะที่นี่มีสถาบันที่เก่าแก่
มีประวัติศาสตร์ยาวนาน เป็นสัญลักษณ์ของ
ความอ่อนโยน การประนีประนอม ฯลฯ

วีรบุรุษที่ผมหยิบยืมมาได้คนหนึ่งว่าไว้ว่า
ความรุนแรงถ้าไม่จำเป็นแล้วสร้างมันขึ้นมา ก็
เป็นอาชญากรรม แต่ถ้าสมควรที่จะทำรุนแรง
แต่ไม่ทำ ก็เป็นอาชญากรรม ความรุนแรงของ
เขาหมายถึงความรุนแรงที่ก่อขึ้นเพื่อคนส่วนมาก
สนองความเชื่อของตัว วีรบุรุษอีกคนให้ทฤษฎี
ของเขาว่าทุกอย่างใน สังคมต้องเปลี่ยนแปลงเป็น
ไปของมันตามอัตโนมัติ โดยเหตุการณ์และผู้คน
ในสังคมรวมกันชี้ทางของเขากันเอง มีเหตุการณ์
และผู้คนบางคนกลายเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา และ
บางคนกลายเป็นตัวถ่วงปฏิกิริยา อย่างต้องตรา
หน้าเอาไว้

ทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผม-นายทองทัต

ผู้ชายคบผู้ชายด้วยกัน เป็นเพื่อนได้จริงใจหนัก
แน่น เป็นเพื่อนกันได้ลึกซึ้ง ถ้าธรรมชาติสร้าง
ให้ผู้ชายกับผู้ชายสามารถร่วมกันเพื่อต่อพิชพันธุ

กันได้ น่าจะเป็นคู่ที่หนักแน่นน่าสนใจมาก ในพอคอนนี้ดูเหมือนว่าจะมีพวกสองเพศ มีความรู้สึกกับทั้งคู่หญิงและผู้ชาย น่าจะเป็นพวกพีชพันธุ์ใหม่ที่อาจจะเป็นพวกที่แพร่พันธุ์ เป็นชนส่วนใหญ่ในวันข้างหน้าก็ได้

ผู้ชายคนหนึ่งเดินเข้ามาอยู่ในส่วนหนึ่งของชีวิตของผม มามีอิทธิพลต่อความคิดต่อสามัญสำนึกในเวลาต่อมาของผม ชายหนุ่มอายุประมาณยี่สิบแปดยี่สิบเก้า-ราววัยสถาปนิกผู้ประสบความสำเร็จในงานของเขา รุ่มรวยได้ด้วยสติปัญญาของตัวเอง มีบ้านที่งดงามมองเห็นบุคลิกของเจ้าของและคนออกแบบ เช่นเดียวกับรถยนต์ทั้งสองคันของเขาที่แสดงบุคลิกชั้นของเขา ผิวคล้ำ แกร่ง กร้าน แข็งแรง งดงาม มีแววรุนแรงของพวกพ้อใจที่ได้เห็นความเจ็บปวดของผู้คน ชายหนุ่มผู้มีรสนิยมประณีประนอมระหว่างประโยชน์ใช้สอยกับรูปแบบ ซึ่งเขาเลือกมันทั้งสองอย่างรถคันหนึ่งของเขามีบุคลิกของประโยชน์ใช้สอยมาก่อนรูปแบบ อีกคันตรงกันข้ามที่มีรูปแบบแล้วคิดประโยชน์ใช้สอยทีหลัง

ตอนผมเป็นนิสิตปีสุดท้าย ผมใช้แบบบ้านของราวีย์ ในการฝึกหัด คำนวณเป็นงานทำส่งเป็นการเริ่มต้นความสัมพันธ์ของเรา และรถเป็นค้ำเชื่อมระหว่างเรา ผมเป็นผู้ไฝ่ฝันในเครื่องจักรที่เป็นผลงานทางประติมากรรมผสมผสานกับวิทยาการเป็นงานศิลป์ที่สร้างขึ้นมารับใช้คนอย่างครบถ้วน

เท่าที่งานศิลปะจะทำได้ ผู้ชายกับเครื่องจักรที่ไปได้เร็ว กับการเสี่ยง กับการพนัน มันเป็นเรื่องธรรมชาติธรรมดาของเรา เรามองมันด้วยสายตาคายากัน วิจารณ์บุคลิกกับประโยชน์ใช้สอยของมัน และบังคับให้มันวิ่งไปเร็วที่สุดที่มันจะไปได้ เสี่ยงชีวิตที่ไร้ความหมาย กับความเร็วที่ไม่เคยเร็วพอ เราสามารถควบคุมได้ถ้าเรารู้จักมันดีพอ รู้จักเรอดีพอ เราใช้ชีวิตร่วมกันในถนนกลางคืนสายนั้น เมากันหัวราน้ำทุกคืน กอดคอกัน คุยกันเรื่องที่เราชอบ ร้องเพลง ไปไหน ๆ ด้วยกันในที่ ๆ เกยอยากไปกับคนที่สามารถเข้าใจเรา ไปงานแสดงภาพเขียนแล้วออกความเห็นแลกกัน คุยกันแล้วมาวิจารณ์ด้วยสามัญสำนึกที่มีอยู่ บางทีก็มีหนังสือตัวฉ่ายกันดูเจิบ ๆ พยายามอ่านหนังสือเล่มเดียวกัน ผมพยายามอ่านหนังสือที่เขาอ่านแล้วและที่เขาสนใจ เขาก็อ่านหนังสือของผม นักเขียนของผม มันให้ประโยชน์แก่เราอย่างมาก มันทำให้เรารู้จักกันดีขึ้น รู้จักหนังสือมากขึ้น เราสามารถฟังดนตรีของแต่ละคนได้ ราวีย์สามารถเข้าใจเพลงกระหึ้นเคร้า และแจ๊ซซ์แบบละมุนละไมของผมได้ และด้วยความช่วยเหลือจากเขาทำให้ผมรู้จักดนตรีคลาสสิกของเขา ผมคิดว่าผมชอบโดยไม่ได้เสแสร้งเลย ถึงแม้ผมจะรู้สึกว่ามันเหวเหวเกินไปสักหน่อยสำหรับผม สิ่งที่เราพ้องกันอย่างไม่ขัดเขินเลยคือภาพเขียนแบบประทับใจต่อเนื่อง ระหว่างศตวรรษที่สิบเก้ากับยี่สิบ เขามีสายตาสีฟ้าซึ่งกว่าผม เขาเป็นครูผมในการ

ที่ผมจะก้าวไปชอบเลื่อนไปอีกสมัยหนึ่งคือแบบ *สัตว์ป่า* และแบบ *แสดงออกอย่างรุนแรง* ที่ต่อต้านงานแบบประทับใจ ราไว้อยู่ยกย่องงานแบบประทับใจมาก บ้านของเขาประดับด้วยรูปที่เป็นสำเนางานจริง อย่างรูป *ผู้หญิงอาบน้ำ* ในยุคแรกที่กำลังแสวงหารูปแบบใหม่ของงานประเภทนี้ให้ความรู้สึกที่แพรวพราว รูปที่มีชื่อเสียงที่อยู่ในห้องนอนของเขาชื่อ *โอลิมเปีย* งามมาก รวมทั้งรูปชื่อ *ภาพเหมือนของศิลปิน* ถ้าสับสนสับสนกับเขาจะได้รับความรู้สึกเปล่าเปลี่ยว เศร้า เห็นความจริงใจของเขา เห็นความหนักแน่นความกล้าหาญของเขา เขาเป็นคนแปลกหน้าสำหรับคนร่วมสมัยของเขา ที่ต้องใช้เวลาหลายสิบปีที่จะไปทันงานของเขา

เรารู้จักกัน ใกล้ชิดกันมาก ราไว้อยู่เรียกผมว่า *ทอทอ* ตามชื่อย่อของผม (เขามันพวกนักเรียนเมืองฝรั่ง) ผมเรียกเขาว่า *ไว้อยู่* โดยไม่มีคำนำหน้า ราไว้อยู่มาจากครอบครัวชั้นสูงที่ค่อนข้างร่ำรวย มีมารดาเป็นผู้อุปการะคนเดียวของเขา จากมหาวิทยาลัย เขาใช้เวลาไม่นานนักที่จะสร้างชื่อเสียงเพราะความจริงจังและการที่ใส่ใจผลิตผลกับงานของเขาเอง เป็นหนุ่มเสเพลชั้นแนวหน้า เชื่อดือนเด็กสาวชั้นสูงหามาไม่น้อยและไม่รังเกียจที่จะนอนกับสาวลูกทุ่ง (เป็นการเข้าหามวลชนอย่างหนึ่งของชนชั้นสูงกระมัง) เราต่างเป็นคนทีเหงา เปล่าเปลี่ยว กำลังแสวงหาเพื่อนร่วมวิญญาณที่พอจะรับรู้กัน ราไว้อยู่ทำงานหนักและใช้

ส่วนที่เขาได้มาอย่างคุ้มค่า เงินไม่ใช่สิ่งที่มีความหมายสำหรับเขาตามคำของมัน เขามีชีวิตในโลกของเขาที่ค่อนข้างจะเป็นจริงใกล้เคียงกับโลกของคนอื่นเพียงแต่กติกาของเขามันเปลี่ยนเสมอ ราไว้อยู่เปล่าเปลี่ยวและเศร้าอย่างลึกซึ้งยิ่งกว่าผม เขามีปมที่ซับซ้อน ซึ่งอาจจะมีต้นตอจากเรื่องพ่อแม่หรือที่เขาสร้างมันขึ้นมาเอง น้ำเสียงของเขาว่าเมื่อเราพยายามพูดถึงชีวิตกันอย่างจริงจัง พูดถึงนักเขียนคนอื่น ๆ ที่เคยแสดงความเห็นของเขาเกี่ยวกับชีวิตกับมวลชน สำหรับหน้าที่ของผู้คนเขาคิดว่าทุกคนมีทางเดินของตัวเองเป็นไปตามลักษณะเฉพาะตัว ไม่มีใครมาเลือกทางเดินของใครได้ เราเคยร้องให้ด้วยกันเมื่อฟังเพลงเศร้าชื่อ *นั่งอยู่ที่หัวในอ่าว* เป็นเพลงของคนสิ้นหวังมาหาที่สุดท้ายในชีวิตของเขา ที่ที่เขาชอบที่สุด นั่งเฝ้าดูคลื่นที่ซัดเข้าหาฝั่งไม่มีที่สิ้นสุด

เรามีภูมิหน้าภูมิหลังที่ต่างกัน ทุกอย่างถ้าเปรียบเทียบกันมันก็ต่างกันไปทุกที เรามีการเริ่มต้นที่ใกล้เคียงกัน ราไว้อยู่กับผมใช้ชีวิตร่วมกัน เหล้าชื่อเดียวกัน อ่านหนังสือเล่มเดียวกัน ดูหนังเรื่องเดียวกัน รวมทั้งนอนกับผู้หญิงคนเดียวกันร่วมกัน ทั้งหมดเพื่อจะแสดงความคิดเห็นตามภูมิหลัง และสามัญสำนึกของแต่ละคนมันต้องขัดแย้งกัน แต่เราก็ยอมรับในความคิดเห็นของแต่ละคน

เราเป็นคู่ที่น่าอิจฉาทีเดียว มีความรู้สึกอย่างลึกซึ้งต่อกัน พร้อมทั้งจะปกป้องกัน เราเรียกความรู้สึกอย่างนี้ว่าความรักใช้ไหม ถ้าใช่ เราก็รักกันในคืนที่เงียบสงัดคืนหนึ่ง เรานอนกันสามคน มีแม่งามเพื่อนของราไว้นอนกลาง เขาปลุกผม เขามีอะไรจะพูดกับผม ผมเห็นหน้าตาของเขา ได้ยินเสียงเขาถอนใจ “ทอทอ ผมรักคุณ” ผมพยักหน้าแล้วบอกอย่างเดียวกับที่เขาบอกผม

ราไว้นหยุดรับงานจากข้างนอก เขาเริ่มทำงานออกแบบของเขาอย่างอิสระ โครงการงานของเขาคือเมืองทั้งเมือง เมืองใหม่ที่เขาวางแผนเองทั้งหมด ตั้งแต่สวนสาธารณะสถานที่ราชการ มหาวิทยาลัย โรงเรียน บ้านที่อยู่อาศัย แฟคตอรี โรงมหรสพ ฯลฯ รวมทั้งวางผังเมืองและจัดช่องว่างสำหรับการขยาย เขาทำงานใหญ่ของเขาอย่างเคร่งครัดมีไฟ เขาให้ผมสัญญาที่จะเป็นคนคำนวณทั้งหมด มันจะเป็นการฝึกงานสำหรับผม ระหว่างที่ผมกำลังเรียนค่ออยู่ในต่างประเทศ ราไว้นเขียนจดหมายบอกข่าวว่างานของเขาเกือบเสร็จแล้ว ผมต้องรับช่วงทำงานคำนวณหลังจากที่ผมกลับ เมืองเล็ก ๆ เป็นเมืองมหาวิทยาลัยของเขาใช้เวลาทำงานประมาณปีครึ่ง เขาเริ่มทำงานก่อนที่ผมจะจากเขามาเรียนไม่นานนัก เขาเล่าว่ามันจะเป็นงานแบบถ้าสมัยที่ต้องใช้เวลาให้คุ้นเคยบ้าง

ราไว้นแนะนำว่าผมควรจะหาเมียพวกคอเคเซียนสักคน ควรจะเลือกคนที่สวยแบบสุซุม ลึกลับ จะให้ความรู้สึกดีไม่จีรังง่าย

เขาโทรเลขบอกข่าวว่างานของเขาเหลือเพียงแค่ตรวจชั้นสุดท้ายและลงชื่อเท่านั้น เขาบอกให้เตรียมเปิดเหล่าฉลองข้ามทะเลกัน ตั้งเวลาเทียบกันให้ดี เขาว่า

ข่าวล่าสุดที่ผมได้รับจากเขาคือเขากำลังเตรียมที่จะทำงานจิตรกรรมอีกชั้นหนึ่ง เขาจะทำมันด้วยตนเองเขาบอกยกให้ผม จะต้องแขวนในห้องที่เขากำหนดในบ้านของผมที่เขาออกแบบให้ในเมืองที่ว่านี้ เขาส่งรายละเอียดบ้านที่เขาออกแบบให้ผม พร้อมทั้งสำหรับติดตั้งจิตรกรรมของเขา เขาให้ผมคำนวณล่วงหน้าเพราะจะสร้างเป็นหลังแรกถ้าเป็นไปได้สำหรับผม

ความรู้สึกของผมไม่สามารถจะบรรยายได้เลย มันปนเปื้อนกันไปหมด ผมรู้สึกเหมือนกำลังตั้งลง ๆ ลึกลงไปทุกทีท่ามกลางแสงสีที่มีค้ำทับปนกับแสงสีแดงแฉก คลื่นได้ คลื่นได้ คลื่นได้ ผมนั่งกองกับพื้น หัวพันกับไหล่ข้างหนึ่งทิ้งค้อม ผมหัวเราะที ๆ ในคอ ร้องให้แล้วหยุด ไม่มีน้ำตา ราไว้นฆ่าตัวตาย เขาใช้มีดโกนเชือดข้อมือทั้งสองข้างแล้วปล่อยให้เลือดไหลลงบนผ้าใบที่ซึ่งเป็นกรอบสำหรับวาดรูป งานจิตรกรรมชั้นสุดท้ายของเขาสำหรับผม เขาเคยบอกว่างานศิลปะต้องทำด้วยอารมณ์จริงใจ ทำด้วยวิญญาณ เขาไม่ได้เขียนถึงผมสักคำ นอกจากชั้นเล็กๆ ที่ติดกับกรอบรูป “ทอทอ แล้วพบกันที่นั่น ที่ที่ไม่มี ความหมาย ไม่มีที่ของมัน ไม่มีอะไร ไม่มี ไม่มี ไม่มี——”

•
ฉันคิดว่าฉันเองเป็นผู้หญิงสาวธรรมดา มีบุคลิกหน้าตาที่เห็นได้ในท้องถนน มาจากครอบครัวที่ธรรมดาเกินไป บางทีฉันต้องสร้างสถานการณ์ให้สีสันมันดูฉลาดขึ้นในใจ เขาให้อิสระแก่ฉันพอสมควรพอที่จะมีความรู้สึกอยากถูกบีบรัดเพื่อจะกีดกบฏ แต่เมื่อฉันถูกเข้าจริง ๆ กับงานของฉัน ก็กลับเป็นเรื่องที่กำลังเป็นแผล ฉันรู้สึกเหมือนว่างานที่ฉันทำนั้นทำให้ฉันเสียชีวิตอย่างช้า ๆ งานที่เป็นไปตามแบบแผน ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือความคิดริเริ่ม งานที่ต้องเดินไปตามทางที่คนเก่าๆ เคยวางไว้นานนักหนา ถ้าพยายามจะเปลี่ยนแปลง เขาจะกล่าวหาว่าคิดกบฏ และหมายถึงการสิ้นสุดของงานที่จะเดินต่อไป มันกำลังฆ่าฉันอย่างช้า ๆ บางทีฉันอาจจะเป็นพวกมันโดยไม่รู้สึกตัว และทำกับคนมาใหม่อย่างที่เขากำลังทำกับฉัน

ฉันรู้สึกตัวเหมือนพวกพันธุ์ใหม่ที่ไม่สามารถเข้ากับพวกเขาได้เลย เป็นคนแปลกหน้า พวกเขาทำอะไรกันอย่างไม่เห็นหน้าไม่ได้ มันทำให้ฉันรู้สึกตกต่ำอย่างช่วยไม่ได้ รู้สึกเป็นไส้ บางทีมันกำลังกลืนฉันไปที่ละนิด ฉันกำลังเฝ้ามองความตายของตนเองอย่างนั้นหรือ

ฉันอ่านเรื่องราวของชายหนุ่มคนหนึ่ง “ผมไม่รู้เรื่องอะไรมากมายเกี่ยวกับทฤษฎีการเมืองนัก แต่ถ้าเรื่องความไม่ยุติธรรมในประเทศภูมิภาคแถบนี้ผมสามารถจะพูดให้คุณฟังได้ทั้งคืน”

ทำให้ฉันคิดถึงเขา—สวาทเป็นคนมีอารมณ์อ่อนไหว มีบุคลิกลักษณะของนักปฏิวัติหรือผู้ทำงานเพื่อความเชื่อของตน ฉันคิดว่าเขาก็เป็นพวกพันธุ์ใหม่ที่ตั้งใจทำงานของตัวเองอย่างจริงจังและจริงจัง งานของเขาต้องใจฉันมาก ฉันคิดว่าเข้าใจ เขาแสดงความคิดที่ออกในตัวหนังสือ เขาเขียนเรื่องด้วยอารมณ์ที่ซับซ้อนสับสน ใช้ตัวหนังสือแทนอะไรบางอย่าง ซึ่งบางทีก็ไม่ได้แทนอะไรเลย เขาคงคิดเห็นด้วยกับฉันที่ว่า ความหมายนั้นหมดความหมายเสียแล้วเราเคยพูดกันถึงระบอบการปกครองซึ่งทั้งเขา และฉันไม่ได้คิดว่ามันจะเป็นเรื่องเคร่งเครียดมากนักเพียงแต่ *อวเชว* ยอมให้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเพื่อจะเอาไปเป็นข้อมูลหนึ่งใช้ในการเปลี่ยนแปลง เพียงแต่ *อวเชว* มีความจริงใจกับประเทศและพยายามรับฟัง พอแล้วกระมังสำหรับตอนนี้—ประเทศนี้ เราคุยกันมากมายเกี่ยวกับนักเขียนหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งต่อเนื่องมาจากนักคิดเยอรมัน คุยกันถึงคนนอก คุยกันถึงงานศิลปะแบบล้ำยุคที่ต้องคอยสติปัญญาของมวลชนอย่างอดทน เขาเป็นนักอ่านอย่างหนอนหนังสือ การอ่านทำให้มีความคิดกว้างขวางและเป็นสากลจนบางทีดูค่อน ขอดว่าเป็นหนุ่มร่วมสมัยแห่งปารีส ฉันคิดว่าเราไม่ควรสร้างรั้วบ้านให้สูงทึบจนไม่ยอมรับอะไร ๆ อย่างนั้น เพื่อนอีกคนหนึ่งบอกว่าเราควรจัดการบ้านเราให้มันหมดจดก่อน แต่ฉันคิดว่าที่บ้านของเรา

กติกามันหมยหมยมากเกินไปสำหรับคนธรรมดาที่ไม่ได้กล้าหาญอะไรมากนักอย่างฉัน ฉันเคยเขียนถึงเขา “ฉันรู้สึกว่ายี่สิบกว่าปีที่ผ่านมาฉันทำอะไร ๆ เกือบทุกอย่างเพื่อตัวของฉันเอง ฉันเห็นแต่ตัวของฉันเอง ฉันรู้สึกว่ามันน่าจะเต็มแล้ว ฉันอยากจะเริ่มต้นทำอะไรที่มันจะเป็นประโยชน์กับอะไรนอกจากตัวฉันให้มากขึ้น จริงจังขึ้น งานที่ฉันกำลังทำอยู่นี้แม้ว่ามันกำลังฆ่าฉันอย่างช้า ๆ แต่มันก็ให้โอกาสแก่ฉันสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนใหม่ ๆ พวกนี้ บางทีพวกเขาอาจจะเกิดความตั้งใจอย่างจริงจังที่จะทำงานกันเพื่อคนที่เห็น ๆ อยู่นอกรอบตัว บางทีเขาอาจจะมีความคิดอ่านที่ดี และกล้าที่จะทำอย่างที่เขาคิดฉันตั้งความหวังที่จะเขียนหนังสืออย่างน้อยสักเล่มให้มันได้ผลต่อความคิดอย่างที่นักเขียนที่ชอบทำได้ผล มันอาจจะทำให้ฉันมีเพื่อนร่วมความคิดเพิ่มขึ้น มันอาจจะมีการปฏิบัติได้แย่งแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสิ่งที่ฉันต้องการ เพราะเราจะได้ข้อสรุปที่ดีกว่าเดิมเพื่อจะโต้แย้งกันต่อไป เพื่อข้อสรุปอันอื่น ๆ - วีรว” สารทเคยเขียนถึงฉันถึงความเห็นของเขากับงานทั่วไปที่ตีพิมพ์เกี่ยวกับหนังสือที่เขาเพิ่งอ่านจบ เกี่ยวกับภาวะรับผิดชอบของเขา เกี่ยวกับความกลัวของเขา

เสียงเพลงจากวิทยุกำลังร้อง

คืนนี้มานอนด้วยกันเกิดทุนหัว
แล้วฉันจะปรารถนาเธอมากกว่าที่เคย
เราต่างอยากเห็นเลือดคนอื่นไหลริน
ถ้าเธอต้องการจงเชือดเถื่อนฉัน

เป็นเพลงแบบที่เพื่อนฉัน - ทองทัต - ชอบมาก เป็นงานที่จริงใจและตรงไปตรงมา เหมาะสำหรับชายหนุ่มธรรมดาเดินถนนอย่างเขาที่ไม่ได้ลึกซึ้งอะไรมากมายนัก ทองทัตมองฉันด้วยสายตาปราศจากความรู้สึก เขามักไม่เห็นด้วยกับความคิดของฉัน แต่ก็ยอมรับฟังอย่างไคร่ตรง เขาเคยวิจารณ์ฉันว่าเป็นพวกปฏิกิริยา พวกต่อต้านด้วยธรรมชาติ เป็นผลผลิตของความสับสน เป็นคนมีปัญหาหรือคิดว่าตัวเองมีปัญหาที่ลึกซึ้ง ที่ทำให้ฉันโกรธคือหาว่าฉันเป็นพวกตัวอ่อนไหวที่ถูกอะไรก็ไม่ได้ ทั้งที่บางครั้งก็เป็นคนเลือกที่จะเดินไปเอง ฉันเคยก่อนขอเขาว่าเป็นพวกวัตถุนิยม พวกแสวงหาผลประโยชน์จากคนเบื้องต่ำกว่า เขาสับสนแล้วล้มพราวทั้งหน้าทั้งตา ฉันเห็นแววตาเย้ยหยันของเขา มันทำให้ฉันโกรธอย่างช่วยไม่ได้ เขาเคยพูดกับฉันถึงเรื่องการสร้างสมลักษณะเฉพาะตัวของผู้คน เพื่อจะมีทางส่วนตัวของแต่ละคน ไม่มีใครมาเลือกทางให้แก่กันได้ แต่ทั้งหมดรวมกันเป็นบุคลิกของสังคม

ท่าทางเฉยเมย ไม่บอกความรู้สึก เรือย ๆ แต่มั่นคง (เขาบอกว่าเป็นลักษณะของเจ้าของดินสุวรรณภูมิ เขาไม่ใช่พวกเดินทางไกลมาจากแถบภูเขาอัลไต) ฉันแอบเห็นแววป่าเดือนในตาของเขา เห็นการใช้อารมณ์อย่างไม่มีเหตุผลของเขา เขานิยมการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงแม้ว่ามันจะไม่ใช้ธรรมชาติของเขา เพราะเขาเชื่อว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ไร้ความหมาย แต่มีผลกับ

สิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป เป็นการหาข้อสรุปที่ชัดเจน
แจ่มที่สุด ฉันทเห็นแววหยันในตาของเขาเมื่อฉันท
พูดถึงคำที่สวยามอย่างประธาธิปไตย เขาไม่คิด
ว่าทุกคนจะมีน้ำหนักในการออกเสียงเท่ากันคนละ
หนึ่งเสียง ฯลฯ ทองหัดพยายามบอกเสมอว่าเขา
ไม่ใช่คนดี ไม่ใช่คนก้อคุณคดี “ บ้าเถื่อน กระ
ด้าง พร้อมทั้งจะเขียดเจื่อนใคร ๆ นิยมความรุนแรง
ก้าวร้าว ไม่สม่ำเสมอ พร้อมทั้งจะเลือกทาง
ที่จะเอาตัวรอดก่อนใคร ” เขาพูดถึงตัวเองอย่างนี้

เราเขียนถึงกันเสมอทั้งเรื่องส่วนตัว เรื่อง
วิชาการ เป็นเพื่อนที่สนิทกัน เข้าใจความรู้สึกนึก
พอสมควร เรื่องที่เราพูดอยู่เสมอคือเรื่องความ
ว่างเปล่า ความเปล่าเปลี่ยวของเรา “ วีรว- เธอ
เป็นเพื่อนผู้หญิงที่อยู่ในความไม่ฝันของฉันท ฉันท
รู้สึกเหมือนคุ้นเคยกับเธอมานานหนักหนาเป็น
หลาย ๆ ปี ความจริงใจ การที่ยอมรับฟังคนที่
คิดเห็นต่างกันเป็นคุณสมบัติที่ดี เธอยังมีเสน่ห์
ที่มีลักษณะแทนคนส่วนมาก----- ฉันทอาจจะ
ประสบความสำเร็จในการทำงาน แต่ฉันทเป็นคน
ที่เกือบจะสิ้นหวัง มันน่ากลัวมากที่ตื่นขึ้นมาทุก
เช้าแล้วรู้สึกตัวว่าความจริงใจของตัวเองต่อคนอื่น
น้อยลงทุกที ๆ ทองหัด ”

ถึงฉันทจะมีเพื่อนอย่างสวาท อย่างทองหัด
ฉันทก็ยังรู้สึกเปล่าเปลี่ยว เหนงาจนเย็นเข้าไปถึง
ข้างใน บางคืนฉันทจะปล่อยน้ำตาไหลรินอย่าง
ไม่มีความหมาย ไม่มีเหตุผล พุ่งนี้ฉันทมีนัดกับ

ผู้ชาย เราคงคุยกันถึงเรื่องทั่ว ๆ ไป เราคงจะสัมผัส
สัมผัสปล้ำกันให้เกิดอารมณ์และอื่น ๆ ทุกอย่างก็คง
ว่างเปล่าเหมือนอย่างเคยทุกอย่างว่างเปล่าไปหมด
ว่าง ว่าง ว่าง ทองหัดไม่ได้เขียนจดหมายมาอีก
เลย เขาอาจจะทุ่มเทกับงานของเขา หรือเขาอาจ
กำลังแสวงหาโอกาสก้าวหน้ากรรมอย่างที่เขาเคยกล่าว
หาฉันทอยู่ก็ได้ เขาเคยบอกว่าเขาไม่ใช่พวกที่เกิด
จากความผิดพลาดของยุคสมัยอย่างฉันท แต่เขา
เป็นตัวผิดพลาดในยุคสมัย เขาอาจจะใช้ชีวิตช่วง
ต่อไปอย่างธรรมดา ๆ อย่างเป็นกรรมกรหรือชาว
นาในเมืองเล็ก ๆ

ข่าวสุดท้ายจากเขาคือ ทองหัดลาออกจากงาน
และไม่มีใครที่รู้จักเขาเห็นเขามากเลย เขาหายไป
เหมือนไม่ได้ผูกพันกับอะไรกับใครในชีวิตช่วงยี่
สิบปีกว่าของเขาเลย เขายังคิดถึงฉันท ฉันทเป็นคน
สุดท้ายที่ได้ข่าวจากเขา เขาเขียนจดหมายถึงฉันท
“ ฉันทมองเห็นความหมายของรอยยิ้ม และแววตา
ของหญิงสาวที่มีเสน่ห์สวยเยือกเย็นในชุดสีขาวคน
นั้น มันไม่ได้แสดงความหมายอะไรเลย เธอเพียง
แต่ยิ้มน้อย ๆ แววตาของเธอก็ไม่ได้บอกต้อนรับ
หรือเย้ยหยัน มีแต่ความเฉย- ความว่างเปล่า
ใช่-วีรวา ฉันทเป็นคนเห็นแก่ตัว ฉันทไม่ได้ใส่ใจ
กับความรู้สึกของคนอื่นมากนัก แล้วพบกันที่นั่น
ทองหัด ” เขาอาจจะอยู่ที่ไหนก็ได้ ในนคร
เขาอาจจะทำงานของเขาในหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ไม่มี
ใครนอกจากคนที่ท้องถิ่น — แล้วกลับออกมาอีก

ครั้งอย่างวีรบุรุษที่เขายึดเหนี่ยว หรือเขาอาจจะ
ซึ่งลาดเกินไปที่จะประกาศกับคนทั่วไปว่าเขากำ
ลังนอนสงบเย็นสบายอยู่ใต้ท้องแม่น้ำเจ้าพระยา

วีราเขียนจดหมายถึงผม “ สวาท — ฉันคิด
ถึงคุณจับใจ ฉันอยากให้คุณรับรู้ความว่างเปล่า
ที่ว่างอย่างบอกไม่ถูก มันเปล่าเปลี่ยวจนหนาว
เย็นเยือกเข้าไปในวิญญาณ ฉันกำลังเขียนอัตชีว
ประวัติอยู่ ฉันเขียนอย่างตรงไปตรงมา ด้าจบ
หนังสือเล่มนี้แล้ว ฉันอาจจะเดินเข้าไปในความ

เปลี่ยวอย่างไม่มีที่สิ้นสุด หรืออาจจะไปที่ไม่แสดง
ความหมายอะไร ที่ที่ว่างเปล่าไม่มีอะไร ที่ที่สงบ
สำหรับฉัน แล้วพบกันที่นั่นนะ สวาท-วีรา ” ๑

ชนะนง พิศาล นักเขียนเรื่องสั้นรุ่นใหม่ เขียนเรื่อง
สั้นได้รับรางวัลเกียรติคุณนิพนธ์วรรณศิลป์ ประจำปี ๒๕๑๑
ในนามแฝงว่า “ ทะนง ” มีงานเรื่องสั้นของเขาเคย
ปรากฏใน พระจันทร์เสี้ยว คลื่นลูกใหม่ พ้าเมืองไทย
และ วรรณศิลป์จุฬาลงกรณ์ มาก่อน ปัจจุบันเป็นนิสิต
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธนาคารทหารไทย จำกัด

สำนักงานใหญ่

๕๖ อาคาร ๒ ราชดำเนิน นครหลวง ฯ

โทร. ๒๒ — ๓๑๓๑

สุขุม นวนันต์ กรรมการผู้จัดการ

- สาขาในพระนคร : ราชประสงค์ ๕๖๕๘๐-๑ ท่าอากาศยาน ๗๕-๖๒๐๑ ต่อ ๒๕๘-๕
หัวหมาก ๗๗-๖๑๖๓ คลองเตย ๘๖-๑๖๑๘ ราชคฤหา ๕๒-๕๒๓๕
ตราชอกจันทน์ ๘๗-๐๗๖๐ เคาปูน ๘๕-๑๒๓๓
- สาขาต่างจังหวัด : สมุทรปราการ ๕๐๓๐๐ ชลบุรี ๘๒๕๘๕
สัดหีบ ๘๖๑๒๓ นครราชสีมา ๔๒๘๘๖
- สาขาที่จะตั้งขึ้นใหม่ : ลพบุรี อุบลราชธานี

ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท

กำแพงลม

พลเมืองดี

ถึงตนเองจะไม่ใช้บุคคลจำพวกที่ชอบมองหรือสังเกตคตินของเพื่อนมนุษย์ แต่ด้วยคำชี้ชวนสำนวนแผลง ๆ บอกให้ดูอาการอย่างก้าวของชายวัยคุณลุงที่กำลังเดินอยู่ข้างหน้าว่า กะแย่งเหมือนช้างเป็นตาปลา ก็ทำให้ข้าพเจ้าอดใจที่จะมองดูไม่ได้ เมื่อดูแล้วก็เข้าใจ ว่าทำไมเราจึงเอาแกไปเปรียบกับช้าง ทั้ง ๆ ที่รูปร่างของตาลุงคนนั้น ไม่ใหญ่โตหรือจ้ำม่ำล่ำสันแถมผิดไปจากผู้คนที่มืออาชีพทำไรไถนาคนอื่น ๆ ตามที่เป็นจริงนั้น หากจะเปรียบกับผู้คนในวัยและอาชีพเดียวกันโดยทั่วไป ตะแกอยู่ก่อนไปทางช้างจะหุค

โทรมและร่วงโรยกว่าธรรมดาด้วยซ้ำ ที่เขาเปรียบเทียบแกเข้ากับช้างนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าคงจะเนื่องมาจากฝ่าตีนอันเทอะทะเบอะบะของแกผู้นั้นนั่นเอง แล้วอีกอย่าง อันอาการที่คุณลุงบรรจงวางเท้าแต่ละก้าวอย่างนุ่มนวลเสมือนหนึ่งกลัวว่าโลกจะบุนั้น หากมองให้ชัด มันก็น่าขัน แม้คุณเป้าภรรยาของแกเองก็ยังผสมผเสหัวเราะตามเขาไปด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้น เป็นเพราะว่าในบรรดาผู้ชายที่เดินแถวเรียงหนึ่งไปบนไร่นาที่แห้งจะเก็บเกี่ยวเสร็จนั้น มีคุณลุงคนเดียวที่ไม่ได้สวมเกือก อย่างไรก็ตาม เสียงหัวเราะคิกคักและ

คำพูดซับซ้อนต่าง ๆ นานา หาได้ทำให้คุณลุง
ทวนใจแต่อย่างใดไม่ แกร่งกัมหน้าก้าวเดิน
ต่อไปด้วยอาการนอนมโกล ไปจนถึงที่หมาย
ซึ่งเป็นกระท่อมเก่าหลังคาแฝกคลุมดินขนาด
ย่อม ๆ ตั้งอยู่กลางไร่ หลังจากเมียงมองด้วย
อาการหวาด ๆ อยู่ครู่หนึ่ง ข้าพเจ้าจึงได้ยิน
เสียงแกลเป็นครั้งแรก

— ผมเป็นพลเมืองดี ท่านไปสืบตามใคร ๆ
ในตำบลดูได้ ถามกำนัน... หรือสมภารที่วัดก็
ได้ ผมหากินด้วยเพียงธรรม ท่านช่วยผมด้วย
นะครับ

— มันจริงจะฆ่าผม เคียนั้นมันก็ยังพูดกับ
ใครต่อใครว่าจะฆ่าผมให้ได้ ท่านดูรอยกระสุน
ที่ต้นเสากับที่ข้างฝาเขาก็แล้วกัน

— กุศลศีลธรรมของผมแท้ ๆ ที่เคียว พวก
มันมากันสามคน เข้ามายังสองคน อีกคนหนึ่ง
ยืนคุมอยู่ข้างนอก คินนั้นตัวผมนอนบนที่นอน
บ้านนี้ก็ตายไปแล้ว เคราะห์ดีผมกับลูกชายลงไป
นอนอยู่ข้างกองไฟตรงที่ท่านยืนนั่นแหละ หมา
ก็นอนอยู่ด้วยแค่นี้ยกเท้า คงจะหลับไปเหมือน
กัน

— พวกมันคงคิดว่าผมนอนอยู่บนนั้น พอ
ลอดชายคาเข้ามาก็ขัดเปรี๊ยะ ๆ มันคงเห็นมีดกระ
สอบตะกุ่ม ๆ แล้วคิดว่าเป็นผม กระสอบผมเพิ่ง
เอามาจากเผาแก้ตอนเย็น แล้วกองสุ่ม ๆ บังลม
ไว้ข้างที่นอน

— มันอยากอุบตีของผม แกร่ง ๆ ก็ถามเข้า
ต่อมาก็ถามชื่อ ที่ผมก็เพียงแต่ทสับไว้เท่านั้น
ลูกก็หลายคน ชายแล้วก็ไม่มีที่จะทำกิน ท่าน
ช่วยผมด้วยนะครับ ผมไม่เคยเบียดเบียนใคร ผม
เป็นพลเมืองดี

แต่ละประโยคแผ่วเบาฟังเยือกเย็นและขาด
เป็นห่วง ๆ สลับกับเสียงซัดเต๋อรั้งแะ ๆ จาก
กลองถ่ายรูปของท่าน เขี้ยวข้าวภุชว ผู้คนเคย
กันมานาน และก็ได้โดยอาศัยโอบอุญเกาะ บึงเกาะ
ทางท่านแท้ ๆ ทำให้ข้าพเจ้าพลอยลมพลอยแดด
มิโซคได้พบปะผู้หลักผู้ใหญ่ในท้องถิ่น ซึ่งก่อน
หน้านั้นเคยได้ยินกิตติศัพท์ของท่านก็เพียงจาก
ข่าวสังคมภูมิภาค .... พัดจับตุงงานจนไม่เป็นอัน
กินอันนอน อย่างนี้ประสาสุชี ผู้บังคับบัญชา
หายห่วง.... แต่ที่พิเศษยิ่งไปกว่านั้น เขาได้ช่วย
ให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสชมละครชีวิตที่ค่อนข้างจะ
วันทบทหนึ่ง

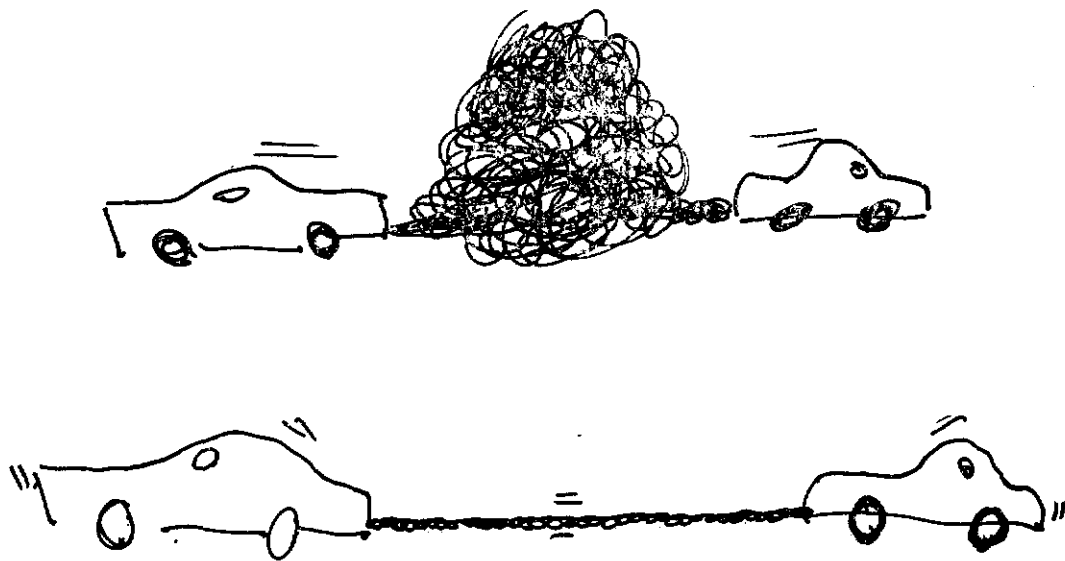
ข้ากลับไม่มีคำพูดยั่วเย้าและเสียงหัวเราะ
นอกจากเสียงสวบสวบผ่าย่าตันข้าวโพดแห้ง ตาม
กันกลับไปย้งรดจับกลางที่จอดรอไว้บนถนนลูกรัง
ริมทรางภูเขาสีน้ำตาล อีกชั่วโมงเศษ ๆ ต่อมา รด
คันนั้นก็คารวมฮีม ๆ กลับเข้าสู่ตลาดเล็ก ๆ แล้ว
เบาเครื่องจอดเทียบที่หน้าร้านอาหารที่ดี (แพง)
ที่สุดของอำเภอ หนนี้ผ้าคินเปลือยที่ค่อย ๆ ย่อง
ย่างนำหน้าควาวอยู่ป่า กระโดดตบลงจากตอน
หลังของรดเป็นคู่สุดท้าย แล้วเดินเนิบ ๆ ตาม
เข้าไปในร้านนั้นด้วย

แต่บัดนี้ละครได้เปลี่ยนบทบาทไปแล้ว ผู้ชน
 หนูนอบเย็นประพรมมนต์อดีตโคโลญ เบียร์และ
 โชตาเย็น ๆ ได้นำความเบิกบานธรรมชาติมาสู่
 มนุษย์กลุ่มน้อยพวกนั้นอีก มีการถามไถ่และเกี้ยว
 งอนกันพอเป็นมารยาท ก่อนที่การสั่งสุราอาหาร
 จะเริ่มขึ้นและดำเนินต่อไปอย่างยืดยาว เมื่อข้าว
 ปลาอาหารร่วรงดถึงกระเพาะพอกครั้งก่อน การ
 หยอกเอนชวนขับในหมู่เพื่อนฝูงตามวิสัยของนา
 ครชนก็คั่งขึ้น ตั้งต้นด้วยคำปะโถมชมรูป(ตังๆ)
 หญิงสาวลูกจ้างที่ยกสุราอาหาร การพรรณนา
 ทรวดทรงองค์เอน (เบา ๆ) ของเมียเจ้าของร้าน
 แล้วลามเลยไปถึงรูปลักษณะอนาโตมิของแม่โสเภ
 ณีหน้าใหม่ ที่เพิ่งจะโฉบเข้ามาหากินในท้องถิ่น
 ช่วยยามของความสำราญบานใจที่โตะกับข้าวนี้
 เปลืองเวลาพอ ๆ กับใช้ในกาการเดินทางทั้งไปและ
 กลับรวมกัน ฟังเรื่องราวมาถึงตอนนี้ ท่านทั้ง

หลายคงจะคิดว่า ใครต่อใครในแก๊งนั้น พวกนี้
 ลืมเรื่องราวที่ฟังมาจากป่าหมดสิ้นแล้ว ถึงแม้
 ตัวข้าพเจ้าเอง เมื่อแรกก็เคยคิดอย่างนั้น แต่
 เปล่าดอก คนไทยนั้นมิได้มีความจำทรมหลง
 ลืมอะไรง่าย ๆ ไปเสียทั้งหมดหรอก เพราะใน
 ท้ายที่สุดของการเสพสุราสะกันมือนั้น

ท่านผู้ใหญ่ในกลุ่มได้ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกค
 หอยดิบตัน ด้วยการที่ท่านค่อย ๆ เอี้ยวตัวช้า
 เลื่องทาคุนลุน ซึ่งนั่งจ้องอยู่กับภรรยาที่โตะ
 หนึ่งห่างออกไป พลงเอ่ยออกกับปี่โวหาร
 สองสามประโยค ต่อจากนั้นพลเมืองดีตื่น
 เปลือย จึงค่อยพยุ่กายลุกขึ้นทำหน้าที่ของ
 พลเมืองดี ด้วยการควักธนบัตรใบแดง ๆ ออก
 จ่ายเป็นค่าสุราอาหารมือนั้น รวมเบ็ดเสร็จ
 เป็นเงินสองร้อยกับสิบบาท ๐

คำสิงห์ ศรีนอก

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน มีจำหน่ายตามสถาบันต่าง ๆ ต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		มหาวิทยาลัยมหิดล	
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	อาจารย์ แสงอรุณ รัตกลิตกร	คณะวิทยาศาสตร์	อาจารย์ ชงยุทธ ยุทธวงศ์
คณะวิทยาศาสตร์	อาจารย์ ระวี ภาวิไล	มหาวิทยาลัยศิลปากร	
คณะเกษตรศาสตร์	อาจารย์ ไพฑูรย์ สีนลารักษ์	คณะจิตรกรรม	อาจารย์
คณะรัฐศาสตร์	อาจารย์ พิทยา สายหุ	คณะมัณฑนศิลป์	อาจารย์
	อาจารย์ กมล สมวิเชียร	คณะอักษรศาสตร์ (เทียบแก้ว)	อาจารย์ กุสุมา ภิรมย์
คณะพาณิชยศาสตร์	อาจารย์ สุธี เอกะหิตานนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		คณะศึกษาศาสตร์	อาจารย์ ปราโมทย์ กระทบ
คณะรัฐศาสตร์	อาจารย์ เสน่ห์ จามริก		อาจารย์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
	อาจารย์ นรนิติ เศรษฐบุตร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	อาจารย์ ประทีป วาทิกทันตร
คณะเศรษฐศาสตร์	อาจารย์ ภิรมย์ ชันถาวร	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ	อาจารย์ ชารมภ์ เอี่ยมเจริญ
คณะพาณิชยศาสตร์	อาจารย์ แน่งน้อย ใจอ่อนน้อย	วิทยาลัยวิชาการศึกษาสร้างบางพลัด	อาจารย์ วิวัฒน์ เคมีพันธ์
แผนกวารสารศาสตร์	อาจารย์ กมล ฉายาวิวัฒนะ	วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	อาจารย์ วิยะดา สอาดวงศ์
คณะศิลปศาสตร์	อาจารย์ นิธอน สนิทวงศ์	วิทยาลัยครูจันทร์เกษม	อาจารย์ เปี่ยมศรี มากพันธ์
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		วิทยาลัยครูเทคนิค	
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์		วิทยาลัยครูอุดรธานี	อาจารย์ ฤดีมน ปรีดีสมิต
คณะรัฐประศาสนศาสตร์	อาจารย์ ชมร ภิรมย์	วิทยาลัยครูยะลา	อาจารย์ สวรรค์ แก้วเหล็ก
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ	อาจารย์ ไพจิตร เอื้อทวีกุล	วิทยาลัยครูสงขลา	อาจารย์ วิจิตร จันทร์ทากุล
คณะบริหารธุรกิจ	อาจารย์ ศรีปริญญา รวมโกมุท	วิทยาลัยครูอุดรดิศ	อาจารย์ ทศนีย์ ทองศรี
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย	แผนกจิตวิทยาแบบเวียน	วิทยาลัยครูตะนาวศรี	อาจารย์ เสาวนีย์ รุจิระอำพร
มหามกุฏราชวิทยาลัย	แผนกเจ้าหน้าที่หนังสือและห้องสมุด	วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ ๑	อาจารย์ ชวรมรส โชติบุญชู
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อาจารย์ บุญเอก พงษ์เอกา	วิทยาลัยเทคนิค หนองบัว	อาจารย์ หวิศ สุตะบุตร
	อาจารย์ จงจิตร ศรีพรหม	วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ เชียงใหม่	อาจารย์ อภิรักษ์ รัตนวราหะ
	อาจารย์ ณีฎิ์ รพานนท์	วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	อาจารย์ วิษณุ ทับเที่ยง
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	อาจารย์ กวี จิตกุล		อาจารย์ วิบุตย์ วิเชียรโชติ
	อาจารย์ สายสุวิ รุติกุล	บางแสน	อาจารย์ สวัสดิ์ เรืองวิเศษ
	อาจารย์ ไพโรจน์ สโมสรร	มหาสารคาม	อาจารย์ สดภาพ พันธมณี
	อาจารย์ สมัย สันทอง	พนมดงรัก	อาจารย์ อารี หทัยอม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	อาจารย์ นิพนธ์ คันทะเว	วิทยาลัยเทคนิคตะวันออกเฉียงเหนือ	อาจารย์ ประกายศรี โชติสูงเนิน
	อาจารย์ วารินทร์ วงศ์หาญเจ้า	วิทยาลัยครูเพชรบุรี	อาจารย์ สมบูรณ์ แก่นตะเคียน
		โรงเรียนช่างสตรี ตรัง	อาจารย์ ศรี อ่องศรี

ร้านหนังสือในนครหลวง

ก้าวหน้า แพ่งพิทยา รวมสาส์น
 อักษรสุวรรณ โอเคียนสโตร์
 และร้านอื่น ๆ ในบริเวณวังบูรพาภิรมย์
 สหกรณ์ธรรมศาสตร์ ฯ มหาจุฬา ฯ
 นิพนธ์ พัฒนาสาส์น ศักดิ์สยาม
 ดวงกมล สุวรรณสาส์น
 ศูนย์การค้าสยามและโรงแรมชั้นนำต่าง ๆ

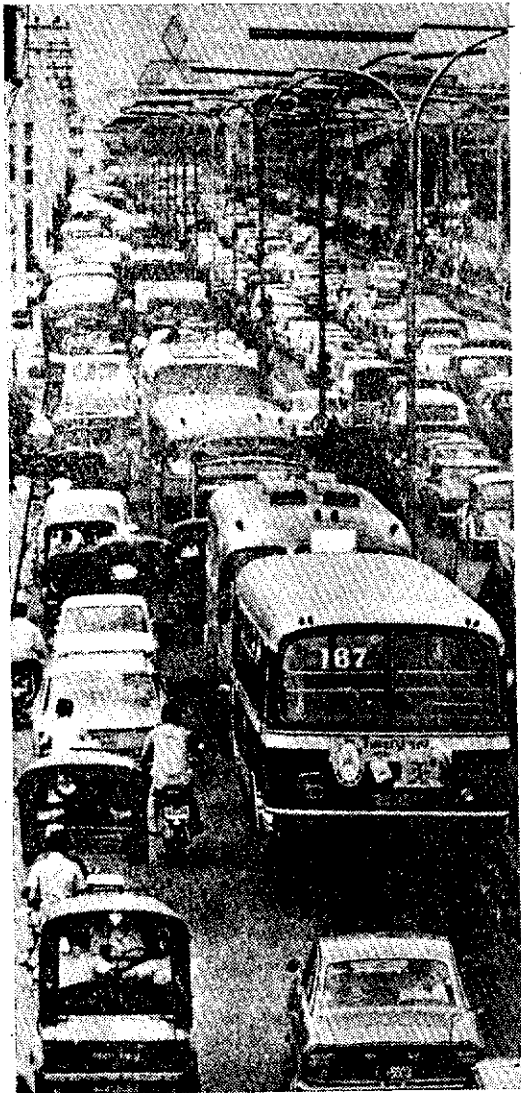
ร้านหนังสือในต่างจังหวัด

เชียงใหม่ สุวีวงศ์บุคเซ็นเตอร์
 รามานุคสโตร์
 นครศรีธรรมราช นิวเซ็นเตอร์
 ทุ่งสงบรรณาการ
 พัทลุง อุดมพานิชกิจ
 อยุธยา อุดมดี อัมพร
 สุราษฎร์ ไทยวัฒนาพานิช
 ขอนแก่น ไทยกันเอง

ตบถบั้งแอดลอบ

รถติดในนครหลวง ฯ

เพราะ.....

บรรดาเมืองเอกซึ่งถือเป็นตัวแทนของเอเชีย
อาคเนย์ มีกรุงเทพฯ เมืองเดียวเท่านั้นที่ดำรง
อยู่ได้ด้วยตัวเองเป็นเวลายาวนาน กรุงเทพฯ ได้
ขยายตัวเติบโตขึ้นทางด้านการค้า หลังจากทำสนธิ
สัญญากับประเทศอังกฤษในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้า ฯ พ.ศ. ๒๔๒๘ นับแต่นั้นมา
อิทธิพลของตะวันตกก็ทำให้กรุงเทพฯ เปลี่ยนจาก
เมืองแห่งปราสาทราชวังมาเป็นเมืองท่าและการ
ค้า โดยมีอิทธิพลของอังกฤษอยู่ข้างหลัง ต่อมา
ในปี ๒๔๙๓ เราทำสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกา
กรุงเทพฯ ก็เลยได้รับอิทธิพลจากอเมริกันเพิ่ม
ขึ้นมาอีก ยิ่งในระยะหลัง ๆ มีคนอเมริกันทั้ง
ทหารและพลเรือนเข้ามามากขึ้น เนื่องจาก
สงครามเวียดนาม โรงแรม อพาร์ทเมนต์ ตึก
และบ้านเรือนใหม่ ๆ จึงปรากฏขึ้นมากมาย ทั้ง
ในเมืองและตามชานเมืองพระนคร เมืองขยาย
ออกไปอย่างรวดเร็ว จาก ๑๑๐.๑ ตารางกิโลเมตร
ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็น ๑๒๙.๓ ตารางกิโลเมตร
ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนั้นปัญหาจราจรจึงเป็น
ปัญหาที่ติดตามมาอย่างเลี่ยงไม่ได้

การที่จะศึกษาปัญหาจราจร เราต้องเข้าใจ
ระบบ และรูปแบบการวางถนน โดยคุดั้งแต่แรก
เริ่มสร้างเมืองมา เราจะเห็นว่ากรุงเทพฯ ตั้งอยู่
ริมฝั่งแม่น้ำ ประกอบด้วยลำคลองที่ขยเข้าม
หลายสาย จุดประสงค์ก็เพื่อจะทำให้เหมือนกรุง
เก่าคือกรุงศรีอยุธยา ลักษณะที่ตั้งของกรุงเทพฯ
เป็นที่เหมาะสมทางจุลยุทธศาสตร์ในสมัยนั้น ซึ่ง

เป็นสมัยสงครามกับพม่า แม่น้ำทำหน้าที่เป็น กำแพงเมืองเกือบรอบ เพราะตัวเมืองแรกเริ่มตั้ง อยู่ในค้ำแม่น้ำเจ้าพระยา คลองทำหน้าที่เป็น กำแพงเมืองทางด้านหลัง ซึ่งขุดเชื่อมจากแม่น้ำ ทางด้านเหนือ อ้อมหลังเมืองมาทางตะวันออก และไปจดแม่น้ำอีกด้านหนึ่งทางทิศใต้ คลอง นี้คือคลองหลอด ในสมัยนั้นเมืองกรุงเทพฯ มี อยู่เพียงแค่นี้ เส้นทางคมนาคมที่ใช้คือคลองและ ทางเท้า ยังไม่มีถนน ทางเท้ามักขนานไปกับ คลอง และแม่น้ำซึ่งเกิดจากรอยเท้าคนเดินไปมา ขึ้นเรือลงเรือ และทางเท้านี้ต่อมาคือถนน เจริญกรุงซึ่งเป็นถนนสายแรกคือทางเท้าเก่าใน สมัยโบราณ จะเห็นว่าถนนสายนี้ขนานไปกับ แม่น้ำเจ้าพระยา

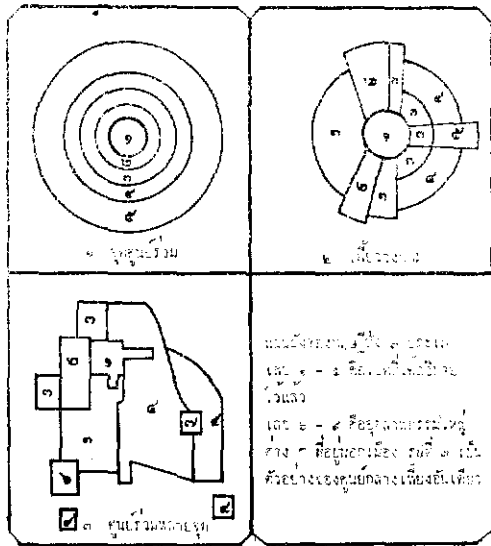
ดูจากประวัติศาสตร์คร่าว ๆ เราอาจสรุปได้ ว่า กรุงเทพฯ เริ่มมีขึ้นเนื่องจากเหตุผลทางการ เมือง ไม่ได้สร้างขึ้นบนรากฐานเมืองเก่า และ เริ่มขึ้นโดยไม่มีการวางแผนเมืองแต่อย่างใด ทุกสิ่ง ทุกอย่างเกิดขึ้นและเจริญขึ้นโดยบังเอิญ

ทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพ กรุงเทพฯ ตั้ง อยู่บนพื้นที่ที่เป็นดินเลน พื้นดินไม่แน่นและ แข็งพอที่จะสร้างตึกใหญ่ ๆ หรือถนนลดยฟ้าเพื่อ แก่การจราจรติดขัดได้ อีกทั้งที่ดินก็ประกอบไป ด้วยน้ำ ขุดลงไปเพียงไม่กี่ศอกก็มีน้ำเอ่อล้นขึ้น มาเต็ม ดังนั้น การที่จะสร้างอุโมงค์หรือถนนใต้ ดินจึงเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้เช่นกัน การสร้างทาง

เท้าลอยข้ามถนนก็ไม่สะดวกแก่คนเดินเท้า เพราะ จะต้องขึ้นลงบันไดกว่าจะข้ามได้ กรุงเทพฯ ไม่มีเนินเขา พื้นที่เป็นที่ราบเรียบหมดทุกแห่ง การสร้างทางเท้าแบบนั้น จึงต้องยกสูงขึ้นไปจาก พื้นดินโดยทำเป็นบันไดขึ้นไป ไม่เหมือนอย่าง เมืองบางแห่งในต่างประเทศที่ภูมิประเทศอำนวย โดยมีถนนอยู่ระหว่างเนินเขา เพราะฉะนั้น ทางเท้าจึงสร้างคร่อมระหว่างเนินเขาสองลูก เวลา คนเดินข้ามถนนจึงไม่รู้สึกรู้ว่าได้ขึ้นขึ้นหรือลงอะไร ทางเท้าลอยแบบนี้มีในกรุงเทพฯ นั้น ถึงแม้ จะช่วยการจราจรบ้าง แต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ต้องมีตำรวจไปคอยเฝ้าบังคับให้คนข้าม เพราะ คนไม่ค่อยชอบใช้ เนื่องจากว่าข้ามถนนในระดับ พื้นดินง่ายกว่านั่นเอง

ลักษณะอีกอย่างหนึ่งของกรุงเทพฯ คือ คลอง ในสมัยโบราณ คลองมีความสำคัญมาก ดือเท่ากับเป็นถนนในสมัยนั้น ต่อมาเมื่อเมือง เจริญขึ้น ความสำคัญทางด้านเป็นเส้นทางคิด ต่อก็เลยหมดไป กลายเป็นว่าคลองเกาะ เกาะ กินที่ และเป็นแหล่งเพาะปลูกและสิ่งสกปรกต่างๆ ดังนั้น จึงได้มีการถมคลองขึ้นทำเป็นถนน โดยมีเหตุผล ว่าจะช่วยขยายถนนให้กว้างขึ้น ในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาน้ำท่วมเมือง เนื่องจากไม่มีคลอง คอยระบายน้ำเวลาฝนตก หรือเวลาน้ำทะเลขึ้น ฉะนั้นจึงต้องพึ่งคลองบางสายเพื่อประโยชน์อันนี้

ทางด้านนาครภูมิศาสตร์ ทฤษฎีที่แบ่งโครงสร้างของเมือง มีอยู่ ๓ ทฤษฎี คือ

๑) ทฤษฎีแห่งจุดศูนย์กลางร่วม (Concentric zone theory) ได้แก่เมืองที่มีจุดศูนย์กลางของธุรกิจจุดเดียว ล้อมรอบด้วยเขตอื่น ๆ ในลักษณะของรูปวงกลม เขตเหล่านั้นได้แก่

- ก. เขตศูนย์กลางการค้า ซึ่งเป็นศูนย์กลาง
- ข. เขตแหล่งเสื่อมโทรม ได้แก่ สลัม โรงงานเล็ก ๆ ย่อย ๆ
- ค. เขตที่อยู่ของคนชั้นปานกลาง ค่อนข้างต่ำ
- ง. เขตที่อยู่อาศัยของคนชั้นปานกลาง ค่อนข้างสูง
- จ. เขตนอกเมือง หรือชานเมือง เป็นของพวกคนมีเงินซึ่งสร้างบ้านใหญ่โตอยู่ตามบริเวณถนนใหญ่ที่เข้าสู่ตัวเมือง

ตัวอย่างของเมืองประเภทนี้ ได้แก่เมืองชิคาโก

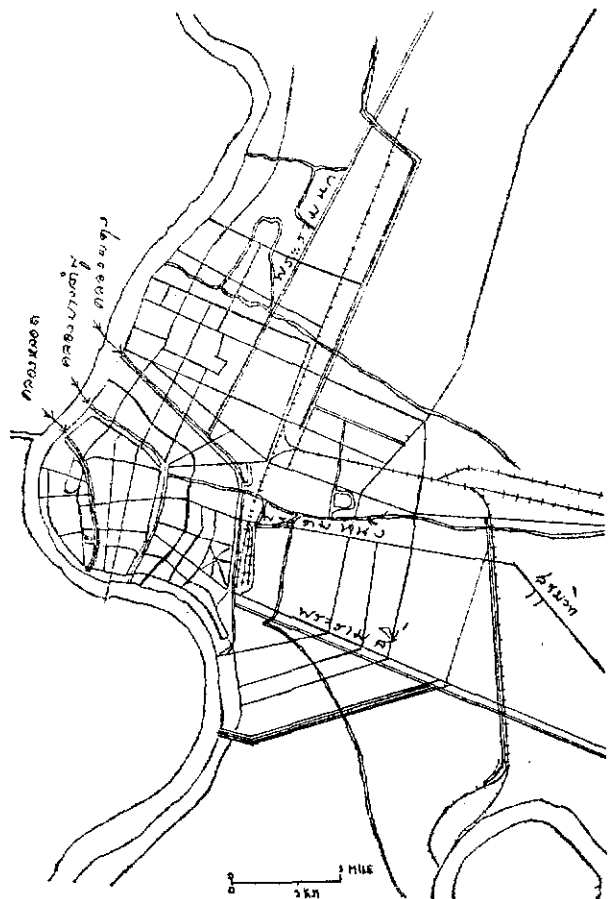
๒) ทฤษฎีเสี้ยววงกลม (Sectors theory) มีลักษณะคล้ายแบบแรก คือเมืองยังมีลักษณะเป็นวงกลม มีเขตศูนย์กลางการค้าแห่งเดียว แต่เขตอื่น ๆ ที่ล้อมรอบ ไม่ได้ล้อมรอบในลักษณะของวงกลม แต่ขยายยาวออกไปตามรูปถนนสายสำคัญ ทำให้แผนผังของเมืองมีลักษณะเป็นรูปกาง หรือแบน หรือเสี้ยววงกลม

๓) ทฤษฎีจุดศูนย์กลางหลายจุด (Multiple Nuclei theory) เหมือนทฤษฎีแรกเพียงแต่ว่ามีศูนย์กลางหลายแห่ง ศูนย์เหล่านั้นอาจเป็นศูนย์กลางการค้า ศูนย์การเมือง หรือศูนย์กลางศาสนาได้ (ดูภาพประกอบทฤษฎีต่าง ๆ)

เมืองกรุงเทพฯ เป็นเมืองที่ไม่มีเขตแบ่งอย่างแข็งชัดตามทฤษฎีเหล่านี้ เช่นเขตการค้า เขตที่อยู่อาศัย เขตอุตสาหกรรม ฯลฯ แต่จะปะปนกันไปหมด โดยเฉพาะเขตที่อยู่อาศัยปนอยู่ในทุก ๆ เขต เพราะส่วนมากคนใช้บ้านเป็นทั้งที่ค้าขาย ที่อยู่อาศัย หรือโรงงานอุตสาหกรรมย่อย ๆ ไปพร้อมกัน บ้าน โรงภาพยนตร์ และสำนักงานใหญ่ อาจอยู่เรียงไปบนถนนเดียวกัน ร้านค้าก็อยู่กระจัดกระจายไปทั่ว ไม่อยู่รวมเป็นจุดเดียวกัน อย่างที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า *down town* หรือ *shopping center* ในกรุงเทพฯ อาจมีจุดตั้งว่าบาง เช่นแถวราชประสงค์ แต่ก็ถือว่าไม่ได้เป็นจุดที่ทุกคนต้องไปที่นั่น เพราะร้านเล็ก ๆ อื่น ๆ ก็มีมากมายอาจซื้อของได้ใน

แถวใกล้ ๆ บ้าน การที่ไม่มีเขตหรือ zone ที่แบ่ง
 แน่นอนนี้ เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการจราจรคับ
 คั่ง โดยเฉพาะในเวลาที่ย้ายไปทำงานและกลับ
 จากงานเพราะการไหลของจราจร ไม่ได้เป็นไป
 ในทิศทางเดียวกัน แต่ทิศทางมันสับสนวุ่นวาย
 ไปหมด คนหนึ่งจะไปเหนือ อีกคนจะไปใต้
 เมื่อหลาย ๆ คนเข้า มันก็เข้ามาอัดกัน หาทาง
 ออกไม่ได้ คนอยู่ในใจกลางเมืองต้องออกไปทำ
 งานนอกเมือง คนอยู่นอกเมืองต้องเข้ามาทำงาน
 ในเมือง ฉะนั้น การจัดระบบการเคลื่อนไหวของ
 จราจรจึงเป็นการยาก ถ้าจะมีการจัดบริการ
 พิเศษเพื่อสาธารณชน เช่นรถด่วน ก็ลำบาก
 ด้วย อย่างเช่นรถรางเดี่ยว (Monorail) ที่
 จัดในกรุงโตเกียว หรือรถด่วนพิเศษจากบริเวณ
 นอกเมืองชิคาโกเข้ามาถึงใจกลางเมือง รถประเภท
 นี้อาจจัดปัญหาหลายประการ ทำให้รถส่วนตัว
 ไม่เข้ามาเกาะเกาะในเมืองวันหนึ่ง ๆ หลายหมื่นคัน
 แก้ปัญหาอากาศเสียซึ่งเกิดจากไอเสียของรถยนต์
 ให้น้อยลง ทุนเงินค่าน้ำมัน ไม่ต้องจัดที่จอด
 รถให้เปลืองที่โดยใช้ให้เหตุ

แผนผังของถนนในกรุงเทพฯ (ดูภาพที่ ๒
 ประกอบ) เท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ จะเห็นว่ามี
 ลักษณะคล้ายฝ่ามือ บริเวณที่อยู่ในค้ำน้ำ คือ
 ตั้งแต่พระบรมมหาราชวัง ออกมาจนถึงคลองผดุง
 กรุงเกษม คือส่วนที่เป็นฝ่ามือ ไม่นับนิ้ว ส่วนนี้
 มีถนนเชื่อมจากแม่น้ำด้านเหนือจดด้านใต้ โดย
 สร้างขนานกับคลองทั้งสามคือ คลองหลอด คลอง

บางลำพู และคลองผดุงกรุงเกษม ระหว่างถนน
 ทั้งสามก็มีถนนอื่นเชื่อมติดต่อกันตลอด มี
 ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมหรือบล็อก ถนนส่วนมาก
 แคบเป็นแบบรถ ๒ คันสวนกันไปมา ซึ่งเป็น
 ลักษณะแบบถนนของเมืองเก่าส่วนมาก ส่วนที่
 เป็นนิ้วมือ ได้แก่ถนนใหญ่ที่พุ่งออกจากตัวเมือง
 ไป ได้แก่ ถนนพระรามหก ถนนพระรามหนึ่ง
 ถนนสุขุมวิท และถนนพระรามสี่ ถนนเหล่านี้
 เป็นไปในลักษณะนิ้วมือที่กางออกจากกัน โดยไม่
 มีอะไรเชื่อมต่อกัน มีซอย หรือถนนเล็กๆ ที่เชื่อม
 ระหว่างถนนใหญ่เหล่านี้อยู่บ้าง แต่ไม่สะดวก

ดังนั้น ถ้าต้องการจะเดินทางจากถนนพระรามสี่ ไปพระรามหก ก็ต้องผ่านเข้ามาในใจกลางเมือง เสียก่อน ซึ่งเป็นแหล่งจราจรติดขัดเท่าเทียมมาเพิ่ม จราจรให้ยุ่งยิ่งขึ้น ลักษณะอีกอย่างหนึ่งที่ร้ายยิ่ง กว่านั้น คือลักษณะ “คอขวด” ได้แก่บริเวณ สะพานระหว่างกรุงเทพ ฯ - ธนบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสะพานพุทธ ฯ ถนนทั้งหลายทั้งทางฝั่ง พระนครและธนบุรีต่างมารวมอยู่ที่จุดเดียว คือ สะพานพุทธ ฉะนั้น ปัญหาการคับคั่งจึงเลี่ยงไม่ได้ ทั้งกลางวันกลางคืน

เกี่ยวกับผังการสร้างถนนนั้น ตามโครงการ ผังเมืองนครหลวงกรุงเทพ ฯ - ธนบุรี ได้เตรียม ที่จะสร้างถนนหลวงสายใหญ่ล้อมเมืองกรุงเทพ ฯ เป็นรูปวงกลม โดยเชื่อมบรรดาถนนที่เป็นรูป นิ้วมือทั้งหลาย และตัดข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาทั้ง เหนือและใต้ต่อเข้าไปในธนบุรี เป็นการเพิ่ม สะพานระหว่างกรุงเทพ ฯ - ธนบุรี และอาจทำให้การจราจรหมุนเวียนสะดวกขึ้น

ทำไมการจราจรในกรุงเทพ ฯ จึงเป็นเช่นนั้น ปัญหาที่น่าพิจารณา ถ้าแยกการพิจารณาออกเป็นข้อ ๆ จะได้ดังนี้

๑) เมืองใหญ่ ๆ ในเอเชียอาคเนย์ ไม่ว่าจะ เป็นไซ่ง่อน มะนิลา กัวลาลัมเปอร์ พนมเปญ หรือจาการ์ตา มีลักษณะเหมือนกันหมด ทั้งนี้ เพราะวัฒนธรรมและจิตวิทยา ที่ประกอบกัน ขึ้นเป็นสังคมของคนในเอเชียอาคเนย์เหมือนกัน

ศิลปวรรณคดีก็คล้ายกัน คนในเอเชียอาคเนย์ ชอบอยู่ร่วมกัน ชอบความคับคั่ง จะสังเกตได้จาก ศิลปภาพวาดที่อยู่ตามวัดวาอาราม บุคคลและ ลวดลายที่อยู่ในภาพจะติดต่อกันไปหมด ไม่มี ช่องว่าง อันนี้เป็นลักษณะทางจิตวิทยาที่เป็น เบื้องฐานของความคิด และสะท้อนออกมาในรูป ของสังคม คนไทยไม่ชอบการอยู่โดดเดี่ยว ต้อง ออกมาพบปะวุ่นเวียนกับคนอื่น ถ้าวันไหนออกมา เจอถนนที่ว่างเปล่า จะรู้สึกแปลกและเจ็บ เหน็บขึ้นมาทันที แม้แต่ตามต่างจังหวัดเวลาบ้าน ไทนมิงงานต้องติดเครื่องกระจายเสียงข่าวประกาศ ไปรอบทิศเพื่อเรียกคน นี่เป็นลักษณะของสังคม อันหนึ่งที่ทำให้การจราจรในเมืองคับคั่งอยู่เสมอ

๒) ในกรุงเทพ ฯ มีรถทุกชนิด ตั้งแต่ ราคาคันละหลายแสนไปจนถึงรถที่เกือบจะไม่มี เครื่องประกอบอะไร เพียงแต่มีเครื่องยนต์พ่วงไว้ ได้ ฉะนั้น ความเร็วของรถจึงต่างกันมาก ยิ่ง เป็นถนนที่แคบ ๆ ถ้ามีรถวิ่งช้าอยู่คันเดียว ก็เท่ากับปิดถนนเกือบทั้งสาย

๓) ทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากค่าน้ำมัน แพง เพราะฉะนั้นคนขับต้องพยายามประหยัด ค่าน้ำมัน ถ้าถนนสายไหนว่างแต่อ้อม กว่า จะไปถึงที่หมายต้องเสียค่าน้ำมันเกินควรก็ไม่อยาก ไป สู้ไปถนนที่ตัดสั้นแต่จราจรคับคั่งดีกว่า ถนน สายใหญ่ที่จะสร้างใหม่รอบกรุงเทพ ฯ นั้น สงสัยว่าจะแก้ไขปัญหานี้ได้หรือไม่ กรณีนี้ใช้สำหรับ คนที่ไม่มีเงิน แต่ต้องการมีรถขับ

๔) บริการสาธารณะไม่มี รถเมล์อยู่ในสภาพทรุดโทรมและแน่นแสนแน่น คนขับมรรยาทเลว รถแท็กซี่มากเกินไป ว่างวันทั้งวันทั้ง ๆ ที่วิ่งรถเปล่า เมื่อบริการประชาชนไม่ดี คนก็พยายามชวนชววยหาซื้อรถของตัวเอง ยิ่งทำให้จำนวนรถเพิ่มมากขึ้น

ยังเป็นที่สงสัยว่าการปรับปรุงบริการสำหรับประชาชน เช่นการบริการรถเมล์ให้ดีขึ้นนั้นจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เสียหรือ หรือถ้ารัฐบาลอยากให้กรุงเทพ ฯ ทันสมัยเหมือนเมืองในต่างประเทศโดยไม่ต้องประสบปัญหาทางธรรมชาติ คือน้ำท่วม ก็เก็บคลองที่ยังไม่ได้ถมเอาไว้ แล้วสร้างหลักขึ้นมาบนคลอง ทำเป็นรางรถไฟแบบรถไฟรางเดี่ยวของญี่ปุ่นแล่นไปรอบ ๆ กรุง คิดว่าคนกรุงเทพ ฯ คงจะตื่นเต้นและชอบไม่น้อยถ้าบริการสำหรับประชาชนดีถึงขนาด และสะดวกสบาย ราคาไม่แพง คงไม่มีใครอยากขับรถเหวี่ยงแตกพลั๊ก ๆ อย่างที่แต่บุคคลธรรมดาเลย ถึงแม้เจ้าหน้าที่ทั้งหลายก็งั้นมาใช้บริการดังกล่าวบ้าง รถในกรุงเทพ ฯ ก็จะไม่ยลลงและการจราจรก็คงจะสะดวกขึ้น ๑

วิลาวัลย์ ฮาร์ทแมนน์

ผู้เขียน ศึกษาและได้ปริญญาทางภูมิศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมิชิแกน ปัจจุบันเป็นอาจารย์สอนภาษาไทยอยู่ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดียวกัน

ฉบับที่ ๓ มกราคม - มีนาคม

อ่าน

บทนำ ความล้มเหลวของโรงเรียนสาธิต จุดจบของระบบโรงเรียน วังสรวงศ์ ณะพรพันธุ์ เหตุที่ต้องเลิกใช้ระบบโรงเรียน อิวาน อิลลิช เขียน จิตรกร ตั้งเกษมสุข แปล บุคคล หมอตัน ม่อเซียง สัมภาษณ์ นายเอกวิทย์ ณถอง กับนายสมชัย วุฒิปรีชา บทกวี ฌาคส์ เปเรต์ : สุชาติ สวัสดิ์ศรี แปล คุรุศรี - หมสเสียว ประเสริฐ จินดา ปฏิกริยา การยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษา มงคล เอี่ยมสำอางค์ หนังสือฉบับหนังสือ พระมหาเสฐียรพงษ์ ปุณณวณโณ และคอลัมน์อื่น ๆ ครบถ้วน ราคาเล่มละ ๕ บาท

กวีต่างแดน

ซิบกั๊ว เฮอร์เบ็ค (Zbigniew Herbert) เกิดที่ เลเวาประเทศโปแลนด์ ค.ศ. ๑๙๒๔ ในวัยหนุ่มเขาเคย เข้าร่วมขบวนการใต้ดินต่อต้านนาซี และได้ศึกษาวิชา กฎหมาย เศรษฐกิจ และปรัชญาที่มหาวิทยาลัยคราโก โทรมัน และวอร์ซอ หนังสือนวนกวีนิพนธ์ของเขาใน สมัยนั้นมีสามเล่มคือ ตำแสง (๑๙๕๖), หมาและดวง ดาว (๑๙๕๗), ศึกษาถึงเรื่องราว (๑๙๖๑) นอกจากนี้ เขายังเขียนบทละครอีก เช่นเรื่อง ถ้าของนักปรัชญา หองอื่น และ การฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ของกวี บางเรื่อง ที่กล่าว สดงานวิทย์ มีบิชได้เคยนำออกอากาศ ซิบกั๊ว ได้รับรางวัลหลายรางวัลด้วยกัน อาทิรางวัลสถาบันศิลปะ และวิทยาศาสตร์ของชาวโปแลนด์ในอเมริกา และ รางวัลวรรณคดียุโรปของรัฐบาลออสเตรเลีย

ป่าสหัสคน

มีคนมาพาพวกเขาออกไปเมื่อตอนพระอาทิตย์ขึ้น
ยังลานหิน
และจับพวกเขาเข้าแถวชิดกับกำแพง
ชายห้าคน
สองคนยังหนุ่มมาก
นอกนั้นอยู่ในวัยกลางคน
เราไม่อาจจะพูดถึงพวกเขา
ได้มากไปกว่านี้

เมื่อหน่วยเพชรฆาตประทับบน
พร้อมที่จะยิง
ทุกสิ่งทุกอย่างหยุดชะงัก
ในท่ามกลางแสงเจิดจ้า
ของสิ่งที่ประจักษ์ชัด
กำแพงสี่เหลี่ยม
ท้องฟ้าสีครามเชือกเอ็น
ลวดสีดำนกำแพง (เส้นขอบฟ้าของพวกเขา)
นี่คือช่วงเวลา
ของวิญญาณขมถั่วคั่ว
ซึ่งอยากจะหลบหนี
เช่นเดียวกับหนูเมื่อเวลาเรอจัม

ปกิกริยา

ละครเรื่อง "เมื่อฉันสำเร็จความใคร่ด้วย
ตัวเอง ในอาณาจักรแห่งความกลัวที่ฉัน
ฝันไป"

ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

"เขาปฏิวัติกันแล้ว รู้ไหม" "บ้า เป็น

ก่อนที่ถูกกระสุนปืนจะถึงจุดหมาย
ดวงตาได้เห็นการเดินทางของมัน
หูได้ยินเสียงหวีดหวิวของโลหะ
รวมุกเต็มไปดด้วยควันเหม็นไหม้
เลือดกระเซ็นไปต้องมูมปาก
กายสั่นสะท้าน และค่อย ๆ สงบลง
ร่างของพวกเขาล้มไปกองอยู่ที่พื้นแล้วตอนนี้
ภายใต้ร่มเงาที่ทอดบังไปถึงดวงตา
หน่วยเพชรฆาตพากันแยกย้ายกลับ
หัวเข็มขัดของพวกเขาและหมวกเหล็ก
ยังมีชีวิตมากเสียกว่า
คนทนอนอยู่ใต้กำแพงพวกนั้น

นี่ไม่ใช่สิ่งซึ่งฉันเพิ่งได้เรียนรู้
ฉันได้รู้จักสิ่งเหล่านี้มาเป็นเวลานานแล้ว
แต่เหตุใดแล้วฉันจึงมาวีเขียน
แต่บทกวีชิ้นย่อย ๆ ที่พบว่าพันถึงดอกไม้

ชายทั้งห้าคนพูดถึงอะไรกัน
ในคืนก่อนที่เขาจะถูกประหาร
ความไร้ฝันแบบศาสตราจารย์
การผจญภัยในสถานเวียงมย์

ส่วนของรถยนต์
การท่องทะเล
และเขาไม่ควรรีบร้อน
เมื่อเขามีไฟแค้มหนึ่งทั้งหมดอยู่ในมือ
ว่าวคก้าข้อมคี่ที่สุดถ้าหากเหล่าน้องทำให้คุณปวดหัว
พูดถึงผู้หญิง
ผลไม้
ชีวิต
ดังนั้นจึงดูเหมือนว่า
เราสามารถจะเดบมทกวีให้เต็มได้
โดยเพียงแต่ใส่ชื่อคนเลี้ยงแกะในเทพนิยายกรีกเข้าไป
เราสามารถจะใช้เวลาให้หมดไป
ในการไขว่คว้าแสงสีแห่งอูโรโททัย
เราสามารถเขียนเกี่ยวกับความรัก

แต่ขณะเดียวกัน
ในท่ามกลางความจริงจังชนิดเอาเป็นเอาตาย
เราก็ได้ให้แก่โลกแต่สิ่งที่บิดเบือน เช่น ดอกกุหลาบ

ซิมอนด์ เซอร์เบ็ค
กวีโปแลนด์

(กระจายทอน แปล)

ไปไม่ได้” “ก็มันเป็นไปแล้ว เมื่อกัน วิทย์
เพิ่งประกาศออกมา” “งั้นก็ต้องมีการประท้วง
กันหน่อย” “จะไปประท้วงอะไรกัน นี่มันเรื่อง
ธรรมดา เขาเกริ่นกันมานานแล้วว่า จะต้องมีการปฏิวัติ” “แต่อย่างน้อยก็ต้องมีการเขียน

จดหมายเปิดผนึกลงหนังสือพิมพ์กัน” “บ้า ใคร
เขาจะลงให้ในสภาวะแบบนี้” “ถ้าไม่ลงให้
ก็ส่งให้คณะปฏิวัติก็ได้ ให้เขาได้รู้ว่า มีคนแคร์
ต่อระบอบประชาธิปไตย” “ถ้าถูกจับล่ะ” “ไม่
รู้สิ....” (มนุษย์อีกคนหนึ่งเดินเข้ามา) “เฮ้ย

รู้ไหม เขาปฏิวัติกันอีกแล้ว” “รู้แล้ว รู้สึก
อย่างไรบ้างล่ะ” “เซ็งวะ น่าเสียดาย”

หลายวันต่อมา

“เฮ้ยว่าไง วันนั้นว่าจะประท้วงคณะปฏิวัติ”
“เออได้พูดกับเพื่อน ๆ เขาเห็นด้วยกันทั้งนั้น”
“ผมก็เหมือนกัน ได้คุยกับใครต่อใครแล้วเขาก็
เอาด้วย” “เป็นอันว่าเราได้พวกอาจารย์จาก
มหาวิทยาลัยจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ เกษตร และ
สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ที่จะเอาด้วยหลาย
คน” “ผมกะว่าจะมีคนเอาด้วยประมาณสัก ๕๐
คนเห็นจะได้” “เออ เขากันมาก ๆ อย่างนี้
ค่อยๆเป็นขึ้นเป็นอันหน่อย” “แต่ลองถามคน
อื่น ๆ คุ่อซิว่า ใครจะเอาด้วยอีก”

อีกหลายวันต่อมา (ตอนกลางคืน)

“กินเวียร์เข้าไปมากซักจะมีน ไหนว่าจะ
ทำอะไรกันนะ” “ผมว่าพวกเราควรร่างจดหมาย
เปิดผนึกยื่นต่อคณะปฏิวัติกันดีกว่า” “เขาก็เอา
แบ่งกันไปร่างก็แล้วกัน แล้วค่อยมาคุยกันว่าอัน
ไหนควรลง”

วันต่อมา

“เออเมื่อก็พูดกับนักหนังสือพิมพ์คนหนึ่ง
เกี่ยวกับจดหมายประท้วง เขาว่าเขาจะเซ็นด้วย
แล้วจะลงให้ด้วย” “จริง ๆ หรือ” “จริงซี”
(มนุษย์อีกคนหนึ่งเดินเข้ามา) “เออเจอะก็ดี
แล้ว จดหมายที่ว่านั้นนักหนังสือพิมพ์เขาคงจะ
เซ็นด้วย” “คนเดียวกับที่พูดเมื่อก็หรือเปล่า”
(เอ่ยชื่อนักหนังสือพิมพ์คนนั้น) “ไม่ใช่ คน

ละคน คนนี้อยู่ที่หนังสือพิมพ์อีกแห่งหนึ่ง”

“เออดี ใครจะไปรบกวนนักหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ก็อาจ
จะเอาด้วยก็ได้” “ผันทวนมากไปหน่อยละ
มัง” “เฮ้ยพูดอย่างนี้ดูถูกพวกหนังสือพิมพ์ไป
หน่อยละมัง”

หลายวันต่อมา

“ไหน ขอจดหมายที่ร่างมาดูหน่อยซี”
“นี่ไง อ่านซี”

(อ่าน) “หลังจากปฏิวัติแล้ว เหตุการณ์บ้าน
เมืองได้เปลี่ยนแปลงไปมาก อาชญากรรมได้
ลดลงอย่างทันตาเห็น บ้านเมืองก็สะอาดขึ้น
อย่างเห็นได้ชัด ข้าราชการพลเรือนและทหาร
ต่างก็มีกำลังใจทำงานดีขึ้น เพราะความวุ่นวาย
ได้ลดลงเป็นอันมาก ผลดีของการปฏิวัตินั้น
ยากที่คนมีสามัญสำนึกจะปฏิเสธได้ แต่ปัญหา
ระยะยาวของเมืองไทยเกี่ยวกับความมั่นคง
และพัฒนาการทางบุคคล สังคม การเมืองและ
เศรษฐกิจ นั้น อาจแก้ไขได้ยาก ถ้าคนไทยหัว
ไปไม่อาจมีช่องทางที่จะแสดงความต้องการ
และหัตนะของตนต่อรัฐบาล โดยปราศจาก
ความเกรงกลัวถึงความปลอดภัยส่วนตัวได้

เราผู้มีความหวังล้าสมัยจึงรู้สึกเสียใจที่ระบบ
ประชาธิปไตยไม่ได้รับการทดลองในประเทศไทย
ต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน พอที่จะเกิดเป็น
ประเพณีได้ แต่เราก็หวังว่า คำพูดของพวกเรา
จอมพลถนอม กิตติขจรที่ว่า จะให้มีการประกาศ

ใช้รัฐธรรมนูญโดยเร็ว นั้น หมายถึงเร็วพอที่จะทำให้วิญญานแห่งประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ นั้น ดำเนินต่อไป โดยไม่มีการหยุดชงักลง เราเสียใจแต่ไม่ท้อใจและขอเผื่อรอสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนชาวไทยด้วยความหวัง”

“เชย ตอนแรกนึกว่าจะรุนแรงกว่านี้ ดูของผมบ้างซิ” “ไหนขออ่านหน่อย” (อ่าน) “.....” “เข้าทีดี แต่ยาวไปหน่อยนะ”

“เอาเป็นอันว่า ลองให้พรรคพวกอ่านดูซิว่า เขาจะเซ็นหรือไม่เซ็น” “คุณอ่านหนังสือพิมพ์แล้วหรือยัง ผู้ที่ว่าจะเซ็นนั้นต้นถูกเรียกตัวไปเป็นที่ปรึกษาคณะปฏิวัติเสียได้” “แล้วพวกที่ถูกเรียกเข้าเป็นที่ปรึกษานี้เขาจะเซ็นหรือไม่” “ผมคิดว่าอย่างน้อยในจำนวนนั้นมีอยู่ ๓ คน ที่จะเซ็นแน่” “เออดีนะจะได้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น” “แต่อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยของพวกที่จะเซ็น เราจะติดต่อกับคณะปฏิวัติก่อนดีหรือไม่ ตอนนั้นบังเอิญมีเพื่อนไปอยู่ในกองเลขาธิการคณะปฏิวัติเสียด้วย ลองให้เขาบอกกับพลเอกกฤษณ์ก่อนว่า เราจะทำอะไรดีไหม” “เออดี” “แต่เดี๋ยวก่อน เอาอย่างนี้ไหม แทนที่เราจะเซ็นชื่อแล้วยื่นจดหมายให้เขาอ่าน เราจะขอเข้าพบคณะปฏิวัติเพื่อบอกความคิดและความบริสุทธิ์ใจของเราให้เขาทราบ

พร้อมกับเอาจดหมายนี้ให้เขาด้วย เพราะถ้าอ่านจดหมายเฉย ๆ อาจตีความไปต่าง ๆ นานา ถ้าไม่ได้มีการพบปะคุยกันก่อน เขาอาจจะเข้าใจเราผิดก็ได้ ทว่าเรามีเบื้องหลัง” “ถ้าทุกคนเห็นด้วย ผมจะลองให้อาจารย์คนหนึ่งที่เขาจะไปพบกับคณะปฏิวัติ” “เอาก็แล้วกัน ลองให้อาจารย์คนนั้นไปพูดก่อน”

หลายนาทีต่อมา

“ผมจะลองโทรไปดึงเพื่อนที่กองเลขาธิการคณะปฏิวัติ นัดเขากินข้าวเย็นเลยดีไหม และให้เขาคิดต่อขอเข้าพบพลเอกกฤษณ์อีกสายหนึ่งจะดีไหม” “ดีมาก”

เย็นวันนั้น

“นี่พวกเราจะขอเข้าพบคณะปฏิวัติ ช่วยนัดให้หน่อยได้ไหม เราจะเอาจดหมายฉบับนี้ให้คณะปฏิวัติ” “ได้ แล้วจะให้คำตอบพຽងนี้ แต่เดี๋ยวนีใครจะเซ็นชื่อจดหมายฉบับนี้ ลองจดมาให้ดูหน่อยได้ไหม” “ได้..... นี่ไง” “โอโฮ ต๊อกร็อด็อ็เกือบทั้งนั้น”

วันรุ่งขึ้น

“เออเป็นไง ติดต่อได้ความไหม” “ยังวะ” “อันที่จริงให้อาจารย์ อีกคนหนึ่งที่เขาติดต่อกับอีกคนคงไม่แล้ว มันคนละสายกัน จะได้เข้าทั้งสองสายเลย เพราะอาจารย์คนนั้นสายพลเอกประภาส” “ดีเหมือนกัน” “แต่นี้เรื่องเซ็นชื่อนั้นมันดูจะงง ๆ ชอบกล เมื่อวานนี้ถามหลาย

คนที่ว่าจะเซ็น พวกเขากลับไม่ยอมเซ็น เพราะเห็นว่าเซ็นแล้วก็จะไม่เกิดอะไรขึ้น ”

วันรุ่งขึ้น

“เออ เพื่อนว่า เห็นอาจารย์คนนั้น เข้าหาพลเอกประภาสแล้ว หัวหน้าสันติบาลก็ตามเข้าไปด้วยทีหลัง ” “มันเรื่องอะไร ไม่เกี่ยวกับละมั้ง ” “ไม่รู้ซี น่ากลัวอาจารย์คนนั้นจะเป็นฝ่ายข่าวกรองเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ” “บ้า เป็นไปไม่ได้ ” “บางคนเขาบอกมาว่า เขาเลิกคิดจะเซ็นกันแล้ว เพราะมีการเมืองในวงงานของเขาเกี่ยวข้องกับขบวนการไปหมด เขาเกรงว่า พรรคพวกของเขาที่อยู่ใกล้ชีวิตคณะปฏิวัติ อาจจะมีโอกาสใส่ร้ายเขาก็ได้ ” “ถ้าเขาเป็นอาจารย์ เขาก็ไม่น่าทำอย่างนั้น ” “อาจารย์ละตัวดี ให้มันเป็นถึง ค็อกเตอร์ มันก็ทำกัน ” “จะว่ายังไงก็เถอะ คุณจะเซ็นหรือไม่เซ็น ” “เซ็นซิ ก็เห็นด้วยกับหลักการก็ต้องเซ็นกันซิ ” “แล้วใครจะเซ็นอีก ตอนนั้นคุณจะมีคนเซ็นน้อยเต็มที มีสักสี่ห้าคนเห็นจะได้ ” “โอเค สี่ห้าคนเซ็นก็ยังมีดี แล้วการติดต่อกับคณะปฏิวัติเป็นยังไง ” “ยังติดต่อกอยู่ ”

วันต่อมา

“เฮ้เข้าไป การติดต่อกับคณะปฏิวัติ ” “เออ ยุ่งกันใหญ่แล้ว เขาวัดว่าเซ็นกันเมื่อไรจับกันเมื่อนั้น ” “เฮ้ว่าไง จับก็จับ จะเซ็นไหม ” “อือ --- เออ --- เฮา --- อือ --- ” “งั้น

ก็เซ็นมันเสียคนเดียวก็แล้วกัน ” “บ้า ” “ไม่เซ็นก็ดีเหมือนกัน อย่างน้อยผู้ที่ติดต่อกับคณะปฏิวัติของเราก็จะได้มีโอกาสพูดได้ว่า คนได้พยายามขอร้องให้เพื่อนฝูงเลิกเซ็นกันไปแล้ว เขาอาจจะได้ความดีเป็นพิเศษ อาจจะมีรางวัลตอบแทนอย่างงาม แบบนี้เขาเรียกว่าเหยียบบ่าเก็บส้ม ” “เพื่อนฝูงเขาไม่ทำอย่างนี้หรอก คุณจจะมองคนโน้นแ่งร้ายเกินไปละมั้ง ” “ก็ไหนว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยนั้นมันก็เฮงชวยเหมือนกับมนุษย์ขี้เหม็นทั้งหลาย ” “เออไซ้ แต่กรณีนี้ขอยกเว้น ”

เมื่อวานนี้

“เออไหนได้ข่าวว่า คุณร่างจดหมายเปิดผนึกถึงคณะปฏิวัติ ขอร้องให้ใครต่อใครเซ็น ผมยังไม่เห็นเลย อยากจะเซ็นด้วย ถ้ามาที่คณะนี้ก่อนเรามีพรรคพวกอย่างน้อยสัก ๒๖ คนจะเซ็นด้วย แต่ขอให้เราได้อ่านจดหมายนั้นก่อน ” “จริงหรือ เออแล้วจะเอามาให้อ่าน ”

ใครจะรู้ประวัติศาสตร์อาจจะไม่ซ้ารอยก็ได้ แต่สำหรับผมถือว่าได้สำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองไปครั้งหนึ่งแล้ว จะมายั่วชวนให้สำเร็จเป็นครั้งที่สอง ก็ไม่เลว สักคนอีกสักครั้งจิตก็แจ่มใสขึ้นอีกเป็นธรรมดา ใช้ใหม่จะคุณการคุณชา ๑

(บัณฑิต)

วารินทร์ วงศ์หาญเขาวัว

อนาคค วารสารของสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

(ภาส ๒ เดือน)

ภายในเล่มเสนอเรื่องในอดีตและสิ่งแวดล้อมในอนาคตเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องในทาง นิเวศนวิทยา รวมทั้งมุ่งเสนอการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ พร้อมกันด้วย ส. ศิวรักษ์ เป็นบรรณาธิการ ผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกได้ที่ผู้จัดการ ศึกษิตสยาม สามย่าน พระนคร สมาชิก ปีละ ๕๐ บาท (ส่งจ่าย ป.ณ. หัวลำโพง) ฉบับที่ ๒ วางตลาดคณีนมีนาคมนี้ ราคาเล่มละ ๑๐ บาท

วารสารธรรมศาสตร์

วารสารทางวิชาการ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ออกปีละ ๓ เล่ม ราคาเล่มละ ๑๐ บาท นีออน สนิทวงศ์ เป็นบรรณาธิการ

ฉบับที่ ๒ ออกวางตลาดทั่วไปแล้ว มีเรื่องน่าสนใจ เช่น สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ของ อรุณ รัชตะนาวิน มหกรรมรามายณะนานาชาติครั้งที่หนึ่ง ของ มัทนี รัตนิน ปรัชญาเสรีภาพของชาตรี ของ พินิจ รัตนกุล วิธีการทางเศรษฐกิจเบื้องต้น ของ ชินวุธ สุนทรสัมมะ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับรัฐบาลจีนในสมัยรัชกาลที่ ๕ ของ พลกุล อังกินันท์

ผู้สนใจจะติดต่อเป็นสมาชิกได้ที่ผู้จัดการวารสาร แผนกสื่อสารวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สมาชิก ๑ ปี ๒๕ บาท

รัฐศาสตร์นิเทศ

วารสารทางวิชาการราย ๓ เดือน ของสมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นรนิติ เศรษฐบุตร เป็นบรรณาธิการ ราคาจำหน่ายเล่มละ ๘ บาท ผู้สนใจจะติดต่อเป็นสมาชิกได้ที่บรรณาธิการ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วารสารฉบับใหม่วางตลาดแล้ว ภายในเล่มมีแนวเรื่องว่าด้วยการบริหาร

วารสารสังคมศาสตร์

วารสารทางวิชาการราย ๓ เดือน ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประทุมพร วัชรเสถียร เป็นบรรณาธิการ ราคาจำหน่ายเล่มละ ๘ บาท ฉบับใหม่ประจำเดือนมีนาคมออกวางตลาดแล้ว ภายในเล่มมีแนวว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับ คอมมิวนิสต์ เป็นพิเศษ

ฝัน

ฝัน เป็นหนังสือขนาดกระทัดรัด ออกรายสัปดาห์เดือน ส่วนใหญ่เน้นในการให้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์แก่ประชาชน โดยเสนอออกมาในรูปแบบงานของ โรงงานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้สนใจติดต่อได้ที่ วารินทร์ วงศ์หาญเขาวี คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน นครหลวง ฯ

บันทึกของบ๊อบ

เธอปรากฏตัวมาจากความมืด กระจกเรียกฉัน
เนื้อตัวเธอแปดเปื้อนฝุ่นและเหงื่อ
ดวงตาอาบด้วยความกระหาย
การขู่แย่ง ความเกลียดชัง
เธอเปลือยเสื้อผ้าที่ขาคว่นออก
เหลือแต่กายเปลือยเปล่า
ร้องบอกว่า “ น้อย่างไร
ฉันนี่แหละคือตัวความหิว ความยากจน
เธอเคยรู้จักไหม ”
ฉันบ่นอหน้ไปอีกทางหนึ่ง
ฉันไม่ชอบมองภาพที่ชวนสังเวชเช่นนี้
ชีวิตส่วนตัวฉันก็ปวดร้าวพอแล้ว
ฉันจะไม่สนใจใครอีก
เธอวิ่งโผล่เข้ามา ร้องบอกว่า
“ ฉันนี่แหละคือบุตรกำพร้าของโลกใหม่
ลองแตะตัวฉันดูสิว่ามันน่าเกลียดเพียงไร
ลืมตาดูสิว่าฉันไม่ได้หลบซ่อน
ฉันอยู่เคียงข้างเธอแท้ ๆ
มีชีวิตและสังเสียดรบกวนเธอเสมอ ”
เธอทำให้ฉันตกใจ
ฉันบอกว่าเปล่าเลย
เธอไม่ควรรบกวนฉัน
ซึ่งไม่มีส่วนกับความทุกข์ยากของเธอ
ฉันไม่ได้สร้างเธอขึ้นมา
คนอื่นต่างหาก
คนเป็นหมื่นเป็นแสนในเมืองใหญ่
เธอควรไปหาเขา
เหล่าผู้คนซึ่งแก่งแย่งกันไปสู่อะไร
ความร่ำรวยสุขสบาย ฐานะที่สูงส่ง

จนสร้างความคิดำต้อยให้กับเธอ
เธอข่มมองเห็นเขาอยู่ทั่วไป
คนซึ่งใช้รถขนตัวตาแพง
ขณะที่เธอเดินเท้าเปลือยไปบนหนทางมืดมน
คนที่กินอาหารเหลือทิ้ง
เธอขงลอยสูงขึ้นไปสูงขึ้นไป
เนื้อตัวสังกสน์พุ่งออกมา
ปีกเธอทำด้วยเศษขนเน่า ๆ
แต่กระนั้นเธอก็บินผ่านฉันไป
ขณะที่เธออดหยากโหยหิว
คนที่บินเท่งเว้งวัน และฟังเพื่อ
ขณะที่เธอเจ็บป่วย ทุกข์ทรมาน
ยังมีอีก
คนที่พันอุคมคคิ กล่าวอ้างถึงเธอ
ทว่าไม่เคยมาสัมผัสตัวเธอ
เธอควรจะไปร้องเรียกจากเขา
เธอสังเสียดหัวเราะบาดหู
กล่าวว่า “ เธอด้วย
เธอซึ่งเป็นพี่น้องแห่งฉัน
แต่ทอดทิ้งฉันไว้เบื้องหลังกับความอ้างว้าง
ปล่อยให้ฉันกับความทุกข์ยาก
ฉันเองเป็นภาพหลอนแห่งตัวเธอ
ซึ่งจะติดตามไปทุกแห่งหน
เพื่อทำให้เธอละอายใจ
ฉันตัวฉันด้วยความกลัว
ร้องออกมาด้วยเสียงอันดัง
ฉันต้องอธิบายให้เธอเข้าใจ
เธอควรรู้ว่า
ฉันแตกต่างกับพวกนั้นอย่างไร
จะลงโทษฉันไม่ได้เลย

ไม่ใช่ความคิดของฉันทนคนเดียว

ฉันทกล่าวกับเธอ

แต่เธอตอบห่างออกไปเสียบ

ฉันทยื่นมือหมายจะคว้าจับ

แต่เธอถลาลอยขึ้นบนอากาศเหมือนนก

ฉันทส่งเสียงกู่เวียก

ฉันทวิ่งตามไปอีก สู่เนินขะขะที่กองสูง

เธอโถมร่างเข้าสู่กองขะขะ

จนหายเข้าไปในนั้น

ฉันทยื่นตะลิ่งนาง

มองกองขะขะที่สูงตระหง่าน

มันคือนครหลวงของความทุกข์ช้ำ

ขุนเขาแห่งความหิวโหย

และที่รวมแห่งเศษสวะไร้ค่าอันยิ่งใหญ่

กองขะขะ

ทันทุกอย่างจะถูกโยนทิ้ง

แม้แต่มนุษย์

วินิต อุกฤษณ์

หนังสือแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ

สภาวิจัยแห่งชาติได้จัดแปลหนังสือประเภทสารคดีและวิชาการในสาขาวิชาการต่าง ๆ หนังสือแปลเหล่านี้จำหน่ายในราคาถูก ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมสติปัญญาและความรู้ของประชาชน

หนังสือแปลที่จำหน่ายในขณะนี้

๑. พระพุทธศาสนาในกัมพูชา แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาเขมร โดยพุทธศาสนบัณฑิตวิทยาลัย หนังสือเรื่องนี้กล่าวถึงประวัติของพระพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาในประเทศเขมร และเรื่องราวของประเทศอื่น ๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา

๒. การอพยพของประชากรในประเทศไทย แปลจาก Migration in Thailand with Particular Reference to The Northeast by Marian R. Meinkoth หนังสือเรื่องนี้กล่าวถึงการอพยพของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาในจังหวัดพระนคร ซึ่งนำมาใช้ประกอบการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไปของคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

๑๐ บาท

๓. กฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบัน แปลจาก A Modern Law of Nations by Philip C. Jessup หนังสือเรื่องนี้ได้กล่าวถึงการทรากรกฎหมายระหว่างประเทศ

๑๖ บาท

๔. สิทธิทั่วไปในการออกเสียงเลือกตั้งและอำนาจของรัฐ แปลจาก Suffrage Universel et Autorite de l'Etat by Bearnard Lavergne หนังสือเรื่องนี้ได้กล่าวถึงวิธีการที่จะประสานอำนาจของรัฐให้เข้ากับเสรีภาพของมนุษย์ การรักษาสกุลภาวะระหว่างอำนาจของรัฐและเสรีภาพของบุคคล

๑๗ บาท

๕. ขบวนการดีเซลและไฟฟ้า แปลจาก Diesel and Electric Train by B.K. Cooper หนังสือเรื่องนี้ได้รวบรวมหลักการขั้นมูลฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับเครื่องยนต์ดีเซลและเครื่องยนต์เทอร์โมอิเล็กทริก การพัฒนาที่สำคัญต่างๆ ในการเปลี่ยนมาใช้รถจักรดีเซล

๑๑ บาท

๖. การประกันความมั่นคงทางสังคม ในสหรัฐอเมริกา แปลจาก The Social Security Program in the United States by Charles I. Schottland เป็นหนังสือที่มีข้อคิดเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการบำนาญความเคียดร้อนของประชากรโดยทั่วไป

๑๒ บาท

๗. เอกภพ และ ดร. ไอน์สไตน์ แปลจาก The Universe and Dr. Einstein by Lincoln Barnett เป็นหนังสือที่กล่าวถึงเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานอันน่าสนใจเกี่ยวกับเอกภพ

๑ บาท

๘. การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ ภาค ๒ : การใช้ปุ๋ยกับพืชต่าง ๆ แปลจาก Efficient Use of Fertilizers, Continued by Vladimir Ignatieff and Harold J. Page เป็นเรื่องน่ารู้และน่าสนใจเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยกับพืชต่าง ๆ ตลอดจนประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับจากการใช้ปุ๋ยเคมี

๑๕ บาท

๙. ประชาธิปไตยแอตแลนติก แปลจากเรื่อง Atlantic Democracy by Charles d' Olivier Farran

๘ บาท

๑๐. **ปริมาณในการเกษตร** แปลจากเรื่อง Atoms in Agriculture by Thomas S. Osborne ๒ บาท
๑๑. **พฤติกรรมร่วม** แปลจาก Sociology : Collective Behaviour by L. Broom and P. Selznick
ชุมนุมชน แปลจาก Man and Society by Samuel Koenig ๔ บาท
๑๒. **การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ** แปลจาก Efficient Use of Fertilizers by Vladimir Ignatieff and Harold J. Page ๘ บาท
๑๓. **การประยุกต์วิทยาศาสตร์ปริมาณในการเกษตรและอาหาร** แปลจาก Application of Atomic Science in Agriculture and Food by OEEC. The European Productivity Agency of OEEC. ๕ บาท
๑๔. **อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์** แปลจาก The Story of Albert Einstein by Miss Gillian Freeman ๕ บาท
๑๕. **ความเจริญทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น** แปลจาก The Stages of Economic Growth by W.W. Rostow ๘ บาท
๑๖. **ฟันสำหรับผู้สูงอายุ** แปลจาก New Teeth for Old by Victor H. Sears ๔ บาท
๑๗. **ตำแหน่งประธานาธิบดีอเมริกัน** แปลจาก The American Presidency by Clinton Rossiter
ประชาธิปไตยสมัยปัจจุบัน แปลจาก Modern Democracy by Carl L. Becker ๖ บาท
๑๘. **เศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน** แปลจาก Economics of Everyday Life by Gertrude Williams ๕ บาท
๑๙. **ประโยชน์ของวิชาเคมีต่อมนุษย์** ๔ บาท
๒๐. **การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก** แปลจาก Child Care and Training by Marion L. Faegre & John E. Anderson ๘ บาท
๒๑. **การประยุกต์วิทยาศาสตร์ในการประมงน้ำจืด** แปลจาก The Application of Science to Inland Fisheries by E.D. Le Gren ๕ บาท
๒๒. **มิสเตอร์ทอมป์กินส์เรียนลัด** แปลจาก Mr. Tompkins Learns the Facts of Life by George B. Gamow ๕ บาท
๒๓. **คู่มือการตรวจสอบคอนกรีต** แปลจาก A.G.I. Manual of Concrete Inspection ของสมาคมคอนกรีตอเมริกัน ๑๐ บาท

ผู้ใดมีความประสงค์จะซื้อ หรือส่งหนังสือรายการที่ ๑-๘ ไปรษณีย์โดยตรงที่องค์การค้ำของคุรุสภาถนนราชดำเนินหรือที่กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ บางเขน สำหรับผู้ที่ซื้อตั้งแต่ ๒๐๐-๒,๐๐๐ บาท จะได้รับส่วนลด ๑๕% ตั้งแต่ ๒,๐๐๐-๘,๐๐๐ บาท จะได้รับส่วนลด ๒๐% และตั้งแต่ ๘,๐๐๐ บาทขึ้นไป จะได้รับส่วนลด ๒๕% อนึ่ง ผู้ที่ซื้อตั้งแต่ ๑,๐๐๐ บาทขึ้นไปทางองค์การค้ำฯ จะออกค่าหีบห่อและค่าขนส่งให้สำหรับต่างจังหวัด

ส่วนผู้ประสงค์จะซื้อหรือส่งหนังสือรายการที่ ๙-๒๓ ไปรษณีย์โดยตรงหรือส่งขนาดไปรษณีย์ที่กองโหวงพิมพ์สำนักพิมพ์นิพนธ์บรรณการนิพนธ์อินทร์เจริญ หรือหรือที่หัวหน้ากองแปลการต่างประเทศ สำหรับผู้ที่ซื้อตั้งแต่ ๒๐ เล่มขึ้นไป จะได้รับส่วนลด ๒๐%

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

อาเชยกีมีวีรชน

คอบพบกับ "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" ฉบับพิเศษ

วีรชนอาเชย

เสนองานและความคิดของวีรชนผู้ยิ่งใหญ่แห่งอาเชย คือ แมกไซไซ ฟิลิปปีนส์ อองซาน พม่า ชูการ์โน อินโดนีเซีย โฮจิมินห์ เวียดนามเหนือ เมฆาเซตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน ฯลฯ

กำหนดพบฉบับหน้าในไม่ช้าแน่นอน

วิจารณ์หนังสือ

แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ

วอลเตอร์ เอฟ. เวลลา แต่ง
นิจ ทองโสภิต แปล

(สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย)

๓๐๑ หน้า ๔๐ บาท

หนังสือเรื่อง *แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ* ซึ่งแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ เรื่อง *Siam Under Rama III* ของ ศาสตราจารย์ วอลเตอร์ เอฟ. เวลลา (Walter F. Vella) แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาย เป็นหนังสือที่น่าสนใจมาก

ในประการแรกทีเดียว หนังสือเล่มนี้ (ต้นฉบับภาษาอังกฤษตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐) กล่าวได้ว่าเป็นผลงานชิ้นแรกๆ ของนักวิชาการชาวตะวันตก โดยเฉพาะชาวอเมริกันที่แสดง ความสนใจในเรื่องของไทยอย่างจริงจังในสมัยหลังสงครามโลก ถึงกับลงทุนลงแรงศึกษาภาษาไทย จนสามารถที่จะศึกษาเรื่องของไทย โดยใช้ภาษาไทยเป็นสื่อเข้าไปถึงสิ่งที่เรียกกันในปัจจุบันว่า วัสดุอ้างอิง (Source materials) ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตได้เอง โดยไม่ต้องอาศัยล่ามจริงอยู่ในสมัยก่อนก็เคยมีชาวตะวันตกที่สามารถใช้ภาษาไทยได้ดีพอที่จะค้นคว้าเรื่องราวของไทยได้ แต่

คนเหล่านั้นส่วนมากเป็นผู้ที่ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนานเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น ค้าขาย หรือเป็นที่ปรึกษาของราชการไทย ความสนใจในภาษาและประวัติศาสตร์—วัฒนธรรมของไทยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ส่วนผู้ที่สนใจในเรื่องของไทยในสมัยใหม่ ซึ่งเขาใจว่ามีชื่อเรียกกันในวงวิชาการของอเมริกาว่า ผู้เชี่ยวชาญทางไทย (Thai experts) นั้นตั้งเข็มของตนไว้แน่นอนแต่ต้น บางคนอาจจะตั้งไว้แต่เมื่อยังไม่เคยเหยียบย่างเข้ามาในประเทศไทยเลย ความสนใจในเรื่องของไทยนั้นจะมีเบื้องหลังอย่างไรก็ตาม แต่การรุกรานในทางวิชาการจากชาวตะวันตกในระยะหลังนี้มีอิทธิพลเหนือวงการศึกษในเมืองไทยมิใช่น้อย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว งานของศาสตราจารย์เวลลา เป็นงานชิ้นแรกๆ ของนักวิชาการชาวอเมริกันสมัยใหม่ กล่าวเฉพาะในด้านประวัติศาสตร์ การค้นคว้ายังไม่ได้เจาะจงไปถึงขั้นถึงกับใช้เอกสารทางประวัติศาสตร์จากกองจดหมายเหตุที่แม้แต่คนไทยเองก็มีน้อยคนที่เคยใช้ ดังเช่น ผลงานของนักวิชาการอเมริกันคนหลังๆ เช่น ผลงานของศาสตราจารย์ เดวิด วายออต (David Wyatt) แห่งมหาวิทยาลัยคอร์เนล (*Education in the Reign of King Chulalongkorn*) และวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกอีกเป็นจำนวนมากที่ยังมิได้ตีพิมพ์ออกเผยแพร่ เอกสารอ้างอิงที่ศาสตราจารย์เวลลาใช้ประกอบ การเขียนหนังสือเล่มนี้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเป็นหนังสือและเอกสารที่ตีพิมพ์แล้วทั้งสิ้น แต่ศาสตราจารย์

เวลาก็สามารถเสนอเรื่องราวของรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในรูปของหนังสือประวัติศาสตร์ที่กินความกว้างขวางและชวนคิด โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ เช่น การปกครอง ซึ่งเสนอในหัวข้อที่น่าสนใจว่า พระมหากษัตริย์และราชสำนัก ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับราษฎร เรื่องการปกครองหัวเมืองขึ้น สัมพันธภาพระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน สัมพันธภาพกับประเทศตะวันตก เรื่องการพระศาสนา ฯลฯ

ผลงานของศาสตราจารย์เวลาพิสุจน์ให้เห็นชัดเจนว่าข้อความทางประวัติศาสตร์ไทยเท่าที่เรามีอยู่ในเวลานี้ หากใช้ให้ถูกทางก็จะสามารถช่วยทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยพ้นจากการศึกษาในรูป “พงศาวดาร” เข้าสู่มาตรฐานสากลได้ เพราะแม้ว่าศาสตราจารย์เวลาจะให้หนังสืออ้างอิงไว้มาก แต่อาจกล่าวได้ว่าหนังสือเรื่องที่มีชื่อในภาษาไทยว่า แผ่นดินพระนั่งเกล้า ๗ นั้น เป็นกาวนำหนังสือเรื่องพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๓ ฉบับของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์มาจัดกาจัดฉบับเสียใหม่เป็นส่วนใหญ่ ดังจะเห็นได้ชัดเจมจากเชิงอรรถเกือบจะทุกหน้า แม้แต่การตีความข้อมูลและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นการตีความจากสาขตาของคนไทย โดยเฉพาะตามท่านเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ซึ่งผู้วิจารณ์ถือว่ายังเป็นนักประวัติศาสตร์ไทยคนแรก แม้ว่าผลงานของท่านจะออกมาในรูปและนามของ “พงศาวดาร” ตามแบบเก่า) เช่น สาเหตุของการกระตั้งกระตั้งของเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ นโยบายแสวงหาความเป็นไทยแก่ตัวของเขมร ก็ถูกมองตามสาขตาของคนไทย ว่าเป็นการคิดกบฏทรยศต่อพระมหากษัตริย์ไทย เรื่องที่มีรายละเอียดนอกเหนือไปจากพระราชพงศาวดารของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ มากก็เห็นจะได้แก่บทที่ว่าด้วย “การพระศาสนา” และการตีความหมายของระบบการปกครองของไทย โดยเฉพาะเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ออกให้แจ่มแจ้งแก่ผู้อ่าน ซึ่ง

ส่วนมากคงจะเบนชาวตะวันตก แต่ข้อมูลและข้อคิดต่างๆ ส่วนมากก็มาจากหนังสือภาษาไทย นอกจากเจ้าพระยาทิพากรวงศ์แล้ว เชิงอรรถของหนังสือเล่มนี้ก็เห็นจะวนเวียนอยู่ในผลงานต่างๆ ของสมเด็จพระมหาคณาจารย์ เป็นส่วนใหญ่

ฉะนั้น มองจากด้านหนึ่งอาจจะเป็นที่น่ายินดีที่งานเขียนสำคัญๆ ของคนไทยที่เคยถูกนักวิชาการไทยบางท่านมองข้ามไปว่าคร่ำครึ โดยเฉพาะหนังสือประเภทพงศาวดารคงจะมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีก เพราะมีผู้ที่เห็นถึงผู้เชี่ยวชาญฝรั่งมาชี้ให้เห็นประโยชน์ แต่ในขณะเดียวกัน ผลงานเล่มนี้ของศาสตราจารย์เวลา ก็อาจจะยังทำให้หนังสือเก่าของไทยถูกมองข้ามไปเลย โดยเฉพาะเมื่อมีการแปลหนังสือเล่มนี้ออกเป็นไทย เมื่อหนังสือของศาสตราจารย์เวลาพิมพ์ออกมาใหม่ ๆ เพื่อนร่วมอาชีพของผู้วิจารณ์บางท่านมีความตื่นตัวขึ้นก็เพราะว่าแม้แต่นั้นจะสามารถแนะนำหนังสือเล่มนี้ (ภาษาอังกฤษ) ให้แก่นักศึกษาไทย (ซึ่งภาษาอังกฤษก่อนข้างกระปรกกระเปรี้ยว) ที่ต้องการภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ความคิดที่จะชี้ให้นักศึกษาของท่านกลับไปหาท่านเจ้าพระยาทิพากรวงศ์เองดู จะไม่เกิดขึ้นในสมองเลย

ทั้งนี้ ได้หมายความว่า ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการแปลหนังสือเล่มนี้ออกเป็นภาษาไทย หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่นักศึกษาไทยในด้านที่เป็นตัวอย่างของการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างที่ต้องการใช้เหตุผล ขอเพียงอย่าให้หนังสือเล่มนี้ปิดทางที่เราเองจะหันกลับไปหาต้นตอเดิมเสียเท่านั้น

ความสำคัญของหนังสือเล่มนี้เพียงใดก็คงจะให้เห็นจากการที่ผู้แปลหนังสือเล่มนี้ออกเป็นภาษาไทยถึง ๒ สำนักด้วยกันภายในระยะเวลาห่างกันเพียงไม่กี่ปี สำนักแรกเป็นผลงานของกลุ่มผู้แปลซึ่งประกอบด้วย คุณอุบล หทัยช คุณประทีป วิจารณ์คุณ คุณสรุพล เข็มอุรา คุณประทีป สนธิสุวรรณ

คุณไพบูลย์ ศิริธรรม และ คุณอุษงค์ ลักษณะพานิช ซึ่งพิมพ์แจกเป็นอนุสรณ์ในงาน พระราชทานเพลิงศพ พระชาติตระการ (ม.ร.ว. จิตร กเนจร) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ ให้ชื่อเรื่องว่า *เมืองไทยในรัชกาลที่สาม* และสำนวนที่สอง คือ *สำนวนที่สมาคมสังคมนักศึกษาแห่งประเทศไทยจัดพิมพ์ขึ้น* และให้ชื่อเรื่องว่า *แผ่นดินพระนั่งเกล้า* ๗

อาจกล่าวได้ว่า น่าเสียดายแรงงานที่ไปเสียไว้ในงานชิ้นเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่มีหนังสือที่จะแปลออกเป็นภาษาไทยให้เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาไทยอีกมากมายหลายเรื่อง โดยเฉพาะสำนวนแปลทั้งสองฉบับมีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก เพราะสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาษาไทยที่อ่านรื่นหูโดยไม่ต้องคิดกลับไปพึ่งต้นฉบับภาษาอังกฤษ เช่น หนังสือแปลบางเรื่อง ยกเว้นเฉพาะข้อความบางตอน แต่ก็เป็นส่วนน้อยมาก อันที่จริงสำนวนที่แปลออกมาก่อนออกจะมีภาษามากกว่าหลายตอน โดยเฉพาะในข้อที่หันกลับไปค้นต่อเก่า เพื่อจะถอดข้อความที่ผู้เขียนได้แปลออกจากภาษาไทยออกเป็นภาษาอังกฤษ กลับออกมาเป็นภาษาไทย ซึ่งทำให้ได้บรรยากาศไทยที่สมบูรณ์ขึ้น เช่น ในกรณีการพิพากษาความผิดกรมหมื่นรัชชวรเดช สำนวนแรกย้อนกลับไปลอกสำนวนพระราชพงศาวดารว่า “ที่ตัวคิดมักใหญ่ใฝ่สูงจะเป็นเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินนั้น อย่าว่าแต่คนเขาจะให้ตัวเป็นเลย ถึงสัตว์เดรัจฉานมันก็ไม่ยอมให้ตัวเป็น” (พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์) ซึ่งฟังดูเป็นไทยกว่าการแปลออกจากภาษาอังกฤษเป็นสำนวนใหม่ว่า “ฉันได้คำนึงถึงความทะเยอทะยานอันชั่วช้าของเธอ ที่อยากจะเป็นรัชทายาท และอยากจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินเสียเอง อย่างว่าแต่มนุษย์เลยที่จะให้เธอได้เป็น แม้แต่สัตว์เดรัจฉานที่ไม่มีปากเสียง มันก็ไม่ต้องการให้เธอเป็นกษัตริย์ของมัน (แผ่นดินพระนั่งเกล้า ๗ หน้า ๑๖)

การย้อนกลับไปหาต้นคอเดิมจะช่วยแก้ข้อบกพร่องที่ฉกรรจ์กว่าเรื่องของสำนวนภาษาได้ด้วย เช่น ผู้แปลเรื่อง *แผ่นดินพระนั่งเกล้า* ๗ ได้แปลข้อความภาษาอังกฤษ “Laksana Chon Ha Sen” ออกเป็นภาษาไทยว่า “ลักษณะโจรห้าแสน” (หน้า ๑๑) แทนที่จะเป็น “ลักษณะโจรห้าพัน” ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีชื่อของไทยในสมัยก่อน

มีข้อความบางตอนในฉบับแปลสำนวนที่สอง ที่ไม่ตรงกับต้นฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งในเรื่องนี้ น่าจะได้มีการตรวจทานให้ละเอียดเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้แต่ง เพราะถ้าอ่านจากสำนวนภาษาไทยจะมีความรู้สึกว่าคุณแต่งเขียนหนังสืออย่างไม่ค่อยมีเหตุผล เพราะข้อความไม่ปะติดปะต่อกัน เรื่องที่ผู้อ่านไทยสนใจมากเรื่องหนึ่งเห็นจะได้แก่ปัญหาเรื่องการสืบราชสมบัติในปลายแผ่นดินพระนั่งเกล้า ๗ เพราะเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ศาสตราจารย์เวลดายกปัญหาข้อนี้ขึ้นมาพิจารณา ซึ่งในเรื่อง *แผ่นดินพระนั่งเกล้า* ๗ แปลออกมาว่า “อย่างไรก็ตาม เรื่องราวที่เล่ากันว่า สมเด็จพระนั่งเกล้า ๗ ได้ทรงพยายามจะให้พระราชโอรสของพระองค์ ได้ทรงครองราชสมบัติสืบต่อจากพระองค์ น่าจะเป็นความจริงอยู่ไม่น้อย ในอดีตพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มีได้พระราชทานความชอบเป็นพิเศษอะไรแก่พระราชโอรสนัก ในจำนวนพระราชโอรสทั้ง ๒๒ พระองค์ก็มีเพียง ๒ พระองค์เท่านั้นที่ได้ทรงกรม” (หน้า ๒๑ ข้อคิดเห็นได้โดยผู้วิจารณ์) ซึ่งถอดความมาจากข้อความภาษาอังกฤษว่า “There are, however, some facts that make it possible to doubt the account that Rama III made attempts to have a son succeed him” (*Siam under Rama III* หน้า ๑๒) และในเรื่องนี้ก็เช่นกัน สำนวนแปลสำนวนแรกได้แปลออกไว้อย่างสละสลวยว่า “ยังมีข้อเท็จจริงบางอย่างที่น่าคิดว่า *จริงอยู่หรือไฉนที่ว่า* พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า ๗ ท่านทรงปรารถนาจะให้ราชสมบัติตกแก่พระราชโอรส” (*เมืองไทยในรัชกาลที่สาม* บทที่ ๑ ไม่ได้ใส่เลขหน้า)

ในการแปลหนังสือนั้นอาจมีความจำเป็นในบางครั้งที่จะต้องตัดข้อความบางตอนจากต้นฉบับเดิมเพราะสำนวนภาษาไทยและอังกฤษแตกต่างกัน หากจะแปลทุกคำทุกตัวอักษรอาจจะทำให้เกิดความสับสน แต่การแปลสำนวนนั้นจะต้องไม่ทิ้งข้อคิดเห็นที่สำคัญของต้นฉบับภาษาเดิม ในบทที่ ๓ ว่าด้วยการพระราชทาน ศาสดาจารย์เวลาได้สรุปความคิดเห็นของคนไทย เกี่ยวกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไว้ว่า การที่ราษฎรเชื่อว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมเดชานุภาพเหนือธรรมชาตินั้น เป็นการส่งเสริมพระราชอำนาจของกษัตริย์ แต่ในขณะเดียวกันพระมหากษัตริย์จะต้องรับผิดชอบหากเกิดกรณีเดือดร้อนข้าวยากหมากแพง “ดังตัวอย่างที่จะเห็นได้คือในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการพระราชสงเคราะห์หลายหนหลายครั้งด้วยกัน ถ้าประชาชนก็ถือว่าเป็นเพราะพระบารมีปกเกล้าฯ ถ้าเกิดรบแพ้ก็อ้างว่าเป็นเพราะพระราชบารมีได้คุ้มครองอยู่” (แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ หน้า ๕๑) ไม่ทราบว่ามีผู้แปลมีเหตุผลประการใดที่ตัดข้อคิดเห็นของศาสตราจารย์เวลาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เพียงนี้ และละเว้นไม่แปลข้อความต่อไปซึ่งในความเห็นของผู้วิจารณ์เห็นว่าสำคัญมาก และซึ่งคงจะผู้แปลสำนวนแรกได้แปลไว้แล้วอย่างกระตือรือร้นเช่นเดียวกันว่า “ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ประชาชนเชื่อว่า การระชนสงเคราะห์นั้นเนื่องมาจากพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม แต่ถ้าพ่ายแพ้ก็เชื่อว่าเพราะพระองค์ทรงหย่อนพระบรมเดชานุภาพอย่างไรก็ตาม เมื่อพระมหากษัตริย์มีอำนาจจัดระเบียบกษัตริย์ได้ ก็ถือเป็นเพียงสัญญาณว่า ทางราชการจะต้องพยายามอย่างยิ่ง ที่จะแก้ไขสถานการณ์เท่านั้นหาได้อ้างเขาเป็นเหตุกิจการจลาจลกันขึ้นดังเช่นในประทศจีนไม่” (เรื่อง เมืองไทยในรัชกาลที่สาม บทที่สาม ไม่มีเลขหน้า ชัดเส้นใต้โดยผู้วิจารณ์)

ความประณีตในการเลือกพินัยคำในภาษาไทยให้ตรงกับความหมายดั้งเดิมในภาษาอังกฤษก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกันมีละมุนผู้อ่านจะรู้สึกสะดุด

หูขึ้นมาทันที เช่น ในเรื่องของการตั้งระบบเจ้าภาษีนายสมย์ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เรื่อง แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯกล่าวไว้ว่า “ชาวไทยได้เป็น หนี้บุญคุณ พวกจีนอยู่มากในการรับเอาระบบผูกขาดภาษี (หน้า ๔๓ ชัดเส้นใต้โดยผู้วิจารณ์ indebted most to the Chinese for the inspiration and operation of the tax farming system) ในกรณีนี้ก็อีกเช่นกัน ส่วนแรกถอดความไว้ได้ชัดเจนกว่า “ชาวไทยรู้สึกจะเป็นหนี้ชาวจีนในเรื่องความคิด และการดำเนินงานระบบรับเหมาภาษี” (เมืองไทยในรัชกาลที่สาม บทที่ ๒ ไม่มีเลขหน้า)

ในประการสุดท้าย ในการแปลหนังสือ ผู้แปลจะต้องเคารพเจตนาของผู้อ่านอย่างเคร่งครัด และไม่ควรมีการให้ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้แปลเข้าไปมีส่วนในการเลือกสรรคำที่ควรใช้ ดังเช่นในข้อบทสุดท้าย ที่ผู้แต่งให้ไว้เป็นภาษาอังกฤษว่า “Conclusion” ที่น่าที่จะ แปลออกไว้ตรง ๆ ว่า “สรุป” ดังเช่นในสำนวนแรก มากกว่าที่จะขยายความออกไปว่า “เฉลิมพระเกียรติ” ในสำนวนใหม่

แต่คำวิจารณ์ ทั้งหมดนี้เป็นเพียงข้อบกพร่องเฉพาะตอนเท่านั้น ดังกล่าวไว้แต่ต้น กล่าวโดยส่วนรวมแล้ว หนังสือเรื่อง แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ เป็นหนังสือแปลที่ถอดความจากภาษาอังกฤษออกเป็นภาษาไทยได้สะดวกมากจนผู้อ่านไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังอ่านเรื่องแปล การที่ขกสำนวนแปลสำนวนแรกมาเปรียบเทียบกับเพื่อที่จะเตือนใจว่า การแปลหนังสือเป็นงานที่จะต้องใช้เวลาและความละเอียดละออมาก และการที่สำนวนแรกมีภาษาที่หลายตอน อาจจะเป็นเพราะมีผู้แปลหลายท่านหลายหลายตา ผู้วิจารณ์คิดว่าหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นที่นิยมและจะต้องมีการจัดพิมพ์ครั้งใหม่ ซึ่งข้อคิดเห็นที่เสนอไว้ว่าจะช่วยทำให้หนังสือแปลเล่มนี้ดีขึ้นไปอีก

เรื่อง แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ มีภาษากว่าสำนวนแรกในข้อที่ว่า ได้จัดแปล--เชิงอรรถของผู้แต่งไว้ทั้ง

หมด ซึ่งให้ทั้งความเป็นธรรมแก่ผู้แต่งที่ได้ใช้
 ความพากเพียรเป็นอย่างมาก และให้ทั้งประโยชน์
 แก่ผู้อ่านที่จะไปสืบเสาะค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องที่ตน
 สนใจ แต่กระนั้นก็ดี ยังมีข้อที่ผู้วิจารณ์จะต้องขอ
 ท้วงติงสำนักพิมพ์ไว้ในที่นี้ และหวังว่าในการพิมพ์
 ครั้งใหม่นั้นคงจะได้แก้ไขข้อบกพร่องที่ถกเถียงกัน สำนัก
 พิมพ์ได้ลงทุนลงแรงทำสารบัญฉบับเรื่อง แต่เหตุใด
 จึงถือสิทธิ์ตัดส่วนที่สำคัญที่สุดของหนังสือวิชา
 การ คือ บรรณานุกรม (Bibliograpy) โดยเฉพาะ
 บรรณานุกรมของหนังสือเรื่อง *Siam under Rama*
III นี้เป็นบรรณานุกรมที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง นอก

เหนือจากหนังสือภาษาต่างประเทศ ศาสตราจารย์
 เวลาได้ลงรายชื่อนี้หนังสือและจดหมายเหตุภาษา
 ไทยไว้นับร้อยรายการ ซึ่งควรจะได้รับการยกย่องใน
 ฐานะนักวิชาการเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นผู้วิจารณ์
 เชื่อว่า บรรณานุกรม ของศาสตราจารย์เวลดาเอง
 เป็นเสมือนคำแปลปริศนาหลายแห่งมุม ทรรศนทางวิชา
 การของไทย ทำให้ชาวอเมริกันอื่น ๆ เกิดแรงคล้อย
 ที่จะศึกษาภาษาไทย เพื่อศึกษาเรื่องของไทยจนทะลุ
 ปรุโปร่งเช่นทุกวันนี้

นิธอม สนิทวงศ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม

นิคม จันทวิฑูร (สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนักศึกษาฯ)
 ๒๕๑๕, ๑๕๗ หน้า ๒๕ บาท

ถึงแม้ว่าประเทศไทยได้ประ กาศใช้แผนพัฒนา
 ถึง ๓ ฉบับ และฉบับสุดท้ายนี้ คือ ฉบับที่สามนี้
 เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๕ จะได้มีการพิจารณา
 ปัญหาแรงงานโดยคณะอนุ กรรมการร่างบทว่าด้วย
 สังคมเป็นผู้พิจารณาปัญหาเหล่านี้ เพื่อจะได้ดำเนินการให้
 เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ หากว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 กับแรงงานและอุตสาหกรรมมิได้มีความเข้าใจปัญหา
 แรงงานพอสมควรแล้ว การปฏิบัติงานตามแผนดัง
 กล่าวก็ย่อมจะดำเนินไปด้วยความยากลำบากยิ่ง และ

จะมีลักษณะการดำเนินงานของผู้มีอำนาจที่จะหยิบ
 ยื่นสิ่งต่าง ๆ ให้ตามความพอใจ ผลสุดท้ายจึงอาจจะ
 เกิดปัญหาหนักอกขึ้นแก่ทั้ง ๒ ฝ่าย คือผู้ให้และผู้รับ
 เป็นทวีคูณ

แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม ของ คุณนิคม จันท
 วิฑูร อาจกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือที่ปูพื้นฐานความเข้าใจ
 ในเรื่องแรงงานแก่ผู้ที่มีความสนใจ หรือผู้ที่ใฝ่หา
 ความรู้ด้านการแรงงาน และผู้ที่เริ่มจะสนใจวิชาดัง
 กล่าวเป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนได้พยายามเขียนอย่างง่าย ๆ
 โดยเริ่มอธิบายความหมายของคำว่า “แรงงาน” ไว้
 ในคำนำหน้าหนังสืออย่างละเอียด ในส่วนแรก ผู้
 เขียนได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจ
 และสังคมในปัจจุบันกับลักษณะประชากรและแรง
 งานของประเทศไทย โดยวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหา
 อันอาจติดตามมา อาทิเช่น “ การเติบโตของประชา
 การ การขยายตัวทางการค้าและอุตสาหกรรมยังจำกัด
 อยู่เฉพาะในจังหวัดพระนครและธนบุรี คุณสมบัติ
 ของแรงงานไทยในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่าง
 นายจ้างและลูกจ้าง ฯ ล ฯ

ส่วนที่สอง เป็นส่วนที่กล่าวถึงสภาพการทำงาน
 ของแรงงานอุตสาหกรรมในลักษณะของกิจการต่าง ๆ
 สภาพการทำงานของหญิงและเด็ก ตลอดจนความ
 สัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างและนายจ้าง

ส่วนที่สาม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่รัฐบาลต้องเข้ามาบีบบังคับในด้าน การแรงงานและการวางนโยบาย

ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพการทำงานของคนงาน ในกิจการอุตสาหกรรม ผู้เขียนได้พยายามแยกประเภทและสภาพการทำงานของคนงาน ในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เป็นอันมาก อาทิเช่น กิจการก่อสร้าง กิจการหัตถอุตสาหกรรม การเหมืองแร่ภาคใต้ เป็นต้น ด้วยเหตุว่าผู้เขียนเป็นผู้ที่เคยคลุกคลีอยู่กับการบริหารแรงงานมาเป็นเวลานาน จึงเป็นประสบการณ์ และได้พบสภาพที่เป็นจริง ในกิจการอุตสาหกรรมแต่ละประเภทพอสมควร และได้บรรยายไว้ถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนงานในโรงงานขนาดต่าง ๆ กันไป นับตั้งแต่ห้องแถว ๒ คูหา ไปจนถึงสภาพของโรงงานที่มีสวัสดิการอย่างดี แต่ในตอนหนึ่งผู้เขียนได้สรุปว่า “ — — โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพลักษณะ แม้บางอย่างสามารถทำให้ดีได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าใดนัก เช่น การจัดน้ำเย็นให้ดื่ม การจัดระเบียบภายในโรงงาน และการรักษาความสะอาด — ” และมีผลต่ออันตรายจากการทำงานด้วย

ในด้านค่าจ้างและค่าตอบแทน ถึงแม้ว่าคนงานจะมีประกาศกระทรวงมหาดไทยคุ้มครองอยู่ก็ตาม แต่ตามที่ผู้เขียนได้อ้างถึง (ซึ่งน่าจะเป็นความจริง)

ปรากฏว่า ลูกจ้างถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะ ใน โรงงาน ขนาดเล็กมากและขนาดปานกลาง อัตราค่าจ้างก็มีได้เปลี่ยนแปลงมากมายนัก และพึงจะมีการนำเอาเรื่องค่าครองชีพมาพิจารณาปรับปรุงค่าจ้างเมื่อไม่นานมานี้เอง

ในด้านแรงงานสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ ผู้เขียนได้บรรยายถึงแรกเริ่มของการก่อตั้งสมาคมคนงาน จนถึงมีคำสั่งคณะปฏิวัติให้ยกเลิกสหภาพและสมาคมกรรมกรทุกประเภท

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนพยายามเขียนในเชิงบรรยายสภาพการณ์และวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนด้านแรงงานสัมพันธ์แล้ว ผู้เขียนพยายามที่จะหลีกเลี่ยงที่จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้น โดยเปลี่ยนวิธีการเขียนเป็นลักษณะการพรรณนาโวหารมากเกินไป อันเป็นผลให้ผู้อ่านจะขาดความเข้าใจในมูลเหตุของปัญหา และการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายที่ลึกซึ้งกว่าที่ได้กล่าวถึง จึงพอสรุปได้ว่า หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงการปฏิบัติงานมากกว่าทฤษฎีทางด้านการบริหารแรงงาน เหมาะสำหรับการเสริมสร้างความรู้ทั่ว ๆ ไป

พิพัฒน์ ไทยอารี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จดหมายโต้ตอบ ระหว่าง เสฐียรโกเศศ กับ ส. ศิวรักษ์

(คึกขิดสยาม) ๒๔๒ หน้า มีภาพประกอบ ๒๘ ภาพ

เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ส. ศิวรักษ์ เขียนจดหมายจากเมืองบอร์นัมัท ประเทศอังกฤษ ขึ้นต้นว่า “ กราบเท้าเจ้าคุณอาจารย์ที่เคารพเกล้ากระผมขอ สดักขันธ์ ศิวรักษ์ เมื่อครั้งโรงเรียนอัสสัมชัญ ประสงค์จะได้ซื้อหนังสือประจำสำหรับโรงเรียนเกล้ากระผมได้ ไปกราบเท้าขอให้อาจารย์ช่วยคิดให้ และก็ได้ไข้อยู่ในบัดจจุบันว่าหนังสือ อโชนสาร กรวานั้นเกล้ากระผมได้ถือโอกาสกราบเท้ามอบตัวเป็นศิษย์อาจารย์ด้วย บัดนี้เกล้ากระผมได้ออกมาศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษ.....

“ เจ้าคุณอาจารย์ที่เคารพ ” ของ ส. ศิวรักษ์ คือ พระยาอนุমানราชชนเจ้าของนามปากกา ‘ เสฐียรโกเศศ ’ ที่เขาวชนคนรุ่นหลังอาจเริ่มรู้จักงานของท่านจากหนังสือเรียน วาสัญญ์ (กามนิต) และคนรุ่นก่อน

อันเก่าแก่เคยอ่านงานแปลรุ่นแรก ๆ เรื่อง *ฟอลคอม ไชโรคา ฮาทรบราตรี* ฯลฯ เป็นปฐม ก่อนที่จะ ประจักษ์ผลงานวิชาการของท่านในสมัยต่อมา ทาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษาศาสตร์ ฯลฯ ในฐานะราชบัณฑิต ท่าน 'เจ้าคุณอาจารย์' มีหนังสือ ตอบจดหมายของ ส. ศิวรักษ์ทันทีที่ได้รับ เขียนจาก บ้านเลขที่ ๗๓ ซอยเคหะฯ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม สกเดียวกัน มีความตอนต้นว่า "คุณ ส. ศิวรักษ์ ขอบใจในความปรารถนาดีในวันขึ้นปีใหม่ที่จะมาให้ ขอเธอก็ได้รับความปรารถนาดีจาก ผมเช่นเดียวกัน ขอจงมีความสุขความเจริญในวันปีใหม่ตลอดไป คราวนี้จะตอบจดหมายที่ส่งตามใน บัตรปีใหม่ว่า มีความยินดีไม่มีข้อขัดข้องที่จะได้ งามมา แต่ผมจะตอบได้ก็เท่าที่ตนรู้ ถ้าสิ่งใดไม่รู้ ก็จงใจ...."

จดหมายโต้ตอบระหว่างเสฐียรโกเศศ กับ ส. ศิวรักษ์ มีมูลเหตุมาดังนี้ จากปี ๒๔๘๖ มาจนถึงปี ๒๕๐๓ มี ชาติตอนไปเพียงปีเดียว คือปี ๒๕๐๒ รวมทั้งสันที่ นำมาพิมพ์เป็นหนังสือ ส.ศิวรักษ์ เขียนมาจากประเทศ อังกฤษ ๒๕ ฉบับ และที่เสฐียรโกเศศตอบไปจาก เมืองไทย ๒๕ ฉบับ ส่วนที่หาต้นฉบับมาพิมพ์ไม่ได้จะมีอีกเท่าใดไม่ปรากฏ แต่สรุปแล้วต้องเรียกว่า เป็นบันทึกการสนทนาข้ามมหาสมุทรช่วงระยะหนึ่ง เท่านั้นของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่ (คือเสฐียรโกเศศ) กับผู้น้อย (คือ ส. ศิวรักษ์) คู่นี้ ! และก็เป็นการสนทนาระยะสั้น | ไม่นานให้ผู้น้อยที่อาศัยอ่าน ได้ร่วมรู้อุปนิสัยใจคอ และสติปัญญาความสามารถ ของคู่สนทนาได้อย่างลึกซึ้งแท้จริง จะเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย กับแม่บทของหนังสือโต้ตอบประเภท สวรรค์เช่น *สามสมเด็จ* ระหว่างสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ กับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ หรือ บันทึกเรื่อง *ความรู้ต่าง ๆ* ที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงโต้ตอบคำถามของพระยาอนุমানราชชน (ที่สำนักพิมพ์สามกมลสังกมศาสตร์

แห่งประเทศไทย ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ เนื่องในงานฉลองคล้ายวันประสูติครบร้อยปีของพระองค์ท่าน) ย่อมไม่สมควร ด้วยว่าเนื้อหาสาระมีน้อย กว่ากันมาก ถึงแม้ว่าในตอนต้น ๆ ของจดหมายตอบ ชัดเจนมีสำนวนภาษา และสาระเจตนา คล้ายคลึงกัน พอที่จะอ่าน แล้วจะชวนให้นึกถึงเช่นนั้นบ้างก็ตาม

เมื่อ ส. ศิวรักษ์ เริ่มมีจดหมายมาขอถามความรู้ จากเสฐียรโกเศศนั้น เจ้าตัวยังไม่เคยทราบว่ามีบันทึก *เรื่องความรู้ต่าง ๆ* ซึ่งพระยาอนุমানราชชนกราบทูลถามสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ขอ ประทานความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมไทย เป็นหนังสือโต้ตอบหลายฉบับระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๖ แต่ ส. ศิวรักษ์คุ้นเคยกับ *สามสมเด็จ* มาตั้งแต่สมัยเรียนหนังสืออยู่ชั้นมัธยมปลาย แล้วและเคย "ใส่ฝันใครจะเขียนหนังสือโต้ตอบกับ คนโน้นคนนี้ ฯลฯ" มาตั้งแต่ก่อนไปศึกษาต่อที่ ประเทศอังกฤษแล้ว เมื่อได้มีโอกาสรู้จักกับเสฐียรโกเศศ ก็ "เลยสร้างวิมานในอากาศนานปีการ ในที่โน้นที่จะเขียนจดหมายโต้ตอบกับท่านพระยาอนุมานราชชน" (หน้า ๑๕๔-๑๕๕) เป็นอันไม่มีปัญหาว่า ส. ศิวรักษ์มีเจตนาจะขอความรู้จากเสฐียรโกเศศ ตามแบบอย่างของ *สามสมเด็จ* โดยประมาณหรือที่ คนมาทราบภายหลังว่า เสฐียรโกเศศเองก็ได้รับพระเมตตาจากสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ เช่นกัน เป็นทำนองเดียวกันกับที่ท่านทำในภายหลังโดยแท้

แต่ ส. ศิวรักษ์เองก็ไม่เคยคิดจะเปรียบเทียบเสมอ จอมปราชญ์ทั้งหลายที่เป็นแรงบันดาลใจ ด้วยยอมรับไว้เองว่า "ผิดกันอย่างมากที่สุดทั้งทั้งสอง [ใน บันทึกเรื่อง *ความรู้ต่าง ๆ*] นั้นทั้งสาระความรู้ไว้อย่างลึกซึ้ง ในขณะที่ข้าพเจ้าเขียนได้แค่เพียงปัญหาพัน ๆ ดิ้น ๆ ตามภูมิความรู้และวัยในขณะนั้น" (หน้า ๑๕๕)

เห็นได้ชัดว่า ในระยะแรก ๆ ของจดหมายโต้ตอบนั้น ทั้งเนื้อหาสาระและสำนวนภาษานั้น ละม้ายคล้ายคลึงกับแบบอย่างของ *สามสมเด็จ* อย่าง

มาก ดังตัวอย่างคำถามที่จะยกมาพอเป็นสังเขป เช่น ศ. ศิวรักษ์ขอทราบว่ามี “ไทย” จึงต้องสะกดด้วย “ย” ความหมายของตราราชบัณฑิตยสภา และราชบัณฑิตยสถาน ข้อถูกของพระรัชเชษฐที่เกิดกับนางสุวัญชา “จำหน้าของ” หรือ “สลักหลังของนางกานาสูรเป็นอะไรกับทศกัณฐ์” การให้พวงมาลัยเวลาเดินทาง ปู่เขย ย่าเขย ออปล้นกัม อาคมัน เพลงชาวบ้าน ฯลฯ ส่วนที่เป็นของ ศ. ศิวรักษ์เป็นฝ่าย “ให้” บ้าง ก็มีความเห็นแย้งเมื่อสงสัยคำตอบข่าวคราวของตนและเรื่องราวทางเมืองนอก ข้อความจากหนังสือที่ตนได้อ่าน ฯลฯ อันที่จริงแล้วลีลาของการโต้ตอบที่เป็นเรื่อง ถาม-ตอบ ปัญหาความรู้เรื่องต่าง ๆ นั้น พออย่างเข้ากลางปี ๒๕๔๘ ก็เห็นได้ว่าเริ่มจางลง และนับจากนั้นมาจนถึงจดหมายฉบับสุดท้าย (ที่หาต้นฉบับมาตีพิมพ์ได้) ของเสฐียรโกเศศลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๐๓ เนื้อหาสาระส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องข่าวคราวสารทุกข์สุกดิบของกันและกันมากกว่าที่จะเป็นบันทึกความรู้

เป็นอันว่า จาก ๑๒๘ หน้าพิมพ์ของจดหมายโต้ตอบ ซึ่งมีสาระความรู้เรื่องต่าง ๆ อยู่พอสมควร ในส่วนแรก อ่านพอได้บรรยากาศของแม่บทเก่า ๆ ในครั้งท้ายได้ความรู้ที่ตนเองชิวประวัติ และบุคลิกลักษณะของผู้เขียนทั้งสอง พอเอาไว้ประกอบความเข้าใจในคัมภีร์ทั้งสอง ซึ่งเป็นที่รู้จักกว้างขวางในวงวรรณกรรมกันคนละสมัย ในแง่หลังนี้ ถึงแม้ผู้อ่านจะได้รู้จักอุปนิสัยของ ศ. ศิวรักษ์มากขึ้นอีกเล็กน้อย จากที่แสดงไว้ในวาจาโต้ตอบ และเนื้อหาสาระของ

เรื่องที่คนสนใจ ก็ยังนับไม่ได้ว่ารู้จัก ศ. ศิวรักษ์อย่าง ชูใจ แต่ในส่วนของบุคลิกภาพของเสฐียรโกเศศแล้ว ผู้อ่านจะเห็นความคิดอ่านอีกด้านหนึ่งของเสฐียรโกเศศ ในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่สนทนาพาทักกับผู้น้อย ทั้งในด้านที่เป็นสรวลตลกและเป็นสารทุกข์สุขอย่างที่ไม่มีโอกาสได้พบใน บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ ยิ่งกว่านั้นในภาคผนวกจากหน้า ๑๓๑ ถึงหน้า ๒๕๒ ศ. ศิวรักษ์ได้นำบทความอีก ๓ บท ที่เกี่ยวกับ ชีวิต และงานของ เสฐียรโกเศศ ซึ่งตนได้ตีพิมพ์หรือแสดงไว้ในสถานที่และโอกาสต่าง ๆ กันมารวมพิมพ์ไว้ด้วย ได้แก่เรื่อง “ประวัติพระยาอนุমানราชชน” “พระยาอนุমানราชชนที่ข้าพเจ้ารู้จัก” และ “พระยาอนุमानราชชน : สามัญชนหรืออัจฉริยะ (พร้อมคำแปลเป็นภาษาอังกฤษ)” ทำให้ผู้อ่านสามารถรู้จักเสฐียรโกเศศได้ละเอียดละออขึ้นอีกมาก หากมิได้พบพานบทความเหล่านั้นในทีอันใดมาก่อน

หนังสือเล่มนี้มีที่มาจากปณิธานของ ศ. ศิวรักษ์ที่จะจัดพิมพ์งานนิพนธ์ของ เสฐียรโกเศศชิ้นทุกบัพในวันคล้ายวันเกิดของท่าน (๑๔ ธันวาคม) “หาอะไรไม่ได้ใกล้ตัวจึงได้นำจดหมายโต้ตอบระหว่างท่านกับข้าพเจ้า เอามาตีพิมพ์เผยแพร่แก่มหาชน” (หน้า ข.) ก็นับว่าเป็นกุศลเจตนาที่ควรยกย่อง และช่วยเป็นแหล่งความรู้ แก่ผู้ที่สนใจใคร่รู้จักปราชญ์หนึ่งของโลกวรรณกรรมไทยได้ดีขึ้น

พิทยา สายท
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าวในองการหนังสือ

หนังสือออกใหม่ที่น่าสนใจสำหรับเดือนที่แล้ว *สัปดาห์เมือง* วิเคราะห์ความพยายามในการนำระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย นับตั้งแต่การปฏิพื้นฐานในสมัยราชาธิปไตย มาจนถึงก่อนการทำรัฐประหารครั้งหลังสุด ผู้เขียนประกอบไปด้วย ชัยอนันต์ สมุทรวณิช เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ แสงรัตน์มงคลมาศ มนุชญ์ วัฒนโกเมร อภิญญา จรุงพรและคนอื่นๆ อีก ๓-๔ คน อีกเล่มหนึ่งคือ *แรงงานไทยกับอุตสาหกรรม* ของ นิคม จันทรวิฑูร ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาแรงงานในรายละเอียดและยอมรับสภาพความเป็นจริงพอสมควร จากมหาวิทยาลัยศิลปากร มีหนังสือใหม่ออกมาเล่มหนึ่งคือ *อารยธรรมอินเดีย* รวมบทความของกรุณา-เรืองอุไร กุศลาสัย วิสุทธิ์ บุษยกุล ม.จ. สุภัทรวดี ตติกุล คำรง วงศ์อุปราช ฯลฯ ส่วนทางธรรมศาสตร์ นอกจากจะออก *วารสารธรรมศาสตร์* เล่มใหม่แล้วก็ยังมีหนังสือแปลปรัชญา เกี่ยวกับ *จริยธรรม* ของพินิจ รัตนกุล ออกมาอีกเล่มหนึ่ง ทางจุฬาฯ และสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชก็ร่วมกันพิมพ์หนังสือประเภท "ตำรา" ออกมาหลายเล่ม คือ *หลักรัฐศาสตร์การเมือง* ของจรรยา สุภาพ *เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ* ของบ๊จชัย บุนนาค *เศรษฐศาสตร์การเงินระหว่างประเทศ* ของฉัตรทิพย์ นาดสุภา *ลักษณะสังคมและการปกครองไทย* ของไพบุลย์ ช่างเรียน และ *การพาณิชย์การ* ของซจว สารุพันธ์ คำวิจารณ์จากคนทั่วไปและโดยเฉพาะนักศึกษาก็คือพิมพ์กระดาษดีและขายแพงเกินไป ไม่ทราบว่าเป็นนโยบายของทางมหาวิทยาลัยหรือของสำนักพิมพ์ กันแน่ในเรื่องการผลิต "ตำรา" ออกเผยแพร่ความรู้ให้ ได้ผล

เมื่อไม่นานทางสมาคมห้องสมุดได้จัดประกวดการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือ (ทำไมหนอถึงไม่ใช้คำว่าวิจารณ์เสียให้รู้แล้วรูดไป) เนื่องในปีหนังสือระหว่างชาติ ประเภทนิสิตนักศึกษา กำหนดให้เขียนเรื่อง *กวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์* ส่วนประเภทประชาชนทั่วไปให้เขียนถึงหนังสือเรื่อง *ความสำเร็จและความล้มเหลวของ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ* ทั้ง ๒ ประเภทความยาว ๓,๐๐๐ คำ มีรางวัล ๑,๐๐๐ บาท โดยต้องส่งถึงสมาคมภายใน วันที่ ๖ มีนาคม ส่วนชมรมและชุมนุมวรรณศิลป์จากจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ เกษตร และ ศิลปากร ซึ่งจัดประกวดเรื่องสั้นประจำปีก็คงจะได้ผลกันในเร็ววันนี้ และผู้สนใจรายการ *สโมสรหนังสือ* ก็จะได้รับฟังได้ทางวิทยุ ท.ท.ท. ภาคปรกติ ทุกวันเสาร์ เวลา ๑๙.๓๐-๒๐.๐๐ น.

เอ็ดการ์ สโนว์ (Edgar Snow) นักเขียนอเมริกันซึ่งเป็นเพื่อนของเหมา เจ๋อตง และโจว เอนไหล มาตั้งแต่คนทั้งสองยังทำสงครามประชาชนขึ้นเกี่ยวกับเจียงไคเช็คอยู่ ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว เขาเป็นนักเขียนตะวันตกคนแรกที่เปิดเผยให้เห็นเมืองจีนในสภาพที่แท้จริงด้วยหนังสือ ชื่อ *ดาวแดงเหนือ*

ผืนแผ่นดินจีน (๑๙๓๗) นอกจากนั้นก็เขียนหนังสือเกี่ยวกับประเทศจีนอีกหลายเล่มเช่น *อีกฟากหนึ่งของแม่น้ำ* (๑๙๖๒) *วอชิงตัน-โตเกียว-ปักกิ่ง* (๑๙๖๕) และถือเป็นคนแรกที่นำข่าวสารว่าประธานเหมา ยินดีจะพบกับประธานาธิบดีนิกสัน มาเผยแพร่ต่อชาวโลก เอ็ดการ์ สโนว์ เกิดที่แคนซัส มิสซูรี เมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๕ เขาเริ่มอาชีพเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ *Kansas Star* ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกับที่ เออเนส เอ็มมิงเวย์ เคยทำงานให้ในฐานะผู้สื่อข่าวสงคราม

เวจิส เดอเบอรั นักเขียนฝรั่งเศสผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีสงครามกองโจรในลาตินอเมริกาและเป็นสหายของคัสโตร และกล่าวว่า เริ่มมีความเห็นเอียงหนักหน่อยหลังจากการไปสัมภาษณ์ประธานาธิบดีอัลลันเดแห่งชิลี ซึ่งกำลังปฏิวัติประเทศไปสู่สังคมนิยมด้วยวิธีสันติ เดอเบอรัเขียนหนังสือออกมาเป็นเล่มชื่อ *การปฏิวัติแบบชิลี* เขากล่าวว่าเป็นการไม่ฉลาดนักที่จะไปโจมตีอัลลันเด จากแง่มุมของฝ่ายซ้าย งานรีบด่วนในปัจจุบันคือการสร้างความสามัคคีและแนวร่วมเพื่อต่อสู้กับศัตรูร่วมกัน เขายังคงมีความเห็นต่อค่านิยมจักรวรรดินิยมของสหรัฐอย่างแข็งขันอยู่เหมือนเดิม ด้วยการกล่าวหาว่าองค์การซีไอเอมีส่วนในการช่วยให้พวกผู้หญิงในชิลีเดินขบวน ประท้วงภาวะขาดแคลนอาหารในเพื่อระหว่างที่คัสโตรไปเยี่ยมชิลี เขากล่าวว่าเต๋ยวันซีไอเอใช้วิธีแหกคอกมากขึ้น เพราะการทำให้ผู้หญิงเดินขบวนนั้นออกจะมีประสิทธิภาพกว่าการส่งทหารรับจ้างหรือทหารประจำการมากไม่ใช้หรือ

มีหนังสือวิเคราะห์เรื่อง *บรรษัทนานาชาติ* (Multi-nationals) ที่น่าสนใจออกมาใหม่เล่มหนึ่งเขียนโดย Christopher Tugendhot สำนักพิมพ์ Eyre & Spottiswode เปิดเผยว่าเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันอยู่ในความควบคุมของบรรษัทนานาชาติเพียงไม่กี่แห่ง บรรษัทเหล่านี้มักมีศูนย์กลางอยู่ประเทศเดียวซึ่งมักจะเป็นสหรัฐฯ และมีสาขาอยู่ทั่วโลก อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าขบวนการโดยทั่วไปจะขยายตัวขึ้น แต่การลงทุนในต่างประเทศของสหรัฐฯ ก็ได้ถึงจุดสูงสุดตั้งแต่ปี ๑๙๖๕ และได้ลดลงมาเรื่อยๆ นับตั้งแต่นั้นบรรษัทเหล่านี้ได้พุดถึงปัญหาสำคัญที่เผชิญหน้าโลกเราในปัจจุบัน คือปัญหาสิ่งแวดล้อมนำเสียมมากขึ้น แต่ก็ยังไม่แน่ว่าพวกเขาจะเอาใจใส่จริงเหมือนอย่างที่ปากพูดหรือไม่

ผู้สื่อข่าววรรณกรรม

บรรณาธิการ

มีเสียดใจว่ากันว่า สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เดียวนี้ไม่เหมือนแต่ก่อน เรายังก็ยอมรับ เพราะได้ตั้งใจไว้แล้วว่า จะทำหนังสือให้ผิดแปลกไปจากแต่ก่อน เนื่องจากออกเป็นรายเดือน (monthly magazine) รูปแบบจึงต้องมีลักษณะแตกต่างไปจากรายสามเดือน (Quarterly Journal) แน่แน่นอน แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เราจะทิ้งมาตรฐานเดิม (ทั้งวิชาการ) ลงไปหาแนวแบบตลาด ซึ่งมีหนังสือหลายฉบับทำอยู่แล้ว เราพยายามปรับปรุงคุณภาพของเรื่องภายในเล่มให้ดูเป็นกันเองกับผู้อ่านมากขึ้นต่างหาก ความเป็นเอกทางวิชาการด้านต่างๆ นั้น เวลาก็มีวารสารจากสถาบันชั้นสูงของประเทศ รับสมัครขอเสนอออกสู่สาธารณะชนมากขึ้นเป็นลำดับแล้ว นักวิชาการซึ่งเป็นครูบาอาจารย์ของสถาบันนั้นๆ บ่อยที่มีวารณาณที่จะพิจารณาความก้าวหน้าทางวิชาการได้สามารถมากกว่าหน้าที่ในงานของนักหนังสือพิมพ์อาชีพ เราจึงอยากแบ่งหน้าที่ส่วนหนึ่งอันพึงจะมีต่อความก้าวหน้าในวงวิชาการ ให้แก่วารสารของสถาบันที่ผลิตวารสารวิชาการออกมาในระยะนี้ ส่วนหน้าที่ของเรา นอกจากจะคอยติดตามความเคลื่อนไหวในวงวิชาการด้านสังคมศาสตร์ให้ทันกาลแล้ว เรายังอยากทำหน้าที่เป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าทางวิชาการกับความเข้าใจของมวลชนที่จะสามารถรับรู้ได้มากกว่าอย่างอื่น เรายังคิดว่า ถ้าหากจะเสียผู้อ่านที่มีคุณภาพในวงวิชาการไปเพียง ๑ คน แต่ได้ชาวบ้าน ๑๐ คนที่พยายามติดต่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และคำนิยมส่วนตัวของเขา กับเหตุผลทางปัญญาและสามัญสำนึกของเรา สิ่งนั้นก็ย่อมคุ้มแล้ว

เรามักได้ยินคำกล่าวอีกว่า ถ้าใครอยากเป็นคนรุ่นใหม่แล้วละก็ จะต้องพูดหรือเขียนเกี่ยวกับสงครามเวียดนามเข้าไว้เสมอ คำกล่าวทำนองนี้ทำเหมือนกับว่าบ้านเราอยู่ห่างไกลจากสงครามเวียดนามเสียเหลือเกิน แต่จะมีใครยอมรับความจริงบ้างว่า ถ้าหากอเมริกาไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวหรือขู่ให้ประเทศของเราเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับแล้ว สงครามเวียดนามอาจจะไม่ยืดเยื้อมาจนถึงทุกวันนี้ก็ได้ บัดนี้ถึงนักสันติชนบ้างก็โศกเศร้ากับเมฆเขตรุงแล้ว แต่ลัทธิที่นักสันติก็ยังแสดงอิทธิพลครอบงำอาณาบริเวณแถบนี้อยู่ สงครามเวียดนามได้แผ่ขยายออกมาเป็นสงครามอินโดจีน ถึงทหารอเมริกันจะถอนตัวกลับบ้าน แต่สงครามอิเล็กทรอนิกส์ของอเมริกา ที่ลัทธิที่นักสันติมาใช้ ตั้งแต่การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์กับระเบิด ตลอดจนใช้แสงเลเซอร์ค้นหาศัตรู ก็ยังคงทำกันอยู่ และศูนย์กลางที่ควบคุมสงครามอิเล็กทรอนิกส์เหล่านั้น ก็มีศูนย์กลางอยู่ที่นครพนมนี้เอง ซึ่งส่วนใหญ่คอมพิวเตอร์ก็มักจะคำนวณทั้งระเบิดใส่ชื่อนามมากกว่าเว็บดอง สมัยประธานาธิบดีจอห์นสัน ลูกระเบิดที่ไซม์เพียง ๖๐,๐๐๐ ตันต่อเดือน แต่สมัยนักสันติประมาณว่าลูกระเบิดได้เพิ่มขึ้นถึง ๕๕,๐๐๐ ตันต่อเดือนด้วยซ้ำ (ข่าวจากหนังสือพิมพ์ *Helsingen Sanomat* ออกในโปแลนด์) คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จึงมีความรู้สึกที่สงครามเวียดนามเป็นเรื่องของมนุษยธรรม และเกี่ยวพันกับความอยู่รอดของประชาชนชาวจาอาเซียในอินโดจีนทั้งหมด ยิ่งถ้าหากเราเริ่มมองทางออกเรื่องเกียรติภูมิและนโยบายฮิสต์ ด้วยแล้ว การประกาศตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดทั้งทางพฤตินัยและนิตินัย ย่อมจะต้องเริ่มจากความจริงใจและไว้วางใจกัน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และแยกปัญหาภายในประเทศออกจากนโยบายต่างประเทศให้เด็ดขาดออกไป ถ้าหากประชาชนไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงในตัวของมันเองเสียแต่แรก ก็ย่อมอาจเป็นเหตุสร้างให้เกิดช่องโหว่ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนขึ้นมาภายหลังแน่นอน

เฉพาะในเล่มนี้ ที่ประกาศว่าจะลงโลกที่สามเกี่ยวกับ “ชีวิตในโรงพยาบาลโรจิต” และวรรณกรรมวิจารณ์เรื่อง “ความฝันในหอแดง” นั้นต้องขอลื่อนไว้เดือนต่อ ๆ ไป ซึ่งจะมีลงแน่ อีกประการหนึ่ง เนื่องจากได้นำเอา “หนทางอันแสนไกลสู่สันติภาพ” และ “วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทย” มาลงแทนแล้ว หน้ากระดาษจึงไม่พอ สำหรับฉบับหน้าเราจะเสนอหนักเกี่ยวกับญี่ปุ่น ท่านเองว่า ญี่ปุ่นมีภัยหรือไม่ ถ้ามี ภัยนั้นเป็นอย่างไร เข้ามาในรูปแบบไหน จะแก้ไขอย่างไร เราจะทำได้มากน้อยแค่ไหน ขอให้ท่านติดตามต่อไปเถิด จะเขียนเรื่องส่งมารวม หรือเขียนจดหมายมาแนะนำชื่นชม ก็ย่อมช่วยให้เรามีกำลังใจขึ้นมาแน่นอน ๑

คลอจากหน้า ๑๑

ความมั่นคงปลอดภัยของชาติ หาใช่การมีกำลังทหาร และอาวุธยุทโธปกรณ์ไว้เพื่อสู้รบเพียงอย่างเดียวก็หาไม่ แต่ควรจะหมายถึงปากท้องของประชาชน ได้แก่ความมีเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจให้ทุกคนมีงานทำ มีการกระจายรายได้ที่ดี มีระบบภาษีที่ยุติธรรม ลดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทและให้ทุกคนได้รับบริการจากรัฐโดยเท่าเทียมกันเป็นประการแรก เบื้องมาของการพัฒนาประเทศควรจะให้ความสนใจแก่ชาวไร่ชาวนาในชนบทให้มากขึ้น เพราะคนเหล่านี้เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ส่วนปัญหาหาบเร่แผงลอยและปัญหาที่อยู่อาศัยของคนตามสลัมและถิ่นคนยากจนต่าง ๆ ก็ควรจะมีทางแก้ไขในระยะยาวเตรียมไว้มิใช่มีไว้แต่เล่นเอาเกิดเจ้าล่อกันอยู่ตลอดเวลา

สามเดือนแห่งการปฏิวัติเท่าที่ผ่านมา คณะปฏิวัติได้ออกแถลงการณ์และคำประกาศออกมาหลายฉบับ แต่คำประกาศเหล่านี้ก็หาได้ประกาศนโยบายของคณะปฏิวัติต่อเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างแจ่มชัดแต่อย่างใดไม่ ทั้ง ๆ ที่มีปัญหาทวีคูณหลายประการที่เราจะต้องบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านนโยบายต่างประเทศ ซึ่งเราอ้างว่าไม่ได้ตามหลังใครมาตลอดเวลานั้น มาบัดนี้ก็สมควรอย่างยิ่งที่เราจะดำเนินนโยบายต่างประเทศให้มีความเป็นอิสระมากขึ้นได้แล้ว ปัญหาทวีคูณที่เราต้องบริหารจัดการก็คือ การแสดงท่าทีของเรต่อข้อเสนอสันติภาพเวียดนามของนิคสัน การดำเนินการทางด้านสัมพันธ์ไมตรีกับจีนแดง นโยบายของเราต่อโซเวียตรุสเซีย ซึ่งกำลังแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในคาบมหาสมุทรอินเดีย ตลอดจนกระทั่งการประกาศสันติภาพและความเป็นกลางของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความสัมพันธ์ของเรากับประเทศใกล้เคียง เรื่องดังกล่าวเหล่านี้ คณะปฏิวัติควรจะมีมติดำเนินการให้แน่ชัดออกมา การจะถือคติว่าให้ปราบผู้ก่อการร้ายจนสงบราบคาบหมดสิ้นเสียก่อน แล้วจึงจะดำเนินการทางการทูตนั้น เป็นเรื่องที่น่าจะพิจารณาคนละประเด็น

สิ่งสำคัญที่สุดที่คณะปฏิวัติควรจะมีวาระทำประการสุดท้ายก็คือ การร่างรัฐธรรมนูญ และการจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศครั้งใหม่ เพื่ออำนาจในการปกครองและการตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ จะได้กลับมาสู่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศตามเดิม และด้วยหนทางนี้เท่านั้น ที่เราคิดว่าจะทำให้เกิด “ความมั่นคงปลอดภัย” แก่ประเทศของเราได้อย่างแท้จริง ๑

สมาชิกในต่างประเทศขอรับและชำระค่าบำรุงได้ที่ผู้แทนของเรา
ตามรายการดังกล่าว โดยใช้เงินตราในประเทศนั้น ๆ

ค่าสมาชิก กระดาษปอนด์ ปีละ ๑๕๐ บาท
กระดาษปอนด์ ปีละ ๑๒๐ บาท
ชาวปลัด กระดาษปอนด์ เล่มละ ๑๖ บาท
กระดาษปอนด์ เล่มละ ๑๒ บาท

หนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์ รายเดือน
มีจำหน่ายตามตัวแทนและร้านหนังสือ
ต่างประเทศต่อไปนี้

Our Agents

BRITAIN

The Treasurer *Wat Thai*, 99 Christ Church
Road, East Sheen, S.W. 14.
Prayote Mankongdee C/O Samaggi Sara
28 Princes Gate London S.W. 7 U.K.
Rungsun Thanapornpun Churchill College
Cambridge, CB 3 ODS.

FRANCE

Dhawatchai Dhanabatara, *Ambassade Royale
de Thaïlande* 8, rue Greuze, Paris XVI ème.

GERMANY

Chanai Kongchum 53 Bonn/Bad Godesberg
Friedrich Ebert STR, 69, a.

AUSTRIA

V. Jayanama *Royal Thai Embassy* Renngasse
4, Vienna 1010

CANADA

Mrs. Dan Usher 3959 West 36 Avenue
Vancouver 13, D.C.

INDIA

Rainan Arunrungsi 17 Mumtaz Hostel Aligarh
Muslim University (U.P.)

JAPAN

Tanya Phonanan, C/O Morimoto San, 2-150
Higashi-Okubo, Shinjuku, Tokyo 160

LOAS

(1800 KIP)
Leo S. Sudham, *Suchinda*, 64, Sihom Rd.
Vientiane.

PHILIPPINES

Chanchai Ungpakorn, *Student Department
Royal Thai Embassy, Commercial Center,
P.O. Box 49, Makati, Rizal, D-708.*

U.S.A.

Anan Ganjanapan, 306 Steward Ave.,
Ithaca, N.Y. 14850

Charles Keyes, Dept. of Anthropology,
Washington University, Seattle.

Boonchoo Kulvarayudha, 308 E 18th St.
N.Y.C. (Apt 4 A).

Koson Srisang, Divinity School, University
of Chicago, Chicago Ill. 60302

Aran Patanothai, Agronomy Dept. College
of Agriculture Iowa State University, Ames
Iowa 50010

Vanich Pluwangkhum, Box 60116 N.W.
Station, Oklahoma City, Okla 73106

Apichai Puntasen C/O Graduate Program in
Economic Development, Garland Ave., Vander-
bilt University, Nashville, Tennessee 37203

Chai-Siri Samuthawanich 914 A Egle Heigh
Apartment Madison, Wisconsin 53705

T. Aphornsuwan, River Station, Box. 5264,
Rochester, N.Y. 14627

Nidhi Aewsriwongse 1206 Baits II, Cross,
1440 Hubbard St, Ann Arbor, Michigan
48105

Phorani Nathadeja, 38-204 N., Me. Kinley
Avenue, Athens, Ohio 45701

Vichai Tantradhuvudh, Perkins Hall, Room
No. 50, Harvard University, Cambridge
Massachusetts 02138

หนังสือ บันทึกการสัมภาษณ์ เอกภักษ์ของสังคมไทย

วางตลาดต้นเดือน มีนาคม

ราคา ๒๕ บาท

สังคมศาสตร์ปริทัศน์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW, MONTHLY

No. 3

Vol. 10

March 1972

President: Puey Ungphakorn
Chairman of Editorial-Board: Sutat Sivaraksa
Editorial-Board: Chetip Nertsupha, Noranit Sethabrut,
Warin Wonghanchoo, Vatsyuta Vi-
chlenchot, Yongyoth Yothrevong,
Editor in Chief: Suchart Sawaderl

The Social Science Review
is Printed by Sivaphorn Limited Partnership
74 Soi Rajataphen, Makkasan,
Bangkok, Thailand
Tel. 515752

	4	About this issue
	6	Letters to the Editor
	10	Leading Article
		Cover Story
<i>Thiravet Pramuanratakarn</i>	12	Status and Responsibility of Foreign Researchers in Thailand
	18	Vietnam Peace Plan (Tr.)
<i>Satien Chantimatorn</i>	26	Thai Censorships and the " Ban Movies "
<i>T. Suwanjindar</i>	44	Political Culture in Thai Society
<i>P.M. Satienpong</i>	54	Man and His Work/100 Years of Somdet Phrabudhacarya (To)
<i>Angkarn Kalayanapong</i>	42	Poetry/Nightmare
<i>Winai Ukrisana</i>	88	Poetry/A Memoir
<i>Zbigniew Herbert</i>	82	Poety/Five Men
<i>Tanong Pisarn</i>	62	Short Story/The Journey into Self
<i>Kamsing Srinawok</i>	72	The Wind Wall/The Good Citizen
<i>Viravan Hardman</i>	76	Man and Environment/Traffic Jam in Bangkok
<i>Varin Vongharnchow</i>	82	Note and Comment
	91	Book Reviews
	99	Book-shelf News
	101	Editor